

การส่งมอบสินค้าไม่ถูกต้องตามจำนวนในสัญญาซื้อขาย

โดย

นางสาวธนพร มิ่งมันคง

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร

นิติศาสตรมหาบัณฑิต

สาขากฎหมายการค้าระหว่างประเทศ

คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

ปีการศึกษา 2558

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

การส่งมอบสินค้าไม่ถูกต้องตามจำนวนในสัญญาซื้อขาย

โดย

นางสาวธนพร มิ่งมั่นคง

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร

นิติศาสตรมหาบัณฑิต

สาขากฎหมายการค้าระหว่างประเทศ

คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

ปีการศึกษา 2558

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

DELIVERY OF GOODS NOT CONFORMING TO
CONTRACTUAL QUANTITIES IN CONTRACTS OF SALE

BY

MISS THANAPORN MINGMANKONG

A THESIS SUBMITTED IN PARTIAL FULFILLMENT OF THE REQUIREMENTS
FOR THE DEGREE OF MASTER OF LAWS

INTERNATIONAL TRADE LAW

FACULTY OF LAW

THAMMASAT UNIVERSITY

ACADEMIC YEAR 2015

COPYRIGHT OF THAMMASAT UNIVERSITY

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

คณะนิติศาสตร์

วิทยานิพนธ์

ของ

นางสาวธนพร มิ่งมันคง

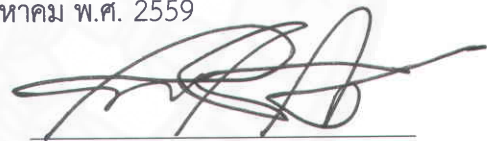
เรื่อง

การส่งมอบสินค้าไม่ถูกต้องตามจำนวนในสัญญาซื้อขาย

ได้รับการตรวจสอบและอนุมัติ ให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
นิติศาสตรมหาบัณฑิต

เมื่อ วันที่ 11 สิงหาคม พ.ศ. 2559

ประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

(ศาสตราจารย์ ดร. ไพโรจน์ กัมพูสิริ)

กรรมการและอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

(รองศาสตราจารย์ ดร. พินัย ณ นคร)

กรรมการสอบวิทยานิพนธ์

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สุรศักดิ์ มณีศรี)

กรรมการสอบวิทยานิพนธ์

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. วีรวัฒน์ จันทโชติ)

คณบดี

(ศาสตราจารย์ ดร. อุดม รัฐอมฤต)

หัวข้อวิทยานิพนธ์	การส่งมอบสินค้าไม่ถูกต้องตามจำนวนในสัญญาซื้อขาย
ชื่อผู้เขียน	นางสาวธนพร มิ่งมันคง
ชื่อปริญญา	นิติศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชา/คณะ/มหาวิทยาลัย	กฎหมายการค้าระหว่างประเทศ นิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์	รองศาสตราจารย์ ดร. พินัย ญ นคร
ปีการศึกษา	2558

บทคัดย่อ

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 465 ได้แบ่งการส่งมอบไม่ถูกต้องตามจำนวนในสัญญาซื้อขายไว้เป็น 3 กรณี คือ การส่งมอบสินค้าขาดตกบกพร่อง การส่งมอบสินค้าลำจำนวน และการส่งมอบสินค้าระคนกัน ซึ่งบัญญัติให้สิทธิผู้ซื้อแตกต่างกัน ดังต่อไปนี้ กรณีการส่งมอบสินค้าขาดตกบกพร่อง ผู้ซื้อจะมีสิทธิที่จะบอกปิดไม่รับสินค้าทั้งหมด หรือ ผู้ซื้อจะรับสินค้าที่ผู้ขายส่งมอบไว้แล้วใช้ราคาตามส่วนก็ได้ กรณีการส่งมอบสินค้าลำจำนวน ผู้ซื้อจะมีสิทธิที่จะรับสินค้าตามที่ระบุไว้ในสัญญาแล้วบอกปิดส่วนที่ลำจำนวน หรือบอกปิดไม่รับสินค้าทั้งหมดที่ผู้ขายนำมาส่งมอบ หรือจะรับสินค้าไว้ทั้งหมดแล้วใช้ราคาตามส่วนก็ได้ กรณีการส่งมอบสินค้าระคนกัน ผู้ซื้อจะมีสิทธิเลือกจะรับเอาสินค้าที่ถูกต้องตามสัญญาแล้วบอกปิดสินค้าที่ระคนมา หรือจะบอกปิดไม่รับสินค้าทั้งหมดก็ได้

สิทธิของผู้ซื้อตามบทบัญญัติดังกล่าว ผู้เขียนเห็นว่า กรณีการส่งมอบสินค้าลำจำนวนที่ให้สิทธิผู้ซื้อในการบอกปิดไม่รับสินค้าทั้งจำนวนนั้นมีความไม่เหมาะสม เนื่องจากการส่งมอบสินค้าลำจำนวน คือ การที่ผู้ขายส่งมอบสินค้าส่วนหนึ่งถูกต้องครบถ้วนตามสัญญา อันมีผลทำให้หนี้ของผู้ขายสัญญาซื้อขายนั้นระงับสิ้นไปทั้งหมดแล้ว และอีกส่วนที่ผู้ขายชำระหนี้ไม่ถูกต้อง คือ ส่วนที่เกินจำนวนมาจากที่ระบุไว้ในสัญญาซื้อขาย ซึ่งควรให้สิทธิผู้ซื้อเพียงบอกปิดไม่รับสินค้าดังกล่าวไว้เท่านั้น ดังนั้น จึงเห็นว่า ควรศึกษาถึงประวัติความเป็นมาในการร่างบทบัญญัติมาตรา 465 ประกอบกับหลักเกณฑ์ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้สามารถใช้บทบัญญัติดังกล่าวได้ถูกต้องตามเจตนารมณ์ในการร่างกฎหมาย

จากการศึกษาประวัติศาสตร์กฎหมายไทยบทบัญญัติมาตรา 465 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ พบว่า บทบัญญัติตามกฎหมายไทยมีความคล้ายคลึงกันกับบทบัญญัติตามกฎหมายอังกฤษ คือ The Sale of Goods Act 1893 Section 30 ซึ่งเป็นการลอกเลียนกฎหมายของ

ต่างประเทศมาใช้โดยมิได้แก้ไขปรับปรุงให้บทบัญญัติดังกล่าวมีความสอดคล้องกับจารีตประเพณีของท้องถิ่นนั้น ทำให้เกิดความไม่เหมาะสม เนื่องจากในแต่ละประเทศมีวิถีชีวิต ประเพณี และวัฒนธรรมที่แตกต่างกัน ปัญหาที่เกิดขึ้นในกรณีนี้ คือ กฎหมายไทยที่มีการใช้หลักสุจริตในฐานะที่เป็นหลักกฎหมายทั่วไปตามมาตรา 5 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ แตกต่างจากกฎหมายอังกฤษที่ไม่มีการนำหลักสุจริตมาใช้บังคับในฐานะที่เป็นหลักกฎหมายทั่วไป ดังนั้น การที่กฎหมายอังกฤษบัญญัติสิทธิของผู้ซื้อไว้กว้างจึงมีความเหมาะสมกับประเทศอังกฤษแล้ว เพราะตามกฎหมายอังกฤษบุคคลสามารถใช้สิทธิที่ตนมีได้โดยไม่ต้องคำนึงถึงความสมเหตุสมผลแต่อย่างใด แต่เมื่อนำมาใช้ในประเทศไทยทำให้เกิดปัญหา คือ เป็นการให้สิทธิผู้ซื้อที่กว้างเกินไป และไม่มี ความสมเหตุสมผล ดังนั้น ผู้เขียนจึงเห็นว่าควรมีการแก้ไขมาตรา 465 (2) โดยการตัดสิทธิของผู้ซื้อในการบอกปิดไม่รับสินค้า ทั้งจำนวนในกรณีการซื้อขายสินค้าลำจำนวนออกไป

นอกจากนี้ตามกฎหมายไทยก็ไม่มีบทบัญญัติเฉพาะมาใช้บังคับกับเรื่องการส่งมอบสินค้า ไม่ถูกต้องตามจำนวนในสัญญาซื้อขายระหว่างประเทศ ทำให้บางกรณีศาลไทยอาจต้องใช้มาตรา 465 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาปรับใช้แก่กรณี ซึ่งมีความไม่เหมาะสม เนื่องจากประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ไม่ได้บัญญัติมาเพื่อใช้กับสัญญาซื้อขายระหว่างประเทศ ดังนั้น ผู้เขียนจึงเห็นว่า ประเทศไทยควรมีการบัญญัติกฎหมายเฉพาะไว้ใช้กับเรื่องดังกล่าว โดยให้มีใจความเหมือนกับบทบัญญัติในอนุสัญญาว่าด้วยการซื้อขายสินค้าระหว่างประเทศ (United Nations Convention on Contracts for the International Sale of Goods 1980 หรือเรียกโดยย่อว่า CISG) หรืออาจทำโดยการผลักดันร่างพระราชบัญญัติสัญญาซื้อขายสินค้าทางพาณิชย์ พ.ศ. ให้มีผลบังคับใช้ หรืออาจแก้ปัญหาโดยการเข้าเป็นภาคีของอนุสัญญาว่าด้วยการซื้อขายสินค้าระหว่างประเทศก็ได้

คำสำคัญ: การส่งมอบ, ขาดตกบกพร่อง, ลำจำนวน, ระคนกัน, สัญญาซื้อขาย, ระหว่างประเทศ

Thesis Title	DELIVERY OF GOODS NOT CONFORMING TO CONTRACTUAL QUANTITIES IN CONTRACTS OF SALE
Author	Miss Thanaporn Mingmankong
Degree	Master of Laws
Department/Faculty/University	International Trade Law Law Thammasat University
Thesis Advisor	Associate Professor Pinai Nanakorn, Ph.D.
Academic Year	2015

ABSTRACT

Civil and Commercial Code of Thailand Article 465 provides a principle of the buyer's rights when the goods delivered by the seller do not conform with the contract in quantity in 3 cases which are Insufficient Delivery, Excessive Delivery and Mixed Delivery. First, Insufficient Delivery, the buyer may reject all of the goods, but if the buyer accepts the goods so delivered, he must pay for them at the contract rate. Second, Excessive Delivery, the buyer may accept the goods that conformed to the contract and reject the rest, or he may reject the whole, or he may accept the whole of the goods so delivered and pay for them at the contract rate.

In my opinion, the buyer's right to reject the whole goods in case of excessive delivery is not reasonable because the seller already delivered the amount of goods specified in the sale contract which caused extinguishment of the seller's obligation. So the buyer should accept such correct amount of goods and for the excessive amount, the buyer might reject them. Because of this unreasonable ground, we should research for the history of Article 465 and also consider other principles that relate to Article 465 in order to understand lawmaker's purpose.

From the research on Thai law's history, it is found that English law, The Sale of Goods Act 1893 Section 30 is the basis for Article 465 of Civil and Commercial Code and the principle in such English law became an article in Civil and

Commercial Code without any changes. It caused some problems because each country has a different tradition and culture. The problem in this case is a right of buyer to reject the whole goods when it is an excessive delivery because Thai law accepts Good Faith principle, Article 5 of Civil and Commercial Code, which is different from English law. According to English law, a person is able to exercise his contractual rights without considering the reasonable ground. Thus, it is suitable for enacting the law like that in England. However, for Thai law, it is too much wide and unreasonable, so we should amend Article 465 (2) of the Civil and Commercial Code by revoking the right to reject the whole goods of buyer in case of excessive delivery.

Moreover, Thailand does not have specific law to apply with a breach of the international sale contract considering non – conformity of goods in quantity case. Therefore, sometimes the courts in Thailand have to adapt Article 465 in Civil and Commercial Code of Thailand with the international sale contract. Since the Civil and Commercial Code of Thailand is enacted only for used as a domestic law, it is not suitable to be used with the international sale contract. As referred in this thesis that there are many ways to solve the problem for example; we should have specific law enacted in the same way as United Nations Convention on Contracts for the International Sale of Goods 1980 (CISG) or ratify United Nations Convention on Contracts for the International Sale of Goods 1980 (CISG).

Keywords: Delivery, Insufficient Delivery, Excessive Delivery, Mixed Delivery, Sale Contract, International

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์เรื่องการส่งมอบสินค้าไม่ถูกต้องตามจำนวนในสัญญาซื้อขายฉบับนี้ สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี อันเนื่องมาจากความกรุณาของบุคคลผู้มีพระคุณหลายท่านที่ให้โอกาสให้ความช่วยเหลือ ให้กำลังใจ และให้คำแนะนำ ต้องขอกราบขอบพระคุณมา ณ ที่นี้

ขอกราบขอบพระคุณ ท่านรองศาสตราจารย์ ดร. พิณย ญ นคร เป็นอย่างสูง ที่กรุณา รับเป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ โดยครูได้คอยชี้แนะตั้งแต่เรื่องหัวข้อวิทยานิพนธ์ ให้คำปรึกษาเรื่องการทำวิทยานิพนธ์ตั้งแต่ที่ครูยังไม่ได้เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ครูได้สละเวลาอันมีค่ายิ่งคอยช่วยเหลือ ให้คำแนะนำ ให้ความรู้ ช่วยอธิบายถึงประเด็นต่าง ๆ ให้เข้าใจได้ลึกซึ้งยิ่งขึ้น คอยชี้จุดบกพร่องของวิทยานิพนธ์ ช่วยชี้แนะแนวทางในการศึกษาค้นคว้า อีกทั้งยังคอยติดตามถามไถ่ความคืบหน้าในการทำงานตลอดมา ซึ่งล้วนเป็นส่วนสำคัญที่ทำให้ วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปได้

ขอกราบขอบพระคุณ ท่านศาสตราจารย์ ดร. ไพโรจน์ กัมพูสิริ เป็นอย่างสูง ที่กรุณา สละเวลารับเป็นประธานกรรมการในการสอบวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ โดยท่านได้กรุณาให้คำปรึกษา ในสิ่งที่ยังอธิบายไม่ชัดเจนในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ เพื่อให้นำไปปรับปรุงแก้ไขให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น ช่วยติกรอบและจัดระเบียบความคิดให้เป็นระบบมากยิ่งขึ้น อีกทั้งยังช่วยชี้แนะถึงจุดเด่นของ วิทยานิพนธ์ที่ควรศึกษาเพิ่มเติม เพื่อให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้มีความโดดเด่นและน่าสนใจมากยิ่งขึ้น

ขอกราบขอบพระคุณ ท่านผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สุรศักดิ์ มณีศร เป็นอย่างสูง ที่กรุณาสละเวลารับเป็นกรรมการในการสอบวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ และท่านได้กรุณาเอื้อเฟื้อแนะนำ หนังสือและแหล่งข้อมูลที่มีประโยชน์ต่อการศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติม อีกทั้งยังคอยชี้แนะให้เห็นถึง แง่มุมต่าง ๆ ที่ควรนำไปคิดต่อยอด เพื่อนำมาใช้ในการปรับปรุง แก้ไข และเพิ่มเติมวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ให้มีความละเอียด และครอบคลุมมากยิ่งขึ้น

ขอกราบขอบพระคุณ ท่านผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. วีรวัฒน์ จันทโชติ เป็นอย่างสูง ที่กรุณาสละเวลารับเป็นกรรมการในการสอบวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ และท่านได้กรุณาชี้แนะถึง จุดบกพร่องของวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ พร้อมทั้งให้ข้อมูลที่ถูกต้อง และแหล่งข้อมูลที่ใช้ในการศึกษา ค้นคว้าเพิ่มเติม อีกทั้งยังช่วยแนะนำแนวคิดใหม่ที่จะนำมาใช้ในการทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้

ขอกราบขอบพระคุณ อากมิ่ง มิ่งมันคง อาม่าคิม มิ่งมันคง คุณพ่อพรชัย มิ่งมันคง คุณแม่พรพิมล มิ่งมันคง ครอบครัว และญาติพี่น้องของผู้เขียนทุกท่าน ที่ให้โอกาส ให้การสนับสนุน ให้คำปรึกษา คอยอยู่เคียงข้างทั้งยามสุขและยามทุกข์ ทำให้ผู้เขียนรู้สึกอบอุ่นใจที่มีทุกท่านช่วยเป็น กำลังใจให้เสมอมา

ขอขอบพระคุณ คุณพิไลพร เตือนวีระเดช คุณสุวัชรินทร์ สีพลลา คุณณิชา ธรรมนิจกุล คุณมัลลิกา หุนตระกูล และเพื่อน ๆ ทุกคน รวมทั้งผู้ที่มิได้เอ่ยนามไว้ ณ ที่นี้ ที่ได้ให้ความช่วยเหลือผู้เขียนในทุก ๆ ขั้นตอน ไม่ว่าจะเป็นการให้คำแนะนำ คำปรึกษา คอยชี้แนะแนวทางต่าง ๆ ช่วยเรียบเรียงบทความย่อภาษาอังกฤษ รวมถึงการจัดทำเล่มวิทยานิพนธ์ และการสอบวิทยานิพนธ์ ตลอดจนให้กำลังใจและคอยถามไถ่ถึงการจัดทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้

ท้ายที่สุด คุณความดีทั้งหลายของวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้เขียนขอยกให้กับบุพการี ครูบาอาจารย์ และผู้มีพระคุณทุกท่าน ที่สละเวลาอันมีค่ายิ่ง คอยให้การสนับสนุน ให้โอกาสให้กำลังใจ และประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ให้แก่ผู้เขียน ส่วนข้อบกพร่องทั้งหลายของวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้เขียนขอน้อมรับไว้แต่เพียงผู้เดียว

นางสาวธนพร มิ่งมันคง

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	(1)
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	(3)
กิตติกรรมประกาศ	(5)
บทที่ 1 บทนำ	1
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา	2
1.3 สมมติฐานของการศึกษา	3
1.4 ขอบเขตของการศึกษา	3
1.5 วิธีการศึกษาวิจัย	4
1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	4
บทที่ 2 กฎหมายไทยเกี่ยวกับการส่งมอบสินค้าไม่ถูกต้องตามจำนวนในสัญญาซื้อขาย	5
2.1 ประวัติความเป็นมาในการร่างกฎหมายว่าด้วยการส่งมอบสินค้าไม่ถูกต้องตามจำนวนในสัญญาซื้อขาย	5
2.2 หลักเกณฑ์เกี่ยวกับการส่งมอบสินค้าไม่ถูกต้องตามจำนวนในสัญญาซื้อขาย	9
2.2.1 การส่งมอบสินค้าขาดตกบกพร่อง	10
2.2.2 การส่งมอบสินค้าล้นจำนวน	11
2.2.3 การส่งมอบสินค้านี้	12
บทที่ 3 หลักเกณฑ์ตามกฎหมายระหว่างประเทศ และกฎหมายต่างประเทศว่าด้วยการส่งมอบสินค้าไม่ถูกต้องตามจำนวนในสัญญาซื้อขาย	18

3.1 หลักเกณฑ์ตามกฎหมายระหว่างประเทศเกี่ยวกับการส่งมอบสินค้าไม่ถูกต้องตามจำนวนในสัญญาซื้อขายระหว่างประเทศ	18
3.1.1 United Nations Convention on Contracts for the International Sale of Goods 1980 (CISG)	18
3.1.1.1 ประวัติความเป็นมา	19
3.1.1.2 หลักเกณฑ์เกี่ยวกับการส่งมอบสินค้าไม่ถูกต้องตามจำนวนในสัญญาซื้อขายระหว่างประเทศ	21
1. การส่งมอบสินค้าขาดตกบกพร่อง	22
2. การส่งมอบสินค้าล่าช้าจำนวน	26
3. การส่งมอบสินค้าระคนกัน	27
3.1.2 Principles of European Law on Sales (PEL - S)	27
3.1.2.1 ประวัติความเป็นมา	27
3.1.2.2 หลักเกณฑ์เกี่ยวกับการส่งมอบสินค้าไม่ถูกต้องตามจำนวนในสัญญาซื้อขายระหว่างประเทศ	28
1. การส่งมอบสินค้าขาดตกบกพร่อง	29
2. การส่งมอบสินค้าล่าช้าจำนวน	30
3. การส่งมอบสินค้าระคนกัน	31
3.2 หลักเกณฑ์ตามกฎหมายต่างประเทศเกี่ยวกับการส่งมอบสินค้าไม่ถูกต้องตามจำนวนในสัญญาซื้อขาย	32
3.2.1 กฎหมายประเทศอังกฤษ	32
3.2.1.1 ประวัติความเป็นมา	32
3.2.1.2 หลักเกณฑ์เกี่ยวกับการส่งมอบสินค้าไม่ถูกต้องตามจำนวนในสัญญาซื้อขาย	33
1. การส่งมอบสินค้าขาดตกบกพร่อง	33
2. การส่งมอบสินค้าล่าช้าจำนวน	34
3. การส่งมอบสินค้าระคนกัน	35
3.2.2 กฎหมายประเทศญี่ปุ่น	36
3.2.2.1 ประวัติความเป็นมา	37
3.2.2.2 หลักเกณฑ์เกี่ยวกับการส่งมอบสินค้าไม่ถูกต้องตามจำนวนในสัญญาซื้อขาย	40
1. การส่งมอบสินค้าขาดตกบกพร่อง	41

2. การส่งมอบสินค้าลำจำนวน	45
3. การส่งมอบสินค้าระคนกัน	48
3.2.3 กฎหมายประเทศเยอรมนี	48
3.2.3.1 ประวัติความเป็นมา	49
3.2.3.2 หลักเกณฑ์เกี่ยวกับการส่งมอบสินค้าไม่ถูกต้องตามจำนวน ในสัญญาซื้อขาย	51
1. การส่งมอบสินค้าขาดตกบกพร่อง	51
2. การส่งมอบสินค้าลำจำนวน	60
3. การส่งมอบสินค้าระคนกัน	60
บทที่ 4 วิเคราะห์ความเหมาะสมของกฎหมายไทยเกี่ยวกับการส่งมอบสินค้าไม่ถูกต้อง ตามจำนวนในสัญญาซื้อขาย	62
4.1 ความเหมาะสมของกฎหมายไทยเกี่ยวกับการส่งมอบสินค้าไม่ถูกต้อง ตามจำนวนในสัญญาซื้อขาย	62
4.2 การนำกฎหมายไทยว่าด้วยการส่งมอบสินค้าไม่ถูกต้องตามจำนวน ในสัญญาซื้อขายมาปรับใช้กับการส่งมอบสินค้าไม่ถูกต้องตามจำนวน ในสัญญาซื้อขายระหว่างประเทศ	77
4.2.1 กฎหมายที่มีผลบังคับใช้กับสัญญาซื้อขายระหว่างประเทศ ของประเทศไทย	77
4.2.2 ความเหมาะสมของการปรับใช้กฎหมายไทยในสัญญาซื้อขาย ระหว่างประเทศ	80
บทที่ 5 บทสรุปและข้อเสนอแนะ	85
บรรณานุกรม	92
ภาคผนวก	99
ประวัติผู้เขียน	124

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

สัญญาซื้อขายมีขึ้นเพื่อเป็นหลักฐานแห่งการแสดงเจตนาของคู่สัญญาว่า ระหว่างคู่สัญญา หรือก็คือ ผู้ซื้อและผู้ขายนั้นได้ทำข้อตกลงใด ๆ ไว้ระหว่างกันบ้าง เช่น สินค้าที่ตกลงซื้อขายอันเป็น วัตถุประสงค์แห่งสัญญา ราคาที่ผู้ซื้อตกลงชำระให้แก่ผู้ขายเพื่อเป็นการตอบแทนที่ผู้ขายโอนกรรมสิทธิ์ในสินค้า ให้แก่ตน เป็นต้น และทั้งนี้ รวมถึงจำนวนของสินค้าที่ผู้ขายตกลงส่งมอบให้แก่ผู้ซื้อด้วย

หากคู่สัญญาฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งไม่ปฏิบัติตามข้อตกลงที่ให้ไว้แก่กัน คู่สัญญาอีกฝ่าย ก็สามารถนำสัญญาซื้อขายที่ทำกันไว้เป็นลายลักษณ์อักษรมาเรียกร้องให้คู่สัญญาที่ฝ่าฝืนข้อกำหนด ในสัญญา ให้ปฏิบัติตามสัญญาอย่างถูกต้องครบถ้วนได้ และหากฝ่ายนั้นไม่ปฏิบัติตามก็สามารถนำคดี มาฟ้องร้องต่อศาลได้

ทั้งนี้ ถ้าหากการไม่ปฏิบัติตามสัญญาซื้อขายดังกล่าวเป็นกรณีที่ผู้ขายส่งมอบสินค้าให้แก่ ผู้ซื้อไม่ถูกต้องครบถ้วนตามจำนวนที่ระบุไว้ในสัญญาแล้ว ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 3 ว่าด้วยเอกเทศสัญญา มาตรา 465 ได้บัญญัติเกี่ยวกับเรื่องดังกล่าวไว้ ดังนี้

“ในการซื้อขายสังหาริมทรัพย์นั้น

(1) หากว่าผู้ขายส่งมอบทรัพย์สินน้อยกว่าที่ได้สัญญาไว้ ท่านว่าผู้ซื้อจะปฏิเสธไม่รับเอา เลยกก็ได้ แต่ถ้าผู้ซื้อรับเอาทรัพย์สินนั้นไว้ ผู้ซื้อก็ต้องใช้ราคาตามส่วน

(2) หากว่าผู้ขายส่งมอบทรัพย์สินมากกว่าที่ได้สัญญาไว้ ท่านว่าผู้ซื้อจะรับเอาทรัพย์สินนั้น ไว้แต่เพียงตามสัญญา และนอกจากนั้นปฏิเสธก็ได้ หรือจะปฏิเสธทั้งหมดไม่รับเอาไว้เลยก็ได้ ถ้าผู้ซื้อ รับเอาทรัพย์สินอันเขาส่งมอบเช่นนั้นไว้ทั้งหมด ผู้ซื้อก็ต้องใช้ราคาตามส่วน

(3) หากว่าผู้ขายส่งมอบทรัพย์สินตามที่ได้สัญญาไว้ระคนกับทรัพย์สินอย่างอื่น อันมิได้ รวมอยู่ในข้อสัญญาไซ้ ท่านว่าผู้ซื้อจะรับเอาทรัพย์สินไว้แต่ตามสัญญา และนอกจากนั้นปฏิเสธก็ได้ หรือจะปฏิเสธทั้งหมดก็ได้”

บทบัญญัติดังกล่าวข้างต้นได้กำหนดถึงสิทธิและหน้าที่ของผู้ซื้อเกี่ยวกับการส่งมอบ สินค้าไม่ถูกต้องตามจำนวน ทั้งการส่งมอบสินค้าจำนวนน้อยกว่าที่ได้ระบุไว้ในสัญญา การส่งมอบ สินค้าจำนวนมากกว่าที่ได้ระบุไว้ในสัญญา และการส่งมอบสินค้าที่ระบุไว้ในสัญญาระคนกับสินค้า อย่างอื่น โดยกรณีการส่งมอบสินค้าจำนวนมากกว่าที่ระบุไว้ในสัญญา ตามประมวลกฎหมายแพ่ง และพาณิชย์ มาตรา 465 (2) นั้น ได้วางหลักให้ผู้ซื้อ มีสิทธิเลือกที่จะรับมอบสินค้าไว้เพียงเท่าที่

ตกลงกันไว้ หรืออาจบอกปิดไม่รับสินค้านั้นเสียทั้งหมด หรือรับมอบสินค้านั้นไว้ทั้งหมดแต่ต้องชำระราคาตามส่วนก็ได้

กรณีที่เป็นปัญหา คือ การส่งมอบสินค้าจำนวน ซึ่งตามกฎหมายไทยบัญญัติให้ผู้ซื้อ มีสิทธิบอกปิดไม่รับสินค้านั้นเสียทั้งหมดได้ ทั้ง ๆ ที่การส่งมอบสินค้าจำนวน คือ การที่ผู้ขาย ส่งมอบสินค้ามากกว่าจำนวนที่ตกลงกันไว้ในสัญญาซื้อขาย ซึ่งเท่ากับว่าผู้ขายได้ส่งมอบสินค้าส่วนหนึ่ง โดยถูกต้องครบถ้วนตามที่สัญญาซื้อขายระบุไว้ทุกประการ อันมีผลทำให้หน้าที่ตามสัญญาของผู้ขาย ระบุไป และมีเพียงสินค้าบางส่วนเท่านั้นที่ผู้ขายส่งมอบเกินมาจากสัญญา หากผู้ซื้อต้องการที่จะใช้ สิทธิบอกปิดผู้ซื้อจึงควรมีสิทธิเพียงบอกปิดสินค้าในส่วนที่ล่าช้ากว่าจำนวนหรือเกินมาจากที่ระบุไว้ในสัญญาซื้อ ขายเป็นเท่านั้น และรับมอบในจำนวนที่ถูกต้องตามสัญญา ดังนั้น เพื่อให้ทราบถึงประวัติ ความเป็นมา เจตนารมณ์ และเหตุผลเบื้องหลังของการบัญญัติสิทธิของผู้ซื้อไว้ดังกล่าวข้างต้น จึงควรมีการศึกษาค้นคว้าถึงประวัติศาสตร์ความเป็นมาของบทบัญญัติในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 465 เพื่อที่จะได้สามารถนำบทบัญญัตินี้ดังกล่าวมาปรับใช้ได้อย่างถูกต้อง เหมาะสม และ ตรงตามเจตนารมณ์ของผู้ยกร่าง

นอกจากนี้ เมื่อมีกรณีพิพาทซึ่งมีมูลเหตุมาจากสัญญาซื้อขายระหว่างประเทศเกิดขึ้น นอกจากศาลจะต้องนำบทบัญญัติในมาตรา 465 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาพิจารณา ตัดสินคดีแล้ว ศาลยังอาจต้องนำหลักเกณฑ์ในเรื่องนี้ตามกฎหมายอื่น ๆ มาพิจารณาประกอบด้วย เช่น อนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยสัญญาซื้อขายระหว่างประเทศ (United Nations Convention on Contracts for the International Sale of Goods 1980) หรือที่นิยมเรียกโดยย่อว่า CISG เป็นต้น ซึ่งอาจก่อให้เกิดความไม่เหมาะสมในการบังคับใช้กฎหมายได้ เนื่องจากบทบัญญัติตามประมวล กฎหมายแพ่งและพาณิชย์ถูกยกร่างขึ้นมาเพื่อใช้เป็นกฎหมายภายในประเทศ จึงไม่มีความเหมาะสม ที่จะนำมาใช้บังคับกับสัญญาซื้อขายระหว่างประเทศ อีกทั้งบทบัญญัติเกี่ยวกับสิทธิและหน้าที่ของผู้ซื้อ ในกรณีส่งมอบสินค้าล่าช้ากว่าจำนวนตามกฎหมายไทยและกฎหมายระหว่างประเทศมีความแตกต่างกัน จึงอาจก่อให้เกิดความไม่เป็นธรรมแก่คู่สัญญาฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งได้ ทั้งยังอาจก่อให้เกิดปัญหาอื่น ๆ ตามมาด้วย เช่น ปัญหาการเลือกใช้กฎหมายที่จะมีผลบังคับใช้ระหว่างคู่สัญญาเพื่อให้เกิดประโยชน์ แก่ฝ่ายตนมากที่สุด อันจะก่อให้เกิดความไม่เป็นธรรมแก่คู่สัญญาฝ่ายที่มีอำนาจในการต่อรองน้อยกว่า เป็นต้น

1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อให้ทราบถึงประวัติ ความเป็นมา และเหตุผลเบื้องหลังของการบัญญัติมาตรา 465 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ว่าด้วยเรื่องการส่งมอบสินค้าไม่ถูกต้องตามจำนวน

2. เพื่อศึกษาถึงข้อความคิด และหลักการสำคัญของเรื่องการส่งมอบสินค้าไม่ถูกต้องตามจำนวนของกฎหมายไทย และกฎหมายต่างประเทศอื่น ๆ ที่มีความสำคัญ
3. เพื่อศึกษาถึงผลกระทบต่อคู่สัญญา ในด้านสิทธิและหน้าที่ภายใต้หลักกฎหมายเรื่องการส่งมอบสินค้าไม่ถูกต้องตามจำนวน
4. เพื่อให้ทราบถึงความเหมือนและความแตกต่างของหลักเกณฑ์ในเรื่องการส่งมอบสินค้าไม่ถูกต้องตามจำนวนตามกฎหมายไทย กฎหมายระหว่างประเทศ และกฎหมายต่างประเทศ
5. เพื่อให้เห็นถึงข้อเด่นของกฎหมายอื่นที่ประเทศไทยควรวัดเป็นแบบอย่าง และข้อด้อยของกฎหมายไทยที่ควรได้รับการปรับปรุงแก้ไข
6. เพื่อนำมาแก้ไข และพัฒนากฎหมายไทยให้มีความทันสมัย และเป็นสากลมากยิ่งขึ้น อันจะส่งผลต่อความมีประสิทธิภาพในการบังคับใช้กฎหมายกับกรณีพิพาทต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น

1.3 สมมติฐานของการศึกษา

บทบัญญัติมาตรา 465 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ว่าด้วยเรื่องการส่งมอบสินค้าไม่ถูกต้องตามจำนวน ขาดความเหมาะสมที่จะนำมาใช้บังคับระหว่างคู่สัญญาในสัญญาซื้อขายภายในประเทศ อีกทั้งบทบัญญัติดังกล่าวยังนำมาใช้บังคับกับกรณีพิพาทอันเกิดจากสัญญาซื้อขายระหว่างประเทศด้วย ซึ่งมีความไม่เหมาะสมเนื่องจากเจตนารมณ์ในการร่างบทบัญญัติตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มิได้มีขึ้นเพื่อใช้บังคับกับสัญญาซื้อขายระหว่างประเทศ

1.4 ขอบเขตของการศึกษา

การศึกษาเรื่องการส่งมอบสินค้าไม่ถูกต้องตามจำนวนในสัญญาซื้อขายนั้น จะศึกษาถึงประวัติศาสตร์กฎหมายไทย และประวัติความเป็นมาของบทบัญญัติมาตรา 465 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ รวมทั้งศึกษาหลักกฎหมายเกี่ยวกับการส่งมอบสินค้าไม่ถูกต้องตามจำนวน เช่น สิทธิหน้าที่ของคู่สัญญา เป็นต้น สืบเนื่องไปถึงบทบัญญัติของกฎหมายต่างประเทศที่มีความเกี่ยวเนื่องกับกฎหมายไทยในเรื่องดังกล่าวอีกด้วย

นอกจากนี้จะนำกฎหมายต่าง ๆ ข้างต้นมาวิเคราะห์เปรียบเทียบ เพื่อพิจารณาถึงแนวทางของบทบัญญัติเรื่องการส่งมอบสินค้าไม่ถูกต้องตามจำนวนตามกฎหมายไทยว่าควรจะวางหลักเกณฑ์เกี่ยวกับเรื่องดังกล่าวให้เป็นไปในแนวทางใดในอนาคต จึงจะเกิดความเหมาะสมมากที่สุด

1.5 วิธีการศึกษาวิจัย

วิทยานิพนธ์เล่มนี้ใช้วิธีการศึกษาแบบวิจัยเอกสาร (Documentary Research) โดยอาศัยการศึกษา ค้นคว้า และรวบรวมข้อมูลจากหนังสือ ตำรา วิทยานิพนธ์ บทความ คำพิพากษาศาล เอกสารอื่น ๆ รวมถึงจากการค้นคว้าข้อมูลทางอินเทอร์เน็ต ทั้งที่เป็นภาษาไทยและภาษาต่างประเทศ

1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. เข้าใจถึงประวัติความเป็นมา และเหตุผลเบื้องหลังของการยกร่างบทบัญญัติมาตรา 465 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์
2. เข้าใจถึงหลักเกณฑ์ตามกฎหมายไทย กฎหมายระหว่างประเทศ และกฎหมายต่างประเทศ เกี่ยวกับการส่งมอบสินค้าไม่ถูกต้องตามจำนวนในสัญญาซื้อขาย
3. สามารถนำความรู้ความเข้าใจที่ได้ มาเป็นหลักในการปรับใช้มาตรา 465 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ได้อย่างถูกต้องตรงตามวัตถุประสงค์ของการยกกฎหมายในเรื่องดังกล่าว
4. เข้าใจถึงความเหมือน ความแตกต่าง ข้อเด่น และข้อด้อยในเรื่องการส่งมอบสินค้าไม่ถูกต้องตามจำนวนในสัญญาซื้อขายตามกฎหมายไทย กฎหมายระหว่างประเทศ และกฎหมายต่างประเทศ
5. เข้าใจถึงปัญหาของกฎหมายเกี่ยวกับการส่งมอบสินค้าไม่ถูกต้องตามจำนวนในสัญญาซื้อขายที่มีอยู่ในปัจจุบันและนำไปสู่การปรับปรุงแก้ไขกฎหมายให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น
6. เพื่อเสนอแนะแนวทางการการบัญญัติ ปรับปรุงแก้ไข หรือเพิ่มเติมกฎหมายไทยในเรื่องการส่งมอบสินค้าไม่ถูกต้องตามจำนวนในสัญญาซื้อขาย

บทที่ 2

กฎหมายไทยเกี่ยวกับการส่งมอบสินค้าไม่ถูกต้องตามจำนวนในสัญญาซื้อขาย

การจะนำบทบัญญัติแห่งกฎหมายใดมาปรับใช้ได้อย่างถูกต้อง ก็ควรจะศึกษาให้ทราบถึงเจตนารมณ์ของการบัญญัติกฎหมายในบทบัญญัติมาตรานั้น ๆ ในเรื่องการส่งมอบสินค้าไม่ถูกต้องตามจำนวนในสัญญาซื้อขายก็เช่นเดียวกัน ดังนั้น จึงมีความจำเป็นที่จะต้องศึกษาถึงประวัติความเป็นมาของบทบัญญัติมาตราดังกล่าวที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ว่ามีที่มาจากที่ใด เช่น จากกฎหมายต่างประเทศที่เข้ามามีอิทธิพลในขณะที่มีการร่างประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ของประเทศไทย หรือเป็นบทบัญญัติที่เป็นกฎหมายไทยโดยแท้ เป็นต้น แล้วจึงศึกษาถึงหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการส่งมอบสินค้าไม่ถูกต้องตามจำนวนในกฎหมายไทยว่าให้สิทธิผู้ซื้อในกรณีดังกล่าวไว้เช่นใด

2.1 ประวัติความเป็นมาในการร่างกฎหมายว่าด้วยการส่งมอบสินค้าไม่ถูกต้องตามจำนวนในสัญญาซื้อขาย

ประวัติศาสตร์เกี่ยวกับกฎหมายซื้อขายของประเทศไทยที่พบหลักฐานชัดเจน เริ่มต้นในสมัยกรุงสุโขทัย คือ ศิลาจารึกของพ่อขุนรามคำแหง ซึ่งมีใจความตอนหนึ่งว่า “เพื่อนจูงวัวไปค้า ขี่ม้าไปขาย ใครจักใคร่ค้าช้างค้า ใครจักใคร่ค้าม้าค้า ใครจักใคร่ค้าเงินค้าทองค้า” ข้อความดังกล่าวแสดงให้เห็นว่า มีการซื้อขายและแลกเปลี่ยนเกิดขึ้นแล้ว โดยในสมัยนั้นได้ให้เสรีภาพในการค้าอย่างเต็มที่ ไม่มีการผูกขาดสินค้าแต่อย่างใด¹ แต่ไม่มีหลักฐานยืนยันว่ามีกฎหมายลักษณะซื้อขายกำหนดกฎเกณฑ์ต่าง ๆ ดังในสมัยต่อมา อีกทั้งยังไม่มี การจำกัดประเภทของสินค้าที่จะทำการซื้อขายกันด้วย²

ในสมัยกรุงศรีอยุธยาเป็นต้นมา ได้มีการออกกฎหมายวางระเบียบเกี่ยวข้องกับการค้ามากมายหลายฉบับ รวมถึงมีกฎหมายจำกัดสิทธิการค้าขายสินค้าบางประเภทด้วย เช่น กฎหมายขบถศึก สมัยสมเด็จพระบรมไตรโลกนาถ กำหนดให้ฝ้าย งาช้าง กฤษณา เป็นสินค้าต้องห้ามจำหน่าย

¹ มาลัยวรรณ จันทร, “ประวัติศาสตร์ไทยในอดีตจนถึงสุโขทัย,” สืบค้นเมื่อวันที่ 26 กรกฎาคม 2559, http://www.thaigoodview.com/library/teachershow/bangkok/malaiwan_c/historym1/unit03_02.html

² วิษณุ เครืองาม, คำอธิบายกฎหมายว่าด้วย ซื้อขาย แลกเปลี่ยน ให้, พิมพ์ครั้งที่ 10 (กรุงเทพมหานคร : นิติบรรณาการ, 2549), น. 11.

กฎหมายลักษณะเบ็ดเสร็จห้ามการซื้อขายที่ดินบางประเภท เป็นต้น แต่ในเรื่องการโอนกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินที่ซื้อขายนั้น ยังไม่มีกฎหมายกำหนดไว้แน่ชัด ดังที่พระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมหลวงราชบุรีดิเรกฤทธิ์ ทรงอธิบายว่า

“ ในการซื้อขายแลกเปลี่ยน จะเรียกว่าเปลี่ยนกรรมสิทธิ์เมื่อไร ฤๅอีกนัยหนึ่ง ของ ๆ ผู้ขายจะเป็นของ ๆ ผู้ซื้อเมื่อไร พุคยากในกฎหมายไทย แม้ว่าผู้ขายส่งของให้ผู้ซื้อไปแล้ว ถึงผู้ซื้อยังไม่ได้ใช้เงิน ฤๅราคาให้แก่ผู้ขายก็ดี ของนั้นคงเรียกว่าเป็นของ ๆ ผู้ซื้อ เงินที่ติดกันนั้นเรียกว่าเป็นหนี้ติดกัน แต่แม้ยังไม่ได้ส่งของให้แก่ผู้ซื้อ ฤๅส่งให้ถึงมือผู้ซื้อแล้ว ผู้ซื้อยังหอบมาไม่ได้กลับฝากผู้ขายไว้ก็ ดังนี้ไม่เป็นการง่ายที่จะวินิจฉัย”³

จนกระทั่งในสมัยรัชกาลที่ 5 ได้มีแนวคิดริเริ่มในการจัดทำประมวลกฎหมายแพ่ง โดยการว่าจ้างนักกฎหมายต่างประเทศเป็นจำนวนมาก เพื่อเข้ามาทำหน้าที่เป็นที่ปรึกษาประจำกระทรวง ทบวง กรมต่าง ๆ และช่วยจัดทำกฎหมายขึ้น โดยมีเหตุผลสำคัญในการจัดทำประมวลกฎหมาย 4 ประการ ดังนี้⁴

1. เพื่อรวบรวมตัวบทกฎหมายลักษณะเดียวกันซึ่งกระจัดกระจายอยู่ตามพระราชกำหนดกฎหมายต่าง ๆ ให้เข้าไว้เป็นลำดับหมวดหมู่ในที่เดียวกัน
2. เพื่อแก้ไขเปลี่ยนแปลงตัวบทกฎหมายโบราณซึ่งล่องพ้นสมัยแล้ว
3. เพื่อนำหลักกฎหมายนานาอารยประเทศอันแพร่หลายแล้วเข้ามาใช้ในกฎหมายไทย
4. เพื่อยกระดับฐานะกฎหมายไทยให้ทันสมัย เป็นที่ยอมรับของประเทศอื่น ๆ

โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสมัยรัชกาลที่ 5 ยังมีการล่าอาณานิคม และประเทศไทยได้เสียดินแดนและสิทธิสภาพนอกอาณาเขตให้แก่ประเทศฝรั่งเศสแล้ว ทำให้ประเทศอื่น ๆ เรียกร้องที่จะได้สิทธิสภาพนอกอาณาเขตจากประเทศไทยเช่นกัน โดยข้ออ้างที่ประเทศเหล่านั้นใช้เป็นเหตุผลที่ไม่อยากขึ้นศาลไทย คือ กฎหมายของประเทศไทยมีความล้าหลังและไม่มีความเป็นสากล ดังนั้น ในช่วงสมัยรัชกาลที่ 5 จึงได้เกิดความตื่นตัวในเรื่องการแก้ไขปรับปรุงกฎหมายให้มีความทันสมัยมากยิ่งขึ้น เพื่อให้เป็นที่ยอมรับของประเทศในแถบตะวันตก และเพื่อเรียกร้องให้ประเทศไทยได้สิทธิสภาพนอกอาณาเขตกลับคืนมา

พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวได้ทรงตระหนักถึงภัยคุกคามจากลัทธิล่าอาณานิคมจากประเทศตะวันตกดังกล่าว จึงได้ส่งพระโอรสไปศึกษาต่างประเทศ เพื่อศึกษาอารยธรรมตะวันตก และนำกลับมาพัฒนาประเทศชาติ เช่น ด้านวิศวกรรมศาสตร์ ด้านศิลปกรรมศาสตร์ เป็นต้น โดยเฉพาะด้านกฎหมาย ได้มีกรมหลวงราชบุรีดิเรกฤทธิ์เป็นกำลังสำคัญ พระองค์ทรงนำวิชาความรู้ที่ได้

³ พระเจ้าพี่ยาเธอ กรมหลวงราชบุรีดิเรกฤทธิ์, เล็กเซอร์, (กรุงเทพมหานคร : โสภณพิพรรฒธนากร, 2468), น. 153-154.

⁴ วิษณุ เครืองาม, อ้างแล้วเชิงอรรถที่ 2, น. 12.

มาพัฒนากฎหมายไทย จนในที่สุดประเทศไทยก็ได้ยึดระบบกฎหมายแบบ Civil Law หรือเรียกเป็นภาษาไทยว่า ระบบประมวลกฎหมาย หรือ ระบบลายลักษณ์อักษร และได้เริ่มร่างประมวลกฎหมายอาญาก่อนเป็นฉบับแรก ส่วนประมวลกฎหมายแพ่งนั้น เนื้อหาของกฎหมายมีที่มาจากแหล่งต่าง ๆ ดังนี้⁵

1. กฎหมายของประเทศที่ใช้ระบบประมวลกฎหมาย เช่น กฎหมายลักษณะหนี้ ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ฉบับปัจจุบันมีรากฐานมาจากประมวลกฎหมายหนี้ของประเทศสวิสเซอร์แลนด์เป็นส่วนใหญ่ บทบัญญัติเกี่ยวกับนิติกรรมอำพรางมาจากประมวลกฎหมายแพ่งของประเทศเยอรมัน และอีกหลายลักษณะในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ของประเทศไทย มีความคล้ายคลึงกับบทบัญญัติในประมวลกฎหมายของประเทศฝรั่งเศส

2. กฎหมายของประเทศอังกฤษซึ่งมีอิทธิพลอยู่มากในด้านกฎหมายพาณิชย์ของประเทศไทย เช่น กฎหมายเกี่ยวกับตัวแลกเงิน ตัวสัญญาใช้เงิน และเช็ค เหล่านี้มีบทบัญญัติแทบจะเรียกได้ว่าเหมือนกันกับบทบัญญัติในกฎหมายอังกฤษเลยทีเดียว ในขณะที่เดียวกัน กฎหมายล้มละลายของประเทศไทยส่วนใหญ่ก็มีรากฐานมาจากพระราชบัญญัติล้มละลาย ค.ศ. 1914 ของประเทศอังกฤษ ส่วนพระราชบัญญัติว่าด้วยการซื้อขายสินค้า ค.ศ. 1893 (Sale of Goods Act 1893) ของประเทศอังกฤษได้นำหลักการมาไว้ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ลักษณะซื้อขายของประเทศไทยในปัจจุบันด้วย

3. กฎหมายไทยดั้งเดิม โดยเฉพาะอย่างยิ่งในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยลักษณะครอบครัวและมรดก

ในส่วนของประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 3 นั้น ประเทศไทยได้นำต้นแบบในการร่างมาจากประเทศญี่ปุ่น ซึ่งประเทศญี่ปุ่นได้ต้นแบบมาจากประเทศเยอรมันอีกทอดหนึ่ง⁶ เมื่อร่างในเบื้องต้นแล้วได้มีการจัดตั้งคณะกรรมการขึ้นตรวจแก้ และชำระกฎหมายไทยสำหรับกฎหมายลักษณะซื้อขายให้รวมอยู่ในบรรพ 3 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งมีพระราชกฤษฎีกาประกาศใช้เมื่อวันที่ 1 มกราคม พ.ศ. 2468 เป็นต้นไป

อย่างไรก็ตาม ด้วยความที่เร่งรีบตรวจชำระ ทำให้ประมวลกฎหมายดังกล่าวมีข้อบกพร่องหลายประการ รัชกาลที่ 6 จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้กรมร่างกฎหมายตรวจชำระใหม่อีกครั้งหนึ่ง ซึ่งได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ประกาศใช้ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 3 ใหม่

⁵ ประจวบ หุตะสิงห์, “กฎหมายสำหรับนักธุรกิจในประเทศไทย,” บทบัญญัติ, เล่มที่ 28, ตอน 4, น. 760 (2514).

⁶ ภาควิชานิติศาสตร์ทางสังคม ปรัชญา และประวัติศาสตร์ คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, บันทึกคำให้สัมภาษณ์พระยามานวราชเสวี (ปลอด วิเชียร ณ สงขลา), พิมพ์ครั้งที่ 2 (กรุงเทพมหานคร : วิญญูชน, 2557), น. 40.

เมื่อวันที่ 1 มกราคม พ.ศ. 2471 โดยให้มีผลใช้เป็นกฎหมายบังคับได้ตั้งแต่วันที่ 1 เมษายน พ.ศ. 2471 เป็นต้นไป

ในการยกร่างและตรวจแก้กฎหมายลักษณะซื้อขายนั้น คณะกรรมการได้ยกร่างโดยอาศัยหลักกฎหมายไทยตามกฎหมายตราสามดวง เทียบเคียงกับกฎหมายต่างประเทศ เช่น ประเทศฝรั่งเศส ประเทศอังกฤษ ประเทศญี่ปุ่น ประเทศสวิตเซอร์แลนด์ ประเทศเยอรมัน ประเทศอิตาลี ประเทศเนเธอร์แลนด์ และประเทศอียิปต์ เป็นต้น แต่ในที่สุดคณะกรรมการก็ได้ยกร่างโดยอาศัยพระราชบัญญัติว่าด้วยการซื้อขายสินค้า (The Sale of Goods Act, 1893) ของประเทศอังกฤษเป็นแม่บทสำคัญ ดังที่กล่าวมาแล้วข้างต้น ดังนั้น การตีความกฎหมายลักษณะซื้อขายของไทย จึงอาจเทียบเคียงกับพระราชบัญญัติดังกล่าวของประเทศอังกฤษได้ในบางกรณี และเมื่อพิจารณาบทบัญญัติเรื่องการส่งมอบสินค้าไม่ถูกต้องตามจำนวนในสัญญาซื้อขายตามมาตรา 465 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ฉบับปัจจุบัน ซึ่งบัญญัติไว้ว่า

“ในการซื้อขายสังหาริมทรัพย์นั้น

(1) หากว่าผู้ขายส่งมอบทรัพย์สินน้อยกว่าที่ได้สัญญาไว้ ท่านว่าผู้ซื้อจะปฏิเสธไม่รับเอาเลยก็ได้ แต่ถ้าผู้ซื้อรับเอาทรัพย์สินนั้นไว้ ผู้ซื้อก็ต้องใช้ราคาตามส่วน

(2) หากว่าผู้ขายส่งมอบทรัพย์สินมากกว่าที่ได้สัญญาไว้ ท่านว่าผู้ซื้อจะรับเอาทรัพย์สินนั้นไว้แต่เพียงตามสัญญาและนอกกว่านั้นปฏิเสธก็ได้ หรือจะปฏิเสธทั้งหมดไม่รับเอาไว้เลยก็ได้ ถ้าผู้ซื้อรับเอาทรัพย์สินอันเขาส่งมอบเช่นนั้นไว้ทั้งหมด ผู้ซื้อก็ต้องใช้ราคาตามส่วน

(3) หากว่าผู้ขายส่งมอบทรัพย์สินตามที่ได้สัญญาไว้ระคนกับทรัพย์สินอย่างอื่นอันมิได้รวมอยู่ในข้อสัญญาไซ้ ท่านว่าผู้ซื้อจะรับเอาทรัพย์สินไว้แต่ตามสัญญา และนอกกว่านั้นปฏิเสธก็ได้ หรือจะปฏิเสธทั้งหมดก็ได้”

เปรียบเทียบกับมาตรา 465 ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ฉบับแรกที่ประกาศให้ใช้ในวันที่ 1 มกราคม พ.ศ. 2468 ซึ่งบัญญัติไว้ว่า

“ในการซื้อขายสังหาริมทรัพย์นั้น

(1) หากว่าผู้ขายส่งมอบทรัพย์สินน้อยกว่าที่ได้สัญญาไว้ ท่านว่าผู้ซื้อจะปฏิเสธไม่รับเอาเลยก็ได้ แต่ถ้าผู้ซื้อรับเอาทรัพย์สินนั้นไว้ ผู้ซื้อก็ต้องใช้ราคาตามส่วน

(2) หากว่าผู้ขายส่งมอบทรัพย์สินมากกว่าที่ได้สัญญาไว้ ท่านว่าผู้ซื้อจะรับเอาทรัพย์สินนั้นไว้แต่เพียงตามสัญญาและนอกกว่านั้นปฏิเสธก็ได้ ถ้าจะปฏิเสธทั้งหมดไม่รับเอาไว้เลยก็ได้ ถ้าผู้ซื้อรับเอาทรัพย์สินอันเขาส่งมอบเช่นนั้นไว้ทั้งหมด ผู้ซื้อก็ต้องใช้ราคาตามส่วน

(3) หากว่าผู้ขายส่งมอบทรัพย์สินตามที่ได้สัญญาไว้ระคนกับทรัพย์สินอย่างอื่นอันมิได้รวมอยู่ในข้อสัญญาไซ้ ท่านว่าผู้ซื้อจะรับเอาทรัพย์สินไว้แต่ตามสัญญา และนอกกว่านั้นปฏิเสธก็ได้ ถ้าจะปฏิเสธทั้งหมดก็ได้”

จะเห็นได้ว่า บทบัญญัติมาตรา 465 ในปัจจุบันนั้นมีการเปลี่ยนแปลงไปจากบทบัญญัติในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ฉบับแรกเพียงเล็กน้อยเท่านั้น ซึ่งเป็นการเปลี่ยนการใช้ถ้อยคำให้ทันสมัยมากขึ้น ส่วนเนื้อหาใจความสำคัญต่าง ๆ ยังคงไว้เช่นเดิม ดังนั้น จึงสามารถกล่าวได้ว่า ที่มาของมาตรา 465 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์นั้นมาตั้งแต่กฎหมายแพ่งและพาณิชย์ฉบับแรก และสันนิษฐานได้ว่าประเทศไทยได้กร่างกฎหมายเรื่องการส่งมอบสินค้าไม่ถูกต้องตามจำนวนในสัญญาซื้อขายโดยมีที่มาจากกฎหมายของประเทศอังกฤษ อันได้แก่ The Sale of Goods Act, 1893 หรืออาจมีที่มาจากกฎหมายของประเทศญี่ปุ่น ซึ่งมีต้นแบบมาจากกฎหมายของประเทศเยอรมันนั่นเอง

2.2 หลักเกณฑ์เกี่ยวกับการส่งมอบสินค้าไม่ถูกต้องตามจำนวนในสัญญาซื้อขาย

เมื่อพิจารณาคำนิยามของสัญญาซื้อขายซึ่งบัญญัติอยู่ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 453 ซึ่งบัญญัติว่า “อันว่าซื้อขายนั้น คือสัญญาซึ่งบุคคลฝ่ายหนึ่งเรียกว่าผู้ขายโอนกรรมสิทธิ์แห่งทรัพย์สินให้แก่บุคคลอีกฝ่ายหนึ่งเรียกว่าผู้ซื้อ และผู้ซื้อตกลงว่าจะใช้ราคาทรัพย์สินนั้นให้แก่ผู้ขาย” จะเห็นได้ว่า ในสัญญาซื้อขาย คู่สัญญาซึ่งได้แก่ ผู้ซื้อและผู้ขาย ต่างมีหน้าที่ที่จะต้องกระทำทั้งสองฝ่าย นั่นก็คือ ผู้ขายย่อมมีหน้าที่ต้องโอนกรรมสิทธิ์และส่งมอบสินค้าตามที่ได้ตกลงกันในสัญญาให้แก่ผู้ซื้อ ส่วนผู้ซื้อก็มีหน้าที่ต้องชำระราคาตามที่ได้ตกลงไว้ให้แก่ผู้ขาย เพื่อเป็นการตอบแทนที่ผู้ขายโอนกรรมสิทธิ์ในสินค้าให้แก่ตน ซึ่งผู้ซื้อและผู้ขายในสัญญาซื้อขายระหว่างประเทศก็มีสิทธิและหน้าที่ดังกล่าวเช่นเดียวกัน โดยสัญญาซื้อขายภายในประเทศและสัญญาซื้อขายระหว่างประเทศจะมีความแตกต่างกันเพียงประการเดียว คือ สัญญาซื้อขายระหว่างประเทศจะมีองค์ประกอบระหว่างประเทศ (Foreign Element) ในขณะที่สัญญาซื้อขายภายในประเทศไม่มีองค์ประกอบดังกล่าว

อย่างไรก็ตาม หน้าที่ของผู้ขายในการโอนกรรมสิทธิ์และส่งมอบสินค้าตามที่ได้ตกลงกันในสัญญาให้แก่ผู้ซื้อ อาจมีความผิดพลาดเกิดขึ้นได้ ไม่ว่าจะเป็นการส่งมอบสินค้าที่มีคุณภาพไม่ตรงตามที่ตกลงกันไว้ หรือการส่งมอบสินค้าที่มีความชำรุดบกพร่องให้แก่ผู้ซื้อ หรือแม้กระทั่งการส่งมอบสินค้าไม่ถูกต้องตามจำนวนด้วย โดยการส่งมอบสินค้าไม่ถูกต้องตามจำนวน คือ กรณีที่ผู้ขายส่งมอบสินค้าให้แก่ผู้ซื้อในปริมาณที่ไม่ถูกต้องตรงกับปริมาณที่ได้มีการตกลงกันไว้ในสัญญาซื้อขาย ไม่ว่าจะการกระทำดังกล่าวจะได้กระทำด้วยความจงใจหรือกระทำด้วยความประมาทเลินเล่อก็ตาม ส่งผลให้ผู้ขายเป็นผู้กระทำผิดหน้าที่ตามสัญญาซื้อขาย เนื่องจากการส่งมอบสินค้าในปริมาณที่ถูกต้องนั้นเป็นหน้าที่อย่างหนึ่งของผู้ขายเช่นกัน

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ได้กำหนดให้ผู้ขายมีหน้าที่ส่งมอบสินค้าให้ถูกต้องตามสัญญา โดยวางหลักไว้ในมาตรา 461⁷ ซึ่งหากผู้ขายกระทำผิดหน้าที่ดังกล่าว โดยส่งมอบสินค้าในปริมาณที่ไม่ถูกต้องตามสัญญา ผู้ซื้อย่อมมีสิทธิตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 465⁸ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งสามารถแยกพิจารณาได้เป็น 3 กรณี ดังต่อไปนี้

2.2.1 การส่งมอบสินค้าขาดตกบกพร่อง

การส่งมอบสินค้าขาดตกบกพร่อง (Insufficient Delivery) หมายถึง กรณีที่ผู้ขายส่งมอบสินค้าในปริมาณที่น้อยกว่าจำนวนที่ได้ทำการตกลงซื้อขายกันไว้ในสัญญา เช่น ในสัญญาตกลงซื้อขายข้าวสารจำนวน 3 ตัน แต่ผู้ขายกลับนำข้าวสารมาส่งมอบให้แก่ผู้ซื้อจำนวนเพียง 2 ตันเท่านั้น ซึ่งไม่ครบตามจำนวนที่ได้ตกลงกันไว้ เป็นต้น

กรณีที่ผู้ขายส่งมอบสินค้าให้ผู้ซื้อไม่ครบตามที่กำหนดในสัญญานั้น ผู้ซื้อจะมีสิทธิตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 465 (1) แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ดังต่อไปนี้

1. ผู้ซื้ออาจรับมอบสินค้าตามจำนวนที่ผู้ขายนำมาส่งมอบ และชำระราคาตามอัตราที่กำหนดไว้ในสัญญา หรือ
 2. ผู้ซื้ออาจปฏิเสธไม่รับมอบสินค้าทั้งหมดที่ผู้ขายนำมาส่งมอบ
- อย่างไรก็ตาม หากผู้ขายส่งมอบสินค้าขาดตกบกพร่องในจำนวนที่ไม่เกินสมควร หรือไม่ผิดสภาพที่อาจเห็นได้ตามปกติ ผู้ซื้อจะบอกปิดเสียไม่ได้ ผู้ซื้อจะต้องรับเอาไว้และใช้ราคาตามส่วนให้แก่ผู้ขาย นอกจากนี้ การซื้อขายทรัพย์สินโดยคิดราคาตามจำนวนส่งมอบซึ่งประมาณกันไว้ก็ดำเนิน

⁷ มาตรา 461 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

ผู้ขายจำต้องส่งมอบทรัพย์สินซึ่งขายนั้นให้แก่ผู้ซื้อ

⁸ มาตรา 465 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

ในการซื้อขายสังหาริมทรัพย์นั้น

(1) หากว่าผู้ขายส่งมอบทรัพย์สินน้อยกว่าที่ได้สัญญาไว้ ท่านว่าผู้ซื้อจะปิดเสียไม่รับเอาเลยก็ได้ แต่ถ้าผู้ซื้อรับเอาทรัพย์สินนั้นไว้ ผู้ซื้อก็ต้องใช้ราคาตามส่วน

(2) หากว่าผู้ขายส่งมอบทรัพย์สินมากกว่าที่ได้สัญญาไว้ ท่านว่าผู้ซื้อจะรับเอาทรัพย์สินนั้นไว้แต่เพียงตามสัญญา และนอกจากนั้นปิดเสียก็ได้ หรือจะปิดเสียทั้งหมดไม่รับเอาไว้เลยก็ได้ ถ้าผู้ซื้อรับเอาทรัพย์สินอันเขาส่งมอบเช่นนั้นไว้ทั้งหมด ผู้ซื้อก็ต้องใช้ราคาตามส่วน

(3) หากว่าผู้ขายส่งมอบทรัพย์สินตามที่ได้สัญญาไว้ระคนกับทรัพย์สินอย่างอื่นอันมิได้รวมอยู่ในข้อสัญญาไซ้ ท่านว่าผู้ซื้อจะรับเอาทรัพย์สินไว้แต่ตามแต่ตามสัญญา และนอกจากนั้นปิดเสียก็ได้ หรือจะปิดเสียทั้งหมดก็ได้

ตามหลักเดียวกัน⁹ เช่น ตกลงซื้อปุ๋ยตามจำนวนที่จะบรรทุกได้ในรถหนึ่งเที่ยว คือ ประมาณ 80 กระสอบ แต่เมื่อส่งมอบกันจริงปรากฏว่า รถหนึ่งเที่ยวบรรทุกมาได้เพียง 70 - 75 กระสอบ ดังนี้ ผู้ซื้อจะต้องรับเอาไว้และใช้ราคาตามส่วนให้แก่ผู้ขาย

ทั้งนี้ สิทธิในการบอกปิดไม่รับมอบสินค้าทั้งหมดที่ผู้ขายนำมาส่งมอบนั้น หากมีผลทำให้สัญญาซื้อขายระหว่างผู้ซื้อและผู้ขายเลิกไปไม่ คงมีผลแต่เพียงผู้ขายต้องนำสินค้าคืนกลับไปและนำมาส่งมอบให้ผู้ซื้อใหม่ให้ถูกต้องครบถ้วนตามที่กำหนดไว้ในสัญญา

2.2.2 การส่งมอบสินค้าล่าช้าจำนวน

การส่งมอบสินค้าล่าช้าจำนวน (Excessive Delivery) หมายถึง กรณีที่ผู้ขายส่งมอบสินค้าในปริมาณที่มากกว่าจำนวนที่ได้ทำการตกลงซื้อขายกันไว้ในสัญญา เช่น ในสัญญาตกลงซื้อขายข้าวสารจำนวน 3 ตัน แต่ผู้ขายกลับนำข้าวสารมาส่งมอบให้แก่ผู้ซื้อเป็นจำนวนถึง 5 ตัน เป็นต้น

การที่ผู้ขายส่งมอบสินค้าเกินกว่าจำนวนตามที่ตกลงกันในสัญญา จะต้องไม่ใช่กรณีที่ผู้ขายส่งสินค้ามาให้เป็นของแถม หรือเพื่อเปิดโอกาสให้ผู้ซื้อเลือกเอาตามใจชอบ หากผู้ขายส่งมอบสินค้าเกินกว่าจำนวนตามที่ตกลงกันในสัญญาเนื่องจากเหตุดังกล่าวแล้ว ผู้ซื้อจะปฏิเสธไม่รับสินค้าที่ผู้ขายส่งมอบให้ไม่ได้ เนื่องจากผู้ขายส่งมาเพื่อประโยชน์ของผู้ซื้อเอง ไม่ได้ส่งมาให้เป็นการแถมผู้ซื้อ¹⁰

กรณีที่ผู้ขายส่งมอบสินค้าล่าช้าจำนวนนั้น ผู้ซื้อจะมีสิทธิตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 465(2) แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ดังต่อไปนี้

1. ผู้ซื้ออาจรับมอบสินค้าตามจำนวนที่ระบุไว้ในสัญญา และปฏิเสธสินค้าในส่วนที่ล่าช้าจำนวน
2. ผู้ซื้ออาจปฏิเสธไม่รับมอบสินค้าทั้งหมดที่ผู้ขายนำมาส่งมอบ
3. ผู้ซื้ออาจรับมอบสินค้าไว้ทั้งหมดตามที่ผู้ขายนำมาส่งมอบ และชำระราคาตามอัตราที่ระบุไว้ในสัญญา

อย่างไรก็ตาม หากผู้ขายส่งมอบสินค้าล่าช้าจำนวนไม่เกินสมควร หรือไม่ผิดสภาพที่อาจเห็นได้ตามปกติ ผู้ซื้อจะบอกปิดเสียไม่ได้ ผู้ซื้อจะต้องรับเอาไว้และใช้ราคาตามส่วนให้แก่ผู้ขาย นอกจากนี้ การซื้อขายทรัพย์สินโดยคิดราคาตามจำนวนส่งมอบซึ่งประมาณกันไว้ก็ดำเนินตามหลักเดียวกัน¹¹ เช่น ตกลงซื้อปุ๋ยตามจำนวนที่จะบรรทุกได้ในรถหนึ่งเที่ยว คือ ประมาณ 80 กระสอบ แต่เมื่อส่งมอบกันจริง

⁹ ปรีชา สุมาวงศ์, คำบรรยายลักษณะวิชากฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยซื้อขายแลกเปลี่ยน ให้, (กรุงเทพมหานคร : สำนักอบรมศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา, 2532), น. 432.

¹⁰ เพ็ญอ้าง, น. 431.

¹¹ เพ็ญอ้าง, น. 432.

ปรากฏว่า รถหนึ่งเที่ยวบรรทุกมาได้ถึง 85 - 90 กระสอบ ดังนั้น ผู้ซื้อจะต้องรับเอาไว้และใช้ราคาตามส่วนให้แก่ผู้ขาย

ทั้งนี้ สิทธิในการบอกปิดไม่รับมอบสินค้าทั้งหมดที่ผู้ขายนำมาส่งมอบนั้น ห้ามผลทำให้สัญญาซื้อขายระหว่างผู้ซื้อและผู้ขายเลิกไปไม่ คงมีผลแต่เพียงผู้ขายต้องนำสินค้าคืนกลับไปและนำมาส่งมอบให้ผู้ซื้อใหม่ให้ถูกต้องครบถ้วนตามที่กำหนดไว้ในสัญญา

2.2.3 การส่งมอบสินค้าระคนกัน

การส่งมอบสินค้าระคนกัน (Mixed Delivery) หมายถึง กรณีที่ผู้ขายส่งมอบสินค้าให้แก่ผู้ซื้อโดยส่งมอบสินค้าอื่นปะปนมากับสินค้าที่ระบุไว้ในสัญญาด้วย เช่น ในสัญญาตกลงซื้อขายข้าวสารยี่ห้อ ก. ที่มีราคาแพง แต่ผู้ขายกลับส่งมอบข้าวสารยี่ห้อ ข. ที่มีราคาถูกกว่าปนมากับข้าวสารยี่ห้อ ก. ด้วย เพื่อให้ผู้ขายได้กำไรมากขึ้น อันเป็นการฉ้อโกงผู้ซื้อ เป็นต้น

กรณีที่ผู้ขายส่งมอบสินค้าระคนกันตามที่กล่าวมาข้างต้น ผู้ซื้อจะมีสิทธิตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 465 (3) แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ดังต่อไปนี้

1. ผู้ซื้อจะมีสิทธิรับมอบสินค้าจากผู้ขายในส่วนที่ระบุไว้ในสัญญา และปฏิเสธไม่รับมอบสินค้าในส่วนที่ผู้ขายนำมาส่งมอบไม่ถูกต้อง

2. ผู้ซื้ออาจปฏิเสธไม่รับมอบสินค้าทั้งหมดที่ผู้ขายนำมาส่งมอบ

อย่างไรก็ตาม การส่งมอบสินค้าระคนกันนั้น จะต้องถึงขนาดที่สินค้าปะปนกันจนก่อให้เกิดความลำบากแก่ผู้ซื้อในการจัดแยกออกจากกัน ซึ่งเป็นการเพิ่มภาระให้แก่ผู้ซื้อโดยใช้เหตุด้วย หากเพียงส่งมอบสินค้าอื่นรวมกันมา แต่ยังคงอยู่ในวิสัยที่ผู้ซื้อจะสามารถแยกออกจากกันได้โดยไม่ก่อให้เกิดความลำบากจนเกินสมควร ก็ยังถือไม่ได้ว่าเป็นการส่งมอบสินค้าระคนกัน ผู้ซื้อจึงไม่อาจบอกปิดไม่รับมอบสินค้าทั้งหมดได้ โดยผู้ซื้อจะต้องรับเอาสินค้าตามสัญญาไว้ และบอกปิดได้เฉพาะสินค้าที่อยู่นอกเหนือจากที่ระบุไว้ในสัญญาซื้อขายเท่านั้น¹²

นอกจากนี้ เมื่อพิจารณาคำนิยามของสัญญาซื้อขายตามที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 453 แล้ว จะเห็นได้ว่า สัญญาซื้อขายเป็นสัญญาต่างตอบแทนที่ทั้งผู้ขายและผู้ซื้อจะมีหน้าที่จะต้องชำระให้แก่กัน การที่คู่สัญญาฝ่ายใดไม่ชำระหนี้ หรือชำระหนี้ไม่ถูกต้องตามสัญญา หรือชำระหนี้ล่าช้า ย่อมถือได้ว่าคู่สัญญาฝ่ายนั้นเป็นฝ่ายผิดสัญญา ซึ่งจะมีผลทำให้คู่สัญญาอีกฝ่ายหนึ่งมีสิทธิดังต่อไปนี้ นอกเหนือจากที่กำหนดไว้ในมาตรา 465 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

¹² เฝิงอ้อาง, น. 431.

1. สิทธิในการร้องขอต่อศาลให้บังคับชำระหนี้ ตามมาตรา 213¹³ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งตามมาตราดังกล่าวได้วางหลักไว้ว่า หากลูกหนี้ไม่ชำระหนี้ ศาลย่อมมีอำนาจสั่งให้ลูกหนี้ชำระหนี้ได้ โดยการที่ลูกหนี้ปฏิบัติตามที่ระบุไว้ในหนี้้นั้น เรียกว่า เป็นการชำระหนี้ โดยเฉพาะเจาะจง (specific performance) หรือ การชำระหนี้ตามสภาพของหนี้ (execution en nature) แต่หากเป็นกรณีที่สภาพแห่งหนี้ไม่เปิดช่อง ศาลก็ย่อมไม่อาจบังคับให้ลูกหนี้ชำระหนี้ได้¹⁴

กรณีนี้ส่งมอบสินค้านั้น ผู้ซื้อซึ่งเป็นเจ้าหนี้ในหนี้ดังกล่าวย่อมมีสิทธิขอให้ศาลบังคับชำระหนี้โดยการบังคับยึดสินค้ามาส่งมอบให้แก่เจ้าหนี้ตามคำพิพากษาได้ ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 278 ถึงมาตรา 282¹⁵

นอกจากการใช้สิทธิร้องขอให้ศาลบังคับชำระหนี้ตามที่กล่าวมาข้างต้นแล้ว ผู้ซื้อยังมีสิทธิเรียกค่าสินไหมทดแทนจากผู้ขายตามมาตรา 215 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ได้อีกด้วย ทั้งนี้ ตามมาตรา 213 วรรคท้าย แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

2. สิทธิในการเรียกค่าสินไหมทดแทน ตามมาตรา 215 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ โดยหากผู้ขายซึ่งเป็นลูกหนี้ในการส่งมอบสินค้าไม่ชำระหนี้ของตนตามที่ตกลงกันไว้ในสัญญา

¹³ มาตรา 213 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

ถ้าลูกหนี้ละเลยเสียไม่ชำระหนี้ของตน เจ้าหนี้จะร้องขอต่อศาลให้สั่งบังคับชำระหนี้ก็ได้ เว้นแต่สภาพแห่งหนี้จะไม่เปิดช่องให้ทำเช่นนั้นได้

เมื่อสภาพแห่งหนี้ไม่เปิดช่องให้บังคับชำระหนี้ได้ ถ้าวัตถุแห่งหนี้เป็นอันให้กระทำการอันหนึ่งอันใด เจ้าหนี้จะร้องขอต่อศาลให้สั่งบังคับให้บุคคลภายนอกกระทำการอันนั้นโดยให้ลูกหนี้เสียค่าใช้จ่ายให้ก็ได้ แต่ถ้าวัตถุแห่งหนี้เป็นอันให้กระทำการนิติกรรมอย่างใดอย่างหนึ่งไซ้ ศาลจะสั่งให้ถือเอาตามคำพิพากษาแทนการแสดงเจตนาของลูกหนี้ก็ได้

ส่วนหนี้ซึ่งมีวัตถุเป็นอันจะให้ตั้งแต่วันการอันใด เจ้าหนี้จะเรียกร้องให้รื้อถอนการที่ได้กระทำลงแล้วนั้นโดยให้ลูกหนี้เสียค่าใช้จ่ายและให้จัดการอันควรเพื่อกาลภายหน้าด้วยก็ได้

อนึ่ง บทบัญญัติในวรรคทั้งหลายที่กล่าวมาข้างต้นนี้หากกระทบกระทั่งถึงสิทธิที่จะเรียกเอาค่าเสียหายไม่

¹⁴ จี๊ด เศรษฐบุตร แก้ไขเพิ่มเติมโดยดาราพร ธีระวัฒน์, หลักกฎหมายแพ่งลักษณะหนี้, พิมพ์ครั้งที่ 20 (กรุงเทพมหานคร : โครงการตำราและเอกสารประกอบการสอน คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2554), น. 59.

¹⁵ ดาราพร ธีระวัฒน์, กฎหมายหนี้ : หลักทั่วไป, พิมพ์ครั้งที่ 4 (กรุงเทพมหานคร : โครงการตำราและเอกสารประกอบการสอน คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2558), น. 85.

ซื้อขาย ผู้ขายจะต้องชดใช้ค่าสินไหมทดแทนให้แก่ผู้ซื้อซึ่งเป็นเจ้าหนี้ในการส่งมอบสินค้า ตามมาตรา 215¹⁶ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ แต่ทั้งนี้ จะต้องให้ได้ความว่า ผู้ขายไม่ชำระหนี้ ซึ่งอาจเป็นการไม่ชำระหนี้เลย ชำระหนี้ไม่ถูกต้องตามสัญญา หรือชำระหนี้ล่าช้า และการกระทำเช่นนั้น เป็นเหตุให้ผู้ซื้อได้รับความเสียหายโดยพฤติการณ์ที่ผู้ขายจะต้องรับผิดชอบ¹⁷

3. สิทธิในการเลิกสัญญา ตามมาตรา 386 ถึงมาตรา 389 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ โดยตามมาตรา 386¹⁸ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ได้วางหลักให้คู่สัญญา มีสิทธิเลิกสัญญาได้โดยอาศัยข้อสัญญาหรือบทบัญญัติแห่งกฎหมาย และการส่งมอบสินค้าไม่ถูกต้องตามจำนวนในสัญญาซื้อขายนั้นก็เป็นที่คู่สัญญาฝ่ายหนึ่งไม่ชำระหนี้ ซึ่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 387¹⁹ ได้ให้สิทธิคู่สัญญาอีกฝ่ายที่จะบอกเลิกสัญญาได้ อันเป็นการบอกเลิกสัญญาโดยอาศัยบทบัญญัติแห่งกฎหมาย แต่ทั้งนี้ จะต้องบอกกล่าวแก่คู่สัญญาฝ่ายที่ไม่ชำระหนี้ ให้ปฏิบัติการชำระหนี้โดยกำหนดระยะเวลาพอสมควรเสียก่อน เมื่อพ้นกำหนดระยะเวลานั้นแล้วคู่สัญญาฝ่ายนั้นยังไม่ชำระหนี้อีกเช่นเดิม จึงจะบอกเลิกสัญญาได้²⁰

¹⁶ มาตรา 215 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

เมื่อลูกหนี้ไม่ชำระหนี้ให้ต้องตามความประสงค์อันแท้จริงแห่งมูลหนี้ไซ้ เจ้าหนี้จะเรียกเอาค่าสินไหมทดแทนเพื่อความเสียหายอันเกิดแต่การนั้นก็ไ้

¹⁷ อักษราทร จุฬารัตน, คำอธิบายวิชากฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยนิติกรรมและสัญญา, พิมพ์ครั้งที่ 5 (กรุงเทพมหานคร : มิตรนราการพิมพ์, 2531), น. 159-160.

¹⁸ มาตรา 386 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

ถ้าคู่สัญญาฝ่ายหนึ่งมีสิทธิเลิกสัญญาโดยข้อสัญญา หรือโดยบทบัญญัติแห่งกฎหมาย การเลิกสัญญาเช่นนั้นย่อมทำได้ด้วยแสดงเจตนาแก่อีกฝ่ายหนึ่ง

แสดงเจตนาดังกล่าวมาในวรรคก่อนนั้น ท่านว่าหาอาจจะถอนได้ไม่

¹⁹ มาตรา 387 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

ถ้าคู่สัญญาฝ่ายหนึ่งไม่ชำระหนี้ อีกฝ่ายหนึ่งจะกำหนดระยะเวลาพอสมควร แล้วบอกกล่าวให้ฝ่ายนั้นชำระหนี้ภายในระยะเวลานั้นก็ได้ ถ้าและฝ่ายนั้นไม่ชำระหนี้ภายในระยะเวลาที่กำหนดให้ไซ้ อีกฝ่ายหนึ่งจะเลิกสัญญาเสียก็ได้

²⁰ กัธร พันธูลภ, คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยหนี้, (กรุงเทพมหานคร : มิตรนราการพิมพ์, 2529), น. 43.

อย่างไรก็ตาม หากเป็นกรณีที่กำหนดเวลาในการชำระหนี้เป็นสาระสำคัญ ตามมาตรา 388²¹ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ได้กำหนดให้สิทธิคู่สัญญาฝ่ายที่ไม่ได้รับการชำระหนี้สามารถบอกเลิกสัญญาได้ทันทีโดยไม่ต้องบอกกล่าวให้ชำระหนี้อีกครั้งหนึ่งแต่อย่างไร²²

จะเห็นได้ว่า หากเป็นกรณีที่กำหนดเวลาในการชำระหนี้ไม่เป็นสาระสำคัญของสัญญา เมื่อคู่สัญญาฝ่ายหนึ่งผิดสัญญา ไม่ว่าจะเป็นการผิดสัญญาในสาระสำคัญหรือผิดสัญญาเพียงเล็กน้อย หากคู่สัญญาอีกฝ่ายเรียกให้คู่สัญญาที่ไม่ชำระหนี้ตามสัญญา ชำระหนี้ภายในกำหนดเวลาที่เหมาะสมแล้ว แต่คู่สัญญาฝ่ายที่ผิดสัญญายังคงเพิกเฉย คู่สัญญาฝ่ายที่เสียหายก็สามารถบอกเลิกสัญญาได้โดยไม่ต้องพิจารณาว่าเป็นการผิดสัญญาในสาระสำคัญหรือไม่ แต่อย่างไรก็ตาม ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์บางมาตราก็มีการบัญญัติรองรับหลักที่ว่า การบอกเลิกสัญญาไม่อาจกระทำได้ในกรณีที่มีการผิดสัญญาเพียงเล็กน้อย หรือไม่ชำระหนี้ในส่วนที่ไม่ใช่สาระสำคัญ เช่น ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 466²³ เป็นต้น

ทั้งนี้ การใช้สิทธิเลิกสัญญาดังกล่าวก็ไม่กระทบถึงสิทธิในการเรียกค่าสินไหมทดแทน ตามมาตรา 215 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ เช่นกัน²⁴

กล่าวโดยสรุป คือ หากมีคู่สัญญาฝ่ายใดผิดสัญญา ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ได้กำหนดให้มีวิธีการเยียวยาแก้ไข ดังนี้²⁵

²¹ มาตรา 388 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

ถ้าวัตถุที่ประสงค์แห่งสัญญานั้น ว่าโดยสภาพหรือโดยเจตนาที่คู่สัญญาได้แสดงไว้ จะเป็นผลสำเร็จได้ก็แต่ด้วยการชำระหนี้ ณ เวลาที่กำหนดก็ดี หรือภายในระยะเวลาอันใดอันหนึ่ง ซึ่งกำหนดไว้ก็ดี และกำหนดเวลาหรือระยะเวลาอันได้ล่วงพ้นไปโดยฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งมิได้ชำระหนี้ไว้ ท่านว่าอีกฝ่ายหนึ่งจะเลิกสัญญานั้นเสียก็ได้ มีพักต้องบอกกล่าวตั้งว่าไว้ในมาตราก่อนนั้นเลย

²² อักษราทร จุฬารัตน, *อ้าวแล้วเชิงอรรถที่ 17*, น. 160.

²³ มาตรา 466 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

ในการซื้อขายอสังหาริมทรัพย์นั้น หากว่าได้ระบุจำนวนเนื้อที่ทั้งหมดไว้ และผู้ขายส่งมอบทรัพย์สินน้อยหรือมากไปกว่าที่ได้สัญญาไว้ ท่านว่าผู้ซื้อจะปิดเสีย หรือจะรับเอาไว้และใช้ราคาตามส่วนก็ได้ตามแต่จะเลือก อนึ่ง ถ้าขาดตกบกพร่องหรือล้าจำนวนไม่เกินกว่าร้อยละห้าแห่งเนื้อที่ทั้งหมดอันได้ระบุไว้เช่นนั้นไซ้ ท่านว่าผู้ซื้อจำต้องรับเอาและใช้ราคาตามส่วน แต่ผู้ซื้ออาจจะเลิกสัญญาเสียได้ในเมื่อขาดตกบกพร่องหรือล้าจำนวนถึงขนาดซึ่งหากผู้ซื้อได้ทราบก่อนแล้วคงจะมีได้เข้าทำสัญญานั้น

²⁴ จิตติ ดิงศรัทีย, *ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 2 มาตรา 354 ถึง 452 ว่าด้วยมูลแห่งหนี้*, พิมพ์ครั้งที่ 5 (กรุงเทพมหานคร : เรือนแก้วการพิมพ์, 2526), น. 96.

1. คู่สัญญาที่ไม่ได้เป็นฝ่ายผิดสัญญา อาจบอกเลิกสัญญาโดยอาศัยสิทธิที่กำหนดไว้ในข้อสัญญาหรือสิทธิที่กำหนดไว้ตามกฎหมาย และมีสิทธิเรียกค่าเสียหายได้

2. คู่สัญญาที่ไม่ได้เป็นฝ่ายผิดสัญญา อาจร้องขอต่อศาลให้สั่งบังคับคู่สัญญาฝ่ายที่ผิดสัญญา ทำการชำระหนี้ เว้นแต่สภาพแห่งหนี้ไม่เปิดช่องที่จะให้มีการบังคับชำระหนี้โดยเฉพาะเจาะจงก็อาจฟ้องเรียกค่าสินไหมทดแทนความเสียหายได้

นอกจากนี้ ตามกฎหมายไทยได้มีการแยกเรื่องการส่งมอบสินค้าไม่ถูกต้องตามจำนวนในสัญญาซื้อขายออกจากเรื่องความชำรุดบกพร่องอย่างชัดเจน กล่าวคือ การส่งมอบสินค้าไม่ถูกต้องตามจำนวนเป็นคนละกรณีกับการส่งมอบสินค้าชำรุดบกพร่องนั่นเอง โดยคำว่า “ชำรุดบกพร่อง” (defect) หมายถึง การที่ทรัพย์สินชำรุดเสียหายจนเป็นเหตุให้เสื่อมราคาหรือเสื่อมความเหมาะสมแก่ประโยชน์อันมุ่งจะใช้เป็นปกติตามวิสัยของการใช้ทรัพย์สินหรือตามข้อกำหนดในสัญญา กล่าวอีกนัยหนึ่งคือ ต้องเป็นความเสียหายในเนื้อของวัตถุหรือทรัพย์สินนั่นเอง ทั้งนี้ ความชำรุดบกพร่องนั้นมีได้มีแต่เรื่อง การชำรุด การแตกหัก การบอบสลาย หรือการร้าวเท่านั้น เพราะทรัพย์สินบางประเภทอาจชำรุดบกพร่องในลักษณะอื่นก็ได้ เช่น เน่า บุด เปื่อยยุ่ย เป็นต้น

ความชำรุดบกพร่องเป็นเรื่องที่เกิดแก่ตัวทรัพย์สินโดยที่ทรัพย์สินนั้นชำรุดเสียหาย เช่น แตกร้าว เสื่อมคุณภาพ ขาดวินไปบางส่วน เป็นต้น ซึ่งเป็นเรื่องของคุณภาพ (quality) โดยตรง ส่วนการส่งมอบสินค้าไม่ถูกต้องตามจำนวนเป็นเรื่องที่เกิดจากการที่ผู้ขายส่งมอบทรัพย์สินจำนวนมากกว่าหรือน้อยกว่าที่ตกลงกันไว้ในสัญญา ซึ่งเป็นเรื่องของปริมาณ (quantity) โดยตรง²⁶

ตัวอย่างเช่น

กรณี (1) แดงซื้อแจกันลายครามจากดำจำนวน 12 ใบ แต่ปรากฏว่าดำส่งมอบให้เพียง 10 ใบ และไม่อาจหามาส่งมอบให้ครบ 12 ใบได้ เช่นนี้ถือว่าเป็นการส่งมอบขาดตกบกพร่อง

กรณี (2) แดงซื้อแจกันลายครามจากดำใบหนึ่ง ปรากฏว่าดำส่งมอบแจกันร้าวให้แก่แดง เช่นนี้ถือว่าเป็นกรณีทรัพย์สินชำรุดบกพร่อง เป็นต้น

²⁵ อนันต์ จันทโรภากร, “การชดใช้ค่าสินไหมทดแทนความเสียหายจากการผิดสัญญา : ศึกษาในเชิงเศรษฐศาสตร์ประยุกต์,” วารสารนิติศาสตร์, ปีที่ 17, ฉบับที่ 2, น.8-9, (มิถุนายน 2530). และดารافر ธีระวัฒน์, “หลักและขอบเขตความรับผิดทางสัญญา,” ใน อาจารย์บุชา หนังสือรวมบทความทางวิชาการเพื่อเป็นอนุสรณ์แด่ศาสตราจารย์ไพโรจน์ ชัยนาม, รวบรวมและจัดพิมพ์โดยคณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2538), น. 367-388.

²⁶ วิษณุ เครืองาม, คำอธิบายกฎหมายว่าด้วยซื้อขาย แลกเปลี่ยน ให้, (กรุงเทพมหานคร : นิติบรรณการ, 2549), น. 221-222.

ดังนั้น กรณีการส่งมอบสินค้าไม่ถูกต้องตามจำนวนจึงไม่อาจนำบทบัญญัติว่าด้วยความรับผิดในความชำรุดบกพร่องมาใช้บังคับด้วยแต่อย่างใด

หลักเกณฑ์ในเรื่องการส่งมอบสินค้าไม่ถูกต้องตามจำนวนในสัญญาซื้อขายตามที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 465 นั้นได้แบ่งออกเป็น 3 กรณี คือ การส่งมอบสินค้าขาดตกบกพร่อง การส่งมอบสินค้าลำจำนวน และการส่งมอบสินค้าระคนกัน ซึ่งได้ให้สิทธิของผู้ซื้อไว้แตกต่างกันไปในแต่ละกรณี นอกจากนี้ผู้ซื้อยังมีสิทธิอื่น ๆ ดังที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์อีกด้วย แต่ทั้งนี้กฎหมายไทยในเรื่องการส่งมอบสินค้าไม่ถูกต้องตามจำนวนในสัญญาซื้อขายไม่นำบทบัญญัติว่าด้วยความรับผิดในความชำรุดบกพร่องมาใช้บังคับด้วย เนื่องจากตามกฎหมายไทยมีการแบ่งแยกเรื่องดังกล่าวออกจากกันอย่างชัดเจน

บทที่ 3

หลักเกณฑ์ตามกฎหมายระหว่างประเทศ และกฎหมายต่างประเทศว่าด้วย การส่งมอบสินค้าไม่ถูกต้องตามจำนวนในสัญญาซื้อขาย

เมื่อได้ศึกษาถึงประวัติความเป็นมา และหลักเกณฑ์ของการส่งมอบสินค้าไม่ถูกต้องตามจำนวนในสัญญาซื้อขายตามกฎหมายไทยในบทที่ 2 แล้วนั้น ในบทที่ 3 นี้ จะกล่าวถึงประวัติความเป็นมา และหลักเกณฑ์ในเรื่องดังกล่าวของกฎหมายระหว่างประเทศ และกฎหมายต่างประเทศ เพื่อนำมาวิเคราะห์เปรียบเทียบถึงความเหมือน ความแตกต่าง ข้อเด่น ข้อด้อยของกฎหมายไทยกับกฎหมายเหล่านี้ต่อไป

3.1 หลักเกณฑ์ตามกฎหมายระหว่างประเทศเกี่ยวกับการส่งมอบสินค้าไม่ถูกต้องตามจำนวนในสัญญาซื้อขายระหว่างประเทศ

หลักเกณฑ์ตามกฎหมายระหว่างประเทศที่จะกล่าวถึงในส่วนนี้นั้น ได้แก่ United Nations Convention on Contracts for the International Sale of Goods 1980 (CISG) และ Principles of European Law on Sales (PEL - S) โดยกฎหมายระหว่างประเทศดังกล่าวบัญญัติขึ้นโดยมีเจตนารมณ์เพื่อนำมาใช้บังคับกับสัญญาซื้อขายระหว่างประเทศโดยเฉพาะ ซึ่งมีความแตกต่างจากกฎหมายไทย เนื่องจากประเทศไทยนั้นยังไม่มีบทบัญญัติเฉพาะที่จะนำมาบังคับใช้กับสัญญาซื้อขายระหว่างประเทศ อีกทั้งประเทศไทยก็ยังไม่ได้เข้าเป็นภาคีอนุสัญญาใด ๆ ที่จะนำหลักเกณฑ์มาใช้บังคับกับสัญญาซื้อขายระหว่างประเทศโดยตรงอีกด้วย

3.1.1 United Nations Convention on Contracts for the International Sale of Goods 1980 (CISG)

United Nations Convention on Contracts for the International Sale of Goods 1980 (CISG) คือ อนุสัญญาที่บัญญัติถึงกฎเกณฑ์ระหว่างประเทศเกี่ยวกับเรื่องสัญญาซื้อขายระหว่างประเทศ ซึ่งประเทศมหาอำนาจส่วนใหญ่เข้าเป็นภาคี เช่น ประเทศสหรัฐอเมริกา ประเทศเยอรมนี เป็นต้น ทั้งนี้ ประเทศไทยยังไม่ได้เข้าเป็นภาคีอนุสัญญาดังกล่าว ดังนั้น ประเทศไทยจึงยังไม่มีกฎหมายภายในประเทศที่เป็นกฎหมายเฉพาะ หรือกฎเกณฑ์ระหว่างประเทศใด ๆ ที่จะนำมาใช้บังคับกับสัญญาซื้อขายระหว่างประเทศ เพราะฉะนั้นหลักเกณฑ์บางอย่างในอนุสัญญาดังกล่าว จึงเป็นหลักการใหม่

ที่ไม่มีการบัญญัติไว้ในกฎหมายไทย โดยในที่นี้จะกล่าวถึงประวัติความเป็นมา และหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการส่งมอบสินค้าไม่ถูกต้องตามจำนวนในสัญญาซื้อขายระหว่างประเทศตามอนุสัญญาดังกล่าว ดังต่อไปนี้

3.1.1.1 ประวัติความเป็นมา

การซื้อขายระหว่างประเทศมีองค์ประกอบต่างประเทศ (Foreign Element) เข้ามาเกี่ยวข้อง เช่น เป็นการทำสัญญาซื้อขายระหว่างคู่สัญญาซึ่งอยู่คนละประเทศ จึงอาจมีปัญหาว่าจะเลือกใช้กฎหมายของประเทศใดมาบังคับแก่สัญญา (Governing Law / Application Law)¹ ดังนั้น International Institute for the Unification of Private Law หรือ UNIDROIT ซึ่งเป็นองค์กรเอกชนจึงได้มีความพยายามที่จะพัฒนากฎหมายซื้อขายสินค้าระหว่างประเทศขึ้น โดยการนำเสนอแนวความคิดของ Ernst Rabel นักนิติศาสตร์ชาวเยอรมันที่เสนอรายงานแก่ UNIDROIT ซึ่งแนะนำกฎหมายที่เป็นอันหนึ่งอันเดียวกันเกี่ยวกับการซื้อขายที่เหมาะสมและเป็นที่ต้องการในขณะนั้น โดย UNIDROIT ได้เริ่มต้นเสนอแนวคิดดังกล่าวครั้งแรกในการประชุมเรื่องกฎหมายเอกชน ณ กรุงเฮก ในปี 1930 (Hague Conference on Private Law in 1930) ซึ่งในการประชุมครั้งนั้น UNIDROIT ได้เริ่มเตรียมการร่างให้กฎหมายการค้าระหว่างประเทศเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน และร่างดังกล่าวก็ได้เสร็จสมบูรณ์ในปี ค.ศ. 1935 โดยได้รับการสนับสนุนและได้รับความสนใจจากกลุ่มประเทศสันนิบาตประชาชาติ (League of Nation) แต่อย่างไรก็ตาม โครงการนี้ก็ถูกระงับลงภายหลังเกิดสงครามโลกครั้งที่ 2 ในปี ค.ศ. 1939

ต่อมาในปี ค.ศ. 1951 มีการประชุมการทูตซึ่งจัดโดยประเทศเนเธอร์แลนด์ เพื่อเริ่มความพยายามในการริ่โครงการข้างต้นอีกครั้ง โดยได้พิจารณาจากร่างของ UNIDROIT และจัดตั้งคณะทำงานพิเศษเพื่อเตรียมร่างใหม่โดยเพิ่มเติมในส่วนความคิดเห็นของที่ประชุม และในเวลาต่อมาคณะทำงานพิเศษก็ได้นำเสนอร่างที่แก้ไขเพิ่มเติมดังกล่าวแก่ที่ประชุมทางการทูต ซึ่งจัดขึ้นที่กรุงเฮก ในขณะเดียวกัน UNIDROIT ก็ได้นำเสนอร่างการทำให้เป็นอันหนึ่งอันเดียวกันซึ่งการเกิดสัญญาซื้อขาย (Uniform Law on Formation of Contract for the International Sale of Goods) ในการประชุมครั้งนี้เช่นกัน ซึ่งที่ประชุมก็ได้พิจารณารับเอาอนุสัญญาทั้งสองฉบับไว้ นั่นคือ Convention Relating to a Uniform Law on the Formation of the Contracts for the International Sale of Goods หรือ ULF และ Convention Relating to a Uniform Law on International Sale of Goods หรือ ULIS

อนุสัญญาทั้งสองฉบับมีผลใช้บังคับในปี ค.ศ. 1972 โดยมีสมาชิกเพียง 9 ประเทศเท่านั้น คือ ประเทศเบลเยียม ประเทศเยอรมนี ประเทศแกมเบีย ประเทศอิสราเอล ประเทศอิตาลี

¹ จุมพิตา เรื่องวิชาการ. “เอกสารประกอบการบรรยายวิชาการซื้อขายระหว่างประเทศ”, (กรุงเทพมหานคร : ฝ่ายกฎหมาย การไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย, 2545), (อัดสำเนา).

ประเทศลักเซมเบิร์ก ประเทศเนเธอร์แลนด์ ประเทศซาน มาริโน และประเทศสหราชอาณาจักร ทั้งนี้ มีผู้กล่าวว่า สาเหตุที่อนุสัญญาทั้งสองฉบับมีประเทศเข้าร่วมเป็นภาคีน้อย เนื่องมาจากร่างดังกล่าว ได้รับการชักจูงและอิทธิพลมาจากกลุ่มประเทศยุโรปซึ่งชั้นนำร่างนี้มาตลอด และขณะจัดทำอนุสัญญาฉบับดังกล่าวไม่ได้มีผู้แทนจากประเทศต่าง ๆ ในทุกภูมิภาคของโลกเข้าร่วมประชุม มีเพียงตัวแทนจาก 28 ประเทศเท่านั้นที่เข้าร่วมประชุม โดยส่วนมากเป็นประเทศที่มาจากแถบภาคพื้นยุโรป และมีผู้แทนจากประเทศกำลังพัฒนาเข้าร่วมในการพิจารณาน้อย

ดังนั้น ต่อมาองค์การสหประชาชาติ (The United Nations) จึงมีความพยายามอีกครั้งที่จะส่งเสริมกฎหมายการค้าระหว่างประเทศที่มีส่วนร่วมจากประเทศกำลังพัฒนาและประเทศอื่น ๆ ซึ่งมิได้มีส่วนร่วมในการร่างอนุสัญญาในปี ค.ศ. 1964 โดยตั้งคณะทำงานเรื่องการค้าระหว่างประเทศขึ้นในปี ค.ศ. 1968 และมอบหมายให้ United Nation Commission on International Trade Law หรือ UNCITRAL ซึ่งเกิดขึ้นจากการรวมตัวของประเทศต่าง ๆ ในทุกภูมิภาคของโลก รวมทั้งสิ้น 14 ประเทศ ตระเตรียมการจัดทำกฎหมายที่เป็นการส่งเสริมให้ร่างอนุสัญญาดังกล่าวได้รับการยอมรับจากประเทศที่มีความแตกต่างกันทางด้านกฎหมาย สังคม และเศรษฐกิจ

ผลจากการประชุมของคณะทำงานเป็นระยะเวลากว่า 9 ปี ที่ทำการยกร่าง ULIS และ ULF ขึ้นมาใหม่ ที่ประชุมของ UNCITRAL ได้ทบทวนร่างทั้งสองและได้ลงมติเป็นเอกฉันท์ให้รวมร่างอนุสัญญาทั้งสองเข้าด้วยกันในปี ค.ศ. 1978 และทำเป็นร่างกฎหมายขึ้นมาใหม่ โดยใช้ชื่อว่า United Nations Convention for the International Sale of Goods Act หรือ CISG โดย CISG ได้รวบรวมบทบัญญัติให้มีลักษณะเป็นหมวดหมู่ มีแบบอย่างและคล้ายคลึงกันกับ Uniform Commercial Code หรือ UCC ของประเทศสหรัฐอเมริกา

ร่างกฎหมายดังกล่าวได้นำเข้าสู่การประชุมการทูตของประเทศ 62 ประเทศ ณ กรุงเวียนนา ในเดือนมีนาคมและเมษายน ค.ศ. 1980 (Vienna Conference) ซึ่งจากการเปิดให้ลงชื่อรับร่าง มีประเทศต่าง ๆ เข้าร่วมลงนามจำนวนทั้งสิ้น 21 ประเทศ ได้แก่ ประเทศออสเตรีย ประเทศชิลี ประเทศเชโกสโลวาเกีย ประเทศเดนมาร์ก ประเทศฟินแลนด์ ประเทศฝรั่งเศส ประเทศเยอรมัน ตะวันตก ประเทศเยอรมันตะวันออก ประเทศกานา ประเทศฮังการี ประเทศอิตาลี ประเทศเลโซโท ประเทศเนเธอร์แลนด์ ประเทศนอร์เวย์ ประเทศโปแลนด์ ประเทศสิงคโปร์ ประเทศสวีเดน ประเทศสหรัฐอเมริกา ประเทศเวเนซุเอล่า และประเทศยูโกสลาเวีย และในเวลาต่อมาอนุสัญญาดังกล่าวก็มีผลใช้บังคับในวันที่ 1 มกราคม ค.ศ. 1988 ซึ่งในปัจจุบัน อนุสัญญาดังกล่าวมีผลใช้บังคับมาแล้วกว่า 27 ปี โดยมีประเทศต่าง ๆ เข้าเป็นภาคีสมาชิกกว่า 65 ประเทศ

3.1.1.2 หลักเกณฑ์เกี่ยวกับการส่งมอบสินค้าไม่ถูกต้องตามจำนวนในสัญญาซื้อขายระหว่างประเทศ

ตาม CISG มีบทบัญญัติที่กำหนดถึงหน้าที่ของผู้ขายในการส่งมอบสินค้าให้มีปริมาณถูกต้องตรงตามสัญญาไว้ใน Article 35² โดยบัญญัติไว้ดังนี้

“(1) ผู้ขายต้องจัดส่งสินค้าที่มีปริมาณ คุณภาพ และลักษณะตรงตามคำพรรณนาในสัญญา โดยสินค้านั้นต้องบรรจุหรือใส่ในหีบห่อหรือในแบบที่สัญญากำหนด

(2) เว้นแต่คู่สัญญาจะได้ตกลงกันเป็นอย่างอื่น หากนอกเหนือจากกรณีดังต่อไปนี้ ถือว่าสินค้าไม่ถูกต้องตรงตามสัญญา

(ก) สินค้าเหมาะสำหรับการใช้ตามวัตถุประสงค์ที่สินค้าอันมีคุณสมบัติเช่นนั้นพึงใช้กันตามปกติ

² Article 35 of CISG

(1) The seller must deliver goods which are of the quantity, quality and description required by the contract and which are contained or packaged in the manner required by the contract.

(2) Except where the parties have agreed otherwise, the goods do not conform with the contract unless they :

(a) are fit for the purposes for which goods of the same description would ordinarily be used ;

(b) are fit for any particular purpose expressly or impliedly made known to the seller at the time of the conclusion of the contract, except where the circumstances show that the buyer did not rely, or that it was unreasonable for him to rely, on the seller’s skill and judgement ;

(c) possess the qualities of goods which the seller has held out to the buyer as a sample or model ;

(d) are contained or packaged in the manner usual for such goods or, where there is no such manner, in a manner adequate to preserve and protect the goods.

(3) The seller is not liable under subparagraphs (a) to (d) of the preceding paragraph for any lack of conformity of the goods if, at the time of the conclusion of the contract, the buyer knew or could not have been unaware of such lack of conformity.

(ข) สินค้าเหมาะสำหรับใช้ในวัตถุประสงค์เฉพาะที่ผู้ขายทราบอยู่แล้ว ในขณะที่ทำสัญญา ไม่ว่าจะแจ้งให้ผู้ขายทราบโดยแจ้งชัดหรือโดยปริยายก็ตาม เว้นแต่จะเห็นได้ว่าผู้ซื้อ เชื่อในความเชี่ยวชาญและดุลพินิจของผู้ขาย หรือเป็นการไม่ควรแก่เหตุผลที่จะให้ผู้ซื้อเชื่อเช่นนั้น

(ค) สินค้ามีคุณสมบัติตามที่ผู้ขายได้แสดงต่อผู้ซื้อตามสินค้าตัวอย่าง

(ง) สินค้าถูกบรรจุหรือหีบห่อตามปรกติอันพึงกระทำกันสำหรับสินค้าชนิดนั้น หรือในกรณีที่ไม่ปรากฏว่าการบรรจุหรือหีบห่อสินค้าชนิดนั้นพึงกระทำเช่นใด ให้บรรจุหรือหีบห่อไว้ในลักษณะที่เพียงพอต่อการรักษาไว้ซึ่งคุณภาพของสินค้า

(3) ผู้ขายไม่ต้องรับผิดชอบตาม (ก) ถึง (ง) ในวรรคก่อน อันสืบเนื่องมาจากสินค้าไม่ตรงตามสัญญา หาก ณ เวลาทำสัญญานั้น ผู้ซื้อทราบหรือควรจะทราบถึงความไม่ถูกต้องของสินค้าตามที่กำหนดไว้ในสัญญา”

ดังนั้น หากผู้ขายไม่ปฏิบัติตามบทบัญญัติดังกล่าวจะถือว่าผู้ขายเป็นผู้ผิดสัญญา และมีความรับผิด โดยการผิดหน้าที่ของผู้ขายในกรณีที่ส่งมอบสินค้าไม่ถูกต้องตามจำนวนแบ่งเป็น 3 กรณี ดังนี้

1. การส่งมอบสินค้าขาดตกบกพร่อง

ตาม CISG มีบทบัญญัติเกี่ยวกับสิทธิของผู้ซื้อในกรณีที่ผู้ขายส่งมอบสินค้าขาดตกบกพร่องไว้ใน Article 51³ ดังนี้

“(1) ถ้าผู้ขายจัดส่งเฉพาะบางส่วนของสินค้า หรือสินค้าเฉพาะบางส่วน ที่จัดส่งให้แก่ผู้ซื้อนั้น ถูกต้องตรงตามสัญญา ให้นำ Article 46 ถึง Article 50 มาใช้บังคับกับส่วนที่ขาดส่งหรือส่วนที่จัดส่งไม่ถูกต้องตรงตามสัญญา

(2) ผู้ซื้ออาจบอกเลิกสัญญาเสียทั้งหมดก็ได้ แต่จะทำเช่นนั้นได้ก็เฉพาะในกรณีที่การไม่ได้จัดส่งสินค้าเลย หรือกรณีที่จำนวนของสินค้าที่ตกลงกันในสัญญา เป็นสาระสำคัญของสัญญาซื้อขาย”

³ Article 51 of CISG

(1) If the seller delivers only a part of the goods or if only a part of the goods delivered is in conformity with the contract, articles 46 to 50 apply in respect of the part which is missing or which does not conform.

(2) The buyer may declare the contract avoided in its entirety only if the failure to make delivery completely or in conformity with the contract amounts to a fundamental breach of the contract.

หากผู้ขายส่งมอบสินค้าขาดตกบกพร่องก็จะถือว่าผู้ขายกระทำผิดหน้าที่ โดยตาม Article 51 ได้วางหลักให้นำ Article 46 ถึง Article 50 มาใช้บังคับกับสินค้าในจำนวนที่ขาดตกบกพร่องไป ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

1) การเรียกร้องให้ชำระหนี้ตาม Article 46

ตาม Article 46(1)⁴ วางหลักไว้ว่า

“ผู้ซื้ออาจเรียกร้องให้ผู้ขายชำระหนี้ของตนได้ เว้นแต่ผู้ซื้อได้อาศัยการเยียวยาอื่นที่ไม่สอดคล้องกับการเรียกร้องนี้...”

ดังนั้น ผู้ซื้อจึงสามารถเรียกร้องให้ผู้ขายชำระหนี้ให้ตนโดยถูกต้องได้

2) การกำหนดเวลาให้ผู้ขายชำระหนี้ตาม Article 47

ผู้ซื้อสามารถกำหนดระยะเวลาให้ผู้ขายส่งมอบสินค้าได้ตาม Article 47⁵

ซึ่งวางหลักไว้ว่า

“(1) ผู้ซื้ออาจกำหนดระยะเวลาเพิ่มเติมตามสมควรเพื่อให้ผู้ขายชำระหนี้

ของตน

(2) นอกจากผู้ซื้อจะได้รับการแจ้งโดยผู้ขายว่าผู้ขายจะไม่ปฏิบัติการชำระหนี้ภายในระยะเวลาที่กำหนด ในระหว่างระยะเวลานี้ ผู้ซื้อไม่สามารถอาศัยการเยียวยาอื่น ๆ เพื่อการผิดสัญญา อย่างไรก็ตาม ผู้ซื้อไม่ถูกระงับสิทธิในการเรียกค่าเสียหายในการชำระหนี้ล่าช้า”

3) การเข้าเยียวยาโดยผู้ขายตาม Article 48

ผู้ขายสามารถเข้าเยียวยาความบกพร่องในการชำระหนี้ของตนได้ หากการเข้าเยียวยานั้นไม่ล่าช้าและไม่ก่อให้เกิดความยากลำบากให้แก่ผู้ซื้อเกินสมควร ตาม Article 48⁶ ซึ่งวางหลักไว้ว่า

⁴ Article 46 of CISG

(1) The buyer may require performance by the seller of his obligations unless the buyer has resorted to a remedy which is inconsistent with this requirement.

⁵ Article 47 of CISG

(1) The buyer may fix an additional period of time of reasonable length for performance by the seller of his obligations.

(2) Unless the buyer has received notice from the seller that he will not perform within the period so fixed, the buyer may not, during that period, resort to any remedy for breach of contract. However, the buyer is not deprived thereby of any right he may have to claim damages for delay in performance.

“(1) ภายใต้ Article 49 แม้จะภายหลังจากส่งมอบสินค้าแล้ว ผู้ขายยังสามารถเยียวยาโดยรับภาระค่าใช้จ่ายเองในการที่ไม่สามารถชำระหนี้ของตน ถ้าเขาสามารถทำได้โดยไม่ล่าช้าเกินสมควรและไม่ทำให้ผู้ซื้อต้องได้รับความยากลำบากหรือเกิดความไม่แน่นอนในการชดใช้โดยผู้ขายสำหรับค่าใช้จ่ายที่ผู้ซื้อได้ชำระล่วงหน้า อย่างไรก็ตาม ผู้ซื้อยังคงมีสิทธิในการเรียกค่าเสียหายที่กำหนดให้ตามอนุสัญญา⁶

(2) ถ้าผู้ขายเรียกร้องให้ผู้ซื้อต้องทำให้ตนทราบว่าผู้ซื้อจะรับการชำระหนี้และผู้ซื้อไม่ได้ตอบรับคำเรียกร้องภายในเวลาอันสมควร ผู้ขายอาจปฏิบัติการชำระหนี้ภายในเวลาที่ได้ระบุในคำร้องขอของตน ในระหว่างระยะเวลา⁶นี้ ผู้ซื้อไม่สามารถอาศัยการเยียวยาอื่นที่ไม่สอดคล้องกับการชำระหนี้โดยผู้ขาย

(3) การที่ผู้ขายแจ้งว่าตนจะชำระหนี้ภายในระยะเวลาอันสมควรนั้นถือว่าเป็นข้อเรียกร้องให้ผู้ซื้อต้องแจ้งให้ทราบถึงการตัดสินใจตามที่กำหนดไว้ในวรรคก่อนด้วย

(4) การเรียกร้องหรือการแจ้งโดยผู้ขายตาม (2) และ (3) ของ Article นี้ จะไม่มีผลจนกว่าผู้ซื้อจะได้รับการเรียกร้องหรือการแจ้งนั้น”

⁶ Article 48 of CISG

(1) Subject to article 49, the seller may, even after the date for delivery, remedy at his own expense any failure to perform his obligations, if he can do so without unreasonable delay and without causing the buyer unreasonable inconvenience or uncertainty of reimbursement by the seller of expenses advanced by the buyer. However, the buyer retains any right to claim damages as provided for in this Convention.

(2) If the seller requests the buyer to make known whether he will accept performance and the buyer does not comply with the request within a reasonable time, the seller may perform within the time indicated in his request. The buyer may not, during that period of time, resort to any remedy which is inconsistent with performance by the seller.

(3) A notice by the seller that he will perform within a specified period of time is assumed to include a request, under the preceding paragraph, that the buyer make known his decision.

(4) A request or notice by the seller under paragraph (2) or (3) of this article is not effective unless received by the buyer.

4) การใช้สิทธิเลิกสัญญาตาม Article 49

หากการที่ผู้ขายไม่ส่งมอบสินค้าให้ตรงตามจำนวนเป็นการผิดหน้าที่ที่เป็นสาระสำคัญของสัญญา หรือผู้ขายไม่ยอมแก้ไขความบกพร่องตามกำหนดระยะเวลาที่ผู้ซื้อได้ให้ตาม Article 47 แล้ว ผู้ซื้อสามารถเลิกสัญญาได้ภายในระยะเวลาอันสมควรตาม Article 49⁷ ซึ่งวางหลักไว้ว่า

“ผู้ซื้อสามารถบอกล้างสัญญาได้หาก

(ก) การไม่ชำระหนี้โดยผู้ขายตามสัญญาหรือตามอนุสัญญานี้เป็นการผิดสัญญาในสาระสำคัญ หรือ ...”

⁷ Article 49 of CISG

(1) The buyer may declare the contract avoided :

(a) if the failure by the seller to perform any of his obligations under the contract or this Convention amounts to a fundamental breach of contract ; or

(b) in case of non-delivery, if the seller does not deliver the goods within the additional period of time fixed by the buyer in accordance with paragraph (1) of article 47 or declares that he will not deliver within the period so fixed.

(2) However, in cases where the seller has delivered the goods, the buyer loses the right to declare the contract avoided unless he does so :

(a) in respect of late delivery, within a reasonable time after he has become aware that delivery has been made ;

(b) in respect of any breach other than late delivery, within a reasonable time :

(i) after he knew or ought to have known of the breach ;

(ii) after the expiration of any additional period of time fixed by the buyer in accordance with paragraph (1) of article 47, or after the seller has declared that he will not perform his obligations within such an additional period ; or

(iii) after the expiration of any additional period of time indicated by the seller in accordance with paragraph (2) of article 48, or after the buyer has declared that he will not accept performance.

อย่างไรก็ตาม ผู้ซื้ออาจเสียสิทธิดังกล่าวได้หากผู้ซื้อไม่ใช้สิทธิในเวลาพอสมควรหลังจากได้ทราบถึงการผิดหน้าที่ หรือเลยระยะเวลาพอสมควรหลังจากครบกำหนดเวลาเพิ่มเติมที่ให้ชำระหนี้ตาม Article 47 แล้วตามที่กำหนดไว้ใน Article 49(2)(b)(ii)

5) การใช้สิทธิลดราคาสินค้าตาม Article 50

ตาม Article 50⁸ ได้วางหลักไว้ดังนี้

“หากสินค้านั้นไม่ถูกต้องตามสัญญา ไม่ว่าจะได้ชำระราคาไปแล้วหรือไม่ ผู้ซื้อสามารถขอให้ลดราคาได้เท่ากับราคาของสินค้าในเวลาที่ยังสินค้าได้มาส่ง แต่หากผู้ขายขอเยียวยาตาม Article 37 หรือ Article 48 แล้ว หรือผู้ซื้อปฏิเสธที่จะให้ผู้ขายเข้าเยียวยาดังกล่าว ผู้ซื้อไม่มีสิทธิในการขอลดราคาสินค้า”

2. การส่งมอบสินค้าล่าช้า

เรื่องเกี่ยวกับการส่งมอบสินค้าล่าช้าใน CISG บัญญัติไว้ใน Article 52(2)⁹ ซึ่งวางหลักไว้ว่า

“ถ้าผู้ขายส่งมอบสินค้าเกินกว่าจำนวนที่กำหนดไว้ในสัญญา ผู้ซื้ออาจรับมอบหรือปฏิเสธการรับมอบสินค้าในส่วนที่เกินก็ได้ ถ้าผู้ซื้อรับมอบสินค้าทั้งหมด หรือบางส่วนที่เกินมา ผู้ซื้อจะต้องชำระเงินสำหรับส่วนนั้นตามอัตราในสัญญา”

จากบทบัญญัติดังกล่าวจะเห็นได้ว่า หากผู้ขายส่งมอบสินค้าล่าช้า ผู้ซื้อไม่มีสิทธิดังนี้

⁸ Article 50 of CISG

If the goods do not conform with the contract and whether or not the price has already been paid, the buyer may reduce the price in the same proportion as the value that the goods actually delivered had at the time of the delivery bears to the value that conforming goods would have had at that time. However, if the seller remedies any failure to perform his obligations in accordance with article 37 or article 48 or if the buyer refuses to accept performance by the seller in accordance with those articles, the buyer may not reduce the price.

⁹ Article 52 of CISG

(2) If the seller delivers a quantity of goods greater than that provided for in the contract, the buyer may take delivery or refuse to take delivery of the excess quantity. If the buyer takes delivery of all or part of the excess quantity, he must pay for it at the contract rate.

1) ผู้ซื้ออาจรับมอบสินค้าไว้ตามจำนวนที่ได้ตกลงกันในสัญญา โดยปฏิเสธ ส่วนที่ล่าช้าจำนวน แต่ผู้ซื้อจะต้องชำระราคาตามอัตราที่ได้กำหนดกันในสัญญา

2) ผู้ซื้ออาจรับมอบสินค้าไว้ทั้งหมดที่ผู้ขายนำมาส่งมอบก็ได้ โดยผู้ซื้อต้องชำระราคาตามอัตราที่ได้กำหนดกันในสัญญา

ทั้งนี้ จะสังเกตได้ว่า ตามบทบัญญัติใน CISG ดังกล่าว มิได้ให้สิทธิแก่ผู้ซื้อ ในการปฏิเสธไม่รับมอบสินค้าทั้งหมดจากผู้ขายได้แต่อย่างใด

3. การส่งมอบสินค้าระคนกัน

ตาม Article 51 ใช้คำว่า “สินค้าเฉพาะบางส่วนที่จัดส่งให้แก่ผู้ซื้อนั้น ตรงตามสัญญา” ซึ่งแสดงให้เห็นว่า ในกรณีการส่งมอบสินค้าระคนกับทรัพย์สินอย่างอื่นนั้นก็ใช้ Article 51 บังคับกับกรณีดังกล่าวได้เช่นเดียวกับการส่งมอบสินค้าขาดตกบกพร่อง ดังนั้น จึงต้องนำ Article 46 ถึง Article 50 มาใช้บังคับกับกรณีการส่งมอบสินค้าระคนด้วย ผู้ซื้อจึงย่อมมีสิทธิตามที่กล่าวมาแล้วในข้อ 1. การส่งมอบสินค้าขาดตกบกพร่อง

จะเห็นได้ว่า บทบัญญัติใน United Nations Convention on Contracts for the International Sale of Goods 1980 (CISG) ได้วางหลักให้สิทธิแก่ผู้ซื้อในกรณีการส่งมอบสินค้า ล่าช้าจำนวนไว้อย่างชัดเจน คือ ผู้ซื้อที่มีสิทธิรับมอบสินค้าตามสัญญาและปฏิเสธส่วนที่ล่าช้าจำนวน หรือ รับมอบสินค้าที่ผู้ขายนำมาส่งมอบทั้งหมดและชำระราคาให้แก่ผู้ขายตามส่วน ส่วนกรณีการส่งมอบ สินค้าขาดตกบกพร่อง และการส่งมอบสินค้าระคนกันนั้น อนุสัญญาดังกล่าวเพียงแต่บัญญัติให้นำ Article 46 ถึง Article 50 มาใช้บังคับเท่านั้น ทำให้ผู้ซื้อมีแต่เพียงสิทธิในกรณีทั่วไป เช่น สิทธิ เรียกให้ผู้ขายชำระหนี้ สิทธิในการกำหนดเวลาให้ผู้ขายชำระหนี้ เป็นต้น แต่ไม่มีการบัญญัติสิทธิ ไว้อย่างชัดเจนว่า ผู้ซื้อที่มีสิทธิบอกปิดไม่รับสินค้าที่ผู้ขายนำมาส่งมอบหรือไม่แต่อย่างใด

3.1.2 Principles of European Law on Sales (PEL - S)

ประเทศในแถบทวีปยุโรปเป็นประเทศที่ได้รับการยอมรับว่ามีความเจริญก้าวหน้า ในหลาย ๆ ด้าน และเมื่อกลุ่มประเทศเหล่านี้รวมตัวเข้าด้วยกันแล้ว ยิ่งส่งผลให้เป็นกลุ่มประเทศดังกล่าว มีความแข็งแกร่งมากขึ้นโดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านเศรษฐกิจ ซึ่งกฎหมายฉบับหนึ่งที่กลุ่มประเทศใน แถบทวีปยุโรปส่วนมากใช้ร่วมกันก็คือ principles of European Law on Sales อันเป็นบทบัญญัติ เกี่ยวกับเรื่องสัญญา ซึ่งควรที่จะศึกษาเพื่อให้ทราบถึงหลักเกณฑ์และแนวความคิดต่าง ๆ ที่มีความทันสมัย เพื่อนำมาใช้เป็นแนวทางในการพัฒนากฎหมายของประเทศไทยต่อไป

3.1.2.1 ประวัติความเป็นมา

principles of European Law on Sales หรือที่เรียกโดยย่อว่า PEL - S นั้น เป็นหลักเกณฑ์ที่ออกมาเพื่อขยายความจาก Principles of European Contract Law หรือ PECL

ซึ่งเป็นบทบัญญัติทั่วไปของเรื่องนิติกรรมสัญญาที่ใช้บังคับกับสัญญาทุกเรื่อง ไม่ว่าจะเป็สัญญา ประกันภัย สัญญาจอยท์เวนเจอร์ (joint venture) หรือแม้กระทั่งสัญญาซื้อขาย และใช้บังคับกับ บุคคลในทุกสถานะ ไม่ว่าจะเป็ธุรกิจขนาดเล็ก ธุรกิจขนาดใหญ่ พ่อค้า หรือแม้กระทั่งผู้บริโภค โดย PECL เป็นเพียงบทบัญญัติทั่วไปเท่านั้น ในขณะที่สัญญาแต่ละชนิดก็ย่อมมีรายละเอียดที่แตกต่าง กันไป ดังนั้น จึงต้องมีการตรา PEL - S ขึ้นเพื่อใช้บังคับกับกรณีสัญญาซื้อขายเป็นการเฉพาะ โดย PEL - S มีขอบเขตใช้บังคับกับสัญญาซื้อขายสินค้าที่ฝ่ายหนึ่งตกลงที่จะโอนกรรมสิทธิ์ในสินค้าให้ผู้สัญญาอีกฝ่าย แลกกับการชำระราคา แต่ทั้งนี้ PEL - S จะไม่ใช้บังคับกับสัญญาซื้อขายอสังหาริมทรัพย์¹⁰

3.1.2.2 หลักเกณฑ์เกี่ยวกับการส่งมอบสินค้าไม่ถูกต้องตามจำนวนในสัญญา ซื้อขายระหว่างประเทศ

เมื่อพิจารณาหลักเกณฑ์ใน PEL - S ผู้ขายมีหน้าที่ในการส่งมอบสินค้าให้แก่ผู้ซื้อ และจะต้องตรวจสอบให้มั่นใจว่าสินค้านั้นเป็นไปตามที่ตกลงในสัญญา ทั้งนี้ ตาม Article 2 : 001¹¹ ที่ได้วางหลักไว้ว่า

“ผู้ขายจะต้อง

(ก) โอนกรรมสิทธิ์ในสินค้า

(ข) ส่งมอบสินค้า

(ค) ส่งมอบเอกสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกัสินค้าตามที่ตกลงกันไว้ในสัญญา

(ง) ตรวจสอบให้ถูกต้องว่าสินค้าที่ส่งมอบนั้นเป็นไปตามที่ตกลงกันไว้ในสัญญา”

นอกจากนี้ Article 2 : 201 (a)¹² ยังได้วางหลักไว้อีกว่า กรณีที่จะถือว่าสินค้านั้น ถูกต้องตามสัญญา (Conformity with the contract) สินค้านั้นจะต้องมีปริมาณ คุณภาพ และชนิด ตรงตามที่ระบุไว้ในสัญญา มิเช่นนั้นก็จะถือเป็กรณี lack of conformity

¹⁰ Ewoud Hondius and others, Principles of European Law on Sales (PEL S) Study Group on a European Civil Code, (sellier european law publishers : 2008), p. 101.

¹¹ PEL - S Article 2 : 001 : Overview of obligations of the seller
The seller must :
(a) transfer the ownership of the goods :
(b) deliver the goods :
(c) transfer any documents representing or relating to the goods required by the contract : and
(d) ensure that the goods conform to the contract.

ดังนั้น การส่งมอบสินค้าในปริมาณที่ถูกต้องจึงเป็นหน้าที่ประการหนึ่งของผู้ขาย ตาม PEL - S หากผู้ขายไม่ปฏิบัติให้ถูกต้อง ก็จะถือว่าผู้ขายกระทำผิดหน้าที่ของตน ทั้งนี้ การส่งมอบสินค้าไม่ตรงตามจำนวน แยกพิจารณาได้เป็น 3 กรณี ดังนี้

1. การส่งมอบสินค้าขาดตกบกพร่อง

กรณีการส่งมอบสินค้าขาดตกบกพร่องนั้น ไม่มีบทบัญญัติใดใน PEL - S วางหลักไว้ชัดเจนเหมือนกรณีการส่งมอบสินค้าล่าช้าจำนวน แต่การส่งมอบสินค้าขาดตกบกพร่องก็ถือว่าเป็นการส่งมอบสินค้าในปริมาณที่ไม่ถูกต้องตามสัญญา ตาม Article 2 : 201 (a) เช่นกัน กล่าวคือ การส่งมอบสินค้าขาดตกบกพร่องถือเป็น lack of conformity ด้วย ซึ่งผู้ซื้อจะต้องแจ้งผู้ขายด้วยว่า สินค้าที่ผู้ขายส่งมอบมานั้นไม่ครบจำนวนตาม Article 4 : 302¹³ แต่มีข้อยกเว้นคือ ผู้ซื้อไม่จำเป็นต้องแจ้ง

¹² PEL - S Article 2 : 201 (a) : Conformity of the contract

To conform with the contract, the goods must (a) be of the quantity, quality and description required by the contract.

¹³ PEL - S Article 4 : 302 : Notification of lack of conformity

(1) If the buyer does not give notice to the seller specifying the nature of a lack of conformity within a reasonable time after the buyer discovered or ought to have discovered it the buyer loses the right to rely on the lack of conformity.

(2) In a consumer sale, a notice given within two months is always regarded as given within a reasonable time for the purposes of paragraph (1).

(3) In any event, the buyer loses the right to rely on a lack of conformity if the buyer does not give notice at the latest within two years from the time at which the goods were actually handed over to the buyer in accordance with the contract.

(4) If the parties have agreed that the goods must remain fit for a particular purpose or for their ordinary purpose during a fixed period of time, the period for giving notice under paragraph (3) does not expire before the end of the agreed period.

(5) Paragraph (3) does not apply in respect of third party claims or rights pursuant to Articles 2 : 205 and 2:206.

(6) In a consumer sale the loss of the right to rely on the lack of conformity under this Article does not apply to the right to reduce the price or the right to damages not exceeding the contract price.

ผู้ขาย หากผู้ซื้อไม่มีเหตุอันสมควรเชื่อได้ว่าผู้ขายจะนำสินค้าส่วนที่เหลือมาส่งมอบให้อย่างแน่นอน ทั้งนี้ ตามที่ Article 4 : 303¹⁴ ได้วางหลักไว้¹⁵

2. การส่งมอบสินค้าลำจำนวน

ใน PEL - S ได้บัญญัติหลักเกณฑ์เรื่องการส่งมอบสินค้าไม่ตรงตามจำนวน ไว้ใน Article 3 : 202 (2)¹⁶ และ (3)¹⁷ ดังนี้

“(2) หากผู้ขายส่งมอบสินค้าในปริมาณมากกว่าที่ตกลงไว้ในสัญญา ผู้ซื้ออาจรับเอาหรือปฏิเสธที่จะรับมอบส่วนที่ลำจำนวนก็ได้

(3) หากผู้ซื้อรับมอบสินค้าในส่วนที่ลำจำนวน ผู้ซื้อก็ต้องชำระราคาตามอัตราที่ตกลงไว้ในสัญญาด้วย”

จากบทบัญญัติดังกล่าวจะเห็นได้ว่า หากผู้ขายส่งมอบสินค้าลำจำนวน ผู้ซื้อจะมีสิทธิดังนี้

1) ผู้ซื้ออาจรับมอบสินค้าไว้ตามจำนวนที่ได้ตกลงกันในสัญญา โดยปฏิเสธส่วนที่ลำจำนวน และผู้ซื้อจะต้องชำระราคาตามอัตราที่ได้กำหนดกันไว้ในสัญญา

2) ผู้ซื้ออาจรับมอบสินค้าไว้ทั้งหมดที่ผู้ขายนำมาส่งมอบก็ได้ โดยผู้ซื้อจะต้องชำระราคาตามอัตราที่ได้กำหนดกันไว้ในสัญญา

ทั้งนี้ จะสังเกตได้ว่า ตามบทบัญญัติใน PEL - S ดังกล่าว มิได้ให้สิทธิแก่ผู้ซื้อในการปฏิเสธไม่รับมอบสินค้าทั้งหมดจากผู้ขายได้แต่อย่างใด

โดยทั่วไปนั้นหากเป็น lack of conformity แล้ว ผู้ขายจะมีสิทธิขอทำการแก้ไขให้การส่งมอบสินค้าเป็นไปอย่างถูกต้องตามสัญญา ทั้งนี้ ตาม Article 4 : 203¹⁸ แต่กรณีการส่งมอบ

¹⁴ PEL - S Article 4 : 303 : notification of partial delivery

The buyer does not have to notify the seller that not all the goods have been delivered, if the buyer has reason to believe that the remaining goods will be delivered.

¹⁵ Ewoud Hondius and others, *supra* note 10, p. 182.

¹⁶ PEL - S Article 3 : 202 (2) : Early delivery and delivery of excess quantity
If the seller delivers a quantity of goods greater than that provided for by the contract, the buyer may retain or refuse the excess quantity.

¹⁷ PEL - S Article 3 : 202 (3) : Early delivery and delivery of excess quantity
A buyer who retains the excess quantity must pay for it at the contractual rate.

สินค้าลำจำนวน ซึ่งแม้จะถือว่าเป็น lack of conformity เช่นกัน แต่ผู้ขายก็ไม่สามารถใช้สิทธิตาม Article 4 : 203 ได้ เนื่องจากสิทธิในการจัดการกับสินค้าที่ลำจำนวนเป็นของผู้ซื้อที่จะเลือกปฏิเสธหรือรับไว้¹⁹

3. การส่งมอบสินค้าระคนกัน

ในเรื่องการส่งมอบสินค้าระคนกันกับทรัพย์สินอย่างอื่นไม่มีการบัญญัติไว้ชัดเจนใน PEL - S เช่นเดียวกับกรณีการส่งมอบสินค้าขาดตกบกพร่อง ซึ่งแตกต่างจากกรณีการส่งมอบสินค้าลำจำนวน แต่อย่างไรก็ตาม หากผู้ขายส่งมอบสินค้าตามสัญญาละคนกับทรัพย์สินอย่างอื่นที่ไม่ได้ระบุไว้ในสัญญา ก็จะเป็นการส่งมอบที่ทำให้สินค้านั้นเกิดความไม่ถูกต้องตามสัญญาตาม Article 2 : 201 (a) ซึ่งจะมีผลทำให้ผู้ซื้อที่มีสิทธิเช่นเดียวกับกรณีการส่งมอบสินค้าขาดตกบกพร่องตามที่กล่าวไปแล้วข้างต้น ทั้งนี้ เนื่องจากบทบัญญัติดังกล่าวได้รวมถึงกรณีชนิดของสินค้าไว้ด้วยนั่นเอง

จากที่กล่าวมาข้างต้นจะเห็นได้ว่า Principles of European Law on Sales (PEL - S) ได้บัญญัติให้สิทธิผู้ซื้อในกรณีการส่งมอบสินค้าไม่ถูกต้องตามจำนวนในสัญญาซื้อขายระหว่างประเทศไว้ดังนี้ กรณีการส่งมอบสินค้าขาดตกบกพร่องและกรณีการส่งมอบสินค้าระคนกันไม่มีการบัญญัติไว้เป็นการเฉพาะว่าผู้ซื้อที่มีสิทธิเช่นใด แต่มีการบัญญัติถึงหน้าที่ของผู้ซื้อในกรณีดังกล่าว คือ ผู้ซื้อที่มีหน้าที่จะต้องแจ้งผู้ขายว่า สินค้าที่ผู้ขายส่งมอบมานั้นไม่ครบจำนวน แต่ทั้งนี้ ผู้ซื้อไม่จำเป็นต้องแจ้งผู้ขายหากผู้ซื้อไม่เหตุอันสมควรเชื่อได้ว่าผู้ขายจะนำสินค้าส่วนที่เหลือมาส่งมอบให้อย่างแน่นอน ส่วนกรณีการส่งมอบสินค้าลำจำนวน มีการบัญญัติไว้อย่างชัดเจนว่า ผู้ซื้อที่มีสิทธิที่จะรับสินค้าที่ผู้ขายนำมาส่งมอบเท่าที่ตกลงกันไว้ในสัญญา ส่วนที่ลำจำนวนมานั้นก็มีสิทธิบอกปิดไม่รับการส่งมอบได้ หรือผู้ซื้ออาจรับสินค้าที่ผู้ขายนำมาส่งมอบไว้หมดทั้งจำนวนก็ได้ โดยผู้ซื้อจะต้องชำระราคาตามอัตราส่วนที่กำหนดไว้ในสัญญา

¹⁸ PEL - S Article 4 : 203 : Seller's opportunity to remedy the lack of conformity

The buyer is required to give the seller an opportunity to remedy the lack of conformity if the seller, promptly after being notified of the lack of conformity, offers to remedy it unless : (a) the buyer has reason to believe that the seller will be unable to remedy it within a reasonable time and without unreasonable inconvenience to the buyer; or (b) the nature of the lack of conformity gives the buyer reason to believe that he cannot rely on the seller's future performance.

¹⁹ Ewoud Hondius and others, *supra* note 10, p. 245.

3.2 หลักเกณฑ์ตามกฎหมายต่างประเทศเกี่ยวกับการส่งมอบสินค้าไม่ถูกต้องตามจำนวนในสัญญาซื้อขาย

เนื้อหาในส่วนนี้จะศึกษาเกี่ยวกับประวัติความเป็นมา และหลักเกณฑ์ในเรื่องการส่งมอบสินค้าไม่ถูกต้องตามจำนวนในสัญญาซื้อขายตามกฎหมายต่างประเทศ อันได้แก่ กฎหมายของประเทศอังกฤษ กฎหมายของประเทศญี่ปุ่น และกฎหมายของประเทศเยอรมนี สาเหตุที่เลือกศึกษากฎหมายของประเทศดังกล่าวเนื่องมาจากการศึกษาประวัติความเป็นมาของกฎหมายไทยเรื่องการส่งมอบสินค้าไม่ถูกต้องตามจำนวนในสัญญาซื้อขายที่ได้กล่าวถึงไปแล้วในบทที่ 2 นั้น ทำให้ได้ข้อสันนิษฐานว่ากฎหมายไทยในเรื่องดังกล่าวอาจมีที่มาจากกฎหมายอังกฤษ หรือกฎหมายญี่ปุ่นที่ได้เลียนแบบมาจากกฎหมายเยอรมันอีกทอดหนึ่ง ดังนั้น จึงเลือกศึกษากฎหมายต่างประเทศดังกล่าว เพื่อนำมาวิเคราะห์เปรียบเทียบกับกฎหมายไทยต่อไป

3.2.1 กฎหมายประเทศอังกฤษ

ในอดีตประเทศอังกฤษเป็นประเทศมหาอำนาจ เนื่องจากมีวิทยาการที่ก้าวหน้า ล้ำสมัย จึงทำให้เป็นผู้นำประเทศอื่น ๆ ในหลายด้าน รวมไปถึงด้านกฎหมาย และเนื่องด้วยประเทศอังกฤษได้รับอิทธิพลจากกฎหมายโรมัน ทำให้กฎหมายของประเทศอังกฤษมีแนวคิดที่มีเหตุผล และสอดคล้องกันเป็นระบบ ประกอบกับในยุคที่มีการล่าอาณานิคม ทำให้ประเทศอังกฤษได้เผยแพร่อิทธิพลของตนไปยังประเทศที่ตกเป็นเมืองขึ้นของประเทศอังกฤษด้วย ทั้งทางด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี วิธีการดำเนินชีวิต รวมทั้งด้านกฎหมาย ทำให้กฎหมายของประเทศอังกฤษเป็นกฎหมายที่เป็นต้นแบบในการร่างกฎหมายของหลาย ๆ ประเทศ รวมทั้งประเทศไทยด้วย เช่น บทบัญญัติในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 3 เอกเทศสัญญา เป็นต้น ดังนั้น จึงควรมีการศึกษาถึงกฎหมายของประเทศอังกฤษในประเด็นดังต่อไปนี้ด้วย

3.2.1.1 ประวัติความเป็นมา

ในปี ค.ศ. 1889 ได้มีการนำเสนอร่างกฎหมายว่าด้วยการซื้อขายสินค้าจากกรรการร่างของ Sir Mackenzie Chalmers เข้าสู่การพิจารณาของรัฐสภา โดยร่างกฎหมายฉบับนี้มีลักษณะเป็นการนำหลักกฎหมายต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการซื้อขายสินค้าซึ่งเกิดจากคำพิพากษาของศาลตามระบบ Common Law มาประมวลรวมอยู่ในที่เดียวกัน เมื่อรัฐสภาได้พิจารณาร่างกฎหมายดังกล่าวเสร็จสิ้นก็ได้มีการประกาศใช้บังคับในปี ค.ศ. 1894 โดยมีชื่อว่า The Sale of Goods Act 1893 ต่อมาได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมเนื้อหาสาระสำคัญของ The Sale of Goods Act 1893 ภายหลังจากที่มีการตรา The Supply of Goods (Implied Terms) Act 1973, The Consumer Credit Act 1974 และ Unfair Contract Terms Act 1977 ซึ่งเป็นกฎหมายเกี่ยวกับการคุ้มครองผู้บริโภคหรือผู้ซื้อสินค้า

ออกมาใช้บังคับ โดยการแก้ไขเพิ่มเติมดังกล่าวนำไปสู่การยกเลิกการมีผลใช้บังคับ The Sale of Goods Act 1893 ในที่สุด²⁰

ต่อมาได้มีการตรา The Sale of Goods Act 1979 ขึ้นใช้บังคับ โดยมีผลใช้บังคับ ในวันที่ 1 มกราคม ค.ศ. 1980²¹ ซึ่งไม่ได้มีการเปลี่ยนแปลงเนื้อหาที่เป็นสาระสำคัญของ The Sale of Goods Act 1893 แต่อย่างใด เป็นเพียงการรวบรวมบทบัญญัติต่าง ๆ ที่เป็นการแก้ไข The Sale of Goods Act 1893 เข้าไว้ด้วยกันเท่านั้น อาทิเช่น The Misrepresentation Act 1967, The supply of Goods (Implied Terms) Act 1973, The Consumer Credit Act 1974 และ Unfair Contract Terms Act 1977 อีกทั้งต่อมายังได้มีการแก้ไขเพิ่มเติม The Sale of Goods Act 1979 อีก โดย The Sale and Supply of Goods Act 1994 และ The Sale of Goods Act (Amendment) 1995²²

3.2.1.2 หลักเกณฑ์เกี่ยวกับการส่งมอบสินค้าไม่ถูกต้องตามจำนวนในสัญญาซื้อขาย

การส่งมอบสินค้าไม่ถูกต้องตามจำนวนในสัญญาซื้อขายตาม The Sale of Goods Act 1995 มีหลักเกณฑ์สำคัญ ซึ่งสามารถแยกพิจารณาได้ ดังนี้

1. การส่งมอบสินค้าขาดตกบกพร่อง

การส่งมอบสินค้าขาดตกบกพร่องตาม Section 30 (1)²³ ได้วางหลักไว้ว่า

²⁰ พงศ์ศักดิ์ ยอดมณี, “การศึกษาวิจัยกฎหมายว่าด้วยการซื้อขายสินค้านาระหว่างประเทศของประเทศไทยตามโครงการศึกษาวิจัยเรื่องกฎหมายว่าด้วยการซื้อขายสินค้านาระหว่างประเทศ,” สืบค้นเมื่อวันที่ 27 ธันวาคม 2558, <http://www.lawreform.go.th2downloadLawFile.jsp?FileID=44&embed=1>

²¹ Eliahu Peter Ellinger, Benjamin's sale of goods, 6th Edition, (London: Sweet & Maxwell, 2002 - 2003), p. 3.

²² Paul Dobson, Sale of Goods and consumer credit, 6th Edition, (London: Sweet & Maxwell, 2000), p. 4.

²³ SOGA Section 30 : Delivery of wrong quantity

(1) Where the seller delivers to the buyer a quantity of goods less than he contracted to sell, the buyer may reject them, but if the buyer accepts the goods so delivered he must pay for them at the contract rate.

“หากผู้ขายส่งมอบสินค้าให้ผู้ซื้อในปริมาณที่น้อยกว่าที่ผู้ขายตกลงในสัญญาว่าจะขาย ผู้ซื้อไม่มีสิทธิปฏิเสธไม่รับมอบสินค้านั้นได้ แต่ถ้าผู้ซื้อได้รับมอบสินค้าที่ผู้ขายส่งมอบให้ นั้น ผู้ซื้อจะต้องชำระราคาตามอัตราที่กำหนดไว้ในสัญญา”

อย่างไรก็ตาม ผู้ซื้อไม่มีสิทธิปฏิเสธไม่รับสินค้าทั้งหมด ตาม Section 30 (1) ได้ หากส่วนที่ขาดตกบกพร่องนั้นเป็นเพียงปริมาณเล็กน้อย ซึ่งจะไม่สมเหตุสมผลในการทำเช่นนั้น ทั้งนี้ ตาม Section 30 (2A) (a)²⁴ ซึ่งตาม Section 30 (2B) วางหลักไว้ว่า เป็นหน้าที่ของผู้ขายที่จะพิสูจน์ว่า กรณีพิพาทนั้นเป็นไปตาม Section 30 (2A)

จากบทบัญญัติข้างต้นอาจกล่าวได้ว่าผู้ซื้อที่มีสิทธิดังนี้ หากผู้ขายส่งมอบสินค้าขาดตกบกพร่อง

- 1) ผู้ซื้ออาจรับสินค้าตามจำนวนที่ผู้ขายนำมาส่ง และชำระราคาตามอัตราที่กำหนดไว้ในสัญญา
- 2) ผู้ซื้ออาจปฏิเสธไม่รับสินค้าทั้งหมดก็ได้ แต่ผู้ซื้อจะใช้สิทธิดังกล่าวได้ ก็ต่อเมื่อผู้ขายส่งมอบสินค้าขาดตกบกพร่องในปริมาณมากเท่านั้น

2. การส่งมอบสินค้าลำจำนวน

กรณีการส่งมอบลำจำนวนมีการบัญญัติหลักเกณฑ์ไว้ใน Section 30 (2) และ (3) ดังต่อไปนี้

Section 30 (2)²⁵ ได้วางหลักไว้ว่า “หากผู้ขายส่งมอบสินค้าให้ผู้ซื้อในปริมาณมากกว่าที่ผู้ขายตกลงในสัญญาว่าจะขาย ผู้ซื้อไม่มีสิทธิรับมอบสินค้าเท่าที่ตกลงไว้ในสัญญา และปฏิเสธที่จะรับมอบสินค้าในส่วนที่เกิน หรือจะปฏิเสธทั้งหมดเลยก็ได้”

อย่างไรก็ตาม ผู้ซื้อจะไม่สามารถปฏิเสธไม่รับสินค้าทั้งหมด ตาม Section 30(2) ได้ หากการลำจำนวนนั้นเป็นเพียงปริมาณเล็กน้อยซึ่งจะไม่สมเหตุสมผลในการทำเช่นนั้น ทั้งนี้ ตาม

²⁴ SOGA Section 30 (2A) (a) : Delivery of wrong quantity

(2A) A buyer may not—

(a) where the seller delivers a quantity of goods less than he contracted to sell, reject the goods under subsection (1) above, or if the shortfall or, as the case may be, excess is so slight that it would be unreasonable for him to do so.

²⁵ SOGA Section 30 : Delivery of wrong quantity

(2) Where the seller delivers to the buyer a quantity of goods larger than he contracted to sell, the buyer may accept the goods included in the contract and reject the rest, or he may reject the whole.

Section 30 (2A)(b)²⁶ ซึ่งตาม Section 30 (2B)²⁷ วางหลักไว้ว่า เป็นหน้าที่ของผู้ขายที่จะพิสูจน์ว่า กรณีพิพาทนั้นเป็นไปตาม Section 30(2A)

Section 30 (3)²⁸ ได้วางหลักไว้ว่า “หากผู้ขายส่งมอบสินค้าให้ผู้ซื้อในปริมาณมากกว่าที่ตกลงไว้ในสัญญา และผู้ซื้อได้รับมอบสินค้าไว้ทั้งหมด ผู้ซื้อจะต้องชำระราคาลำหรับสินค้าที่รับไว้ โดยคำนวณจากราคาที่ระบุไว้ในสัญญา”

จากบทบัญญัติต่าง ๆ ใน The Sale of Goods Act จะเห็นได้ว่า กรณีผู้ขายส่งมอบสินค้าลำจำนวน ผู้ซื้อจะมีสิทธิดังต่อไปนี้

1) ผู้ซื้ออาจรับมอบสินค้าไว้ตามจำนวนที่ได้ตกลงกันในสัญญาโดยปฏิเสธส่วนที่ลำจำนวนมา โดยผู้ซื้อจะต้องชำระราคาตามอัตราที่ได้กำหนดไว้ในสัญญา

2) ผู้ซื้ออาจรับมอบสินค้าไว้ทั้งหมดที่ผู้ขายนำมาส่งมอบก็ได้ แต่ผู้ซื้อจะต้องชำระราคาตามอัตราที่ได้กำหนดไว้ในสัญญา

3) ผู้ซื้ออาจปฏิเสธไม่รับสินค้าทั้งหมดก็ได้ แต่ผู้ซื้อจะใช้สิทธิดังกล่าวได้ก็ต่อเมื่อผู้ขายส่งมอบสินค้าลำจำนวนเป็นปริมาณมากเท่านั้น

3. การส่งมอบสินค้าระคนกัน

ในอดีต The Sale of Goods Act 1979 เคยมีการบัญญัติถึงเรื่องการส่งมอบสินค้าระคนกับทรัพย์สินอย่างอื่นไว้ใน Section 30 (4)²⁹ ซึ่งวางหลักไว้ว่า

²⁶ SOGA Section 30 : Delivery of wrong quantity

(2A) A buyer may not—

(b) where the seller delivers a quantity of goods larger than he contracted to sell, reject the whole under subsection (2) above, if the shortfall or, as the case may be, excess is so slight that it would be unreasonable for him to do so.

²⁷ SOGA Section 30 : Delivery of wrong quantity

(2B) It is for the seller to show that a shortfall or excess fell within subsection (2A) above.

²⁸ SOGA Section 30 : Delivery of wrong quantity

(3) Where the seller delivers to the buyer a quantity of goods larger than he contracted to sell and the buyer accepts the whole of the goods so delivered he must pay for them at the contract rate.

²⁹ SOGA Section 30 : :Delivery of wrong quantity

“หากผู้ขายส่งมอบสินค้าให้ผู้ซื้อโดยสินค้านั้นเป็นสินค้าที่ตกลงกันในสัญญา ระคนกับสินค้าอื่นที่แตกต่างจากที่ระบุไว้ในสัญญา ผู้ซื้อจะมีสิทธิรับมอบสินค้าเฉพาะในส่วนที่ระบุไว้ ตามสัญญา และปฏิเสธไม่รับมอบสินค้าในส่วนที่แตกต่างจากในสัญญา หรืออาจปฏิเสธไม่รับมอบ สินค้าทั้งหมดก็ได้”

จากบทบัญญัติดังกล่าวจะเห็นได้ว่าผู้ซื้อจะมีสิทธิดังต่อไปนี้ หากผู้ขายส่งมอบ สินค้าระคนกับสินค้าอื่น

1) ผู้ซื้ออาจรับสินค้าที่ผู้ขายส่งมอบได้ถูกต้องตามสัญญา และปฏิเสธไม่รับมอบ ในส่วนที่ไม่ถูกต้อง

2) ผู้ซื้ออาจปฏิเสธไม่รับมอบสินค้าทั้งหมดที่ผู้ขายนำมาส่งมอบก็ได้

อย่างไรก็ตาม ต่อมา Sale and Supply of Goods Act 1994 ได้มีการ ยกเลิกบทบัญญัติใน Section 30(4) ทำให้ใน The Sale of Goods Act ไม่มีการบัญญัติถึงสิทธิของผู้ซื้อ กรณีที่ผู้ขายส่งมอบสินค้าระคนกับทรัพย์สินอื่นไว้แต่อย่างใด

เรื่องการส่งมอบสินค้าไม่ถูกต้องตามจำนวนในสัญญาซื้อขายตามกฎหมายอังกฤษ ได้บัญญัติอยู่ใน The Sale of Goods Act ซึ่งแบ่งออกได้ดังนี้ กรณีการส่งมอบสินค้าขาดตกบกพร่อง ผู้ซื้อจะมีสิทธิไม่รับมอบสินค้าที่ผู้ขายส่งมอบให้ได้ หรือผู้ซื้อจะรับมอบสินค้าที่ผู้ขายส่งมอบขาดตก บกพร่องและใช้ราคาตามส่วนก็ได้ กรณีการส่งมอบสินค้าล่าช้าจำนวน ผู้ซื้อจะมีสิทธิรับมอบสินค้าเท่าที่ ตกลงกันไว้ในสัญญา หรือจะบอกปิดไม่รับสินค้าทั้งหมด หรือจะรับมอบสินค้าไว้ทั้งหมดก็ได้ ทั้งนี้ ในกรณีการส่งมอบสินค้าขาดตกบกพร่องและล่าช้าจำนวน ผู้ซื้อไม่มีสิทธิไม่รับสินค้าทั้งหมด หากขาดตก บกพร่องหรือล่าช้าจำนวนในปริมาณเล็กน้อย ส่วนกรณีการส่งมอบสินค้าระคนกันได้มีการยกเลิก บทบัญญัติในส่วนนี้แล้ว

3.2.2 กฎหมายประเทศญี่ปุ่น

ประมวลกฎหมายของประเทศญี่ปุ่นเป็นประมวลกฎหมายที่มีเอกลักษณ์เฉพาะ คือ เป็นประมวลกฎหมายที่นำกฎหมายของต่างประเทศมาเป็นต้นแบบในการยกร่าง เช่น กฎหมายของ ประเทศเยอรมนี เป็นต้น พร้อมทั้งนำกฎหมายต้นแบบจากต่างประเทศมาปรับปรุงและประยุกต์ อย่างเป็นระบบระเบียบให้เข้ากับลักษณะสังคม วัฒนธรรม และวิถีชีวิตของชาวญี่ปุ่น จึงทำให้ประมวล

(4) Where the seller delivers to the buyer the goods he contracted to sell mixed with goods of a different description not included in the contract, the buyer may accept the goods which are in accordance with the contract and reject the rest, or he may reject the whole.

กฎหมายของประเทศญี่ปุ่นเป็นประมวลกฎหมายที่ดีและเหมาะสมกับการที่ประเทศไทยจะนำมาเป็นแบบอย่างในการยกร่างประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ โดยเฉพาะในบรรพ 3 ว่าด้วยเรื่องเอกเทศสัญญา ดังนั้น จึงถือได้ว่าแนวความคิดในการยกร่างประมวลกฎหมายของประเทศญี่ปุ่นก็มีส่วนสำคัญที่ตกทอดมาถึงการยกร่างประมวลกฎหมายของประเทศไทยเช่นกัน

3.2.2.1 ประวัติความเป็นมา

ในยุคเริ่มต้นของการรวบรวมและบัญญัติกฎหมายขึ้นในประเทศญี่ปุ่น จะได้รับอิทธิพลมาจากประเทศจีนทั้งสิ้น ซึ่งมีผลทำให้กฎหมายที่บัญญัติขึ้นไม่มีลักษณะทางกฎหมายที่แท้จริงนัก เนื่องจากการจัดทำเป็นลายลักษณ์อักษรก็ตาม แต่ลักษณะที่แท้จริงของหลักเกณฑ์เหล่านั้นก็คือ คำแนะนำสั่งสอนเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างผู้ใหญ่กับผู้น้อย หรือระหว่างผู้บังคับบัญชากับผู้ใต้บังคับบัญชาเสียมากกว่า³⁰ นอกจากนี้ยังมีหลักเกณฑ์ที่กำหนดเกี่ยวกับการประพฤติปฏิบัติต่อกันระหว่างสามีกับภรรยา ระหว่างลุงหรืออาากับหลาน และความสัมพันธ์ระหว่างเจ้าของที่ดินกับผู้เช่าระหว่างผู้ให้กู้กับผู้กู้ ระหว่างนายจ้างกับลูกจ้าง และระหว่างพ่อค้ากับลูกค้า อีกด้วย โดยหลักเกณฑ์ดังกล่าวทั้งหมดข้างต้น เรียกว่า “Giri” ได้เข้าแทนที่ทั้งกฎหมายและศีลธรรมที่ประชาชนจะต้องปฏิบัติตาม ซึ่งหากผู้ใดฝ่าฝืนก็จะถือว่าเป็นเรื่องที่น่าละอายและน่าขายหน้าในสังคมเป็นอย่างมาก

ต่อมาในยุคที่ประเทศญี่ปุ่นได้รับอิทธิพลจากประเทศตะวันตกแล้ว ประเทศญี่ปุ่นได้มีการปฏิรูปกฎหมายขนานใหญ่ ควบคู่ไปกับการปฏิรูปในด้านอื่น ๆ โดยเริ่มต้นจากการแบ่งแยกกฎหมายมหาชนและกฎหมายเอกชนออกจากกันอย่างชัดเจน และจัดทำประมวลกฎหมายเอกชน (Codification of private law) ขึ้นก่อนในลำดับแรก ตามมาด้วยประมวลกฎหมายขั้นมูลฐานอื่น ๆ โดยระบบกฎหมายของประเทศที่มีอิทธิพลต่อการจัดทำประมวลกฎหมายของประเทศญี่ปุ่นในยุคนี้ก็คือ ระบบกฎหมายของประเทศฝรั่งเศส ประเทศอังกฤษ และประเทศเยอรมนี ทั้งนี้ การปฏิรูปกฎหมายครั้งใหญ่ของประเทศญี่ปุ่นดังกล่าวเป็นผลสืบเนื่องจากการที่ประเทศญี่ปุ่นถูกมหาอำนาจตะวันตกบังคับให้ทำสนธิสัญญาอย่างไม่เป็นธรรม และถูกดูหมิ่นว่าเป็นประเทศที่ยังไม่มีความเจริญ เช่นเดียวกับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในประเทศไทยสมัยรัชกาลที่ 4 และรัชกาลที่ 5 แห่งกรุงรัตนโกสินทร์

ประวัติศาสตร์กฎหมายญี่ปุ่นในยุคที่มีการยอมรับอิทธิพลของกฎหมายชาติตะวันตก อาจแบ่งออกได้เป็นยุคต่าง ๆ ดังนี้

ยุคแรก (ค.ศ. 1867 - ค.ศ. 1896) ได้มีการศึกษาระบบต่าง ๆ ของชาติตะวันตก ทั้งทางด้านนิติบัญญัติ ทางด้านศาล และทางด้านการปกครอง โดยเน้นที่การศึกษาจากระบบกฎหมาย

³⁰ อุกฤษ มงคลนาวิน, ประวัติศาสตร์กฎหมายต่างประเทศ (สากล) คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, พิมพ์ครั้งที่ 1 (กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช, 2514), น. 82.

ของประเทศฝรั่งเศสและประเทศอังกฤษเป็นหลัก ซึ่งในที่สุดก็ได้เลือกเอาระบบประมวลกฎหมายของประเทศฝรั่งเศสมาเป็นแบบอย่างมากกว่าระบบกฎหมายจารีตประเพณีของประเทศอังกฤษ หรือระบบ Case law โดยประมวลกฎหมายที่เริ่มจัดทำเป็นครั้งแรกในยุคนี้ก็คือ ประมวลกฎหมายอาญา ซึ่งยกร่างขึ้นในปี ค.ศ. 1880 โดย Gustave Emile Boissonade ที่ปรึกษาทางกฎหมายของประเทศญี่ปุ่น ในขณะนั้น และได้รับการประกาศใช้เป็นกฎหมายในปี ค.ศ. 1882 ซึ่งในขณะเดียวกันประเทศญี่ปุ่นก็ได้ประกาศใช้ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาและประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งควบคู่กันไปด้วย

นอกจากประมวลกฎหมายต่าง ๆ ข้างต้นแล้ว ประเทศญี่ปุ่นยังได้วางโครงการที่จะจัดทำประมวลกฎหมายแพ่งขึ้นด้วย เพื่อเป็นการเพิ่มอำนาจต่อรองกับประเทศมหาอำนาจตะวันตก ให้ยกเลิกสนธิสัญญาที่ทำขึ้นอย่างไม่เป็นธรรม โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องสิทธิสภาพนอกอาณาเขต ดังนั้น ในปี ค.ศ. 1879 ประเทศญี่ปุ่นจึงได้มอบหมายให้ Gustave Emile Boissonade ยกร่างประมวลกฎหมายแพ่งขึ้นโดยนำประมวลกฎหมายแพ่งของประเทศฝรั่งเศสมาเป็นแบบอย่างในการยกร่างทั้งด้านโครงสร้างและบทบัญญัติกฎหมาย โดยประมวลกฎหมายแพ่งฉบับที่ Gustave Emile Boissonade ยกร่างขึ้น แบ่งออกเป็น 4 บรรพ ว่าด้วยบุคคล ทรัพย์สิน การได้มาซึ่งกรรมสิทธิ์ หนี้และค้ำประกัน ซึ่งได้รับการประกาศใช้ในปี ค.ศ. 1890 และจะมีผลใช้บังคับในปี ค.ศ. 1893 กฎหมายแพ่งฉบับนี้มีชื่อเรียกว่า “กฎหมายแพ่งฉบับเก่า”³¹

อย่างไรก็ตาม ประมวลกฎหมายแพ่งดังกล่าวได้รับการคัดค้านอย่างรุนแรงว่า บทบัญญัติขัดต่อขนบธรรมเนียมและจารีตประเพณีของประเทศญี่ปุ่น และกฎหมายบางลักษณะอยู่ในสภาพที่ล้าสมัย ทำให้ไม่สามารถนำประมวลกฎหมายแพ่งดังกล่าวมาใช้ได้ และต้องเลื่อนเวลาการใช้บังคับออกไปโดยไม่มีกำหนด

ต่อมา รัฐบาลญี่ปุ่นได้แต่งตั้งให้ Hermann Roesler ซึ่งเป็นผู้ยกร่างรัฐธรรมนูญฉบับเมจิ (Meiji Constitution) ที่ได้รับการประกาศใช้บังคับในปี ค.ศ. 1889 เป็นผู้ยกร่างประมวลกฎหมายแพ่งโดยนำประมวลกฎหมายแพ่งของประเทศเยอรมนีมาเป็นแบบอย่างในการยกร่าง ซึ่งต่อมาประมวลกฎหมายแพ่งฉบับที่ Hermann Roesler ยกร่างขึ้น ก็ได้รับการประกาศใช้เป็นกฎหมายในปี ค.ศ. 1890 และจะมีผลใช้บังคับในปี ค.ศ. 1891

อย่างไรก็ตาม การบังคับใช้ประมวลกฎหมายแพ่งดังกล่าวต้องเลื่อนออกไป เนื่องจากมีผู้ต่อต้านว่า การนำประมวลกฎหมายแพ่งของประเทศเยอรมนีมาเป็นแบบอย่างในการยกร่างไม่สอดคล้องกับหลักปฏิบัติและธรรมเนียมประเพณีทางการค้าของประเทศญี่ปุ่น อีกทั้งยังมีข้อความที่

³¹ ทากายานางิ ซินโซ, ประวัติศาสตร์กฎหมายญี่ปุ่น, พิมพ์ครั้งที่ 1 (โตเกียว : สำนักพิมพ์ยูอิงาซุ, 1949), น. 157.

ขัดแย้งกับประมวลกฎหมายแพ่งฉบับที่ Gustave Emile Boissonade ยกร่างขึ้นด้วย³² รัฐบาลจึงได้จัดตั้งคณะกรรมการสอบสวนกฎหมายแพ่งขึ้นใหม่ เพื่อดำเนินการร่างประมวลกฎหมายแพ่งอีกครั้งหนึ่ง คณะกรรมการชุดนี้ประกอบด้วยนายโฮลีมิ โนบุชิเกะ นายโทมิ มะซะอะคิระ และนายอูเม เคนจิโร โดยการร่างในครั้งนี้มีได้ทั้งประมวลแพ่งฉบับเก่าไป แต่ยังคงนำมาใช้พื้นฐาน และตรวจแก้ไขใหม่ จนได้มีการประกาศใช้ประมวลกฎหมายแพ่ง บรรพ 1 ว่าด้วยบทบัญญัติทั่วไป ทรัพย์ สิทธิ และหนี้ ในเดือนเมษายนปี ค.ศ. 1896³³

ยุคที่สอง (ค.ศ. 1897 - ค.ศ. 1919) เป็นยุคที่กฎหมายเยอรมันเข้ามามีอิทธิพลอย่างยิ่งต่อกฎหมายญี่ปุ่น โดยในยุคนี้ได้มีการประกาศใช้ประมวลกฎหมายแพ่ง บรรพ 2 ว่าด้วยครอบครัว และบรรพ 3 ว่าด้วยมรดก ในเดือนมิถุนายน ค.ศ. 1898 นอกจากนี้ยังมีการประกาศใช้ประมวลกฎหมายพาณิชย์ในปี ค.ศ. 1899 แทนที่ประมวลกฎหมายพาณิชย์ฉบับแรก ยกเว้นบรรพ 3 เรื่องล้มละลาย และแก้ไขเปลี่ยนแปลงประมวลกฎหมายพาณิชย์ดังกล่าวในปี ค.ศ. 1911 โดยยึดถือแบบอย่างกฎหมายเยอรมันเป็นหลัก³⁴ จนในที่สุดประมวลกฎหมายแพ่งฉบับสมบูรณ์ก็ประกาศบังคับใช้ได้สำเร็จเมื่อวันที่ 16 กรกฎาคม ค.ศ. 1898³⁵ ซึ่งประมวลกฎหมายแพ่งฉบับนี้ก็คือ “ประมวลกฎหมายแพ่งฉบับปัจจุบัน”³⁶

ยุคที่สาม (ค.ศ. 1920 - ค.ศ. 1944) เป็นยุคที่การศึกษากฎหมายและอิทธิพลของกฎหมายเยอรมันหยุดชะงักลงอันเป็นผลสืบเนื่องมาจากการแพ้สงครามโลกครั้งที่ 1 ของประเทศเยอรมนี ทำให้ประเทศญี่ปุ่นหันกลับไปสนใจกฎหมายฝรั่งเศสและกฎหมายอังกฤษอีกครั้งหนึ่ง ประกอบกับในยุคนั้น ประเทศฝรั่งเศสได้พัฒนาทางด้านนิติศาสตร์มากขึ้น โดยพิจารณาได้จากผลงานทางกฎหมายของนักนิติศาสตร์ที่มีชื่อเสียงของประเทศฝรั่งเศส คือ Francois Geny และ Sebastian Saleilles ประเทศญี่ปุ่นจึงได้มีการศึกษากฎหมายฝรั่งเศสและนำมาปรับปรุงกฎหมายของประเทศญี่ปุ่นด้วย³⁷

³² อุกฤษ มงคลนาวิน, *อ้างแล้วเชิงอรรถที่ 32*, น. 83-86.

³³ จุงโซ อีอิตะ, “การรับกฎหมายสมัยใหม่จากตะวันตกในประเทศญี่ปุ่น : ศึกษาเปรียบเทียบกับกรณีของประเทศไทย,” (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2552), น. 67.

³⁴ อุกฤษ มงคลนาวิน, *อ้างแล้วเชิงอรรถที่ 32*, น. 86.

³⁵ อิชิติ เรียวสุเกะ, *ประวัติศาสตร์กฎหมายญี่ปุ่น*, พิมพ์ครั้งที่ 5 (โตเกียว : สำนักพิมพ์โซบุโนชยะ, 1971), น. 106.

³⁶ จุงโซ อีอิตะ, *อ้างแล้วเชิงอรรถที่ 35*, น. 86.

³⁷ อุกฤษ มงคลนาวิน, *อ้างแล้วเชิงอรรถที่ 32*, น. 87.

ยุคที่สี่ (ค.ศ. 1945 - ค.ศ. 1970) เป็นยุคที่ญี่ปุ่นเริ่มยอมรับอิทธิพลของกฎหมาย Anglo - American และเริ่มให้ความสนใจต่อกฎหมายรัสเซียด้วย โดยการปฏิรูปกฎหมายในยุคนี้มีผลกระทบต่อกระเทือนต่อบทบัญญัติแห่งกฎหมายแพ่งลักษณะครอบครัวและมรดกในบางเรื่อง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องความเสมอภาคทางเพศระหว่างชายและหญิง ซึ่งเป็นการเปลี่ยนแปลงหลักการสำคัญของหลักความสามารถของหญิงที่มีสามี

นอกจากนี้ ยังได้มีการปฏิรูปกฎหมายพาณิชย์ให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของกฎหมายรัฐธรรมนูญและกฎหมายด้านเศรษฐกิจของประเทศญี่ปุ่นด้วย โดยได้มีการแก้ไขปรับปรุงประมวลกฎหมายพาณิชย์ใหม่ในปี ค.ศ. 1948 ตามแบบอย่างของกฎหมายสหรัฐอเมริกาซึ่งได้เข้ามา มีอิทธิพลต่อกฎหมายของประเทศญี่ปุ่นแทนที่กฎหมายเยอรมัน³⁸

3.2.2.2 หลักเกณฑ์เกี่ยวกับการส่งมอบสินค้าไม่ถูกต้องตามจำนวนในสัญญาซื้อขาย

คำว่า “สัญญาซื้อขาย” ตามกฎหมายของประเทศญี่ปุ่น ได้ให้คำนิยามไว้ในประมวลกฎหมายแพ่งของประเทศญี่ปุ่น มาตรา 555³⁹ คือ การซื้อขายจะเกิดขึ้นเมื่อคู่สัญญาฝ่ายหนึ่งตกลงที่จะโอนสิทธิในทรัพย์สินให้แก่คู่สัญญาอีกฝ่ายหนึ่ง และคู่สัญญาอีกฝ่ายตกลงที่จะชำระราคาให้เป็นการตอบแทน จากนิยามดังกล่าวแสดงให้เห็นว่า สัญญาซื้อขายตามกฎหมายของประเทศญี่ปุ่น เป็นนิติกรรมสองฝ่ายหรือสัญญา และเป็นสัญญาที่มีค่าตอบแทน⁴⁰ โดยราคาที่ตกลงชำระให้แก่กัน ต้องกำหนดเป็นจำนวนเงินที่แน่นอน ซึ่งจะเป็นเงินสกุลใดก็ได้ไม่จำกัดว่าจะต้องเป็นเงินสกุลเยนเท่านั้น⁴¹ ในทางกลับกันทรัพย์สินอันเป็นวัตถุแห่งสัญญาซื้อขายกลับไม่จำกัดว่าจะโดยเฉพาะเจาะจงก็ได้

³⁸ อุทฤษ มงคลนาวิน, *อ้างแล้วเชิงอรรถที่ 32*, น. 87 - 88.

³⁹ Article 555 of the Civil Code of Japan

A sale shall become effective when one of the parties promises to transfer a certain real rights to the other party and the other party promises to pay the purchase money for it.

⁴⁰ Hiroto Doguchi, “Outline of Contract Law in Japan,” Accessed November 15, 2015, <http://www.law.tohoku.ac.jp/kokusaiB2C/overview/contract.html#chapter5-1>

⁴¹ Article 403 of the Civil Code of Japan

เช่น ระบุเป็นชนิด เป็นต้น⁴² ยิ่งไปกว่านั้น ในขณะที่ทำสัญญาซื้อขาย ผู้ขายอาจยังไม่มีสิทธิในวัตถุแห่งสัญญา แต่อาจได้สิทธิดังกล่าวมาในอนาคตก็ได้ รวมทั้งอาจทำสัญญาซื้อขายในทรัพย์สินของบุคคลอื่นก็ได้ โดยบุคคลที่เป็นเจ้าของทรัพย์สินอยู่เดิมนั้นก็ไม่เสียสิทธิในความเป็นเจ้าของทรัพย์สินนั้นไปแต่อย่างไรก็ตาม ผู้ขายยังมีหน้าที่ต้องปฏิบัติคือ จะต้องนำทรัพย์สินอันเป็นวัตถุแห่งสัญญานั้นมาจากเจ้าของเดิมและจำหน่ายจ่ายโอนให้แก่ผู้ซื้อ⁴³

หากในสัญญาซื้อขายมีการระบุจำนวนทรัพย์สินที่ซื้อขายกันไว้แล้ว ผู้ขายก็มีหน้าที่ผูกพันตามสัญญาที่จะส่งมอบทรัพย์สินนั้นตามจำนวนที่ตกลงกันไว้ให้แก่ผู้ซื้อ มิเช่นนั้น ผู้ขายจะกลายเป็นฝ่ายผิดสัญญา ซึ่งสามารถแยกพิจารณาได้เป็น 3 กรณี ดังนี้

1. การส่งมอบสินค้าขาดตกบกพร่อง

กรณีการส่งมอบสินค้าขาดตกบกพร่อง ตามประมวลกฎหมายแพ่งของญี่ปุ่น มาตรา 565⁴⁴ ได้วางหลักไว้ว่า “ให้นำบทบัญญัติมาตรา 563 และมาตรา 564 มาใช้บังคับโดยอนุโลม

When the amount of the claim is specified in the currency of a foreign state, the obligor may make the payment in the legal currency of Japan using the foreign exchange rate current in the place of the performance.

⁴² Article 401 of the Civil Code of Japan

(1) In cases the subject of the claim is specified only with reference to a type and if the quality of such property cannot be identified due to the nature of the juristic act or intention of the relevant party (ies), the obligor must deliver the property of intermediate quality.

(2) In the case set forth in the preceding paragraph, if the obligor has completed the acts necessary to deliver the Thing, or has identified the Thing he/she is to deliver with the consent of the obligee, such Thing shall thenceforth constitute the subject of the claim.

⁴³ Article 560 of the Civil Code of Japan

If the subject matter of the sale is the rights of others, the seller shall assume an obligation to acquire the rights and transfer the same to the buyer.

⁴⁴ Article 565 of the Civil Code of Japan

The provisions of the preceding two Articles shall apply mutatis mutandis in cases where there is any shortage in the object of a sale made for a designated

กับกรณีการส่งมอบสินค้าน้อยกว่าจำนวนที่ระบุไว้ในสัญญา หรือกรณีที่สินค้าสูญหายในขณะที่ทำสัญญา โดยที่ผู้ซื้อไม่ทราบถึงความขาดตกบกพร่องหรือสูญหายดังกล่าว”

บทบัญญัติมาตรา 563⁴⁵ และมาตรา 564⁴⁶ ซึ่งเป็นบทบัญญัติที่ต้องนำมา บังคับใช้กับกรณีการส่งมอบสินค้าขาดตกบกพร่องโดยอนุโลม เป็นบทบัญญัติเกี่ยวกับกรณีที่สิทธิใน ทรัพย์สินอันเป็นวัตถุแห่งสัญญาซื้อขายตกเป็นของบุคคลภายนอก ซึ่งมีสาระสำคัญดังต่อไปนี้

“มาตรา 563 (1) หากผู้ขายไม่สามารถที่จะโอนสิทธิส่วนใดส่วนหนึ่งในวัตถุ ตามสัญญาซื้อขายให้แก่ผู้ซื้อได้ อันเนื่องมาจากสิทธินั้นเป็นของบุคคลอื่น ผู้ขายจะต้องลดราคาของผู้ซื้อ จะต้องใช้ลงตามส่วน

(2) จากกรณีตาม (1) ผู้ซื้อซึ่งสุจริตมีสิทธิเลิกสัญญา หากผู้ซื้อทราบว่าสิทธิใน วัตถุของสัญญาซื้อขายเหลืออยู่เพียงเท่านั้นผู้ซื้อจะไม่เข้าทำสัญญาด้วย

(3) สิทธิที่จะลดราคาลงตามส่วน หรือสิทธิในการบอกเลิกสัญญา ไม่ตัดสิทธิ ผู้ซื้อผู้สุจริตในการเรียกให้ผู้ขายชดใช้ค่าเสียหาย”

quantity, or in cases where part of the object was already lost at the time of the contract, if the buyer did not know of the shortage or loss.

⁴⁵ Article 563 of the Civil Code of Japan

(1) If the seller cannot transfer any part of the rights which are the subject matter of the sale because the part of the rights belongs to others, the seller may demand a reduction of the purchase money in proportion to the value of the part in shortage.

(2) In the cases set forth in the preceding paragraph, a buyer in good faith may cancel the contract if the buyer would not have bought the rights if the rights consisted only of the remaining portion.

(3) A demand for the reduction in the purchase money or cancellation of the contract shall not preclude a buyer in good faith from making a claim for damages.

⁴⁶ Article 564 of the Civil Code of Japan

The rights under the preceding Article must be exercised within one year from the time when the buyer knew the facts if the buyer was in good faith, or within one year from the time of the contract if the buyer had knowledge, as the case may be.

“มาตรา 564 สิทธิของผู้ซื้อตามมาตรา 563 จะต้องกระทำภายใน 1 ปี นับแต่เวลาที่ผู้ซื้อรู้ข้อเท็จจริงในกรณีที่ผู้ซื้อสุจริต หรือภายใน 1 ปี นับแต่เวลาที่ทำสัญญาในกรณีที่ผู้ซื้อทราบข้อเท็จจริงอยู่แล้ว แล้วแต่กรณี”

จากบทบัญญัติดังกล่าวข้างต้น เมื่อนำมาปรับใช้กับกรณีการส่งมอบสินค้าขาดตกบกพร่องโดยอนุโลมแล้ว จะทำให้ผู้ซื้อที่มีสิทธิดังต่อไปนี้

1) ผู้ซื้อสามารถลดการชำระหนี้ของตนลงตามอัตราส่วน คือ ชำระราคาเพียงเท่าจำนวนสินค้าที่ผู้ขายส่งมอบให้

2) ผู้ซื้อโดยสุจริตมีสิทธิบอกเลิกสัญญาซื้อขายได้ หากผู้ซื้อทราบว่าสินค้าที่ตกลงซื้อขายกันมีจำนวนน้อยกว่าที่ตกลงกันไว้ในสัญญา คือ มีเหลือเพียงเท่าที่ผู้ขายส่งมอบให้ ผู้ซื้อจะไม่เข้าทำสัญญาซื้อขายด้วย การเลิกสัญญามีผลคือ คู่สัญญาฝ่ายหนึ่งต้องทำให้คู่สัญญาที่บอกเลิกสัญญากลับคืนสู่ฐานะเดิมเหมือนก่อนที่จะเกิดสัญญา⁴⁷

3) การใช้สิทธิของผู้ซื้อตามข้อ 1) และ 2) ไม่ตัดสิทธิผู้ซื้อที่จะเรียกค่าเสียหาย แต่ผู้ซื้อจะต้องสุจริต คือ ไม่ทราบถึงความขาดตกบกพร่องนั้น เนื่องจากหากผู้ซื้อไม่สุจริต ก็จะเท่ากับว่าผู้ซื้อเต็มใจตกลงเข้าทำสัญญาซื้อขายสินค้าในจำนวนที่ขาดตกบกพร่องนั่นเอง

ทั้งนี้ สิทธิของผู้ซื้อที่จะลดการชำระหนี้ลง หรือสิทธิในการบอกเลิกสัญญา และการได้รับชดเชยค่าเสียหายจะต้องกระทำภายใน 1 ปี นับแต่วันที่ผู้ซื้อโดยสุจริตทราบข้อเท็จจริง หรือภายใน 1 ปี นับแต่วันที่ทำสัญญาในกรณีที่ผู้ซื้อทราบข้อเท็จจริงอยู่แล้ว แล้วแต่กรณี ทั้งนี้ ตามประมวลกฎหมายแพ่งของญี่ปุ่น มาตรา 564⁴⁸

⁴⁷ Article 545 of the Civil Code of Japan

If one party has exercised his right of rescission, each party must restore the other to his former condition ; but this cannot impair any right of a third person.

To money which is to be repaid in the foregoing case interest is to be added from the time when it was received.

The exercise of the right of rescission does not affect a claim for damages.

⁴⁸ เรียว ไทระ, เอกสารประกอบการบรรยายเรื่องกฎหมายสัญญาและซื้อขายของญี่ปุ่น, (ภาควิชากฎหมายพาณิชย์และธุรกิจ คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2525), น. 20.

คำพิพากษาของศาลในประเทศญี่ปุ่น⁴⁹ ได้มีการอธิบายคำว่า “สัญญาซื้อขายที่กำหนดปริมาณ” ไว้คือ สำหรับคู่สัญญาที่ต้องการให้ปริมาณของทรัพย์สินที่ระบุในสัญญามีความแน่นอน ผู้ขายจะต้องระบุเนื้อที่ ปริมาตร น้ำหนัก จำนวน หน่วย และหน่วยวัด ไว้ในสัญญา และผู้ขายจะต้องระบุจำนวนเงินค่าตอบแทนของทรัพย์สินที่ซื้อขายในปริมาณตามที่ตกลงกันไว้ในสัญญาด้วย

ในกรณีสัญญาซื้อขายที่ดินมักจะมีการระบุขนาดของที่ดินที่บันทึกอยู่ในทะเบียนไว้ในสัญญา อันแสดงถึงความเป็นทรัพย์สินเฉพาะสิ่งอยู่แล้ว แต่อย่างไรก็ตามการกำหนดเช่นนั้นไว้ในสัญญา ก็ได้หมายความว่า ผู้ขายประสงค์จะขายที่ดินตามเลขทะเบียนนั้นจำนวนทั้งแปลง ดังนั้นจึงมีการบัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายแพ่งของประเทศญี่ปุ่น มาตรา 564 ว่า “ภายใน 1 ปี นับแต่ทราบข้อเท็จจริง”

นอกจากนี้ ยังมีบทบัญญัติที่เกี่ยวกับสัญญาซื้อขายที่คู่สัญญากำหนดจำนวนทรัพย์สินที่ซื้อขายกันบัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายพาณิชย์ มาตรา 526 (1)⁵⁰ คือ หากเป็นสัญญาซื้อขายระหว่างผู้ประกอบการพาณิชย์ด้วยกันแล้ว เมื่อผู้ซื้อได้รับมอบทรัพย์สินอันเป็นวัตถุแห่งสัญญาซื้อขายแล้ว ผู้ซื้อจะต้องตรวจสอบทรัพย์สินนั้นโดยไม่ชักช้า และจะต้องแจ้งแก่ผู้ขายโดยพลัน หากพบว่าสินค้าที่ผู้ขายส่งมอบนั้นขาดตกบกพร่อง มิเช่นนั้น ผู้ซื้อย่อมสิ้นสิทธิในการบอกเลิกสัญญา หรือสิ้นสิทธิในการเรียกร้องให้ลดการชำระราคา⁵¹ แต่หากผู้ขายมีเจตนาทุจริต ผู้ซื้อไม่จำเป็นต้องแจ้งให้ผู้ขายทราบถึงการขาดตกบกพร่องนั้นโดยทันที ทั้งนี้ ตามประมวลกฎหมายพาณิชย์ของประเทศญี่ปุ่น มาตรา 526⁵²

⁴⁹ Tohoku, “Decision of the Supreme Court, 20 August 1968, Vol. 22 No. 8: 1692, ” Accessed November 20, 2015, <http://www.law.tohoku.ac.jp/kokusaiB2C/case/pdf/s430820e.pdf>

⁵⁰ Article 526 of the Commercial Code of Japan

(1) In a sales transaction between merchants, the buyer shall, upon receiving the property that is the subject matter of the sale, inspect the property without delay.

⁵¹ เรียว ไทระ, *อ้างแล้วเชิงอรรถที่ 50*, น. 22.

⁵² Article 526 of the Commercial Code of Japan

(1) In a sales transaction between merchants, the buyer shall, upon receiving the property that is the subject matter of the sale, inspect the property without delay.

(2) In the case prescribed in the preceding paragraph, when the buyer, as a result of the inspection under the provisions of said paragraph, has found any

ซึ่งมีความแตกต่างจากบทบัญญัติในประมวลกฎหมายแพ่งของประเทศญี่ปุ่น คือ ผู้ซื้อในกรณีทั่วไปที่ไม่ใช่ผู้ประกอบการพาณิชย์ไม่มีหน้าที่ในการตรวจสอบสินค้าโดยไม่ชักช้าแต่อย่างใด

อย่างไรก็ตาม หากผู้ขายทราบดีอยู่แล้วว่าสินค้าที่ส่งมอบนั้นมีจำนวนขาดตกบกพร่อง กล่าวคือ เป็นกรณีที่ผู้ขายไม่สุจริต จะเข้าข้อยกเว้นไม่นำประมวลกฎหมายพาณิชย์ มาตรา 526 (1) มาใช้บังคับแก่กรณี เนื่องจากเมื่อผู้ขายไม่สุจริต ผู้ขายก็ไม่ควรได้รับความคุ้มครองจากบทบัญญัติดังกล่าว ทั้งนี้ ตามประมวลกฎหมายพาณิชย์ มาตรา 526(2)

2. การส่งมอบสินค้าลำจำนวน

เรื่องการส่งมอบสินค้าลำจำนวนในกฎหมายของประเทศญี่ปุ่นมีการวางหลักไว้ในประมวลกฎหมายพาณิชย์ มาตรา 528⁵³ โดยมาตราดังกล่าวได้บัญญัติให้นำความตามมาตรา 527⁵⁴

defect or any shortfall in the quantity of the property that is the subject matter of sale, he/she may not cancel the contract nor demand a reduction of the purchase price or compensation for the damage unless he/she immediately dispatches a notice of such defect or shortfall to the seller. The same shall apply where the property that is the subject matter of the sale contains a defect that is not immediately obvious and where the buyer finds such defect within six months.

(3) The provisions of the preceding paragraph shall not apply where the seller had knowledge of the defect or the shortage of quantity.

⁵³ Article 528 of the Commercial Code of Japan

The provisions of the preceding Article shall apply to the goods which are delivered by the seller to the buyer and found to be different from the goods ordered, and it shall also apply to any portion of the goods delivered by the seller to the buyer which exceeds the quantity of the goods ordered.

⁵⁴ Article 527 of the Commercial Code of Japan

(1) In the case prescribed in paragraph (1) of the preceding Article, the buyer shall store or deposit the property that is the subject matter of the sale at the expense of the seller, even when he/she cancels the contract; provided, however, that if the property is likely to be lost or damaged, the buyer shall put the property up for auction with the permission of the court and store or deposit the proceeds from the auction.

มาใช้บังคับโดยอนุโลม ซึ่งความตามมาตรา 527 ก็มีความเกี่ยวโยงสืบเนื่องมาจากมาตรา 526⁵⁵ ดังนั้น มาตราที่เกี่ยวข้องกับการส่งมอบสินค้าจำนวนตามกฎหมายญี่ปุ่นจึงได้แก่ มาตรา 526 ถึง มาตรา 528 แห่งประมวลกฎหมายพาณิชย์ ซึ่งได้วางหลักไว้ดังต่อไปนี้

“มาตรา 526 (1) ในสัญญาซื้อขายระหว่างคู่สัญญาที่เป็นผู้ประกอบการพาณิชย์ เมื่อผู้ซื้อได้รับทรัพย์สินอันเป็นวัตถุแห่งสัญญาซื้อขาย ผู้ซื้อจะต้องตรวจสอบทรัพย์สินนั้น โดยไม่ชักช้า

(2) The case pertaining to the permission set forth in the proviso to the preceding paragraph shall be subject to the jurisdiction of the district court having jurisdiction over the location of the property that is the subject matter of the sale set forth in said paragraph.

(3) When the buyer puts the property that is the subject matter of the sale up for auction pursuant to the provisions of paragraph (1), he/she shall dispatch a notice of such fact to the seller without delay.

(4) The provisions of the preceding three paragraphs shall not apply where the business offices of the seller and the buyer (or their domiciles if they do not have any business offices) are located in the area of the same municipality.

⁵⁵ Article 526 of the Commercial Code of Japan

(1) In a sales transaction between merchants, the buyer shall, upon receiving the property that is the subject matter of the sale, inspect the property without delay.

(2) In the case prescribed in the preceding paragraph, when the buyer, as a result of the inspection under the provisions of said paragraph, has found any defect or any shortfall in the quantity of the property that is the subject matter of sale, he/she may not cancel the contract nor demand a reduction of the purchase price or compensation for the damage unless he/she immediately dispatches a notice of such defect or shortfall to the seller. The same shall apply where the property that is the subject matter of the sale contains a defect that is not immediately obvious and where the buyer finds such defect within six months.

(3) The provisions of the preceding paragraph shall not apply where the seller had knowledge of the defect or the shortage of quantity.

(2) กรณีที่บัญญัติไว้ใน (1) หากผู้ซื้อตรวจสอบทรัพย์สินที่ผู้ขายส่งมอบแล้วพบว่ามีความชำรุดบกพร่อง หรือมีจำนวนขาดตกบกพร่อง ผู้ซื้อไม่สามารถบอกเลิกสัญญา หรือขอลดราคาตามส่วน หรือเรียกให้ใช้ค่าสินไหมทดแทนได้ เว้นแต่ผู้ซื้อจะแจ้งความชำรุดบกพร่อง หรือความขาดตกบกพร่องนั้นแก่ผู้ขายโดยไม่ชักช้า บทบัญญัติดังกล่าวใช้กับกรณีที่ความชำรุดบกพร่องไม่เห็นประจักษ์ และผู้ซื้อพบความชำรุดบกพร่องนั้นภายใน 6 เดือนด้วย

(3) ความที่บัญญัติใน (2) ไม่ใช่บังคับกับกรณีที่ผู้ขายทราบถึงความชำรุดบกพร่อง หรือการขาดตกบกพร่องอยู่ก่อนแล้ว”

“มาตรา 527 (1) กรณีที่บัญญัติไว้ในมาตรา 526 (1) ผู้ซื้อยังคงต้องเก็บรักษาทรัพย์สินอันเป็นวัตถุแห่งสัญญาซื้อขายไว้ หรือนำไปวางทรัพย์สินไว้กับเจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจ โดยผู้ขายเป็นผู้เสียค่าใช้จ่าย แม้ผู้ซื้อจะบอกเลิกสัญญาแล้วก็ตาม แต่ถ้าวัตถุนั้นอาจเสียหายหรือเสื่อมสภาพได้ง่าย ผู้ซื้อต้องนำทรัพย์สินนั้นออกขายทอดตลาดโดยต้องได้รับอนุญาตจากศาลก่อน และเก็บรักษาเงินที่ได้จากการขายทอดตลาดไว้ หรือนำไปวางทรัพย์สินไว้กับเจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจ

(2) คำสั่งอนุญาตให้นำทรัพย์สินออกขายทอดตลาดของศาลใน (1) จะต้องกระทำโดยศาลแขวงที่มีเขตอำนาจเหนือท้องที่ที่ทรัพย์สินอันเป็นวัตถุแห่งสัญญาซื้อขายถูกเก็บรักษาไว้ ตามความใน (1)

(3) เมื่อผู้ซื้อนำทรัพย์สินออกขายทอดตลาดตามบทบัญญัติใน (1) แล้ว ให้ส่งคำบอกกล่าวไปยังผู้ขายโดยไม่ชักช้า

(4) บทบัญญัติใน (1) (2) และ (3) มิให้ใช้บังคับกับกรณีที่สถานประกอบการของผู้ขายและผู้ซื้ออยู่ในเขตเทศบาลเดียวกัน หรือภูมิภาคเดียวกันของทั้งสองฝ่ายอยู่ในเขตเทศบาลเดียวกัน ในกรณีที่ไม่มีสถานประกอบการ”

“มาตรา 528 ให้นำบทบัญญัติในมาตราก่อนมาใช้บังคับกับสินค้าที่ผู้ขายส่งมอบแก่ผู้ซื้อที่พบว่าแตกต่างไปจากที่ระบุไว้ในสัญญา และให้ใช้บังคับกับกรณีที่สินค้าบางส่วนที่ผู้ขายส่งมอบแก่ผู้ซื้อมากกว่าจำนวนที่ระบุไว้ในสัญญาด้วย”

จากบทบัญญัติดังกล่าวข้างต้น กรณีผู้ขายส่งมอบสินค้าลำจำนวน ผู้ซื้อ มีสิทธิดังต่อไปนี้

- 1) ผู้ซื้อ มีสิทธิเลิกสัญญา
- 2) ผู้ซื้อ มีสิทธิเรียกให้ผู้ขายใช้ค่าสินไหมทดแทน

แต่การที่ผู้ซื้อจะใช้สิทธิดังกล่าวได้นั้นผู้ซื้อต้องมีหน้าที่ที่จะต้องกระทำ คือ ผู้ซื้อ มีหน้าที่ตรวจสอบสินค้าที่ผู้ขายส่งมอบให้โดยพลัน หากตรวจสอบแล้วพบว่ามีการส่งมอบลำจำนวน ผู้ซื้อจะต้องแจ้งแก่ผู้ขายโดยไม่ชักช้า มิเช่นนั้น ผู้ซื้อจะสิ้นสิทธิในการบอกเลิกสัญญา และเรียกให้ใช้ค่าสินไหมทดแทน แต่หากผู้ขายไม่สุจริต คือ ผู้ขายทราบอยู่แล้วว่าสินค้าที่ส่งมอบนั้นลำจำนวน แม้ผู้ซื้อ

จะไม่ได้แจ้งแก่ผู้ขายโดยไม่ชักช้าว่าสินค้านั้นลำจำนวน ผู้ซื้อก็ไม่สิ้นสิทธิในการบอกเลิกสัญญา และเรียกค่าสินไหมทดแทน

อย่างไรก็ตาม ไม่ว่าผู้ซื้อจะใช้สิทธิในการบอกเลิกสัญญาหรือไม่ ผู้ซื้อก็มีหน้าที่ที่จะต้องเก็บรักษาสินค้าที่ผู้ขายส่งมอบไว้ หรือนำไปวางทรัพย์ โดยผู้ขายจะต้องเป็นผู้เสียค่าใช้จ่าย แต่หากสินค้านั้นอาจเสียหายหรือเสื่อมสภาพได้โดยง่าย ผู้ซื้อจะต้องนำสินค้านั้นออกขายทอดตลาด โดยจะต้องได้รับอนุญาตจากศาลก่อน เมื่อผู้ซื้อนำสินค้าออกขายทอดตลาดแล้ว ผู้ซื้อมีหน้าที่ส่งค่าบอกกล่าวไปยังผู้ขายโดยไม่ชักช้า และผู้ซื้อมีหน้าที่เก็บรักษาเงินที่ได้จากการขายทอดตลาดไว้ หรือนำไปวางไว้กับเจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจก็ได้ ทั้งนี้ หากสถานประกอบการของผู้ขายและผู้ซื้ออยู่ในเขตเทศบาลเดียวกัน หรือกรณีที่ไม่ใช่สถานประกอบการ แต่ภูมิลำเนาของทั้งสองฝ่ายอยู่ในเขตเทศบาลเดียวกัน ผู้ซื้อที่ไม่มีหน้าที่เก็บรักษาสินค้า นำไปวางทรัพย์ หรือนำสินค้าออกขายทอดตลาดแต่อย่างใด

3. การส่งมอบสินค้าระคนกัน

เนื่องจากการส่งมอบสินค้าระคนกันเป็นการส่งมอบสินค้าที่ผิดแผกแตกต่างไปจากที่คู่สัญญาตกลงกันไว้ในสัญญาซื้อขาย ดังนั้น กรณีจึงต้องด้วยบทบัญญัติมาตรา 528 แห่งประมวลกฎหมายพาณิชย์ ที่ได้บัญญัติให้นำมาตรา 527 อันสืบเนื่องมาจากมาตรา 526 มาบังคับใช้ โดยอนุโลม ซึ่งกรณีเหมือนกันกับการส่งมอบลำจำนวน ดังนั้น สิทธิและหน้าที่ใด ๆ ของผู้ซื้อที่มีในกรณีที่ผู้ขายส่งมอบสินค้าลำจำนวน ผู้ซื้อในกรณีที่ผู้ขายส่งมอบสินค้าระคนกันก็พึงมีเช่นเดียวกัน

จากหลักเกณฑ์ตามกฎหมายญี่ปุ่น ได้วางหลักเกี่ยวกับสิทธิของผู้ซื้อกรณีที่ผู้ขายส่งมอบสินค้าไม่ถูกต้องตามจำนวนตามสัญญาซื้อขาย ดังนี้ กรณีการส่งมอบสินค้าขาดตกบกพร่อง ผู้ซื้อที่มีสิทธิลดการชำระราคาโดยชำระเพียงเท่าจำนวนสินค้าที่ผู้ขายส่งมอบ หรือมีสิทธิบอกเลิกสัญญา หากผู้ซื้อทราบว่าสินค้าที่ตกลงซื้อขายกันมีจำนวนเท่าที่ผู้ขายส่งมอบผู้ซื้อจะไม่เข้าทำสัญญาด้วย ทั้งนี้ไม่ตัดสิทธิผู้ซื้อในการเรียกค่าสินไหมทดแทนด้วย กรณีการส่งมอบสินค้าลำจำนวนและกรณีการส่งมอบสินค้าระคนกัน ผู้ซื้อที่มีสิทธิเลิกสัญญา และเรียกให้ผู้ขายใช้ค่าสินไหมทดแทน

3.2.3 กฎหมายประเทศเยอรมนี

ประมวลกฎหมายของประเทศเยอรมนีเป็นประมวลกฎหมายที่หลายประเทศนำไปใช้เป็นต้นแบบในการร่างกฎหมาย เช่น ประเทศญี่ปุ่น ประเทศบราซิล เป็นต้น รวมถึงประเทศไทยด้วย เนื่องจากประเทศเยอรมนีเป็นกฎหมายในระบบซีวิลลอว์ (Civil Law) เช่นเดียวกับประเทศไทย และประมวลกฎหมายของประเทศเยอรมนียังมีความทันสมัยและมีประวัติศาสตร์การร่างกฎหมายที่ยาวนานเช่นเดียวกับประเทศในแถบทวีปยุโรป จึงทำให้แนวคิดจากกฎหมายของประเทศเยอรมนีส่งผลสำคัญถึงการร่างประมวลกฎหมายของประเทศไทยด้วย

ในเรื่องการส่งมอบสินค้าไม่ถูกต้องตามจำนวนในสัญญาซื้อขายเป็นบทบัญญัติที่อยู่ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 3 ว่าด้วยเอกเทศสัญญา ของประเทศไทย ซึ่งมีที่มาส่วนหนึ่งจากประมวลกฎหมายของประเทศเยอรมนี ดังนั้น เพื่อให้ทราบประวัติความเป็นมาและเหตุผลเบื้องหลังของประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 465 เรื่องการส่งมอบสินค้าไม่ถูกต้องตามจำนวนในสัญญาซื้อขาย ก็ควรจะต้องศึกษาประวัติความเป็นมาของกฎหมาย และหลักเกณฑ์เกี่ยวกับเรื่องการส่งมอบสินค้าไม่ถูกต้องตามสัญญาซื้อขายของประเทศเยอรมนีประกอบด้วย

3.2.3.1 ประวัติความเป็นมา

ก่อนที่จะมีการจัดทำประมวลกฎหมายแพ่งของประเทศเยอรมนี ได้มีความพยายามที่จะรวบรวมกฎหมายให้เป็นอันหนึ่งอันเดียวกันในรัฐต่าง ๆ โดยรวบรวมกฎหมายเยอรมัน กฎหมายคริสตศาสนา (Canon Law) และกฎหมายของชนเชื้อชาติเยอรมันเข้าด้วยกัน เพื่อให้สามารถใช้บังคับได้ทั่วไปในรัฐ

ต่อมาในยุคกลาง (Middle Age) เยอรมันได้ก่อตั้งเป็นอาณาจักรขึ้นจึงได้มีแนวคิดที่จะจัดทำกฎหมายเป็นภาษาเยอรมันเพื่อให้สามารถใช้ได้กับรัฐต่าง ๆ ที่อยู่ภายใต้อาณาจักรเยอรมันด้วย โดยเริ่มต้นจากการจัดทำประมวลกฎหมายของบาวาเรีย (Codex Maximilianeus Bavaricus civilis หรือ Kurbayerisches Landrecht) ขึ้นในปี ค.ศ. 1756 และกฎหมายของปรัสเซีย (Preussisches allgemeines Landrecht หรือเรียกว่า ALR) ในปี ค.ศ. 1794 ซึ่งกฎหมายปรัสเซียนี้มีบทบัญญัติเกี่ยวกับกฎหมายเอกชน กฎหมายรัฐธรรมนูญ กฎหมายปกครอง กฎหมายคริสตศาสนา และกฎหมายอาญา นอกจากนี้ยังมีกฎหมายที่ทำขึ้นเป็นภาษาเยอรมันอีก 2 ฉบับ นั่นคือ ประมวลกฎหมายออสเตรีย ในปี ค.ศ. 1811 และประมวลกฎหมายแพ่งแซกซอน (Saxon) ในปี ค.ศ. 1863 ซึ่งประมวลกฎหมายออสเตรียมีความสำคัญมาก เนื่องจากได้จัดทำขึ้นอย่างรอบคอบ และได้รับอิทธิพลจากกฎหมายธรรมชาติ (Natural law) มาใช้ในการบัญญัติกฎหมาย ทำให้กฎหมายฉบับนี้มีอิทธิพลในการเชื่อมโยงความเป็นเอกภาพของชนชาติเยอรมัน

ในศตวรรษที่ 19 ได้มีการแสดงความคิดเห็นที่จะจัดทำประมวลกฎหมายเยอรมันให้ใช้บังคับได้กับรัฐต่าง ๆ ในเยอรมนีทุกรัฐมากขึ้น แต่มีความเห็นของนักปราชญ์ทางกฎหมายขัดแย้งกันอยู่ 2 ความเห็น ได้แก่

1) Justus Thibaut ศาสตราจารย์ทางกฎหมายที่ Heidelberg ได้เขียนหนังสือสนับสนุนและอ้างความจำเป็นที่จะต้องมีการจัดทำกฎหมายอันหนึ่งอันเดียวกันใช้บังคับแก่ชาวเยอรมันทุกคน

2) Fr. C. V. Savigny นักนิติศาสตร์ที่มีชื่อเสียงของเยอรมนีได้คัดค้านความเห็นข้างต้น โดยอ้างว่ายังไม่มีความจำเป็นที่จะต้องจัดทำประมวลกฎหมายในขณะนั้น เพราะแม้จัดทำขึ้นมาแล้ว ทราบได้ที่ยังไม่มีการยกเลิกกฎหมายปรัสเซียและประมวลกฎหมายออสเตรีย ประมวลกฎหมายที่จัดทำขึ้นใหม่ก็ไม่มีสำคัญอย่างที่น่าหวังกันเนื่องจากไม่สามารถนำไปใช้บังคับได้ทั่วไป

อย่างไรก็ตาม ความเห็นที่สนับสนุนให้มีการจัดทำประมวลกฎหมายเยอรมันขึ้น ได้ประสบชัยชนะในที่สุด คือ ได้มีการร่างประมวลกฎหมายเยอรมันขึ้นเป็นผลสำเร็จเมื่อวันที่ 13 มิถุนายน ค.ศ. 1866 พร้อม ๆ กับการสลายตัวของสหพันธรัฐเยอรมัน (German Confederation) แต่ในสมัยอาณาจักรไรช์ที่สอง ในปี ค.ศ. 1871 อำนาจของ German Empire ที่ตั้งขึ้นใหม่จำกัด อยู่เฉพาะกฎหมายที่เกี่ยวกับลักษณะหนี้เท่านั้น จนกระทั่งต่อมาได้มีการแก้ไขรัฐธรรมนูญ ให้อาณาจักรไรช์มีอำนาจในการตราบทบัญญัติเกี่ยวกับกฎหมายแพ่งทั้งหมดด้วยในปี ค.ศ. 1873

ดังนั้น ในปี ค.ศ. 1874 จึงได้มีการจัดตั้งกรรมการจัดทำประมวลกฎหมายขึ้น จำนวน 11 คน ประกอบไปด้วย ผู้พิพากษา 6 คน ข้าราชการ 3 คน และศาสตราจารย์ทางกฎหมาย 2 คน คณะกรรมการคณะนี้ได้จัดทำร่างประมวลกฎหมายแพ่งสำเร็จ และจัดพิมพ์ร่างกฎหมายขึ้น ในปี ค.ศ. 1888 แต่เมื่อได้นำออกเผยแพร่แล้ว กลับถูกวิจารณ์เป็นอย่างมาก เช่น มีการลอกแบบกฎหมายโรมันมากเกินไป ขาดการคำนึงถึงปัญหาทางสังคม และภาษาที่นำมาใช้เข้าใจกันอยู่เฉพาะในบรรดานักกฎหมายเท่านั้น เป็นต้น

ในปี ค.ศ. 1890 - 1895 ได้มีการจัดตั้งคณะกรรมการขึ้นอีกคณะหนึ่ง ประกอบไปด้วยกรรมการถาวร 6 คน และกรรมการอื่นอีก 12 คน ซึ่งไม่ใช่กรรมการถาวร คณะกรรมการชุดนี้ ได้ร่างประมวลกฎหมายเยอรมันสำเร็จในปี ค.ศ. 1895 และเมื่อได้เสนอต่อสภาแล้ว สภาได้มีมติอนุมัติร่างกฎหมายนี้ แม้ว่าบรรดากลุ่มสังคมนิยมจะคัดค้านก็ตาม ในที่สุดได้มีประกาศใช้เป็นกฎหมาย เมื่อวันที่ 18 สิงหาคม ค.ศ. 1896 แต่มีผลใช้บังคับตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม ค.ศ. 1900 เป็นต้นไป⁵⁶

อย่างไรก็ตาม ถ้าจะกล่าวถึงกฎหมายที่ถือว่าเป็นที่มาของประมวลกฎหมายเยอรมันแล้ว จะต้องยอมรับว่ากฎหมายเยอรมันได้รับอิทธิพลอย่างมากจากกฎหมายโรมัน เช่นเดียวกับประมวลกฎหมายออสเตรีย ถึงขนาดที่ Saleilles ซึ่งเป็นนักกฎหมายคนสำคัญได้กล่าวไว้ว่า “นักกฎหมายเยอรมันต้องการขจัดอิทธิพลของกฎหมายโรมันออกไป จึงได้จัดทำประมวลกฎหมายขึ้น แต่ผลสุดท้ายกลายเป็นว่าเยอรมนีได้จัดทำประมวลกฎหมายเยอรมันขึ้นโดยไม่มีกฎหมายเยอรมันเลย”⁵⁷

นอกจากจะได้ออมรับเอากฎหมายโรมันไปจัดทำประมวลกฎหมายเยอรมันเกือบทั้งหมดแล้ว กฎหมายเยอรมันยังได้รับอิทธิพลจากกฎหมายฝรั่งเศสในบางตอนอีกด้วย⁵⁸ ซึ่งแทนที่ประมวลกฎหมายเยอรมันจะได้รับอิทธิพลจากกฎหมายเยอรมันดั้งเดิมมาใช้ในการบัญญัติ

⁵⁶ อุกฤษ มงคลนาวิน, *อ้างแล้วเชิงอรรถที่ 32*, น. 31-33.

⁵⁷ Saleilles (R), *Introduction à l'étude du Code Civil allemand* (1904), p. 8.

⁵⁸ Saleilles (R), *La Théorie Générale de l'obligation*, 3 éd. 1914.

กลับกลายเป็นว่าประมวลกฎหมายฝรั่งเศสกลับได้รับอิทธิพลจากกฎหมายเก่าของเยอรมันไปใช้ในประมวลกฎหมายแพ่งฝรั่งเศสมากยิ่งขึ้นกว่าที่ใช้อยู่ในประมวลกฎหมายเยอรมันเองเสียอีก⁵⁹

3.2.3.2 หลักเกณฑ์เกี่ยวกับการส่งมอบสินค้าไม่ถูกต้องตามจำนวนในสัญญาซื้อขาย

ในการทำสัญญาซื้อขายระหว่างคู่สัญญา ทั้งสองฝ่ายต่างมีหน้าที่ที่จะต้องปฏิบัติต่อกัน หากฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งผิดสัญญา ก็จะก่อให้เกิดสิทธิเรียกร้องต่าง ๆ แก่คู่สัญญาอีกฝ่ายตามที่กฎหมายกำหนดไว้ โดยตามบทบัญญัติมาตรา 433⁶⁰ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งของประเทศเยอรมนีได้กำหนดหน้าที่ของคู่สัญญาซื้อขายไว้ดังนี้

“มาตรา 433 หน้าที่ของคู่สัญญาในสัญญาซื้อขาย

- (1) ในสัญญาซื้อขายผู้ขายมีหน้าที่ส่งมอบสินค้าให้แก่ผู้ซื้อตามที่ระบุไว้ในสัญญาซื้อขาย และโอนกรรมสิทธิ์ในสินค้าให้แก่ผู้ซื้อโดยปราศจากความชำรุดบกพร่อง หรือการรอนสิทธิ
- (2) ผู้ซื้อ มีหน้าที่ที่จะต้องชำระราคาตามที่ได้ตกลงกันให้แก่ผู้ขาย และมีหน้าที่รับมอบสินค้าที่ตกลงซื้อขายกัน”

จากบทบัญญัติดังกล่าวข้างต้น จะเห็นได้ว่า ผู้ขายมีหน้าที่ส่งมอบสินค้าแก่ผู้ซื้อให้ถูกต้องครบถ้วนตามที่ตกลงกันไว้ในสัญญาซื้อขาย ดังนั้น หากผู้ขายส่งมอบสินค้าที่มีปริมาณแตกต่างไปจากที่ระบุไว้ในสัญญาแล้ว ก็จะได้ถือว่าผู้ขายกระทำผิดหน้าที่ของตน ก่อให้เกิดสิทธิเรียกร้องแก่ผู้ซื้อ ซึ่งสามารถแยกพิจารณาได้เป็น 3 กรณี ดังต่อไปนี้

1. การส่งมอบสินค้าขาดตกบกพร่อง

ตามกฎหมายแพ่งของประเทศเยอรมนีถือว่า การส่งมอบสินค้าขาดตกบกพร่องเป็นกรณีหนึ่งของการชำรุดบกพร่อง ทั้งนี้ ตามมาตรา 434⁶¹ ซึ่งวางหลักไว้ว่า

⁵⁹ René David, *Les Grands Systèmes de droit Contemporaries*, 3 éd. 1969, p. 61-62.

⁶⁰ The Civil Code of German Section 433 : Typical contractual duties in a purchase agreement

(1) By a purchase agreement, the seller of a thing is obliged to deliver the thing to the buyer and to procure ownership of the thing for the buyer. The seller must procure the thing for the buyer free from material and legal defects.

(2) The buyer is obliged to pay the seller the agreed purchase price and to accept delivery of the thing purchased.

⁶¹ The Civil Code of German Section 434 : Material defects

“มาตรา 434 ความชำรุดบกพร่องของสินค้า

(1) กรณีจะเป็นสินค้าที่ไม่มีความชำรุดบกพร่อง เมื่อขณะที่มีการโอนความเสี่ยงภัย สินค้าได้รับการยอมรับในเรื่องคุณภาพ ส่วนกรณีที่สินค้าไม่ได้รับการยอมรับในเรื่องคุณภาพ สินค้านั้นจะเป็นสินค้าที่ไม่ชำรุดบกพร่องเมื่อ

1. สินค้านั้นเหมาะสำหรับใช้สอยตามจุดมุ่งหมายของสัญญา

2. สินค้านั้นเหมาะสำหรับใช้สอยตามปกติ และมีคุณภาพเช่นเดียวกับ

สินค้าชนิดเดียวกันชนิดอื่น และมีคุณภาพเช่นเดียวกับที่ผู้ซื้อคาดหวังว่าสินค้าเช่นนั้นควรมี

คุณภาพตามข้อ 2. ข้างต้น รวมถึงลักษณะพิเศษเฉพาะที่ผู้ซื้อ

สามารถคาดหวังได้จากคำชี้แจงอันเกี่ยวกับลักษณะพิเศษเฉพาะที่ผู้ขาย ผู้ผลิต (ตามมาตรา 4 (1) และ (2) ของพระราชบัญญัติความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดจากสินค้าไม่ปลอดภัย) หรือผู้ช่วยของผู้ผลิต

(1) The thing is free from material defects if, upon the passing of the risk, the thing has the agreed quality. To the extent that the quality has not been agreed, the thing is free of material defects

1. if it is suitable for the use intended under the contract,

2. if it is suitable for the customary use and its quality is usual in things of the same kind and the buyer may expect this quality in view of the type of the thing.

Quality under sentence 2 no. 2 above includes characteristics which the buyer can expect from the public statements on specific characteristics of the thing that are made by the seller, the producer (section 4 (1) and (2) of the Product Liability Act [Produkthaftungsgesetz]) or his assistant, including without limitation in advertising or in identification, unless the seller was not aware of the statement and also had no duty to be aware of it, or at the time when the contract was entered into it had been corrected in a manner of equal value, or it did not influence the decision to purchase the thing.

(2) It is also a material defect if the agreed assembly by the seller or persons whom he used to perform his obligation has been carried out improperly. In addition, there is a material defect in a thing intended for assembly if the assembly instructions are defective, unless the thing has been assembled without any error.

(3) Supply by the seller of a different thing or of a lesser amount of the thing is equivalent to a material defect.

ได้ให้ไว้ รวมถึงกรณีที่ไม่ได้กล่าวถึงข้อบกพร่องในคำโฆษณา เว้นแต่ ผู้ขายไม่ได้ทราบถึงคำชี้แจงเกี่ยวกับตัวสินค้า และผู้ขายไม่มีหน้าที่ที่จะต้องทราบ หรือในเวลาที่เขาทำสัญญาคู่สัญญาได้ตรวจสอบความถูกต้องแล้ว หรือการที่คำโฆษณาไม่ได้กล่าวถึงข้อบกพร่องไม่ได้ส่งผลต่อการตัดสินใจเข้าทำการซื้อขายสินค้านั้น

(2) กรณียังถือเป็นสินค้าที่มีความชำรุดบกพร่อง หากการตรวจสอบได้กระทำโดยผู้ขาย หรือบุคคลที่ผู้ขายมอบหมายให้ปฏิบัติการชำระหนี้แทนผู้ขาย และกรณีสินค้าที่ซื้อมาเพื่อนำมาประกอบ หากคำแนะนำวิธีการประกอบมีข้อบกพร่อง ก็ถือว่าเป็นสินค้าที่ชำรุดบกพร่อง เว้นแต่สามารถประกอบได้โดยไม่มีข้อผิดพลาด

(3) กรณีที่ผู้ขายจัดส่งสินค้าแตกต่างจากที่ระบุไว้ในสัญญา หรือมีจำนวนน้อยกว่าที่ระบุไว้ในสัญญา ถือว่าเป็นกรณีสินค้าชำรุดบกพร่องอันเนื่องมาจากตัวของสินค้าเอง”

จากบทบัญญัติดังกล่าว จะเห็นได้ว่า ตามกฎหมายแพ่งของประเทศเยอรมนี ไม่ว่าจะเป็นเรื่องคุณภาพของสินค้า การส่งมอบสินค้าที่แตกต่างจากที่ระบุไว้ในสัญญา รวมทั้งเรื่องการส่งมอบสินค้าขาดตกบกพร่อง ก็ถือเป็นเรื่องความชำรุดบกพร่องของสินค้าด้วยกันทั้งสิ้น นำไปสู่สิทธิต่าง ๆ ของผู้ซื้อในการเรียกร้องจากผู้ขายตามมาตรา 437⁶² ดังนี้

“มาตรา 437 สิทธิของผู้ซื้อกรณีสินค้าชำรุดบกพร่อง
กรณีสินค้าชำรุดบกพร่อง ผู้ซื้อที่มีสิทธิดังที่บัญญัติไว้ในมาตรานี้ เว้นแต่จะมีบทบัญญัติเป็นอย่างอื่น

1. สิทธิเรียกร้องให้เยียวยาความเสียหาย ตามมาตรา 439

2. สิทธิบอกเลิกสัญญา ตามมาตรา 440 มาตรา 323 มาตรา 326 (5) หรือ

สิทธิในการชำระราคาลดลงตามอัตราส่วน ตามมาตรา 441 และ

⁶² The Civil Code of German Section 437 : Rights of buyer in the case of defects

If the thing is defective, the buyer may, provided the requirements of the following provisions are met and unless otherwise specified,

1. under section 439, demand cure,

2. revoke the agreement under sections 440, 323 and 326 (5) or reduce the purchase price under section 441, and

3. under sections 440, 280, 281, 283 and 311a, demand damages, or under section 284, demand reimbursement of futile expenditure.

3. สิทธิเรียกร้องค่าสินไหมทดแทน ตามมาตรา 440 มาตรา 280 มาตรา 281 มาตรา 283 มาตรา 311a หรือสิทธิเรียกร้องค่าเสียหายกรณีที่ต้องจ่ายเงินไปโดยเปล่าประโยชน์ ตามมาตรา 284”

จากบทบัญญัติดังกล่าวข้างต้น กรณีที่ผู้ขายส่งมอบสินค้าขาดตกบกพร่อง ผู้ซื้อที่มีสิทธิมีดังต่อไปนี้

1) สิทธิเรียกร้องให้เยียวยาความเสียหาย ตามมาตรา 439⁶³

ในการเรียกร้องให้ผู้ขายเยียวยาความเสียหาย ผู้ซื้อที่มีสิทธิเรียกร้องค่าเยียวยาความเสียหายที่เกิดจากการส่งมอบสินค้าขาดตกบกพร่อง หรือเรียกให้ผู้ขายส่งมอบสินค้าที่ปราศจากความชำรุดบกพร่อง เพียงทางใดทางหนึ่งเท่านั้น ทั้งนี้ ผู้ขายจะต้องเป็นผู้เสียค่าใช้จ่ายต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการเยียวยาความเสียหาย โดยเฉพาะอย่างยิ่งค่าขนส่ง ค่าเดินทาง ค่าจ้าง หรือแม้กระทั่งค่าอุปกรณ์ต่าง ๆ เป็นต้น

2) สิทธิบอกเลิกสัญญา ตามมาตรา 440⁶⁴ มาตรา 323⁶⁵ มาตรา 326 (5)⁶⁶ หรือสิทธิในการชำระราคาลดลงตามอัตราส่วน ตามมาตรา 441⁶⁷

⁶³ The Civil Code of German Section 439 : Cure

(1) As cure the buyer may, at his choice, demand that the defect is remedied or a thing free of defects is supplied.

(2) The seller must bear all expenses required for the purpose of cure, in particular transport, workmen's travel, work and materials costs.

(3) Without prejudice to section 275 (2) and (3), the seller may refuse to provide the kind of cure chosen by the buyer, if this cure is possible only at disproportionate expense. In this connection, account must be taken in particular, without limitation, of the value of the thing when free of defects, the importance of the defect and the question as to whether recourse could be had to the alternative kind of cure without substantial detriment to the buyer. The claim of the buyer is restricted in this case to the alternative kind of cure; the right of the seller to refuse the alternative kind of cure too, subject to the requirements of sentence 1 above, is unaffected.

(4) If the seller supplies a thing free of defects for the purpose of cure, he may demand the return of the defective thing in accordance with sections 346 to 348.

⁶⁴ The Civil Code of German Section 440 : Special provisions on revocation and damages

Except in the cases set out in section 281 (2) and section 323 (2), it is also not necessary to specify a period of time if the seller has refused to carry out both kinds of cure under section 439 (3) or if the kind of cure that the buyer is entitled to receive has failed or cannot reasonably be expected of him. A repair is deemed to have failed after the second unsuccessful attempt, unless in particular the nature of the thing or of the defect or the other circumstances leads to a different conclusion.

⁶⁵ The Civil Code of German Section 323 : Revocation for nonperformance or for performance not in conformity with the contract

(1) If, in the case of a reciprocal contract, the obligor does not render an act of performance which is due, or does not render it in conformity with the contract, then the obligee may revoke the contract, if he has specified, without result, an additional period for performance or cure.

(2) The specification of a period of time can be dispensed with if

1. the obligor seriously and definitively refuses performance,
2. the obligor does not render performance by a date specified in the contract or within a period specified in the contract, in spite of the fact that, according to a notice given by the obligee to the obligor prior to conclusion of the contract or based on other circumstances attending at the time of its conclusion, the performance as per the date specified or within the period specified is of essential importance to the obligee, or

3. in the case of work not having been carried out in accordance with the contract, special circumstances exist which, when the interests of both parties are weighed, justify immediate revocation.

(3) If the nature of the breach of duty is such that setting a period of time is out of the question, a warning notice is given instead.

(4) The obligee may revoke the contract before performance is due if it is obvious that the requirements for revocation will be met.

⁶⁶ The Civil Code of German Section 326 : Release from consideration and revocation where the duty of performance is excluded

การที่ผู้ขายส่งมอบสินค้าขาดตกบกพร่อง ผู้ซื้อสามารถกำหนดเวลาพอสมควรให้ผู้ขายส่งมอบสินค้าให้ครบถ้วน หรือกำหนดเวลาให้ผู้ขายเยียวยาความเสียหาย หากผู้ขายไม่กระทำการดังกล่าวในเวลาที่กำหนดแล้ว ผู้ซื้อจะมีสิทธิเลิกสัญญาได้ อย่างไรก็ตาม การส่งมอบสินค้าขาดตกบกพร่องเป็นกรณีที่ผู้ขายส่งมอบสินค้าให้แก่ผู้ซื้อเพียงบางส่วน ซึ่งหากผู้ซื้อไม่ต้องการสินค้าเพียงบางส่วนนั้น ผู้ซื้อก็มีสิทธิที่จะบอกเลิกสัญญาได้

อย่างไรก็ตาม หากผู้ซื้อไม่ใช้สิทธิบอกเลิกสัญญา ผู้ซื้ออาจใช้สิทธิในการขอลดการชำระราคาลงตามอัตราส่วนก็ได้โดยต้องแจ้งแก่ผู้ขายด้วย ซึ่งหากฝ่ายผู้ขายมีมากกว่าหนึ่งคน ผู้ซื้อจะต้องแจ้งเรื่องการขอลดการชำระราคาแก่ผู้ขายทุกคน หรือหากฝ่ายผู้ซื้อมีมากกว่าหนึ่งคน ผู้ซื้อทุกคนจะต้องเป็นผู้แจ้งแก่ผู้ขาย การชำระราคาโดยลดลงตามอัตราส่วนนั้น ราคาที่ผู้ซื้อต้องชำระให้คำนวณจากราคาของสินค้าที่ไม่ชำรุดบกพร่องโดยยึดตามราคาของสินค้าขณะที่เข้าทำสัญญาและในกรณีจำเป็น การลดราคาตามอัตราส่วนดังกล่าวให้กระทำโดยการประเมินราคา

(5) If, under section 275 (1) to (3), the obligor does not have to perform, the obligee may revoke; section 323 applies with the necessary modifications to the revocation, subject to the proviso that it is not necessary to specify a period of time.

⁶⁷ The Civil Code of German Section 441 : Reduction of price

(1) Instead of revoking the agreement, the buyer may, by declaration to the seller, reduce the purchase price. The ground for exclusion under section 323 (5) sentence 2 does not apply.

(2) If more than one person comprises either the buyer or the seller, price reduction may be declared only by all or to all of them.

(3) In the case of a price reduction, the purchase price is to be reduced in the proportion in which the value of the thing free of defects would, at the time when the contract was entered into, have had to the actual value. To the extent necessary, the price reduction is to be established by appraisal.

(4) If the buyer has paid more than the reduced purchase price, the excess amount is to be reimbursed by the seller. Section 346 (1) and section 347 (1) apply with the necessary modifications.

3) สิทธิเรียกร้องค่าสินไหมทดแทน ตามมาตรา 440 มาตรา 280⁶⁸ มาตรา 281⁶⁹ มาตรา 283⁷⁰ มาตรา 311a⁷¹ หรือสิทธิเรียกค่าเสียหายกรณีที่ต้องจ่ายเงินไปโดยเปล่าประโยชน์ ตามมาตรา 284⁷²

⁶⁸ The Civil Code of German Section 280 : Damages for breach of duty

(1) If the obligor breaches a duty arising from the obligation, the obligee may demand damages for the damage caused thereby. This does not apply if the obligor is not responsible for the breach of duty.

(2) Damages for delay in performance may be demanded by the obligee only subject to the additional requirement of section 286.

(3) Damages in lieu of performance may be demanded by the obligee only subject to the additional requirements of sections 281, 282 or 283.

⁶⁹ The Civil Code of German Section 281 : Damages in lieu of performance for nonperformance or failure to render performance as owed

(1) To the extent that the obligor does not render performance when it is due or does not render performance as owed, the obligee may, subject to the requirements of section 280 (1), demand damages in lieu of performance, if he has without result set a reasonable period for the obligor for performance or cure. If the obligor has performed only in part, the obligee may demand damages in lieu of complete performance only if he has no interest in the part performance. If the obligor has not rendered performance as owed, the obligee may not demand damages in lieu of performance if the breach of duty is immaterial.

(2) Setting a period for performance may be dispensed with if the obligor seriously and definitively refuses performance or if there are special circumstances which, after the interests of both parties are weighed, justify the immediate assertion of a claim for damages.

(3) If the nature of the breach of duty is such that setting a period of time is out of the question, a warning notice is given instead.

(4) The claim for performance is excluded as soon as the obligee has demanded damages in lieu of performance.

หลักในการใช้สิทธิเรียกร้องค่าสินไหมทดแทน คือ หากผู้ขายฝ่าฝืนหน้าที่ของตนในการชำระหนี้ ผู้ซื้อมีสิทธิเรียกค่าสินไหมทดแทนที่ตนต้องเสียหายเนื่องมาจากการนั้นได้ แต่กรณีดังกล่าวไม่ใช่บังคับกับกรณีที่ผู้ขายไม่มีหน้าที่ต้องรับผิดชอบหากไม่ปฏิบัติตามหน้าที่ ดังนั้นเมื่อผู้ขายส่งมอบสินค้าขาดตกบกพร่อง ซึ่งเป็นการกระทำผิดหน้าที่ของผู้ขายอันผู้ขายต้องรับผิดชอบแล้ว ผู้ซื้อจึงมีสิทธิเรียกค่าสินไหมทดแทนได้

กรณีที่ผู้ซื้อใช้สิทธิเรียกร้องให้ผู้ขายชำระค่าสินไหมทดแทน ผู้ซื้อมีสิทธิเรียกค่าเสียหายกรณีที่ต้องจ่ายเงินไปโดยเปล่าประโยชน์ด้วย เว้นแต่กรณีที่จุดมุ่งหมายของผู้ซื้อซึ่งจ่ายเงินไปนั้น

(5) If the obligee demands damages in lieu of complete performance, the obligor is entitled to claim the return of his performance under sections 346 to 348.

⁷⁰ The Civil Code of German Section 283 : Damages in lieu of performance where the duty of performance is excluded

If, under section 275 (1) to (3), the obligor is not obliged to perform, the obligee may, if the requirements of section 280 (1) are satisfied, demand damages in lieu of performance. Section 281 (1) sentences 2 and 3 and (5) apply with the necessary modifications.

⁷¹ The Civil Code of German Section 311a : Obstacle to performance when contract is entered into

(1) A contract is not prevented from being effective by the fact that under section 275 (1) to (3) the obligor does not need to perform and the obstacle to performance already exists when the contract is entered into.

(2) The obligee may, at his option, demand damages in lieu of performance or reimbursement of his expenses in the extent specified in section 284. This does not apply if the obligor was not aware of the obstacle to performance when entering into the contract and is also not responsible for his lack of awareness. Section 281 (1) sentences 2 and 3 and (5) apply with the necessary modifications.

⁷² The Civil Code of German Section 284 : Reimbursement of futile expenses

In place of damages in lieu of performance, the obligee may demand reimbursement of the expenses which he has made and in all fairness was entitled to make in reliance on receiving performance, unless the purpose of the expenses would not have been achieved, even if the obligor had not breached his duty.

ไม่ว่าอย่างไรก็ไม่อาจสำเร็จลุล่วงได้ แม้ว่าผู้ขายจะไม่ได้ทำผิดหน้าที่ของตนก็ตาม ผู้ซื้อจะเรียกค่าเสียหายกรณีที่ต้องจ่ายเงินไปโดยเปล่าประโยชน์จากผู้ขายไม่ได้

ทั้งนี้ กรณีที่ผู้ขายส่งมอบสินค้าขาดตกบกพร่อง ผู้ซื้อที่มีสิทธิต่าง ๆ ตามที่ได้กล่าวไปแล้วข้างต้น เว้นแต่จะมีกฎหมายบัญญัติไว้เป็นอย่างอื่น อย่างไรก็ตาม การใช้สิทธิเรียกร้องดังกล่าวมีข้อจำกัดด้วย คือ จะต้องใช้สิทธิเรียกร้องภายในกำหนด ซึ่งแตกต่างกันในแต่ละกรณี ตามมาตรา 438⁷³

⁷³ The Civil Code of German Section 438 : Limitation of claims for defects

(1) The claims cited in section 437 nos. 1 and 3 become statute - barred

1. in thirty years, if the defect consists

a) a real right of a third party on the basis of which return of the purchased thing may be demanded, or

b) some other right registered in the Land Register,

2. in five years

a) in relation to a building, and

b) in relation to a thing that has been used for a building in accordance with the normal way it is used and has resulted in the defectiveness of the building, and

3. otherwise in two years.

(2) In the case of a plot of land the limitation period commences upon the delivery of possession, in other cases upon delivery of the thing.

(3) Notwithstanding subsection (1) nos. 2 and 3 and subsection (2), claims become statute - barred in the standard limitation period if the seller fraudulently concealed the defect. In the case of subsection (1) no. 2, however, claims are not statute - barred before the end of the period there specified.

(4) The right of revocation referred to in section 437 is subject to section 218. Notwithstanding the fact that a revocation is ineffective under section 218 (1), the buyer may refuse to pay the purchase price to the extent he would be so entitled on the basis of revocation. If he makes use of this right, the seller may revoke the agreement.

2. การส่งมอบสินค้าลำจำนวน

การส่งมอบสินค้าลำจำนวนเป็นกรณีที่ผู้ขายส่งมอบสินค้าไม่ถูกต้องตามที่ระบุไว้ในสัญญา จึงถือเป็นการชำระคบกพร่องกรณีหนึ่งตามมาตรา 434 (3) แห่งประมวลกฎหมายแพ่งของประเทศไทย นำไปสู่สิทธิเรียกร้องที่ผู้ซื้อมีต่อผู้ขายตามมาตรา 437 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งของประเทศไทย ซึ่งเหมือนกันกับกรณีการส่งมอบสินค้าขาดคบกพร่อง ผู้ซื้อจึงมีสิทธิต่าง ๆ เช่นเดียวกับกรณีการส่งมอบสินค้าขาดคบกพร่อง โดยในกรณีการส่งมอบสินค้าลำจำนวน ผู้ซื้อจะมีสิทธิแตกต่างจากกรณีการส่งมอบสินค้าขาดคบกพร่อง ดังต่อไปนี้

1) สิทธิเรียกร้องให้เยียวยาความเสียหาย ตามมาตรา 439

2) สิทธิบอกเลิกสัญญา ตามมาตรา 440 มาตรา 323 มาตรา 326 (5)

สิทธิของผู้ซื้อในกรณีนี้มีความแตกต่างจากสิทธิของผู้ซื้อกรณีที่ผู้ขายส่งมอบสินค้าขาดคบกพร่อง คือ ผู้ซื้อจะไม่มีสิทธิเลือกที่จะบอกเลิกสัญญาหรือจะชำระราคาลดลงตามอัตราส่วน เนื่องจากเป็นกรณีที่ผู้ขายส่งมอบสินค้าจำนวนมากกว่าที่ระบุในสัญญา มีใช้น้อยกว่าจำนวนที่ระบุไว้ในสัญญา ดังนั้น จึงไม่มีเหตุที่จะทำให้ผู้ซื้อต้องชำระราคาน้อยลง ผู้ซื้อจึงมีสิทธิเพียงที่จะบอกเลิกสัญญาเท่านั้น แต่ทั้งนี้ หากการส่งมอบสินค้าลำจำนวนนั้นไม่ใช้การผิดสัญญาในส่วนที่เป็นสาระสำคัญ ผู้ซื้อก็ไม่สามารถเลิกสัญญาได้ ทั้งนี้ ตามมาตรา 323(5)

3) สิทธิเรียกร้องค่าสินไหมทดแทน ตามมาตรา 440 มาตรา 280 มาตรา 281 มาตรา 283 มาตรา 311a หรือสิทธิเรียกค่าเสียหายกรณีที่ต้องจ่ายเงินไปโดยเปล่าประโยชน์ ตามมาตรา 284

ทั้งนี้ ผู้ซื้อจะมีสิทธิตามที่ได้กล่าวมาข้างต้น เว้นแต่จะมีบทบัญญัติเป็นอย่างอื่น และมีอายุความการใช้สิทธิเรียกร้องแตกต่างกันไปในแต่ละกรณี ตามมาตรา 438

3. การส่งมอบสินค้าระคนกัน

กรณีการส่งมอบสินค้าระคนกัน เป็นกรณีที่ผู้ขายส่งมอบสินค้าแตกต่างจากที่ระบุไว้ในสัญญาเช่นกัน ดังนั้น จึงถือได้ว่าการส่งมอบสินค้าระคนกันเป็นการชำระคบกพร่องกรณีหนึ่งตามมาตรา 434 (3) แห่งประมวลกฎหมายแพ่งของประเทศไทย ซึ่งเป็นกรณีเดียวกับการส่งมอบสินค้าลำจำนวนดังที่ได้กล่าวไปแล้วข้างต้น นำไปสู่สิทธิเรียกร้องที่ผู้ซื้อมีต่อผู้ขายเป็นประการเดียวกัน คือ มีสิทธิต่าง ๆ เหมือนกัน ตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 437 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งของประเทศไทยนั่นเอง

(5) Section 218 and subsection (4) sentence 2 above apply with the necessary modifications to the right to reduce the price set out in section 437.

จะเห็นได้ว่า ในกฎหมายเยอรมันได้บัญญัติในเรื่องการส่งมอบสินค้าไม่ถูกต้องตามจำนวนในสัญญาซื้อขายไว้ ดังนี้ กรณีการส่งมอบสินค้าขาดตกบกพร่อง ผู้ซื้อที่มีสิทธิในการเรียกร้องให้ผู้ขายเยียวยาความเสียหาย มีสิทธิบอกเลิกสัญญา หรือสิทธิในการชำระราคาลดลงตามอัตราส่วน และมีสิทธิในการเรียกค่าสินไหมทดแทน ส่วนกรณีการส่งมอบสินค้าล่าช้าจำนวน และกรณีการส่งมอบสินค้าขาดตกบกพร่องนั้น ผู้ซื้อที่มีสิทธิเรียกให้ผู้ขายเยียวยาความเสียหาย มีสิทธิบอกเลิกสัญญา และมีสิทธิในการเรียกค่าสินไหมทดแทน

บทที่ 4

วิเคราะห์ความเหมาะสมของกฎหมายไทยเกี่ยวกับ การส่งมอบสินค้าไม่ถูกต้องตามจำนวนในสัญญาซื้อขาย

เมื่อได้ทราบถึงประวัติความเป็นมา และหลักเกณฑ์ของการส่งมอบสินค้าไม่ถูกต้องตามจำนวนในสัญญาซื้อขายตามกฎหมายไทย กฎหมายต่างประเทศ และกฎหมายระหว่างประเทศแล้ว ในบทที่ 4 นี้จะวิเคราะห์ถึงความเหมาะสมของกฎหมายไทยในเรื่องการส่งมอบสินค้าไม่ถูกต้องตามจำนวนในสัญญาซื้อขาย รวมทั้งความเหมาะสมของการปรับใช้กฎหมายไทยในเรื่องดังกล่าวกับสัญญาซื้อขายระหว่างประเทศ

4.1 ความเหมาะสมของกฎหมายไทยเกี่ยวกับการส่งมอบสินค้าไม่ถูกต้องตามจำนวนในสัญญาซื้อขาย

การส่งมอบสินค้าไม่ถูกต้องตามจำนวนในสัญญาซื้อขายของประเทศไทย ไม่ว่าจะเป็นการส่งมอบสินค้าขาดตกบกพร่อง การส่งมอบสินค้าล่าช้าจำนวน หรือการส่งมอบสินค้าระคนกัน นอกจากผู้ซื้อจะมีสิทธิตามที่บัญญัติไว้โดยเฉพาะในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 465¹ แล้ว ผู้ซื้อยังมีสิทธิตามที่บัญญัติไว้ในกฎหมายทั่วไปว่าด้วยเรื่องหนี้และเรื่องสัญญาด้วย กล่าวคือ ในสัญญาซื้อขาย ผู้ขายเป็นลูกหนี้ในการส่งมอบ ซึ่งจะต้องส่งมอบสินค้าให้ถูกต้องครบถ้วนตามที่ตกลงกับผู้ซื้อไว้ในสัญญา หากผู้ขายส่งมอบสินค้าให้ผู้ซื้อไม่ถูกต้องครบถ้วน ก็เท่ากับว่าผู้ขาย ซึ่งเป็นลูกหนี้ชำระหนี้ของตนไม่ถูกต้อง ดังนั้น เมื่อลูกหนี้ชำระหนี้ไม่ถูกต้อง ผู้ซื้อซึ่งเป็นเจ้าหนี้อย่อมมีสิทธิไม่รับ

¹ มาตรา 465 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

ในการซื้อขายสังหาริมทรัพย์นั้น

(1) หากว่าผู้ขายส่งมอบทรัพย์สินน้อยกว่าที่ได้สัญญาไว้ ท่านว่าผู้ซื้อจะปฏิเสธไม่รับเอาเลยก็ได้ แต่ถ้าผู้ซื้อรับเอาทรัพย์สินนั้นไว้ผู้ซื้อก็ต้องใช้ราคาตามส่วน

(2) หากว่าผู้ขายส่งมอบทรัพย์สินมากกว่าที่ได้สัญญาไว้ ท่านว่าผู้ซื้อจะรับเอาทรัพย์สินนั้นไว้แต่เพียงตามสัญญา และนอกจากนั้นปฏิเสธก็ได้หรือจะปฏิเสธทั้งหมดไม่รับเอาไว้เลยก็ได้ ถ้าผู้ซื้อรับเอาทรัพย์สินอันเขาส่งมอบเช่นนั้นไว้ทั้งหมดผู้ซื้อก็ต้องใช้ราคาตามส่วน

(3) หากว่าผู้ขายส่งมอบทรัพย์สินตามที่ได้สัญญาไว้ระคนกับทรัพย์สินอย่างอื่นอันมิได้รวมอยู่ในข้อสัญญาไว้ ท่านว่าผู้ซื้อจะรับเอาทรัพย์สินไว้แต่ตามแต่ตามสัญญาและนอกจากนั้นปฏิเสธก็ได้หรือจะปฏิเสธทั้งหมดก็ได้

การชำระหนี้ได้ และผู้ขายจะบังคับให้ผู้ซื้อชำระหนี้ไม่ได้ ทั้งนี้ ตามมาตรา 320² แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และผู้ซื้อสามารถร้องขอต่อศาลให้มีคำสั่งให้ผู้ขายชำระหนี้ให้ถูกต้องได้ด้วย ตามมาตรา 213³ หรือผู้ซื้ออาจใช้สิทธิเรียกให้ผู้ขายชดเชยค่าสินไหมทดแทนแก่ตนตามมาตรา 215⁴ ก็ได้

นอกจากนี้ หากผู้ขายส่งมอบสินค้าไม่ถูกต้อง และผู้ซื้อได้กำหนดระยะเวลาพอสมควรแก่ผู้ขายให้ชำระหนี้ให้ถูกต้องครบถ้วนแล้ว แต่ผู้ขายเพิกเฉยไม่ชำระหนี้แก่ผู้ซื้อ ผู้ซื้อจะมีสิทธิที่จะเลิกสัญญาได้ ทั้งนี้ ตามมาตรา 387⁵ และในกรณีที่กำหนดระยะเวลาชำระหนี้เป็นสาระสำคัญ เมื่อล่วงพ้นกำหนดเวลาแล้ว แต่ผู้ขายไม่ชำระหนี้ให้ถูกต้อง คือ ไม่ส่งมอบสินค้าให้ถูกต้องตรงตามสัญญาซื้อขาย ผู้ซื้อย่อมมีสิทธิบอกเลิกสัญญาได้ กรณีดังกล่าวผู้ซื้อไม่ต้องบอกกล่าวให้ผู้ขายชำระหนี้โดยกำหนด

² มาตรา 320 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

อันจะบังคับให้เจ้าหนี้รับชำระหนี้แต่เพียงบางส่วนหรือให้รับชำระหนี้เป็นอย่างอื่นผิดไปจากที่จะต้องชำระแก่เจ้าหนี้ที่ท่านว่าหาอาจจะบังคับได้ไม่

³ มาตรา 213 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

ถ้าลูกหนี้ละเลยเสียไม่ชำระหนี้ของตนเจ้าหนี้จะร้องขอต่อศาลให้สั่งบังคับชำระหนี้ก็ได้ เว้นแต่สภาพแห่งหนี้จะไม่เปิดช่องให้ทำเช่นนั้นได้

เมื่อสภาพแห่งหนี้ไม่เปิดช่องให้บังคับชำระหนี้ได้ ถ้าวัตถุแห่งหนี้เป็นอันให้กระทำการอันหนึ่งอันใด เจ้าหนี้จะร้องขอต่อศาลให้สั่งบังคับให้บุคคลภายนอกกระทำการอันนั้นโดยให้ลูกหนี้เสียค่าใช้จ่ายให้ก็ได้ แต่ถ้าวัตถุแห่งหนี้เป็นอันให้กระทำนิติกรรมอย่างใดอย่างหนึ่งไซ้ ศาลจะสั่งให้ถือเอาตามคำพิพากษาแทนการแสดงเจตนาของลูกหนี้ก็ได้

ส่วนหนี้ซึ่งมีวัตถุเป็นอันจะให้งดเว้นการอันใด เจ้าหนี้จะเรียกร้องหรือถอนการที่ได้กระทำลงแล้วนั้นโดยให้ลูกหนี้เสียค่าใช้จ่ายและให้จัดการอันควรเพื่อกาลภายหน้าด้วยก็ได้

อนึ่ง บทบัญญัติในวรรคทั้งหลายที่กล่าวมาก่อนนี้ หากกระทบกระทั่งถึงสิทธิที่จะเรียกเอาค่าเสียหายไม่

⁴ มาตรา 215 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

เมื่อลูกหนี้ไม่ชำระหนี้ให้ต้องตามความประสงค์อันแท้จริงแห่งมูลหนี้ไซ้ เจ้าหนี้จะเรียกเอาค่าสินไหมทดแทนเพื่อความเสียหายอันเกิดแต่การนั้นก็ได้

⁵ มาตรา 387 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

ถ้าคู่สัญญาฝ่ายหนึ่งไม่ชำระหนี้ อีกฝ่ายหนึ่งจะกำหนดระยะเวลาพอสมควรแล้วบอกกล่าวให้ฝ่ายนั้นชำระหนี้ภายในระยเวลานั้นก็ได้ถ้าและฝ่ายนั้นไม่ชำระหนี้ภายในระยะเวลาที่กำหนดให้ไซ้ อีกฝ่ายหนึ่งจะเลิกสัญญาเสียก็ได้

ระยะเวลาพอสมควรให้ผู้ขายชำระหนี้ก็อีกแต่อย่างไรก็ตาม มาตรา 388⁶ แต่หากการชำระหนี้ดังกล่าวเป็น พันวิสัยเพราะเหตุอย่างหนึ่งอย่างใดอันจะโทษผู้ขายได้แล้ว ผู้ซื้อก็ย่อมมีสิทธิเลิกสัญญาได้เช่นกัน ทั้งนี้ ตามมาตรา 389⁷ อีกทั้ง แม้ผู้ซื้อจะใช้สิทธิบอกเลิกสัญญาแล้ว ผู้ซื้อก็ยังคงมีสิทธิที่จะเรียก ค่าสินไหมทดแทนได้อีกด้วย ตามมาตรา 391 วรรคสี่⁸

อย่างไรก็ตาม ผู้ซื้อยังมีสิทธิอื่นตามที่บัญญัติไว้โดยเฉพาะในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 465 อีกดังที่ได้อธิบายไว้โดยละเอียดในบทที่ 2 ซึ่งสิทธิของผู้ซื้อตามมาตราดังกล่าว เห็นว่า ยังมีความไม่เหมาะสมบางประการ ซึ่งอาจแยกพิจารณาได้ ดังนี้

1. การส่งมอบสินค้าขาดตกบกพร่อง

การส่งมอบสินค้าขาดตกบกพร่อง ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 465(1) ได้กำหนดให้ผู้ซื้อที่มีสิทธิบอกปิดไม่รับสินค้าได้ทั้งหมด หรือจะรับสินค้าตามจำนวนที่ ผู้ขายส่งมอบ และชำระราคาแก่ผู้ขายตามส่วนก็ได้

อย่างไรก็ตาม การกำหนดให้สิทธิผู้ซื้อในการบอกปิดไม่รับมอบสินค้าได้ทั้งหมด เป็นการกำหนดที่มีความแตกต่างไปจากกฎหมายของประเทศอังกฤษ กล่าวคือ สิทธิในการบอกปิด ไม่รับมอบสินค้าที่ขาดตกบกพร่องตามกฎหมายอังกฤษจะมีข้อจำกัดสิทธิดังกล่าว คือ จะบอกปิดไม่รับ สินค้าได้ก็ต่อเมื่อเป็นกรณีที่ผู้ขายส่งมอบสินค้าที่ขาดตกบกพร่องเป็นจำนวนมากเท่านั้น ส่วนกฎหมายของประเทศเยอรมนีและประเทศญี่ปุ่นนั้น ไม่มีการบัญญัติให้สิทธิผู้ซื้อในการบอกปิด ไม่รับมอบสินค้าที่ขาดตกบกพร่องแต่อย่างไร

ส่วนสิทธิในการรับมอบสินค้าที่ขาดตกบกพร่องไว้ และชำระราคาตามส่วนนั้น กฎหมายอังกฤษ กฎหมายญี่ปุ่น และกฎหมายเยอรมันบัญญัติไว้เป็นประการเดียวกันกับกฎหมายไทย

⁶ มาตรา 388 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

ถ้าวัตถุที่ประสงค์แห่งสัญญานั้นว่าโดยสภาพหรือโดยเจตนาที่คู่สัญญาได้แสดงไว้ จะเป็น ผลสำเร็จได้ก็แต่ด้วยการชำระหนี้ ณ เวลาที่กำหนดก็ดีหรือภายในระยะเวลาอันใดอันหนึ่ง ซึ่งกำหนดไว้ก็ดี และกำหนดเวลาหรือระยะเวลาอันใดล่วงพ้นไปโดยฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งมิได้ชำระหนี้ไซ้ ท่านว่าอีกฝ่ายหนึ่ง จะเลิกสัญญานั้นเสียก็ได้ มีพักต้องบอกกล่าวตั้งว่าไว้ในมาตราก่อนนั้นเลย

⁷ มาตรา 389 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

ถ้าการชำระหนี้ทั้งหมดหรือแต่บางส่วนกลายเป็นพันวิสัยเพราะเหตุอย่างใดอย่างหนึ่ง อันจะโทษลูกหนี้ได้ไซ้ เจ้าหนี้จะเลิกสัญญานั้นเสียก็ได้

⁸ มาตรา 391 วรรคสี่ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

การใช้สิทธิเลิกสัญญานั้นหากกระทบกระทั่งถึงสิทธิเรียกร้องค่าเสียหายไม่

นอกจากนี้ กฎหมายญี่ปุ่นและกฎหมายเยอรมันยังได้ให้สิทธิผู้ซื้อเพิ่มเติมอีก กล่าวคือ กฎหมายญี่ปุ่นให้สิทธิผู้ซื้อที่จะเลิกสัญญาและเรียกค่าเสียหายได้ ส่วนกฎหมายเยอรมันให้สิทธิผู้ซื้อที่จะเลิกสัญญา เรียกค่าสินไหมทดแทน พร้อมทั้งค่าเสียหายจากการที่ต้องชำระเงินไปโดยเปล่าประโยชน์ และยังมีสิทธิเรียกให้ผู้ขายเยียวยาความเสียหาย หรือส่งมอบสินค้าให้ถูกต้องครบถ้วน อย่างไรก็ดีอย่างหนึ่งได้ด้วย

จากข้างต้นจะเห็นว่า การที่กฎหมายไทยบัญญัติให้สิทธิผู้ซื้อที่จะบอกปิดไม่รับสินค้าทั้งหมดนั้นเป็นการบัญญัติที่เปิดช่องให้ผู้ซื้อสามารถใช้สิทธิที่มีแต่จะก่อให้เกิดแต่ความเสียหายแก่คู่กรณี โดยที่ตนไม่ได้รับประโยชน์จากการใช้สิทธินั้นแต่อย่างใด อันเป็นการใช้สิทธิโดยไม่สุจริต เช่น ผู้ซื้อสั่งปากกา 100 ด้าม แต่ผู้ขายกลับส่งมอบปากกาเพียง 99 ด้าม ซึ่งเป็นกรณีที่ผู้ขายส่งมอบสินค้าขาดตกบกพร่องจริง แต่แม้ผู้ขายจะส่งมอบปากกาขาดตกบกพร่องไป 1 ด้าม แต่ปากกาจำนวน 99 ด้าม ที่ผู้ขายส่งมอบมาแล้วยังสามารถนำไปใช้ได้ตามความประสงค์ของผู้สัญญา กล่าวคือ โดยปกติสภาพของปากกาสามารถนำมาใช้แยกทีละด้ามได้ การส่งมอบปากกาที่ขาดไปเพียง 1 ด้าม ไม่ได้ทำให้การใช้ปากกาด้ามอื่น ๆ เกิดความบกพร่องแต่อย่างใด หรือไม่ได้ทำให้สาระสำคัญของการใช้ปากกาด้ามอื่น ๆ เสียไป ดังนั้น การที่ผู้ซื้อใช้สิทธิบอกปิดไม่รับปากกาทั้งหมดย่อมเป็นกรณีที่ผู้ซื้อใช้สิทธิโดยที่ตนไม่สุจริต แต่อย่างไรก็ตาม การใช้สิทธิตามกฎหมายไทยจะต้องกระทำโดยสุจริต ซึ่งได้มีการบัญญัติรับรองไว้ในมาตรา 5⁹ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ โดยประเทศไทยใช้หลักสุจริตในฐานะหลักกฎหมายทั่วไปที่เลียนแบบมาจากกฎหมายของประเทศสวิตเซอร์แลนด์ ซึ่งนำมาจากกฎหมายของประเทศเยอรมัน¹⁰ ดังนั้น หากเป็นกรณีที่ผู้ซื้อใช้สิทธิบอกปิดไม่รับสินค้าทั้งหมดโดยไม่สุจริต ผู้ซื้อก็จะไม่สามารถกระทำได้ ซึ่งแตกต่างจากกฎหมายของอังกฤษที่ไม่มีหลักสุจริตใช้ในในฐานะหลักกฎหมายทั่วไป ดังนั้นกฎหมายอังกฤษจึงต้องมีการบัญญัติข้อจำกัดสิทธิของผู้ซื้อในกรณีดังกล่าวด้วยว่า ผู้ซื้อจะมีสิทธิบอกปิดไม่รับสินค้าทั้งจำนวนก็ต่อเมื่อสินค้าขาดตกบกพร่องเป็นจำนวนเล็กน้อย อันจะทำให้ไม่สมเหตุสมผลที่ผู้ซื้อจะบอกปิดไม่รับสินค้าทั้งหมด ดังนั้น ผู้เขียนจึงเห็นว่าบทบัญญัติตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 465 (1) มีความเหมาะสม และมีใจความสมบูรณ์แล้ว โดยที่ไม่ต้องบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมให้มีข้อจำกัดการใช้สิทธิดังเช่นที่มีในกฎหมายของประเทศอังกฤษแต่อย่างใด เนื่องจากกฎหมายไทยมีหลักเรื่องการใช้สิทธิโดยสุจริตอยู่แล้วนั่นเอง

⁹ มาตรา 5 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

ในการใช้สิทธิแห่งตนก็ตีในการชำระหนี้ก็ตี บุคคลทุกคนต้องกระทำโดยสุจริต

¹⁰ กิตติศักดิ์ ปรกติ, *หลักสุจริต และเหตุเหนือความคาดหมายในการชำระหนี้ Good Faith & Supervening Events*, (กรุงเทพมหานคร : วิญญูชน, 2555), น. 60.

กรณีสิทธิของผู้ซื้อที่จะรับมอบสินค้าที่ขาดตกบกพร่องและใช้ราคาตามส่วนนั้น เห็นว่า บทบัญญัติดังกล่าวมีความเหมาะสมและเป็นธรรมทั้งกับผู้ซื้อ และผู้ขายแล้ว เนื่องจากเมื่อผู้ขายเป็นผู้ผิดสัญญา ผู้ซื้อจึงมีสิทธิที่จะเลือกว่าจะรับหรือไม่รับสินค้านั้น และเมื่อผู้ซื้อเลือกที่จะรับสินค้าไว้ ผู้ซื้อก็ควรชำระราคาตอบแทนแก่ผู้ขาย แต่ทั้งนี้ ผู้ซื้อก็ควรที่จะชำระราคาแค่เพียงเท่ากับจำนวนสินค้าที่ผู้ขายส่งมอบ จึงเห็นว่าไม่ต้องแก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติดังกล่าวแล้ว

ในส่วนของสิทธิต่าง ๆ ที่กฎหมายญี่ปุ่นและกฎหมายเยอรมันบัญญัติไว้เพิ่มเติม เห็นว่า กฎหมายไทยก็ได้บัญญัติสิทธิต่าง ๆ เหล่านี้ไว้ในบทบัญญัติทั่วไปว่าด้วยเรื่องนี้ และว่าด้วยเรื่องสัญญาอย่างครอบคลุมแล้ว ทั้งสิทธิในการเลิกสัญญา สิทธิในการเรียกร้องค่าสินไหมทดแทน และสิทธิในการเรียกให้ผู้ขายชำระหนี้ จึงเห็นว่า ไม่มีความจำเป็นต้องบัญญัติเพิ่มเติมสิทธิของผู้ซื้อในกรณีอื่นอีกแต่อย่างใด

2. การส่งมอบสินค้าจำนวน

กรณีที่ผู้ขายส่งมอบสินค้าจำนวนให้แก่ผู้ซื้อ ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 465 (2) กำหนดให้สิทธิผู้ซื้อที่จะรับสินค้าไว้ตามจำนวนที่ระบุไว้ในสัญญา สินค้าจำนวนนอกเหนือจากนั้นให้บอกปัดเสีย หรือผู้ซื้ออาจบอกปัดไม่รับสินค้าทั้งหมดที่ผู้ขายนำมาส่งมอบ หรือมีสิทธิที่จะรับมอบสินค้าหมดทั้งจำนวนที่ผู้ขายนำมาส่งมอบก็ได้ แต่ทั้งนี้ ผู้ซื้อจะต้องชำระราคาสินค้าที่เกินมาจากที่ระบุไว้ในสัญญาด้วย

สิทธิของผู้ซื้อที่จะรับสินค้าไว้ตามจำนวนที่ระบุไว้ในสัญญา นอกเหนือจากนั้นให้บอกปัดไม่รับมอบตามกฎหมายไทยมีความเหมือนกันกับกฎหมายของอังกฤษ ซึ่งได้บัญญัติไว้ในทำนองเดียวกัน ส่วนกฎหมายญี่ปุ่นและกฎหมายเยอรมันนั้นไม่มีการบัญญัติสิทธิของผู้ซื้อกรณีดังกล่าวไว้แต่อย่างใด

สิทธิในการบอกปัดไม่รับสินค้าทั้งหมดของผู้ซื้อตามกฎหมายไทยบัญญัติไว้ในทำนองเดียวกันกับกฎหมายอังกฤษ แต่กฎหมายอังกฤษจะมีการบัญญัติถึงข้อจำกัดในการใช้สิทธิไว้เพิ่มเติมด้วย คือ ผู้ซื้อจะบอกปัดไม่รับสินค้าทั้งหมดไม่ได้ หากเป็นการลำจำนวนเพียงเล็กน้อย เนื่องจากไม่สมเหตุผลผลที่จะกระทำเช่นนั้น ส่วนกฎหมายญี่ปุ่นและกฎหมายเยอรมันไม่มีบทบัญญัติสิทธิดังกล่าวเหมือนเช่นกฎหมายไทยและกฎหมายอังกฤษ

กรณีสิทธิที่จะรับมอบสินค้าหมดทั้งจำนวนที่ผู้ขายนำมาส่งมอบโดยชำระราคาสินค้าที่เกินมาจากที่ระบุไว้ในสัญญานั้น บทบัญญัติในกฎหมายอังกฤษให้สิทธิผู้ซื้อไว้เป็นประการเดียวกันกับกฎหมายไทย แต่กฎหมายญี่ปุ่นและกฎหมายเยอรมันไม่มีบทบัญญัติที่รับรองถึงสิทธิดังกล่าวของผู้ซื้อไว้

อย่างไรก็ตาม ประเทศญี่ปุ่นและประเทศเยอรมันก็มีการบัญญัติให้สิทธิของผู้ซื้อกรณีที่ผู้ขายส่งมอบสินค้าจำนวนนอกเหนือไปจากสิทธิข้างต้น กล่าวคือ กฎหมายญี่ปุ่นให้สิทธิผู้ซื้อ

ในการเลิกสัญญาและเรียกให้ผู้ขายใช้ค่าสินไหมทดแทน ส่วนกฎหมายเยอรมันก็บัญญัติให้สิทธิผู้ซื้อที่จะเรียกให้ผู้ขายจัดการเยียวยาความเสียหาย บอกลีกสัญญา และเรียกค่าสินไหมทดแทนได้

จากที่ได้กล่าวมาข้างต้น จะเห็นถึงความเหมือนและความแตกต่างของกฎหมายในแต่ละประเทศ เมื่อนำมาเปรียบเทียบกันแล้ว เห็นว่า กรณีที่กฎหมายไทยบัญญัติได้เหมาะสมแล้วคือ สิทธิที่จะรับสินค้าเท่าที่ระบุไว้ในสัญญาแล้วบอกปิดในส่วนที่ล้าจำนวน เนื่องจากการส่งมอบสินค้าเป็นหน้าที่ของผู้ขายที่เกิดขึ้นตามสัญญาซื้อขาย ดังนั้น เมื่อผู้ขายจะชำระหนี้ ก็ต้องกระทำให้ถูกต้องครบถ้วนตามสัญญาซื้อขาย อันเป็นบ่อเกิดของนิติสัมพันธ์ระหว่างผู้ขายและผู้ซื้อ เมื่อผู้ขายส่งมอบสินค้าล้าจำนวน ผู้ซื้อจึงมีหน้าที่ผูกพันตามสัญญาซื้อขายที่จะต้องรับมอบสินค้าและชำระราคาเพียงเท่าที่ได้ตกลงกันไว้ในสัญญาเท่านั้น

อีกกรณีที่เห็นว่ามีเหมาะสมแล้ว คือ สิทธิในการรับสินค้าไว้หมดทั้งจำนวนที่ผู้ขายส่งมอบแล้วใช้ราคาตามส่วน เนื่องจากเมื่อผู้ขายส่งมอบสินค้าเกินมาจากที่ตกลงในสัญญา และผู้ซื้อต้องการรับมอบสินค้าจำนวนที่เกินมาด้วย จึงเป็นการสมประโยชน์แก่คู่สัญญาทั้งสองฝ่าย ซึ่งเมื่อผู้ซื้อรับมอบสินค้าไปแล้ว ก็มีหน้าที่จะต้องชำระราคาให้ผู้ซื้อโดยคำนวณจากราคาตามสัญญา ดังนั้นจึงเห็นว่า เป็นสิทธิของผู้ซื้อที่ยุติธรรมแก่คู่สัญญาทั้งสองฝ่ายและมีความสมเหตุสมผลแล้ว

ส่วนกรณีที่ให้สิทธิผู้ซื้อที่จะบอกปิดไม่รับสินค้าทั้งหมดที่ผู้ขายส่งมอบ เห็นว่าการบัญญัติให้ผู้ซื้อ มีสิทธิดังกล่าวนี้ไม่เหมาะสม เนื่องจากการส่งมอบสินค้าล้าจำนวนเป็นกรณีที่ผู้ขายส่งมอบสินค้าส่วนหนึ่งมีจำนวนถูกต้องตามที่ระบุไว้ในสัญญาทุกประการ อันมีผลทำให้หนี้ตามสัญญาซื้อขายระหว่างผู้ซื้อและผู้ขายระงับไปได้ และอีกส่วนหนึ่ง ซึ่งทำให้การชำระหนี้ของผู้ขายไม่ถูกต้อง คือ สินค้าจำนวนที่เกินมาจากสัญญาที่ผู้ซื้อและผู้ขายไม่ได้ตกลงซื้อขายสินค้านั้นไว้ ดังนั้นหากผู้ซื้อต้องการบอกปิดไม่รับสินค้านั้น ก็ควรที่จะมีสิทธิบอกปิดได้เพียงสินค้าส่วนที่ล้าจำนวนมาเท่านั้น และผู้ซื้อต้องรับมอบสินค้าในจำนวนตามสัญญาซื้อขาย ตัวอย่างเช่น ผู้ซื้อทำสัญญาซื้อขายกระดาษเอสี่จำนวน 100 ริม กับผู้ขาย เมื่อถึงเวลาส่งมอบผู้ขายนำกระดาษเอสี่มาส่งมอบจำนวนทั้งสิ้น 150 ริม ส่วนที่ผู้ขายชำระหนี้ได้ถูกต้องตามสัญญา คือ กระดาษเอสี่จำนวน 100 ริม ซึ่งถูกต้องตรงตามสัญญาซื้อขายทุกประการ แต่ส่วนที่ทำให้ผู้ขายตกเป็นฝ่ายที่ชำระหนี้ไม่ถูกต้อง คือ กระดาษเอสี่จำนวน 50 ริม ที่เกินมาจากที่ระบุในสัญญาซื้อขาย ดังนั้น จึงควรจะให้สิทธิผู้ซื้อเพียงบอกปิดไม่รับกระดาษเอสี่จำนวน 50 ริม ซึ่งเป็นส่วนที่เกินมาจากสัญญา และให้ผู้ซื้อรับมอบกระดาษเอสี่จำนวน 100 ริม ที่ถูกต้องตามสัญญาไว้ เป็นต้น

ทั้งนี้ จากการศึกษากฎหมายเรื่องการส่งมอบสินค้าไม่ถูกต้องตามจำนวนในสัญญาซื้อขายของประเทศไทย พบว่า ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 465 เป็นบทบัญญัติที่มีมาตั้งแต่ร่างฉบับแรกของประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งขณะที่มีการร่างกฎหมายดังกล่าว ประเทศไทยก็ได้นำแบบอย่างมาจากกฎหมายต่างประเทศ หลายประเทศด้วยกัน เช่น กฎหมาย

เยอรมัน กฎหมายญี่ปุ่น กฎหมายอังกฤษ เป็นต้น โดยจากที่ได้ศึกษามาแล้วนั้น เห็นว่า ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 465 น่าจะนำบทบัญญัติตาม The Sale of Goods Act 1979 section 30¹¹ ซึ่งเป็นกฎหมายของประเทศอังกฤษ มาเป็นแบบในการยกเว้น เนื่องจากตัวบทบัญญัติตามกฎหมายไทยในมาตราดังกล่าวมีความคล้ายคลึงกันกับตัวบทดังกล่าวของประเทศอังกฤษเป็นอย่างมาก แต่การบัญญัติกฎหมายโดยการเลียนตัวบทกฎหมายของต่างประเทศมักมีผลเสีย คือรากฐานความคิดและบทบัญญัติอื่นในกฎหมายของประเทศต้นแบบมีความแตกต่างจากกฎหมายไทย ทำให้การนำบทบัญญัตินี้มาใช้เกิดความไม่เป็นอันหนึ่งอันเดียวกับแนวความคิด และบทบัญญัติอื่น ๆ ที่อยู่ในประมวลกฎหมายเดียวกัน และเนื้อหาของกฎหมายอาจดูไม่สมเหตุสมผล ดังเช่นในกรณีของมาตรา 465 (2) นี้

สาเหตุดังกล่าวเนื่องมาจากกฎหมายอังกฤษไม่มีการใช้หลักสุจริตในฐานะที่เป็นหลักกฎหมายทั่วไป ซึ่งแตกต่างกับกฎหมายไทย เนื่องจากกฎหมายไทยรับเอาแนวคิดเรื่องหลักสุจริตมาจากประมวลกฎหมายแพ่งของประเทศสวิสเซอร์แลนด์ ซึ่งรับมาจากประมวลกฎหมายแพ่งของประเทศเยอรมนีอีกทอดหนึ่งดังที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้น และได้นำมาบัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 5 โดยนำมาใช้ในฐานะเป็นหลักกฎหมายทั่วไป

¹¹ SOGA Section 30 : Delivery of wrong quantity

(1) Where the seller delivers to the buyer a quantity of goods less than he contracted to sell, the buyer may reject them, but if the buyer accepts the goods so delivered he must pay for them at the contract rate.

(2) Where the seller delivers to the buyer a quantity of goods larger than he contracted to sell, the buyer may accept the goods included in the contract and reject the rest, or he may reject the whole.

(3) Where the seller delivers to the buyer a quantity of goods larger than he contracted to sell and the buyer accepts the whole of the goods so delivered he must pay for them at the contract rate.

(4) Where the seller delivers to the buyer the goods he contracted to sell mixed with goods of a different description not included in the contract, the buyer may accept the goods which are in accordance with the contract and reject the rest, or he may reject the whole.

การใช้สิทธิต่าง ๆ ตามกฎหมายอังกฤษจึงไม่มีหลักสุจริตซึ่งอยู่ในฐานะหลักกฎหมายทั่วไปที่ไปลดทอนความตายตัวของการใช้สิทธิในสัญญา¹² ดังนั้น คู่กรณีในสัญญาตามกฎหมายอังกฤษย่อมมีอิสระที่จะใช้สิทธิของตนตามสัญญา หรือใช้สิทธิในกรณีที่คู่กรณีผิดสัญญาได้อย่างเสรีโดยไม่ต้องคำนึงถึงเหตุผลใด ๆ ดังที่จะเห็นได้จากคำกล่าวของ Lord Justice Potter ในคดี James Spencer & Co.Ltd v. Tame Valley Padding Co.Ltd. (1998)¹³ ที่ว่า เมื่อคู่กรณีมีสิทธิบอกเลิกสัญญา เขาย่อมมีสิทธิบอกเลิกสัญญาได้ โดยศาลไม่ต้องคำนึงถึงมูลเหตุจูงใจในการใช้สิทธิของเขา หรือหลักความชอบธรรมอื่นใด และท่านยังได้กล่าวไว้ด้วยว่า หลักสุจริตไม่เป็นที่รู้จักในกฎหมายอังกฤษ ในฐานะที่เป็นหลักกฎหมายทั่วไป ดังนั้น ถ้าการกระทำนั้นไม่ผิดข้อตกลงในสัญญาแล้ว เขาย่อมมีอิสระที่จะกระทำการใด ๆ ก็ได้¹⁴

อีกคดีหนึ่งที่มีการยืนยันว่า กฎหมายอังกฤษไม่ยอมรับหลักสุจริตนั้นก็คือ คดี Walford and others V Miles and another (1992)¹⁵ ที่มีข้อเท็จจริงว่า โจทก์และจำเลยได้มีการเจรจาตกลงซื้อขายกิจการและหุ้นกัน โดยจำเลยซึ่งเป็นผู้ขายได้ให้คำมั่นสัญญาไว้แก่โจทก์ซึ่งเป็นผู้ซื้อว่า หากโจทก์สามารถนำจดหมายรับรองหลักประกันจากธนาคาร (comfort letter) มามอบให้แก่จำเลยได้ จำเลยก็จะไม่เจรจาซื้อขายกิจการและหุ้นกับบุคคลอื่นอีก ข้อตกลงดังกล่าวนี้เป็น Lock - out Agreement ซึ่งก็คือ ข้อตกลงระหว่างผู้ซื้อและผู้ขายที่จะให้ผู้ซื้อที่มีสิทธิพิเศษในการซื้อขายทรัพย์สินโดยมีกำหนดระยะเวลาที่แน่นอน¹⁶ ทั้งนี้ ข้อตกลงไม่ได้ระบุว่า ห้ามจำเลยไม่ให้เจรจาตกลงกับบุคคลอื่นเป็นเวลานานเท่าใด ต่อมาโจทก์สามารถนำจดหมายรับรองหลักประกันจากธนาคารมาแสดงแก่จำเลยได้ แต่ปรากฏว่า ใน 5 วันต่อมาจำเลยกลับขายกิจการและหุ้นให้แก่บุคคลอื่น และยกเลิกการเจรจากับโจทก์ โจทก์จึงมาฟ้องเป็นคดีนี้ โดยเรียกร้องให้จำเลยชดเชยค่าสินไหมทดแทนที่จำเลยผิดข้อตกลงไปเจรจาสั่งขายกับบุคคลอื่น และให้ใช้เงินแก่โจทก์ที่ต้องเสียไปในการเจรจาและการเตรียมเอกสารสำหรับทำสัญญา ศาล House of Lords ได้ตัดสินไว้ว่า ข้อตกลงที่ห้ามจำเลยไปเจรจาสั่งขายกับบุคคลอื่นนั้น ไม่ได้มีกำหนดระยะเวลาไว้ชัดเจนว่า ห้ามจำเลยเป็นระยะเวลานานเท่าใด ดังนั้น จึงไม่ถือเป็นสัญญา

¹² กิตติศักดิ์ ปรกติ, *อ้างแล้วเชิงอรรถที่ 10*, น. 51.

¹³ Court of Appeal, 8 April 1988 – unreported อ้างจาก R. Zimmermann & S. Whittaker (eds), *Good Faith in European Contract Law*, 2000, p. 40.

¹⁴ กิตติศักดิ์ ปรกติ, *อ้างแล้วเชิงอรรถที่ 10*, น. 53.

¹⁵ [1992] 1 All ER 453 (HL).

¹⁶ Inbrief, “Lock out Agreements and Conveyancing ,” Accessed July 2019, 27, <http://www.inbrief.co.uk/property-law/lock-out-agreements/>

ประกอบ (Collateral Contract)¹⁷ ที่ศาลจะบังคับให้จำเลยปฏิบัติตามได้ กรณีดังกล่าวเป็นเพียงการเจรจาเพื่อเข้าทำสัญญา จึงไม่อาจก่อให้เกิดความรับผิดได้ เพราะแต่ละฝ่ายต่างมีสิทธิที่จะแสวงหาประโยชน์จากการเจรจานั้น เท่ากับเป็นการยืนยันว่า กฎหมายของประเทศอังกฤษไม่ยอมรับเรื่องหลักสุจริต แต่การที่ศาลกล่าวไว้ด้วยว่า หากคู่กรณีระบุเวลาที่ชัดเจนว่า จำเลยจะต้องทำตามข้อตกลงนั้นนานเพียงใด คู่กรณีที่ทำให้คำมั่นนั้นอาจต้องรับผิดตามข้อตกลง เป็นการยอมรับหลักสุจริตทางอ้อมนั่นเอง

จากแนวความคิดที่ว่า คู่สัญญาสามารถใช้สิทธิในกรณีที่อีกฝ่ายผิดสัญญาได้อย่างเสรี โดยไม่ต้องคำนึงถึงเหตุผลใด ๆ ทำให้กฎหมายอังกฤษบัญญัติให้ผู้ซื้อที่มีสิทธิในการบอกปิดไม่รับเอาสินค้าจำนวนทั้งหมดได้ ซึ่งเป็นการบัญญัติที่สอดคล้องกันกับจารีตประเพณีการใช้กฎหมายของประเทศอังกฤษ แต่อย่างไรก็ตาม กฎหมายอังกฤษก็เล็งเห็นถึงความไม่สมเหตุสมผลของการบัญญัติสิทธิของผู้ซื้อไว้กรณีดังกล่าวเช่นกัน ดังนั้น กฎหมายอังกฤษจึงมีการบัญญัติข้อจำกัดในการใช้สิทธิดังกล่าว คือ ผู้ซื้อจะบอกปิดไม่รับสินค้าทั้งหมดไม่ได้ หากเป็นการล้าจำนวนเพียงเล็กน้อย เนื่องจากไม่สมเหตุสมผลที่จะกระทำเช่นนั้น ก็จะได้เห็นว่า ข้อจำกัดการใช้สิทธิดังกล่าวสามารถช่วยปิดช่องไม่ให้ผู้ซื้อใช้สิทธิดังกล่าวโดยไม่มีเหตุผลอันสมควร อีกทั้งยังทำให้การใช้สิทธินั้นเป็นไปโดยสมเหตุสมผลมากยิ่งขึ้น ยกตัวเช่น ตามกฎหมายอังกฤษ หากผู้ซื้อสั่งซื้ออย่างลบจำนวน 100 ก้อน แต่ผู้ขายส่งมอบอย่างลบจำนวน 101 ก้อน หากไม่มีข้อจำกัดในการใช้สิทธิผู้ซื้อจะใช้สิทธิบอกปิดไม่รับสินค้าไว้เลยก็สามารถกระทำได้ แม้ว่าการรับมอบอย่างลบเพิ่มขึ้นอีก 1 ก้อน จะไม่ได้ทำให้ผู้ซื้อเดือดร้อนเสียหาย เกิดความลำบาก หรือสร้างภาระเพิ่มเติมให้แก่ผู้ซื้อในการดูแล หรือเก็บรักษาสินค้าระหว่างที่เรียกให้ผู้ขายมารับสินค้าที่เกินจำนวนคืนไปก็ตาม ดังนั้น หากผู้ซื้อสามารถใช้สิทธิบอกปิดไม่รับสินค้าทั้งหมดได้นั้นก็จะดูเป็นการไม่เหมาะสม ดังนั้น เมื่อมีข้อจำกัดในการใช้สิทธิบัญญัติเพิ่มเติมขึ้นมาก็จะทำให้ผู้ซื้อตามกฎหมายอังกฤษไม่สามารถบอกปิดไม่รับสินค้าทั้งจำนวนในกรณีดังกล่าวได้ ดังนั้น การที่กฎหมายอังกฤษบัญญัติสิทธิและข้อจำกัดในการใช้สิทธิไว้เช่นนั้นจึงมีความเหมาะสมแล้ว

กรณีตามบทบัญญัติดังกล่าวของกฎหมายอังกฤษ เมื่อนำมาใช้กับกฎหมายไทยที่มีหลักสุจริตใช้ในฐานะที่เป็นหลักกฎหมายทั่วไป จึงทำให้บทบัญญัติดังกล่าวมีเนื้อหาที่ไม่สมเหตุสมผลในการนำมาใช้กับข้อพิพาทที่เกิดขึ้น อีกทั้ง เมื่อมีการบัญญัติให้ผู้ซื้อสามารถใช้สิทธิบอกปิดไม่รับสินค้าทั้งหมดในการส่งมอบสินค้าจำนวนได้ ทั้ง ๆ ที่สินค้าบางส่วนส่งมอบได้ถูกต้องตามสัญญาแล้ว

¹⁷ สัญญาประกอบ (Collateral Contract) คือ คำมั่นสัญญาที่ทำขึ้นเพื่อใช้ประกอบกับสัญญาหลักที่คู่สัญญาให้แก่กันไว้เพื่อจูงใจให้อีกฝ่ายเข้าทำสัญญาหลักด้วย ซึ่งอาจทำเป็นลายลักษณ์อักษรหรือโดยวาจาก็ได้ เป็นข้อตกลงที่ทั้งสองฝ่ายเป็นคู่สัญญาจากสัญญาหลักด้วยตนเอง หรือฝ่ายหนึ่งเป็นคู่สัญญาจากสัญญาหลักกับอีกฝ่ายที่เป็นบุคคลภายนอก สัญญานี้อาจเกิดขึ้นก่อนหรือพร้อมกับสัญญาหลักก็ได้

ก็เป็นการเปิดช่องให้แก่ผู้ซื้อที่จะใช้สิทธิโดยไม่สุจริตเองด้วย เช่น ผู้ซื้อสั่งซื้อสบู่จำนวน 100 ก้อน จากผู้ขาย ราคาก้อนละ 25 บาท แต่ในเวลาต่อมาผู้ซื้อพบว่า มีร้านค้าอื่นขายสบู่ชนิดเดียวกันในราคา ก้อนละ 20 บาท ซึ่งถูกกว่าสั่งซื้อจากผู้ขาย และเมื่อถึงกำหนดส่งมอบ ผู้ขายส่งมอบสบู่ทั้งสิ้นจำนวน 150 ก้อน โดยเกินมาจากสัญญาจำนวน 50 ก้อน ผู้ซื้อได้เห็นโอกาสที่จะไม่รับสินค้าจากผู้ขาย เพื่อไป ทำสัญญาซื้อขายกับร้านค้าที่ราคาถูกกว่า ผู้ซื้อจึงใช้สิทธิบอกปิดไม่รับสินค้าไว้ทั้งหมด การใช้สิทธิ ดังกล่าวของผู้ซื้อก่อให้เกิดความไม่เป็นธรรมแก่ผู้ขาย เนื่องจากการที่ผู้ขายส่งมอบลำจำนวนนั้น ก็มี ส่วนที่ผู้ขายส่งมอบให้แก่ผู้ซื้อได้ถูกต้องตามสัญญาอยู่แล้ว คือ สบู่จำนวน 100 ก้อน ซึ่งผู้ซื้อสามารถ รับการส่งมอบนั้นไว้ได้โดยผู้ซื้อไม่ได้เสียหายแต่อย่างใด และเพียงบอกปิดสินค้าที่เกินจำนวนมากก็เป็น การพอสมควรแก่กรณีแล้ว เป็นต้น จะเห็นได้ว่าบทบัญญัติดังกล่าวเป็นการเปิดช่องให้แก่ผู้ซื้อในการ ใช้สิทธิโดยมิชอบ ทำให้การใช้สิทธิดังกล่าวเป็นการขัดหรือแย้งกับแนวคิดเรื่องการใช้สิทธิโดยสุจริตที่มี บังคับใช้ในฐานะหลักกฎหมายทั่วไปของประเทศไทยอีกด้วย

เมื่อพิจารณาประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 465 (2) แล้วเห็นว่า ควรมีการแก้ไขโดยตัดสิทธิในการบอกปิดไม่รับสินค้าทั้งหมดของผู้ซื้อทิ้ง เนื่องจากสิทธิดังกล่าวมี ความไม่สมเหตุสมผล และเป็นการแก้ปัญหาของการเปิดช่องให้ผู้ซื้อใช้สิทธิโดยมิชอบ ซึ่งขัดกับ หลักการใช้สิทธิโดยสุจริต ตามมาตรา 5 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งก่อให้เกิด ความยุติธรรมแก่คู่สัญญาทั้งสองฝ่ายอีกด้วย

ส่วนกรณีสิทธิอื่น ๆ ที่ผู้ซื้อปฏิบัติตามกฎหมายญี่ปุ่น และกฎหมายเยอรมันนั้น เห็นว่า ไม่ได้มีความแตกต่างจากกฎหมายไทย ซึ่งก็ได้วางหลักไว้ในบทบัญญัติทั่วไปว่าด้วยเรื่องหนี้ และ ว่าด้วยเรื่องสัญญาแล้ว คือ ให้ผู้ซื้อเรียกร้องให้ผู้ขายชำระหนี้ มีสิทธิเลิกสัญญา และมีสิทธิเรียก ค่าสินไหมทดแทน ดังนั้นจึงไม่จำเป็นจะต้องแก้ไขเพิ่มเติมแต่อย่างใด

3. การส่งมอบสินค้าระคนกัน

กรณีการส่งมอบสินค้าระคนกันกับสินค้าที่ไม่ได้ระบุไว้ในสัญญาซื้อขาย ตาม มาตรา 465 (3) แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ให้สิทธิผู้ซื้อที่จะรับเอาเฉพาะสินค้าที่ระบุไว้ ในสัญญา ส่วนที่ไม่ได้ระบุไว้ในสัญญาให้บอกปิด หรือผู้ซื้ออาจบอกปิดไม่รับมอบสินค้าทั้งหมดก็ได้

สิทธิของผู้ซื้อทั้ง 2 กรณีตามกฎหมายไทย คือ สิทธิที่จะรับเอาเฉพาะสินค้าตามที่ ระบุในสัญญา และสิทธิในการบอกปิดไม่รับสินค้าทั้งหมด บัญญัติไว้เหมือนกับกฎหมายอังกฤษ คือ The Sale of Goods Act 1979 ซึ่งในปัจจุบันบทบัญญัติในเรื่องการส่งมอบสินค้าระคนกันได้ถูก ยกเลิกไปจาก The Sale of Goods Act 1979 แล้ว โดย The Sale of Goods Act (Amendment) 1995 ส่วนกฎหมายญี่ปุ่นและกฎหมายเยอรมันไม่มีการบัญญัติให้สิทธิไว้ดังเช่นกฎหมายไทย

อย่างไรก็ตาม กฎหมายญี่ปุ่น และกฎหมายเยอรมันก็มีการบัญญัติให้สิทธิแก่ผู้ซื้อ นอกเหนือจากที่กฎหมายไทยบัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 465(3) นั่นก็คือ

กฎหมายญี่ปุ่นให้สิทธิผู้ซื้อที่จะเลิกสัญญา และเรียกค่าสินไหมทดแทน ส่วนกฎหมายเยอรมันให้สิทธิที่จะเรียกร้องให้ผู้ขายเยียวยาความเสียหาย มีสิทธิบอกเลิกสัญญา และมีสิทธิเรียกให้ผู้ขายใช้ค่าสินไหมทดแทนด้วย

กรณีสิทธิของผู้ซื้อทั้ง 2 กรณี ตามที่บัญญัติไว้ในกฎหมายไทย ผู้เขียนมีความเห็นว่ามีความเหมาะสมแล้ว เนื่องจากการที่ผู้ขายส่งมอบสินค้าระคนกัน ทำให้ผู้ซื้อมีความยากลำบากในการแยกสินค้าที่ถูกต้องตามสัญญา ออกจากสินค้าที่ไม่ได้ระบุไว้ในสัญญา ดังนั้น หากผู้ซื้อต้องการเลี่ยงความยากลำบากที่จะเกิดขึ้นจากการแยกสินค้า ก็สามารถขอปิดไม่รับสินค้านั้นได้ เพราะการส่งมอบสินค้าระคนกันเป็นการชำระหนี้ที่ไม่ถูกต้องของผู้ขาย หรือหากผู้ซื้อต้องการที่จะรับสินค้าไว้เฉพาะตามที่ระบุไว้ในสัญญาก็ย่อมทำได้ ดังนั้นจึงเห็นว่า บทบัญญัตินี้ไม่จำเป็นที่จะต้องมีการแก้ไขเพิ่มเติมแต่อย่างใด

ส่วนกรณีบรรดาสิทธิอื่น ๆ ที่กฎหมายญี่ปุ่นและกฎหมายเยอรมันบัญญัติรับรองให้แก่ผู้ซื้อกรณีที่ผู้ขายส่งมอบสินค้าระคนกันนั้น เห็นว่า กฎหมายไทยไม่จำเป็นต้องมีการแก้ไขเพิ่มเติมสิทธิเหล่านี้แต่อย่างใด เนื่องจากประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ได้บัญญัติถึงสิทธิเหล่านั้นไว้ครบถ้วนแล้วในบทบัญญัติทั่วไปว่าด้วยเรื่องหนี้ และว่าด้วยเรื่องสัญญา

จากที่กล่าวมาข้างต้น ผู้เขียนเห็นว่าเรื่องการส่งมอบสินค้าไม่ถูกต้องตามจำนวนในสัญญาซื้อขายตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 465 ใช้กับกรณีสัญญาซื้อขายที่คู่สัญญาตกลงทำต่อกันโดยมีการระบุจำนวนสินค้าไว้ในสัญญาซื้อขายอย่างชัดเจน เช่น ทำสัญญาซื้อขายโดยระบุว่าผู้ซื้อตกลงซื้อทุเรียนจากผู้ขายจำนวน 300 กิโลกรัม เป็นต้น เนื่องจากการพิจารณาการส่งมอบสินค้านั้นเป็นกรณีการขาดตกบกพร่อง การล้าจำนวน หรือการระคนกัน จะต้องพิจารณาจากจำนวนสินค้าที่ผู้ขายและผู้ซื้อตกลงกันไว้ในสัญญาซื้อขายเป็นสำคัญ ดังนั้น กรณีที่ไม่กำหนดจำนวนของสินค้าไว้ในสัญญาซื้อขายจึงไม่สามารถนำประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 465 มาปรับใช้แก่กรณีได้ เช่น การทำสัญญาซื้อขายกำหนดแต่เพียงราคาไว้โดยไม่มีการกำหนดจำนวนของสินค้า ตัวอย่างเช่น ผู้ซื้อทำสัญญาซื้อขายทุเรียนกับผู้ขายโดยระบุว่าผู้ซื้อต้องการจะซื้อทุเรียนเหมาทั้งสวนของผู้ขายในราคาห้าหมื่นบาท เป็นต้น

เมื่อพิจารณาแล้วว่าสัญญาซื้อขายประเภทใดที่สามารถนำประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 465 มาปรับใช้กับกรณีได้ ปัญหาที่ต้องพิจารณาต่อมาก็คือ การพิจารณาว่ากรณีใดเป็นกรณีการส่งมอบสินค้าขาดตกบกพร่อง การส่งมอบสินค้าล้าจำนวน หรือการส่งมอบสินค้าระคนกัน เนื่องจากการส่งมอบสินค้าไม่ถูกต้องตามสัญญาซื้อขายในแต่ละกรณีบัญญัติให้สิทธิผู้ซื้อไว้แตกต่างกันดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่างที่ 1 ผู้ซื้อและผู้ขายตกลงทำสัญญาซื้อขายส้มจำนวน 100 ผล

กรณีที่ 1 ผู้ขายส่งมอบส้ม 100 ผล และส่งมอบมะนาว 10 ผล ให้แก่ผู้ซื้อ กรณีเป็นการส่งมอบสินค้าลำจำนวน หรือการส่งมอบสินค้าระคนกัน

กรณีที่ 2 ผู้ขายส่งมอบส้ม 90 ผล และส่งมอบมะนาว 10 ผล ให้แก่ผู้ซื้อ กรณีเป็นการส่งมอบสินค้าขาดตกบกพร่อง หรือการส่งมอบสินค้าระคนกัน

จากกรณีตัวอย่างทั้ง 2 กรณี ผู้เขียนเห็นว่า เบื้องต้นต้องพิจารณาก่อนว่าสินค้าที่ผู้ขายส่งมอบให้แก่ผู้ซื้อโดยมีสินค้าอื่นปะปนมากับสินค้าที่ระบุไว้ในสัญญานั้น ผู้ซื้อสามารถแยกสินค้าที่ถูกต้องตามสัญญาออกจากสินค้าที่นอกเหนือจากสัญญาได้หรือไม่ หากผู้ซื้อสามารถแยกสินค้าที่ถูกต้องตามสัญญาและสินค้าที่ปะปนมาออกจากกันได้ และไม่ก่อให้เกิดความลำบากแก่ผู้ซื้อจนเกินควร กรณีดังกล่าวก็ไม่ใช่เป็นการส่งมอบสินค้าระคนกัน ในทางกลับกัน หากผู้ซื้อไม่สามารถแยกสินค้าที่ระคนออกจากกันได้ หรือการแยกนั้นก่อให้เกิดความลำบากแก่ผู้ซื้อเกินสมควร กรณีดังกล่าวก็จะเป็นการส่งมอบสินค้าระคนกัน ซึ่งต้องพิจารณาเป็นรายกรณี ๆ ไป

จากตัวอย่างกรณีที่ 1 ผู้เขียนเห็นว่า กรณีเป็นการส่งมอบสินค้าลำจำนวน เนื่องจากผู้ซื้อสามารถแยกมะนาวออกจากส้มได้โดยไม่ยากลำบากเกินสมควร ดังนั้น จึงไม่ใช่กรณีการส่งมอบสินค้าระคนกันที่ผู้ซื้อจะมีสิทธิตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 465 (3) แต่อย่างใด

จากตัวอย่างกรณีที่ 2 ผู้เขียนเห็นว่า กรณีเป็นการส่งมอบสินค้าขาดตกบกพร่อง เนื่องจากมะนาวที่ผู้ขายส่งมอบปะปนมากับส้มนั้น ไม่ได้เป็นการแยกออกจากกันยากแต่อย่างใด ดังนั้น ผู้ซื้อจึงมีสิทธิตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 465 (1)

ตัวอย่างที่ 2 ผู้ซื้อและผู้ขายตกลงทำสัญญาซื้อขายข้าวหอมมะลิเกรด A จำนวน 1,000 กระสอบ

กรณีที่ 1 ผู้ขายส่งมอบข้าวหอมมะลิเกรด A และเกรด B ผสมลงในกระสอบเดียวกัน และส่งมอบให้ผู้ซื้อจำนวน 1,000 กระสอบ

กรณีที่ 2 ผู้ขายส่งมอบข้าวหอมมะลิเกรด A ให้แก่ผู้ซื้อจำนวน 910 กระสอบ และส่งมอบข้าวหอมมะลิเกรด B ให้แก่ผู้ซื้อจำนวน 10 กระสอบ โดยสภาพภายนอกของกระสอบบรรจุสินค้าทั้งสองชนิดนั้นเหมือนกันทุกประการ

จากตัวอย่างกรณีที่ 1 ผู้เขียนเห็นว่า เป็นกรณีที่ผู้ขายส่งมอบสินค้าระคนกัน เนื่องจากการแยกเมล็ดข้าวสารสองชนิดที่อยู่ในกระสอบเดียวกันออกจากกันทั้ง 1,000 กระสอบ นั้นไม่สามารถกระทำได้ ดังนั้น ผู้ซื้อจึงมีสิทธิตามมาตรา 465 (3) แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

จากตัวอย่างกรณีที่ 2 ผู้เขียนเห็นว่า การแยกข้าวหอมมะลิเกรด A เกรด B ออกจากกันนั้นทำได้ยากเนื่องจากลักษณะภายนอกของกระสอบเหมือนกันทุกประการ หากต้องการจะแยกออกจากกัน ผู้ซื้อจะต้องเปิดกระสอบข้าวสารทั้งหมดเพื่อแยกข้าวทั้งสองชนิดออกจากกัน อันเป็นการก่อให้เกิด

ความยากลำบากแก่ผู้ซื้อเกินสมควร ดังนั้น จึงเป็นการส่งมอบสินค้าระคนกันที่จะทำให้ผู้ซื้อไม่มีสิทธิตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 465 (3) เช่นกัน

สิทธิของผู้ซื้อที่ผู้เขียนเห็นว่าเป็นประเด็นปัญหาก็คือ สิทธิในการบอกปิดไม่รับสินค้า ทั้งจำนวนที่ผู้ขายนำมาส่งมอบในกรณีการส่งมอบสินค้าขาดตกบกพร่อง และสิทธิในการบอกปิดไม่รับสินค้าทั้งจำนวนที่ผู้ขายนำมาส่งมอบในกรณีการส่งมอบสินค้าล่าช้าจำนวน ดังต่อไปนี้

กรณีการส่งมอบสินค้าขาดตกบกพร่อง ผู้เขียนเห็นว่า แม้การบัญญัติให้สิทธิผู้ซื้อในการบอกปิดไม่รับสินค้าทั้งจำนวนจะดูเหมือนว่ากฎหมายได้บัญญัติเปิดช่องไว้กว้าง แต่ในทางกลับกัน ก็เป็นการเปิดโอกาสให้ผู้ซื้อใช้สิทธิโดยไม่สมเหตุสมผลได้เช่นกัน เช่น กรณีที่ผู้ขายส่งมอบสินค้าตกหล่นไปเพียงชิ้นเดียวซึ่งไม่กระทบกระเทือนต่อการใช้สอยสินค้าชิ้นอื่นของผู้ซื้อแต่อย่างใด แต่ผู้ซื้อกลับใช้สิทธิตามมาตรา 465 (1) บอกปิดไม่รับสินค้าทั้งจำนวน อันเป็นการก่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้ขาย เนื่องจากผู้ขายจะต้องขนสินค้าทั้งหมดกลับไปยังที่ทำการของตน เพื่อนำมาส่งมอบใหม่ให้ครบตามจำนวน ทั้ง ๆ ที่ผู้ซื้ออยู่ในวิสัยที่จะสามารถรับสินค้าในจำนวนที่ขาดตกบกพร่องไว้ก่อนแล้วค่อยให้ผู้ขายนำสินค้าอีก 1 ชิ้นที่ขาดตกบกพร่องมาส่งมอบภายหลังได้ เป็นต้น อย่างไรก็ตาม การปรับใช้บทบัญญัติของกฎหมายในกรณีนี้สามารถนำประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 5 ที่วางหลักเกี่ยวกับการใช้สิทธิโดยสุจริตมาบังคับใช้ในฐานะที่เป็นกฎหมายทั่วไปได้ ซึ่งแตกต่างจากกฎหมายของประเทศอังกฤษดังที่ได้กล่าวไปแล้วในตอนต้น ดังนั้น มาตรา 5 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ จึงเข้ามาทำหน้าที่เป็นตัวกำหนดขอบเขตการใช้สิทธิของผู้ซื้อ อันเป็นการปิดช่องว่างของกฎหมายและปิดโอกาสที่ผู้ซื้อจะใช้สิทธิในกรณีดังกล่าวโดยไม่สุจริต กล่าวคือ ถึงแม้มาตรา 465 (1) จะบัญญัติให้สิทธิแก่ผู้ซื้อในการบอกปิดไม่รับสินค้าทั้งหมดได้ แต่การใช้สิทธิดังกล่าวนั้นจะต้องเป็นการใช้สิทธิโดยสุจริตด้วย ดังนั้น เมื่อนำมาตรา 465 (1) มาพิจารณาประกอบกับมาตรา 5 และนำมาปรับใช้กับตัวอย่างข้างต้นแล้วก็จะทำให้ผู้ซื้อไม่สามารถใช้สิทธิบอกปิดไม่รับสินค้าทั้งจำนวนได้นั่นเอง แต่ทั้งนี้ การพิจารณาว่าผู้ซื้อใช้สิทธิบอกปิดไม่รับสินค้าทั้งหมดโดยสุจริตหรือไม่นั้น มิได้ขึ้นอยู่กับปัจจัยในเรื่องปริมาณของสินค้าที่ขาดตกบกพร่องเพียงอย่างเดียว แต่จะต้องพิจารณาปัจจัยในเรื่องอื่น ๆ ประกอบด้วย เช่น การพิจารณาถึงความมุ่งหมายของคู่กรณี หรือการพิจารณาถึงสาระสำคัญของสัญญาซื้อขาย เป็นต้น

ตัวอย่างที่ 1 ผู้ซื้อซึ่งเป็นผู้รับเหมาก่อสร้างตกลงทำสัญญาซื้อขายเสาคอนกรีตสำเร็จรูปจำนวน 100 ต้น จากผู้ขายเพื่อนำมาใช้ในโครงการก่อสร้างคอนโด โดยโครงการดังกล่าวมีกำหนดการส่งมอบคอนโดที่สร้างเสร็จสมบูรณ์แล้วให้แก่เจ้าของโครงการในอีก 6 เดือน ข้างหน้า เมื่อถึงกำหนดส่งมอบ ผู้ขายไม่สามารถส่งมอบเสาคอนกรีตได้ครบตามจำนวนในสัญญา เนื่องจากลูกจ้างของผู้ขายรวมตัวกันนัดหยุดงานทำให้ผู้ขายไม่สามารถดำเนินกิจการได้อย่างปกติ และไม่ทราบกำหนดได้อย่างแน่ชัดว่าจะสามารถนำสินค้ามาส่งมอบให้ผู้ซื้อได้ครบจำนวนเมื่อใด กรณีเช่นนี้ผู้ซื้อก็สามารถใช้สิทธิ

บอกปิดไม่รับสินค้าทั้งจำนวนได้ ทั้งนี้ ไม่ว่าผู้ขายจะส่งมอบสินค้าขาดไปจำนวนเท่าใดก็ตาม เนื่องจากว่าการก่อสร้างไม่สามารถสำเร็จลุล่วงลงได้หากขาดเสาคอนกรีตไปแม้เพียงสักต้นเดียว ดังนั้น จำนวนของเสาจึงเป็นสาระสำคัญและหากผู้ซื้อเลือกใช้สิทธิอื่น เช่น ผู้ซื้อรับสินค้าไว้แล้วรอให้ผู้ขายส่งมอบสินค้าที่เหลือก็อาจก่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้ซื้อได้ เนื่องจากผู้ขายไม่มีกำหนดในการส่งมอบสินค้าที่เหลือจึงอาจทำให้ผู้ซื้อต้องรอนานและไม่สามารถส่งมอบงานให้แก่ผู้ว่าจ้างได้ทัน อันจะก่อให้เกิดความรับผิดชอบของผู้ซื้อที่มีต่อผู้ว่าจ้างก่อสร้างคอนกรีตได้ ดังนั้น การใช้สิทธิบอกปิดไม่รับมอบสินค้าทั้งหมดในกรณีนี้จึงเป็นการใช้สิทธิโดยสุจริตแล้ว

ตัวอย่างที่ 2 ผู้ซื้อต้องการซื้อกระดาดขนาดเนื้อสีจำนวน 120 ริม จึงได้สอบถามราคาจากร้านค้าต่าง ๆ โดยร้านค้าที่เสนอราคาถูกที่สุดคือ ร้านค้า ก. และร้านค้า ข. โดยทั้งสองร้านได้เสนอราคาขายเท่ากัน คือ ราคาริมละ 100 บาท แต่หากซื้อเป็นจำนวน 100 ริมขึ้นไป จะขายในราคาริมละ 80 บาท ผู้ซื้อจึงตัดสินใจทำสัญญาซื้อขายกับร้านค้า ก. โดยผู้ซื้อจะนำไปขายต่อให้นาย ค. จำนวน 120 ริม ในราคาริมละ 95 บาท เมื่อถึงกำหนดส่งมอบผู้ขายนำกระดาดมาส่งมอบเพียง 80 ริม ขาดตกบกพร่องไปเป็นจำนวน 40 ริม เนื่องจากสินค้าขาดตลาด หากผู้ซื้อรับมอบสินค้านั้นไว้ก็จะต้องไปซื้อกระดาดอีก 40 ริม จากร้านค้า ข. ในราคาริมละ 100 บาท ซึ่งทำให้ผู้ซื้อต้องขายต่อให้นาย ค. ไปในราคาที่ขาดทุน แต่หากผู้ซื้อใช้สิทธิบอกปิดไม่รับสินค้าทั้งจำนวน บอกเลิกสัญญาซื้อขายกับร้านค้า ก. แล้วไปทำสัญญาซื้อขายกับร้านค้า ข. แทนก็จะทำให้ผู้ซื้อสามารถซื้อกระดาดได้ริมละ 80 บาท และสามารถนำไปขายต่อให้นาย ค. ได้โดยไม่ต้องขาดทุน เช่นนี้ เห็นว่า ผู้ซื้อสามารถใช้สิทธิบอกปิดไม่รับสินค้าทั้งหมดที่ร้านค้า ก. ส่งมอบขาดตกบกพร่องได้ตามมาตรา 465 (1) และไม่เป็นการใช้สิทธิโดยไม่สุจริตที่จะเป็นการขัดกับมาตรา 5 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์แต่อย่างใด

จะเห็นได้ว่า กรณีที่จะใช้สิทธิบอกปิดไม่รับสินค้าทั้งจำนวนได้นั้นต้องเป็นการใช้สิทธิโดยสุจริต คือ การขาดตกบกพร่องนั้นจะต้องเป็นการขาดตกบกพร่องในส่วนสาระสำคัญ ทั้งนี้ คำว่า “สาระสำคัญ” เป็นคำที่เปิดกว้างโดยต้องพิจารณาถึงปัจจัยหลายประการ เช่น ปัจจัยเรื่องความมุ่งหมายของคู่สัญญาที่จะต้องนำสินค้านั้นไปใช้ในวัตถุประสงค์ใด หรือปัจจัยเรื่องราคา ดังที่ได้ยกตัวอย่างไปข้างต้น ซึ่งต้องพิจารณาเป็นรายกรณีไป

ดังนั้น ผู้เขียนจึงเห็นว่า มาตรา 465 (1) แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์นั้น มีใจความที่สมบูรณ์แล้วโดยที่ไม่ต้องมีการบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมให้มีข้อจำกัดสิทธิดังเช่นในกฎหมายของประเทศอังกฤษแต่อย่างใด

ส่วนกรณีสิทธิของผู้ซื้อในการบอกปิดไม่รับการส่งมอบสินค้าทั้งจำนวนในกรณีที่ผู้ขายส่งมอบสินค้าล่าช้าจำนวนนั้น ผู้เขียนเห็นว่า ควรจะมีการตัดสิทธิดังกล่าวที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 465 (2) ออกไป เนื่องจากเป็นการให้สิทธิผู้ซื้อโดยไม่สมเหตุสมผล กล่าวคือ การส่งมอบสินค้าล่าช้าจำนวนเป็นกรณีที่ผู้ขายปฏิบัติการชำระหนี้ซึ่งมีส่วนหนึ่งที่ทำให้หนี้ตาม

สัญญาซื้อขายระงับไปทั้งหมดแล้ว ผู้ซื้อจึงควรมีสืสิทธิบอกปิดได้แต่เพียงจำนวนที่ลำมาจากสัญญาซื้อขายเท่านั้น อีกทั้งสิทธิบอกปิดไม่รับสินค้าทั้งหมดดังกล่าวยังไม่เป็นที่นิยมใช้ในทางปฏิบัติอีกด้วย เนื่องจากเมื่อผู้ขายนำสินค้ามาส่งมอบให้แก่ผู้ซื้อมากกว่าจำนวนที่ระบุตามสัญญาแล้ว หากผู้ซื้อบอกปิดไม่รับสินค้าทั้งจำนวน การใช้สิทธิดังกล่าวไม่ได้มีผลเป็นการเลิกสัญญา แต่คือผู้ขายจะต้องขนสินค้ากลับไปและนำมาส่งมอบใหม่ให้ถูกต้อง และผู้ซื้อก็ไม่อาจทราบได้ว่าผู้ขายจะนำมาส่งมอบอีกเมื่อใด ถ้าผู้ซื้อเป็นพ่อค้าคนกลางที่ต้องการนำสินค้าดังกล่าวไปจำหน่ายต่ออีกทอดหนึ่ง หากใช้สิทธิบอกปิดไม่รับทั้งจำนวนก็จะทำให้ผู้ซื้อเสียโอกาสทางการค้าได้ ดังนั้น ในทางปฏิบัติผู้ซื้อมักจะใช้สิทธิรับสินค้าไว้ตามจำนวนที่ระบุไว้ในสัญญาและบอกปิดไม่รับสินค้าในส่วนที่ลำจำนวน หรือรับสินค้าไว้ทั้งหมดตามจำนวนที่ผู้ขายส่งมอบ ทั้งนี้ การที่กฎหมายไทยบัญญัติสิทธิของผู้ซื้อในกรณีนี้ไว้น่าจะเนื่องมาจากกฎหมายไทยนำต้นแบบการยกเว้นมาจากกฎหมายของประเทศอังกฤษที่ไม่มีการนำหลักสุจริตมาใช้ในฐานะที่เป็นหลักกฎหมายทั่วไป ซึ่งกฎหมายอังกฤษเปิดช่องให้ผู้ซื้อใช้สิทธิอย่างเต็มที่โดยไม่ต้องคำนึงถึงหลักเหตุผลใด ๆ ซึ่งเป็นแนวคิดที่แตกต่างกับกฎหมายไทยอย่างสิ้นเชิง

ดังนั้น ผู้เขียนจึงเห็นว่าควรให้มีการแก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติมาตรา 465 (2) แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ จากเดิมที่บัญญัติว่า

“หากว่าผู้ขายส่งมอบทรัพย์สินมากกว่าที่ได้สัญญาไว้ ท่านว่าผู้ซื้อจะรับเอาทรัพย์สินนั้นไว้ แต่เพียงตามสัญญาและนอกกว่านั้นปิดเสียก็ได้ หรือจะปิดเสียทั้งหมดไม่รับเอาไว้เลยก็ได้ ถ้าผู้ซื้อรับเอาทรัพย์สินอันเขาส่งมอบเช่นนั้นไว้ทั้งหมด ผู้ซื้อก็ต้องใช้ราคาตามส่วน”

เป็นว่า

“หากว่าผู้ขายส่งมอบทรัพย์สินมากกว่าที่ได้สัญญาไว้ ท่านว่าผู้ซื้อจะรับเอาทรัพย์สินนั้นไว้ แต่เพียงตามสัญญาและนอกกว่านั้นปิดเสียก็ได้ ถ้าผู้ซื้อรับเอาทรัพย์สินอันเขาส่งมอบเช่นนั้นไว้ทั้งหมด ผู้ซื้อก็ต้องใช้ราคาตามส่วน”

นอกจากนี้ ผู้เขียนยังมีความเห็นว่า ไม่ควรแก้ไขโดยให้สิทธิของผู้ซื้อที่เป็นผู้ประกอบการและผู้บริโภคไว้แตกต่างกันดังเช่นกฎหมายของประเทศญี่ปุ่น เนื่องจากประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ของประเทศไทยไม่ได้มีการแบ่งแยกประมวลกฎหมายแพ่งและประมวลกฎหมายพาณิชย์ออกจากกันดังเช่นในกฎหมายของประเทศญี่ปุ่น อีกทั้งหลักของการเกิดสัญญาตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ของประเทศไทยยังอาศัยหลักความศักดิ์สิทธิ์ในการแสดงเจตนาของคู่สัญญา ดังนั้น ผู้เขียนจึงเห็นว่า ผู้ซื้อไม่ว่าจะเป็นผู้ประกอบการหรือผู้บริโภคก็ควรที่จะมีสิทธิและหน้าที่เป็นอย่างเดียวกัน และหากคู่สัญญาจะตกลงให้มีความแตกต่างกันเช่นไรก็เป็นเรื่องของการแสดงเจตนาของคู่สัญญาทั้งสองฝ่าย ซึ่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ของไทยก็ได้เปิดช่องให้กระทำได้อยู่แล้ว หากการตกลงเช่นนั้นมิได้เป็นการต้องห้ามขัดแย้งโดยกฎหมาย เป็นการพันวิสัย หรือเป็นการขัดต่อ

ความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน ทั้งนี้ ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 150¹⁸

4.2 การนำกฎหมายไทยว่าด้วยการส่งมอบสินค้าไม่ถูกต้องตามจำนวนในสัญญาซื้อขายมาปรับใช้กับการส่งมอบสินค้าไม่ถูกต้องตามจำนวนในสัญญาซื้อขายระหว่างประเทศ

เนื่องด้วยกฎหมายของประเทศไทยในปัจจุบันยังไม่มีกฎหมายเฉพาะที่จะนำมาใช้บังคับกับสัญญาซื้อขายสินค้าระหว่างประเทศ อีกทั้งประเทศไทยยังไม่ได้เข้าเป็นภาคีของอนุสัญญาระหว่างประเทศฉบับใดที่มีหลักเกณฑ์เกี่ยวกับสัญญาซื้อขายระหว่างประเทศ ดังนั้น ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ในเรื่องที่เกี่ยวกับสัญญาซื้อขาย จึงนำมาใช้ในกรณีพิพาทที่เกี่ยวกับสัญญาซื้อขายระหว่างประเทศ รวมถึงบทบัญญัติในเรื่องการส่งมอบสินค้าไม่ถูกต้องตามจำนวนในสัญญาซื้อขายด้วย

4.2.1 กฎหมายที่มีผลบังคับใช้กับสัญญาซื้อขายระหว่างประเทศของประเทศไทย

เนื่องด้วยในปัจจุบันประเทศไทยยังไม่มีกฎหมายเฉพาะเกี่ยวกับการซื้อขายสินค้าระหว่างประเทศ อีกทั้งยังไม่ได้เข้าเป็นภาคีอนุสัญญาใด ๆ ที่จะนำหลักเกณฑ์มาใช้บังคับกับสัญญาซื้อขายระหว่างประเทศโดยเฉพาะ เช่น CISG ประกอบกับความสัมพันธ์ในทางกฎหมายของคู่สัญญาที่เข้าทำสัญญาซื้อขายระหว่างประเทศก็ไม่ได้เกิดขึ้นในพรมแดนของรัฐเพียงรัฐเดียว ทำให้การจะหากกฎหมายเพื่อนำมาบังคับใช้กับสัญญาจึงเป็นเรื่องที่ยาก เนื่องจากคู่สัญญาทั้งสองฝ่ายย่อมต้องการให้นำกฎหมายที่ตนมีความรู้ ความเข้าใจมาปรับใช้แก่สัญญา ปัญหาเหล่านี้เรียกว่า “การขัดกันแห่งกฎหมาย” (conflict of law) ดังนั้น เพื่อที่จะทราบว่ากฎหมายใดจะถูกนำมาใช้บังคับกับสัญญาซื้อขายระหว่างประเทศ จึงต้องพิจารณาบทบัญญัติว่าด้วยกฎหมายขัดกัน¹⁹ โดยกรณีการส่งมอบสินค้าไม่ถูกต้องตามจำนวนในสัญญาซื้อขายระหว่างประเทศจึงอาจมีกรณีต้องนำกฎหมายต่าง ๆ มาใช้บังคับกับกรณีพิพาท ดังต่อไปนี้

¹⁸ มาตรา 150 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

การใดมีวัตถุประสงค์เป็นการต้องห้ามชัดแจ้งโดยกฎหมายเป็นการพนันวิสัยหรือเป็นการขัดต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน การนั้นเป็นโมฆะ

¹⁹ พันธุ์ทิพย์ กาญจนะจิตรา สายสุนทร, “สัญญาซื้อขายสินค้าระหว่างประเทศเสถียรภาพในทางกฎหมายและประเทศไทย,” รพีสาร, ฉบับที่ 8, ปีที่ 3, น.29-30, (กรกฎาคม-กันยายน 2537).

1. การใช้ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ลักษณะซื้อขาย

กฎหมายที่จะบังคับต่อสัญญาซื้อขายระหว่างประเทศโดยเฉพาะหากคู่สัญญาฝ่ายหนึ่งเป็นคนไทย คู่สัญญาฝ่ายคนไทยย่อมต้องการเลือกใช้กฎหมายที่ตนมีความรู้ความเข้าใจเป็นอย่างดี และประเทศไทยยังไม่ได้เข้าร่วมเป็นภาคีใน CISG หรือมีกฎหมายเกี่ยวกับการซื้อขายระหว่างประเทศเป็นการเฉพาะ ดังนั้น คู่สัญญาที่เป็นคนไทยอาจต้องเลือกใช้กฎหมายลักษณะซื้อขายในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์บังคับแก่สัญญาซื้อขายระหว่างประเทศนี้ โดยเฉพาะหากคู่สัญญาที่เป็นคนไทยมีอำนาจการต่อรองเหนือกว่าคู่สัญญาอีกฝ่ายหนึ่ง จึงสามารถกำหนดกฎหมายที่บังคับแก่สัญญาได้ สาเหตุอีกประการหนึ่งที่ทำให้สัญญาซื้อขายระหว่างประเทศตกอยู่ภายใต้กฎหมายลักษณะซื้อขายในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ก็คือ บทบัญญัติของกฎหมายลักษณะซื้อขายในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ไม่ได้จำกัดการใช้บังคับต่อสัญญาซื้อขายภายในประเทศเท่านั้น ซึ่งหากมีข้อพิพาทเกิดขึ้นในสัญญาซื้อขายสินค้าระหว่างประเทศ ศาลที่รับพิจารณาคดีจึงต้องใช้กฎหมายที่คู่สัญญามีเจตนาตกลงเลือกใช้ แม้สัญญาดังกล่าวจะมีลักษณะความสัมพันธ์เป็นไปในทางระหว่างประเทศ ซึ่งสอดคล้องกับพระราชบัญญัติการขัดกันแห่งกฎหมาย พ.ศ. 2481 มาตรา 13²⁰ โดยกฎหมายขัดกันยอมรับการตกลงของคู่สัญญาในการเลือกกฎหมายบังคับต่อสัญญาของตนได้ แต่ทั้งนี้ ต้องไม่ขัดกับกฎหมายที่เกี่ยวกับความสงบเรียบร้อยและศีลธรรมอันดีของประชาชน

นอกจากนี้ อาจมีกรณีที่คู่สัญญาทั้งสองฝ่ายไม่ได้ตกลงเลือกกฎหมายที่จะบังคับแก่สัญญาซื้อขายสินค้าระหว่างประเทศเอาไว้ในสัญญาอย่างชัดแจ้ง และคู่ความนำคดีขึ้นสู่ศาลไทย ดังนั้น หากข้อพิพาทเกี่ยวกับสัญญาซื้อขายที่มีลักษณะระหว่างประเทศเกิดขึ้นในประเทศไทย ศาลไทยจึงต้องเริ่มพิจารณาจากพระราชบัญญัติการขัดกันแห่งกฎหมาย พ.ศ. 2481 เสียก่อน และหากในพระราชบัญญัติดังกล่าวกำหนดให้ใช้กฎหมายไทยบังคับแล้วจึงพิจารณาบทบัญญัติ ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ของไทย ด้วยสาเหตุต่าง ๆ ที่กล่าวมาข้างต้น กฎหมายที่บังคับต่อสัญญา

²⁰ มาตรา 13 แห่งพระราชบัญญัติการขัดกันแห่งกฎหมาย พ.ศ. 2481

ปัญหาว่าจะพึงใช้กฎหมายใดบังคับสำหรับสิ่งซึ่งเป็นสาระสำคัญ หรือผล แห่งสัญญานั้น ให้วินิจฉัยตามเจตนาของคู่กรณี ในกรณีที่ไม้อาจหยั่งทราบเจตนาชัดแจ้งหรือ โดยปริยายได้ ถ้าคู่สัญญามีสัญชาติอันเดียวกัน กฎหมายที่จะใช้บังคับ ก็ได้แก่กฎหมายสัญชาติอันร่วมกันแห่งคู่สัญญา ถ้าคู่สัญญาไม่มีสัญชาติอันเดียวกัน ก็ให้ใช้กฎหมายแห่งถิ่นที่สัญญานั้นได้ทำขึ้น ถ้าสัญญานั้นได้ทำขึ้นระหว่างบุคคลซึ่งอยู่ห่างกันโดยระยะทาง ถิ่นที่ถือว่าสัญญานั้นได้เกิดเป็นสัญญาขึ้นคือถิ่นที่คำบอกกล่าวสนองไปถึงผู้เสนอ ถ้าไม่อาจหยั่งทราบถิ่นที่ว่านั้นได้ ก็ให้ใช้กฎหมายแห่งถิ่นที่จะพึงปฏิบัติตามสัญญานั้น สัญญาย่อมไม่เป็นโมฆะ ถ้าได้ทำถูกต้องตามแบบอันกำหนดไว้ในกฎหมาย ซึ่งใช้บังคับแก่ผลแห่งสัญญานั้น

ซื้อขายระหว่างประเทศที่คู่สัญญาฝ่ายหนึ่งเป็นคนไทยอาจได้แก่บทบัญญัติ ของกฎหมายลักษณะซื้อขายในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ก็ได้

2. กฎหมายขัดกันชี้ให้ไปใช้กฎหมายของประเทศภาคี CISG หรือกฎหมายของประเทศอื่น

ประเทศไทยมีกฎหมายว่าด้วยการขัดกันแห่งกฎหมาย คือ พระราชบัญญัติว่าด้วยการขัดกันแห่งกฎหมาย พ.ศ. 2481 ดังนั้น หากศาลไทยพิจารณาคดีสัญญาซื้อขายระหว่างประเทศจึงต้องนำกฎหมายขัดกันเพื่อชี้ช่องกฎหมายที่จะบังคับต่อสัญญา และหากกฎหมายขัดกันชี้ให้ใช้กฎหมายของประเทศซึ่งเป็นภาคีของ CISG และประเทศดังกล่าวได้อนุมัติการ CISG เป็นกฎหมายภายในเป็นที่เรียบร้อยแล้ว หรือด้วยลักษณะพิเศษเฉพาะของ CISG ใน Article1 (1)(b)²¹ กล่าวคือ เมื่อกฎเกณฑ์ของกฎหมายระหว่างประเทศแผนกคดีบุคคลนำไปสู่การใช้กฎหมายของรัฐภาคีของอนุสัญญา เช่นนี้ย่อมแสดงว่าแม้คู่สัญญาฝ่ายที่เป็นคนไทยจะมีได้ต้องการใช้ CISG เป็นกฎหมายที่บังคับต่อสัญญาก็ไม่อาจหลีกเลี่ยงได้ อีกทั้งประเทศส่วนใหญ่ก็ได้เข้าเป็นภาคีของ CISG แล้ว ดังนั้น โอกาสที่คู่สัญญาที่เป็นคนไทยจะถูกบังคับให้สัญญาซื้อขายตกอยู่ภายใต้การมีผลของอนุสัญญาฉบับดังกล่าวจึงเป็นไปได้ค่อนข้างมากนั่นเอง นอกจากนี้อาจมีกรณีที่กฎหมายขัดกันของไทยชี้ให้ไปใช้กฎหมายของต่างประเทศในการตัดสินคดีพิพาทที่เกิดขึ้นก็ได้

3. การใช้ CISG หรือกฎหมายอื่นโดยความตกลงของคู่สัญญา

บางครั้งคู่สัญญาคนไทยที่ทำธุรกิจซื้อขายสินค้าระหว่างประเทศอยู่บ่อยครั้งก็มักจะมีความรู้ความเข้าใจในหลักเกณฑ์ของ CISG อยู่บ้าง จึงอาจตกลงให้ CISG เป็นกฎหมายที่มีผลบังคับต่อสัญญาของตน ดังนั้น หากมีคดีขึ้นศาลไทย ก็จะต้องใช้ CISG ในฐานะที่เป็นกฎหมายที่มีผลบังคับต่อสัญญา แม้ว่าสัญญาซื้อขายดังกล่าวจะมีลักษณะระหว่างประเทศ แต่ทั้งนี้ตามพระราชบัญญัติว่าด้วยการขัดกันแห่งกฎหมาย พ.ศ. 2481 มาตรา 13 ยินยอมให้คู่สัญญาสามารถตกลงให้นำกฎหมายหรือกฎเกณฑ์อื่นมาบังคับต่อสัญญาได้ แต่ทั้งนี้ก็มีเงื่อนไขว่า กฎเกณฑ์หรือกฎหมายดังกล่าวต้องไม่เป็นการขัดต่อประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 150, มาตรา 151 และพระราชบัญญัติว่าด้วยการขัดกันแห่งกฎหมาย มาตรา 4²²

²¹ Article1 of CISG

(1) This Convention applies to contracts of sale of goods between parties whose places of business are in different States:

(b) when the rules of private international law lead to the application of the law of a Contracting State.

²² มาตรา 4 แห่งพระราชบัญญัติว่าด้วยการขัดกันแห่งกฎหมาย พ.ศ. 2481

ดังนั้น จะเห็นได้ว่าอาจเกิดกรณีที่จะต้องใช้กฎหมายไทย หรือก็คือ ประมวลกฎหมายแพ่ง และพาณิชย์มาปรับใช้แก่กรณีพิพาทที่เกี่ยวกับเรื่องสัญญาซื้อขายระหว่างประเทศด้วย ซึ่งเป็นที่แน่นอนว่ากรณีการส่งมอบสินค้าไม่ถูกต้องตามจำนวนในสัญญาซื้อขายระหว่างประเทศ ก็เลี้ยงไม่พันที่จะต้องใช้ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์บังคับแก่กรณีเช่นกัน

4.2.2 ความเหมาะสมของการปรับใช้กฎหมายไทยในสัญญาซื้อขายระหว่างประเทศ

เนื่องจากประเทศไทยยังไม่มีกฎหมายที่จะนำมาปรับใช้กับสัญญาซื้อขายระหว่างประเทศ โดยเฉพาะ และประเทศไทยก็ยังไม่ได้เข้าเป็นภาคีอนุสัญญาระหว่างประเทศใด ๆ ที่มีบทบัญญัติเกี่ยวกับเรื่องสัญญาซื้อขายระหว่างประเทศ ดังที่กล่าวไปแล้วในข้างต้น ดังนั้น หากเกิดคดีพิพาทขึ้น ก็มีโอกาสที่ศาลไทยจะนำประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาปรับใช้กับกรณี รวมถึงคดีพิพาทเกี่ยวกับการส่งมอบสินค้าไม่ตรงตามจำนวนในสัญญาซื้อขายระหว่างประเทศด้วย

จากข้างต้นจะเห็นได้ว่า ในเรื่องการส่งมอบสินค้าไม่ถูกต้องตามจำนวนในสัญญาซื้อขายระหว่างประเทศนั้น จะต้องใช้มาตรา 465 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ปรับใช้แก่กรณี ซึ่งตามบทบัญญัติดังกล่าว หากนำมาใช้บังคับกับสัญญาซื้อขายระหว่างประเทศแล้วนั้นจะมีข้อควรพิจารณาดังต่อไปนี้

1. การส่งมอบสินค้าขาดตกบกพร่อง

กรณีการส่งมอบสินค้าขาดตกบกพร่องในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ได้มีบทบัญญัติถึงสิทธิของผู้ซื้อแตกต่างกัน คือ CISG ไม่มีการบัญญัติให้สิทธิผู้ซื้อไว้ชัดเจนว่าผู้ซื้อจะมีสิทธิบอกปิดไม่รับสินค้าหรือไม่เพียงไร หรือจะต้องรับการส่งมอบของผู้ขายที่ขาดตกบกพร่องไว้หรือไม่ CISG เพียงแต่บัญญัติให้สิทธิแก่ผู้ซื้อไว้เป็นการทั่วไป คือ ผู้ซื้อสามารถเรียกให้ผู้ขายชำระหนี้ โดยกำหนดระยะเวลาพอสมควรแก่ผู้ขาย ซึ่งระหว่างที่รอให้ผู้ขายชำระหนี้ ผู้ซื้อไม่สามารถใช้สิทธิเยียวยาอื่นได้ และผู้ซื้อยังมีสิทธิบอกเลิกสัญญาด้วย แต่จะบอกเลิกสัญญาได้นั้นจะต้องเป็นกรณีที่จำนวนของสินค้าเป็นสาระสำคัญของสัญญาซื้อขายระหว่างประเทศเท่านั้น

ส่วนกรณี PEL - S ไม่ได้มีบทบัญญัติในเรื่องดังกล่าวไว้ชัดเจน แต่บัญญัติถึงหน้าที่ของผู้ซื้อที่จะต้องแจ้งผู้ขายว่าผู้ขายส่งมอบสินค้าไม่ถูกต้องครบถ้วน แต่ทั้งนี้ ผู้ซื้อไม่ต้องแจ้งข้อความดังกล่าว หากมีเหตุอันสมควรให้เชื่อว่าผู้ขายจะไม่ส่งมอบสินค้าจำนวนที่เหลืออย่างแน่นอน

ถ้าจะต้องใช้กฎหมายต่างประเทศบังคับและตามกฎหมายต่างประเทศนั้น กฎหมายที่จะใช้บังคับได้แก่กฎหมายแห่งประเทศสยาม ให้ใช้กฎหมายภายในแห่งประเทศสยามบังคับ มิใช่กฎเกณฑ์แห่งกฎหมายสยามว่าด้วยการขัดกันแห่งกฎหมาย

จากการบัญญัติที่แตกต่างกันข้างต้น ผู้เขียนมีความเห็นว่าการบัญญัติสิทธิของผู้ซื้อไว้เป็นการทั่วไปอย่างไร CISG มีความเหมาะสมกับการใช้บังคับในกรณีที่เป็นข้อพิพาทตามสัญญาซื้อขายระหว่างประเทศเนื่องจากกฎหมายภายในของแต่ละประเทศมีการบัญญัติให้สิทธิไว้แตกต่างกัน ดังนั้น การบัญญัติสิทธิเป็นการทั่วไปจึงทำให้สามารถนำมาปรับใช้ได้กับกรณีพิพาทที่อาจเกิดขึ้นได้หลากหลาย นอกจากนี้การบัญญัติดังกล่าวยังเป็นการส่งผลต่อการค้าระหว่างประเทศด้วย กล่าวคือ การบัญญัติในลักษณะดังกล่าวจะส่งผลให้การเลิกสัญญาซื้อขายระหว่างประเทศเป็นไปได้ยากยิ่งขึ้น ซึ่งเป็นผลดีเนื่องมาจากสัญญาซื้อขายระหว่างประเทศเกิดขึ้นได้ยากกว่าสัญญาซื้อขายภายในประเทศ และเมื่อสัญญาเกิดขึ้นแล้ว ก็ส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจของประเทศนั้น ๆ ด้วย จึงควรมีความพยายามที่จะรักษานิติสัมพันธ์ของคู่สัญญาในสัญญาซื้อขายระหว่างประเทศให้คงอยู่ และการมีสิทธิดังกล่าวทำให้ผู้ซื้อสามารถใช้สิทธิอื่นเพื่อเป็นการเยียวยาความเสียหายที่เกิดขึ้นก่อน และให้สิทธิเลิกสัญญาเป็นทางเลือกสุดท้ายของผู้ซื้อเพื่อไม่ให้มีเลิกสัญญาโดยไม่จำเป็น

2. การส่งมอบสินค้าจำนวน

ในบทบัญญัติเรื่องการส่งมอบลำจำนวนนั้นตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ได้วางหลักให้ผู้ซื้อ มีสิทธิในการรับสินค้าไว้ตามจำนวนที่ระบุไว้ในสัญญา ส่วนที่เกินจำนวนมาสามารถบอกปิดได้ หรือใช้สิทธิปฏิเสธไม่รับมอบสินค้าที่ผู้ขายนำมาส่งมอบทั้งหมดก็ได้ อีกทั้งยังสามารถที่จะรับสินค้าไว้ทั้งหมดตามที่ผู้ขายส่งมอบให้ และใช้ราคาแก่ผู้ขายตามส่วนก็ได้

ทั้งนี้ กฎหมายไทยได้บัญญัติไว้เป็นประการเดียวกันกับใน CISG และ PEL - S คือ กรณีสิทธิของผู้ซื้อที่จะรับมอบสินค้าไว้ตามจำนวนในสัญญา และบอกปิดในส่วนที่ลำจำนวน กับกรณีที่ผู้ซื้อสามารถรับสินค้าไว้ทั้งหมดและใช้ราคาตามส่วน

ส่วนที่แตกต่างจากบทบัญญัติใน CISG และ PEL - S คือ สิทธิในการบอกปิดไม่รับสินค้าไว้ทั้งหมด กล่าวคือ ใน CISG และ PEL - S ไม่มีการบัญญัติรับรองสิทธิดังกล่าวให้แก่ผู้ซื้อ

จากกรณีดังกล่าว เห็นว่า การบัญญัติโดยให้สิทธิผู้ซื้อตาม CISG และ PEL-S นั้นมีความเหมาะสมแก่การบังคับใช้กับสัญญาซื้อขายระหว่างประเทศมากกว่าที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ เนื่องจากเป็นสัญญาซื้อขายระหว่างประเทศ กฎเกณฑ์ที่จะนำมาบังคับใช้ควรให้สิทธิที่จะบอกเลิกสัญญาของคู่สัญญาเป็นแนวทางการแก้ปัญหาสุดท้ายระหว่างคู่สัญญาเพื่อคงไว้ซึ่งสัญญาซื้อขายระหว่างประเทศ การให้สิทธิผู้ซื้อที่จะบอกปิดไม่รับสินค้าทั้งจำนวนได้ก็เท่ากับว่าเป็นการเปิดโอกาสให้ผู้ซื้อใช้สิทธิเลิกสัญญาในภายหลังได้ นอกจากนี้ หากบัญญัติให้ผู้ซื้อ มีสิทธิบอกปิดไม่รับสินค้าทั้งจำนวนดังเช่นประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ก็จะเป็นการไม่เหมาะสมกับสัญญาซื้อขายระหว่างประเทศ เพราะแม้การบอกปิดไม่รับสินค้าจะไม่มีผลเป็นการเลิกสัญญา แต่จะมีผลให้ผู้ขายต้องขนสินค้ากลับไปและนำกลับมาส่งมอบใหม่ให้ถูกต้อง ซึ่งจะทำให้เกิดความลำบากวุ่นวายในการขนส่งสินค้าไปและกลับ ทั้งเรื่องค่าขนส่ง ค่าเก็บรักษาสินค้า ความเสี่ยงภัย

ในการขนส่งสินค้า ระยะเวลาที่ต้องเสียไปในการขนส่งสินค้า ทั้งนี้ การที่ CISG มีการบัญญัติสิทธิของผู้ซื้อไว้เป็นการเฉพาะแตกต่างจากกรณีการส่งมอบสินค้าขาดตกบกพร่องและการส่งมอบสินค้าระคนกัน ผู้เขียนเห็นว่ามีความเหมาะสมแล้ว เนื่องจากการส่งมอบสินค้าลำจำนวนมีความแตกต่างกับกรณีการส่งมอบสินค้าขาดตกบกพร่องและการส่งมอบสินค้าระคนกัน เพราะการส่งมอบสินค้าลำจำนวนเป็นกรณีที่ผู้ขายปฏิบัติการค้าระหนึ่งได้ถูกต้องครบถ้วนตามสัญญาแล้วซึ่งมีผลทำให้สัญญาซื้อขายระหว่างประเทศนั้นระงับสิ้นไปทั้งหมด หากแต่มีสินค้าอีกส่วนหนึ่งที่ส่งมอบเกินจำนวนมา แต่สำหรับการส่งมอบสินค้าขาดตกบกพร่องและการส่งมอบสินค้าลำจำนวนนั้นหาผลเป็นการทำให้หนี้ตามสัญญาซื้อขายระหว่างประเทศระงับสิ้นไปทั้งจำนวนไม่ ดังนั้น จึงควรมีการบัญญัติถึงสิทธิของผู้ซื้อในการจัดการกับสินค้าส่วนที่เกินจำนวนมา โดยแยกออกจากส่วนที่ทำให้หนี้ตามสัญญาซื้อขายระหว่างประเทศระงับไปแล้วไว้เป็นการเฉพาะ ซึ่งหากบัญญัติให้สิทธิไว้เป็นการทั่วไปอย่างกรณีการส่งมอบสินค้าขาดตกบกพร่องและการส่งมอบสินค้าลำจำนวนก็จะเป็นการเปิดช่องให้ผู้ซื้อใช้สิทธิได้กว้างเกินไปและไม่เหมาะสมกับกรณี เช่น หากให้ผู้ซื้อสามารถเลิกสัญญาได้ก็จะเป็นการขัดกับหลักของสัญญาซื้อขายระหว่างประเทศที่จะให้ใช้สิทธิเลิกสัญญาเป็นหนทางเยียวยาแก่คู่กรณีเป็นทางออกสุดท้ายเฉพาะกรณีที่จำเป็นเท่านั้น ทั้ง ๆ ที่ในกรณีนี้ไม่จำเป็นจะต้องเลิกสัญญากันแต่อย่างใด เนื่องจากการส่งมอบของผู้ขายมีส่วนหนึ่งที่ทำให้หนี้ตามสัญญาซื้อขายระหว่างประเทศระงับไปทั้งหมดแล้ว เป็นต้น อีกทั้งกฎหมายระหว่างประเทศนั้นยังมีขึ้นเพื่อทำให้แต่ละประเทศที่มีกฎหมายภายในที่แตกต่างกันสามารถใช้กฎหมายที่มีหลักเกณฑ์เดียวกันบังคับแก่กรณีได้ การบัญญัติให้สิทธิโดยกว้างในกรณีนี้นั้นจะทำให้เกิดแนวทางการตีความที่แตกต่างกันไปในแต่ละประเทศ เช่น กรณีที่นักกฎหมายไทยตีความสิทธิกรณีนี้โดยตั้งอยู่บนหลักของการใช้สิทธิโดยสุจริตตามมาตรา 5 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ในขณะที่นักกฎหมายอังกฤษไม่มีการใช้หลักสุจริตเป็นหลักกฎหมายทั่วไป เป็นต้น ดังนั้น กฎหมายไทยที่เหมาะสมจะนำมาใช้บังคับกับกรณีที่ผู้ขายส่งมอบสินค้าลำจำนวนจึงไม่ควรมีการให้สิทธิผู้ซื้อที่จะบอกปิดไม่รับการส่งมอบสินค้าทั้งหมด และควรมีการบัญญัติสิทธิของผู้ซื้อไว้ชัดเจนดังเช่นใน CISG

3. การส่งมอบสินค้าระคนกัน

ในกรณีการส่งมอบสินค้าระคนกับทรัพย์สินอื่นนั้นตามกฎหมายไทยได้ให้สิทธิผู้ซื้อ คือ ผู้ซื้อสามารถรับสินค้าเฉพาะส่วนที่ถูกต้องตามสัญญา ส่วนสินค้าอื่นที่ระคนกันมาในการส่งมอบของผู้ขาย ผู้ซื้อที่มีสิทธิบอกปิดไม่รับได้ หรือผู้ซื้อที่มีสิทธิที่จะบอกปิดไม่รับการส่งมอบสินค้าที่ระคนกันนั้นทั้งหมดก็ได้

ใน CISG ไม่ได้บัญญัติให้สิทธิของผู้ซื้อกรณีผู้ขายส่งมอบสินค้าระคนกันไว้เป็นการเฉพาะ แต่ให้ผู้ซื้อที่มีสิทธิเหมือนกรณีที่ผู้ขายส่งมอบสินค้าขาดตกบกพร่องโดยอนุโลม ส่วนใน PEL – S ก็ไม่มีการบัญญัติให้สิทธิผู้ซื้อไว้โดยชัดเจนเช่นกัน

กรณีดังกล่าว ผู้เขียนมีความเห็นว่าการบัญญัติให้สิทธิผู้ซื้อตาม CISG มีความเหมาะสมในการนำมาปรับใช้แก่กรณีการส่งมอบสินค้าระคนกันในสัญญาซื้อขายระหว่างประเทศมากกว่า เนื่องจากการบัญญัติสิทธิของผู้ซื้อไว้เป็นการทั่วไปที่จะทำให้สามารถนำมาปรับใช้แก่กรณีพิพาทได้หลากหลาย ซึ่งเหมาะสมกับสัญญาซื้อขายระหว่างประเทศ และมีใจความที่สมเหตุสมผลแล้ว มีการให้ใช้สิทธิเยียวยาในประการอื่น ๆ ก่อน เช่น สิทธิเรียกร้องให้ผู้ขายชำระหนี้ให้ถูกต้อง และให้สิทธิเลิกสัญญาเป็นหนทางเยียวยาสุดท้าย เพื่อให้สัญญาซื้อขายระหว่างประเทศสามารถเลิกสัญญากันได้ยากที่สุด เนื่องจากสัญญาซื้อขายระหว่างประเทศนั้นมีผลกระทบต่อระบบเศรษฐกิจในวงกว้าง และเป็นสัญญาที่มักจะมีมูลค่าการซื้อขายที่สูง ส่งผลต่อเม็ดเงินที่จะเป็นรายได้ของประเทศ

จากที่กล่าวมาข้างต้นนั้น ผู้เขียนเห็นว่า บทบัญญัติในเรื่องการส่งมอบสินค้าไม่ถูกต้องตามจำนวนในสัญญาซื้อขายระหว่างประเทศ ทั้งกรณีการส่งมอบสินค้าขาดตกบกพร่อง การส่งมอบสินค้าล่าช้าจำนวน และการส่งมอบสินค้าระคนกันของ CISG มีความเหมาะสมในการนำมาปรับใช้กับสัญญาซื้อขายระหว่างประเทศมากกว่ากฎหมายไทย โดยในกรณีการส่งมอบสินค้าขาดตกบกพร่อง และการส่งมอบสินค้าล่าช้าจำนวนมีความเหมาะสมทั้งในส่วนของใจความที่ได้บัญญัติสิทธิเป็นการทั่วไป และในส่วนของเนื้อหาที่บัญญัติให้สิทธิต่าง ๆ รวมถึงการบัญญัติให้สิทธิเลิกสัญญาเป็นทางออกสุดท้าย และในกรณีการส่งมอบล่าช้าจำนวนที่มีการบัญญัติสิทธิไว้เป็นการเฉพาะ เนื่องจากการส่งมอบสินค้าล่าช้าจำนวนมีความแตกต่างกับการส่งมอบสินค้าขาดตกบกพร่องและการส่งมอบสินค้าระคนกัน กล่าวคือ การส่งมอบสินค้าล่าช้าจำนวนเป็นการชำระหนี้ที่ทำให้หนี้ของผู้ขายตามสัญญาซื้อขายระหว่างประเทศระงับลงไปทั้งหมด และสิทธิที่บัญญัติไว้เป็นการเฉพาะนี้ก็ยังมีผลทำให้สัญญาซื้อขายระหว่างประเทศเลิกได้ยากขึ้นอีกด้วย นอกจากนี้การที่ไม่ให้สิทธิผู้ซื้อในการบอกปิดไม่รับสินค้าทั้งจำนวนก็มีความสมเหตุสมผลแล้วเช่นกัน

จะเห็นได้ว่า การใช้ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 465 บังคับแก่สัญญาซื้อขายระหว่างประเทศ ส่งผลเสียมากกว่าผลดี กล่าวคือ ส่งผลต่อการบังคับใช้กฎหมายให้มีความเป็นธรรมแก่คู่กรณีทั้งสองฝ่าย บทบัญญัติบางกรณีเมื่อนำมาบังคับใช้แล้วก็ไม่มีความสมเหตุสมผล ไม่เอื้อต่อลักษณะเฉพาะของความเป็นสัญญาระหว่างประเทศ ไม่มีความสอดคล้องกับหลักเกณฑ์ของสากล ส่งผลต่อความน่าเชื่อถือประเทศไทย ซึ่งกระทบต่อการเข้ามาลงทุนของชาวต่างชาติภายในประเทศ ทำให้เศรษฐกิจไทยขาดโอกาสในการพัฒนา และเห็นว่า บทบัญญัติตาม CISG มีความเหมาะสมที่จะนำมาปรับใช้แก่กรณีพิพาทเรื่องการส่งมอบสินค้าไม่ถูกต้องตามจำนวนในสัญญาซื้อขายระหว่างประเทศ ทั้งในกรณีการส่งมอบสินค้าขาดตกบกพร่อง การส่งมอบสินค้าล่าช้าจำนวน และการส่งมอบสินค้าระคนกัน ดังนั้น จึงควรมีการบัญญัติกฎหมายไทยที่มีผลบังคับใช้กับสัญญาซื้อขายระหว่างประเทศไว้เป็นการเฉพาะ และมีเนื้อความในทำนองเดียวกับที่บัญญัติไว้ใน CISG ซึ่งในปัจจุบันได้มีร่างพระราชบัญญัติสัญญาซื้อขายสินค้าทางพาณิชย์ พ.ศ. ที่ได้ยกร่างการนำหลักเกณฑ์ที่มี

ความเป็นสากลมารวบรวมไว้ในร่างพระราชบัญญัติดังกล่าว เช่น หลักเกณฑ์ตาม CISG เป็นต้น ผู้เขียนจึงมีความเห็นว่า ควรมีการผลักดันให้ร่างพระราชบัญญัตินี้มีผลใช้บังคับได้จริง หรืออาจแก้ปัญหาโดยให้ประเทศไทยเข้าเป็นภาคีของ CISG เพื่อที่จะได้มีหลักเกณฑ์ที่เป็นสากลเช่นเดียวกับประเทศอื่น ๆ ไว้ใช้บังคับกับสัญญาซื้อขายระหว่างประเทศก็ได้

บทที่ 5

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

กฎหมายไทยมีการบัญญัติให้สิทธิแก่ผู้ซื้อในกรณีที่ผู้ขายส่งมอบสินค้าไม่ถูกต้องตามจำนวนในสัญญาซื้อขาย ที่นอกเหนือไปจากบทบัญญัติทั่วไปว่าด้วยเรื่องหนี้ และว่าด้วยเรื่องสัญญา ซึ่งได้ถูกบัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 465 ดังนี้

“ในการซื้อขายสังหาริมทรัพย์นั้น

(1) หากว่าผู้ขายส่งมอบทรัพย์สินน้อยกว่าที่ได้สัญญาไว้ ท่านว่าผู้ซื้อจะปฏิเสธไม่รับเอาเลยก็ได้ แต่ถ้าผู้ซื้อรับเอาทรัพย์สินนั้นไว้ผู้ซื้อก็ต้องใช้ราคาตามส่วน

(2) หากว่าผู้ขายส่งมอบทรัพย์สินมากกว่าที่ได้สัญญาไว้ ท่านว่าผู้ซื้อจะรับเอาทรัพย์สินนั้นไว้แต่เพียงตามสัญญา และนอกจากนั้นปฏิเสธก็ได้หรือจะปฏิเสธทั้งหมดไม่รับเอาไว้เลยก็ได้ ถ้าผู้ซื้อรับเอาทรัพย์สินอันเขาส่งมอบเช่นนั้นไว้ทั้งหมดผู้ซื้อก็ต้องใช้ราคาตามส่วน

(3) หากว่าผู้ขายส่งมอบทรัพย์สินตามที่ได้สัญญาไว้ระคนกับทรัพย์สินอย่างอื่นอันมิได้รวมอยู่ในข้อสัญญาไซ้ ท่านว่าผู้ซื้อจะรับเอาทรัพย์สินไว้แต่ตามแต่ตามสัญญาและนอกจากนั้นปฏิเสธก็ได้หรือจะปฏิเสธทั้งหมดก็ได้”

โดยมีการบัญญัติมาตรา 465 ไว้ตั้งแต่ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ฉบับแรกที่ประกาศให้มีผลบังคับใช้ในวันที่ 1 มกราคม พ.ศ. 2468 โดยเนื้อหาของมาตราดังกล่าวในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ฉบับแรกนั้นไม่มีความแตกต่างจากประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ฉบับปัจจุบัน มีแต่เพียงการใช้ภาษาที่ถูกปรับเปลี่ยนให้ทันสมัยเหมาะสมกับกาลเวลาที่เปลี่ยนไปเท่านั้น ทั้งนี้ ไม่พบถึงแหล่งที่มาโดยชัดเจนของมาตราดังกล่าวว่ามีที่มาจากที่ใด แต่มีข้อสันนิษฐานเกี่ยวข้องกับ มีการกล่าวอ้างว่า บรรพ 3 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ประเทศไทยได้เลียนมาจากกฎหมายของประเทศญี่ปุ่น ซึ่งมีต้นแบบมาจากกฎหมายของประเทศเยอรมนี โดยประเทศญี่ปุ่นได้ศึกษาและแก้ไขปรับปรุงก่อนจะนำมาบัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายของตน เพื่อความสอดคล้องกับวิถีชีวิต ประเพณี และวัฒนธรรมของชาวญี่ปุ่น นอกจากนี้ยังมีข้อสันนิษฐานอีกด้วยว่าประเทศไทยได้บัญญัติกฎหมายในเรื่องการซื้อขายโดยเลียนแบบมาจาก The Sale of Goods Act 1893 ซึ่งเป็นกฎหมายของประเทศอังกฤษ

เมื่อพิจารณาบทบัญญัติเรื่องสิทธิของผู้ซื้อในกรณีที่ผู้ขายส่งมอบสินค้าไม่ถูกต้องตามจำนวนในสัญญาซื้อขายทั้งจากกฎหมายของประเทศญี่ปุ่น กฎหมายของประเทศเยอรมนี และกฎหมายของประเทศอังกฤษแล้ว พบว่าในบทบัญญัติของกฎหมายของประเทศญี่ปุ่นกับกฎหมายของประเทศเยอรมนีมีความคล้ายคลึงกัน แต่แตกต่างจากบทบัญญัติตามกฎหมายไทย โดยกฎหมายไทย

บัญญัติไว้เหมือนกับบทบัญญัติตามกฎหมายของประเทศอังกฤษ คือ The Sale of Goods Act 1893 Section 30¹ ซึ่งมีความดังต่อไปนี้

“Section 30 (1) หากผู้ขายส่งมอบสินค้าให้ผู้ซื้อในปริมาณที่น้อยกว่าที่ผู้ขายตกลงในสัญญาว่าจะขาย ผู้ซื้อที่มีสิทธิปฏิเสธไม่รับมอบสินค้านั้นได้ แต่ถ้าผู้ซื้อได้รับมอบสินค้าที่ผู้ขายส่งมอบให้ นั้น ผู้ซื้อจะต้องชำระราคาตามอัตราที่กำหนดไว้ในสัญญา

(2) หากผู้ขายส่งมอบสินค้าให้ผู้ซื้อในปริมาณมากกว่าที่ผู้ขายตกลงในสัญญาว่าจะขาย ผู้ซื้อที่มีสิทธิรับมอบสินค้าเท่าที่ตกลงไว้ในสัญญา และปฏิเสธที่จะรับมอบสินค้าในส่วนที่เกิน หรือจะปฏิเสธทั้งหมดเลยก็ได้

(3) หากผู้ขายส่งมอบสินค้าให้ผู้ซื้อในปริมาณมากกว่าที่ตกลงไว้ในสัญญา และผู้ซื้อได้รับมอบสินค้าไว้ทั้งหมด ผู้ซื้อจะต้องชำระราคาสำหรับสินค้าที่รับไว้ โดยคำนวณจากราคาที่ระบุไว้ในสัญญา

(4) หากผู้ขายส่งมอบสินค้าให้ผู้ซื้อโดยสินค้านั้นเป็นสินค้าที่ตกลงกันในสัญญาระคนกับสินค้าอื่นที่แตกต่างจากที่ระบุไว้ในสัญญา ผู้ซื้อที่มีสิทธิรับมอบสินค้าเฉพาะในส่วนที่ระบุไว้ ตามสัญญา และปฏิเสธไม่รับมอบสินค้าในส่วนที่แตกต่างจากในสัญญา หรืออาจปฏิเสธไม่รับมอบสินค้าทั้งหมดก็ได้”

จะเห็นได้ว่า บทบัญญัติดังกล่าวในกฎหมายไทยกับกฎหมายอังกฤษมีการบัญญัติให้สิทธิผู้ซื้อไว้เหมือนกัน มีข้อแตกต่างเพียงการแบ่งอนุมาตราเท่านั้น ดังนั้น จึงอาจกล่าวได้ว่าบทบัญญัติ

¹ SOGA Section 30 : Delivery of wrong quantity

(1) Where the seller delivers to the buyer a quantity of goods less than he contracted to sell, the buyer may reject them, but if the buyer accepts the goods so delivered he must pay for them at the contract rate.

(2) Where the seller delivers to the buyer a quantity of goods larger than he contracted to sell, the buyer may accept the goods included in the contract and reject the rest, or he may reject the whole.

(3) Where the seller delivers to the buyer a quantity of goods larger than he contracted to sell and the buyer accepts the whole of the goods so delivered he must pay for them at the contract rate.

(4) Where the seller delivers to the buyer the goods he contracted to sell mixed with goods of a different description not included in the contract, the buyer may accept the goods which are in accordance with the contract and reject the rest, or he may reject the whole.

มาตรา 465 ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ของประเทศไทยมีที่มาจากกฎหมายของประเทศอังกฤษ คือ The Sale of Goods Act 1893 ซึ่งได้มีการแก้ไขเปลี่ยนแปลงเป็น The Sale of Goods Act 1979 ใน Section 30 นั่นเอง

แต่ทั้งนี้ การเลียนบทบัญญัติของกฎหมายต่างประเทศมาโดยไม่มีการนำมาแก้ไขปรับปรุง หรือประยุกต์ให้เข้ากันกับสภาพสังคม แนวคิดทางกฎหมาย หรือกฎหมายท้องถิ่นที่มีผลบังคับใช้อยู่เดิมก็จะทำให้เกิดผลเสียตามมาคือ เกิดปัญหาในการใช้กฎหมายนั้น ๆ กฎหมายที่เลียนมาจะขัดหรือแย้งกับกฎหมายที่มีผลบังคับใช้อยู่เดิม หรือบทบัญญัติอาจมีความย้อนแย้งกันเองภายใต้ประมวลกฎหมายเดียวกัน

กรณีบทบัญญัติมาตรา 465 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ที่ประเทศไทยเลียนมาจากกฎหมายของประเทศอังกฤษพบปัญหาดังกล่าวเช่นเดียวกัน กล่าวคือ แนวคิดพื้นฐานในเรื่องหลักสุจริต ซึ่งกฎหมายของประเทศอังกฤษไม่มีการบัญญัติหลักเรื่องการใช้สิทธิโดยสุจริตไว้ ดังนั้น การใช้สิทธิต่าง ๆ ตามกฎหมายของประเทศอังกฤษจึงไม่ต้องอยู่บนพื้นฐานของความสุจริต และไม่มีหลักสุจริตที่ปลดทอนความตายตัวของการใช้สิทธิในสัญญา² คู่กรณีในสัญญาตามกฎหมายอังกฤษมีอิสระที่จะใช้สิทธิของตนตามสัญญา หรือใช้สิทธิในกรณีที่คู่กรณีผิดสัญญาได้อย่างเสรีโดยไม่ต้องคำนึงถึงเหตุผลใด ๆ ทั้งนี้ ดังจะเห็นได้จากคำกล่าวของ Lord Justice Potter ในคดี James Spencer & Co.Ltd v. Tame Valley Padding Co.Ltd. (1998)³ ที่ว่า เมื่อคู่กรณีมีสิทธิบอกเลิกสัญญา เขาย่อมมีสิทธิบอกเลิกสัญญาได้ โดยศาลไม่ต้องคำนึงถึงมูลเหตุจูงใจในการใช้สิทธิของเขา หรือหลักความชอบธรรมอื่นใด และท่านยังได้กล่าวไว้ด้วยว่า หลักสุจริตไม่เป็นที่รู้จักในกฎหมายอังกฤษในฐานะที่เป็นหลักกฎหมายทั่วไป ดังนั้น ถ้าการกระทำนั้นไม่ผิดข้อตกลงในสัญญาแล้ว เขาย่อมมีอิสระที่จะกระทำการใด ๆ ก็ได้⁴ ดังนั้น การบัญญัติให้สิทธิของกฎหมายอังกฤษจึงเปิดกว้างมาก โดยตัวอย่างคดีที่มีการยืนยันว่ากฎหมายอังกฤษไม่ยอมรับหลักสุจริตนั้นก็คือ คดี Walford and others V Miles and another (1992)⁵ ที่โจทก์และจำเลยได้ตกลงซื้อขายกิจการและหุ้นกัน โดยจำเลยตกลงที่จะไม่ทำการเจรจาซื้อขายกับบุคคลอื่น หากโจทก์สามารถนำจดหมายรับรอง

² กิตติศักดิ์ ปรกติ, หลักสุจริต และเหตุเหนือความคาดหมายในการชำระหนี้ Good Faith & Supervening Events, (กรุงเทพมหานคร : วิญญูชน, 2554), น. 51.

³ Court of Appeal, 8 April 1988 – unreported อ้างจาก R. Zimmermann & S. Whittaker (eds), *Good Faith in European Contract Law*, 2000, p. 40.

⁴ กิตติศักดิ์ ปรกติ, อ้างแล้วเชิงอรรถที่ 2, น. 53.

⁵ [1992] 1 All ER 453 (HL).

หลักประกันจากธนาคาร (comfort letter) มาแสดงต่อจำเลยได้ ต่อมาโจทก์นำจดหมายดังกล่าว มาแสดงต่อจำเลย แต่จำเลยกลับเจรจาซื้อขายกิจการและหุ้นให้กับบุคคลอื่น และยกเลิกข้อตกลง กับโจทก์ ศาล House of Lords ได้ตัดสินไว้ว่า ข้อตกลงที่ห้ามจำเลยไปเจรจาสินค้ากับบุคคลอื่นนั้น ไม่ได้มีกำหนดระยะเวลาไว้ชัดเจนว่า ห้ามจำเลยเป็นระยะเวลาานานเท่าใด ดังนั้น จึงไม่ถือเป็นสัญญา ประกอบ (Collateral Contract) ที่ศาลจะบังคับให้จำเลยปฏิบัติตามได้ กรณีดังกล่าวเป็นเพียง การเจรจาเพื่อเข้าทำสัญญา จึงไม่อาจก่อให้เกิดความรับผิดได้ เพราะแต่ละฝ่ายต่างมีสิทธิที่จะแสวงหา ประโยชน์จากการเจรจานั้น เท่ากับเป็นการยืนยันว่า กฎหมายของประเทศอังกฤษไม่ยอมรับเรื่อง หลักสุจริต แต่การที่ศาลกล่าวไว้ด้วยว่า หากคู่กรณีระยะเวลาที่ชัดเจนว่า จำเลยจะต้องทำตามข้อตกลงนั้น นานเพียงใด คู่กรณีที่ให้ค้ำประกันนั้นอาจต้องรับผิดตามข้อตกลง เป็นการยอมรับหลักสุจริตทางอ้อมนั่นเอง ซึ่งแตกต่างจากกฎหมายไทยที่มีการบัญญัติรับรองหลักการใช้สิทธิโดยสุจริตไว้ ดังนั้น การใช้สิทธิต่าง ๆ ของคู่สัญญา แม้ว่าจะมีกฎหมายบัญญัติรับรองให้สิทธิไว้ แต่คู่สัญญาก็จะต้องใช้สิทธินั้นภายในกรอบ ของความสุจริตด้วย

ทั้งนี้ สิทธิของผู้ซื้อตามมาตรา 465 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ สามารถ แยกพิจารณาออกเป็น 3 กรณี คือ การส่งมอบขาดตกบกพร่อง การส่งมอบลำจำนวน และการส่งมอบ สินค้าระคนกัน ดังนี้

1. การส่งมอบสินค้าขาดตกบกพร่อง

สิทธิในการบอกปิดไม่รับสินค้าทั้งหมดเป็นการบัญญัติที่เปิดโอกาสให้ผู้ซื้อสามารถใช้สิทธิที่มีแต่จะก่อให้เกิดแต่ความเสียหายแก่คู่กรณีโดยที่ตนไม่ได้รับประโยชน์จากการใช้สิทธินั้นได้ แต่ด้วยเหตุที่ การใช้สิทธิตามกฎหมายไทยจะต้องกระทำโดยสุจริต ซึ่งได้มีการบัญญัติรับรองไว้ใน มาตรา 5⁶ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ดังนั้น หากเป็นกรณีที่ผู้ซื้อใช้สิทธิบอกปิดไม่รับ สินค้าทั้งหมดโดยไม่สุจริต ผู้ซื้อก็จะไม่สามารถกระทำได้ ผู้เขียนจึงมีความเห็นว่า บทบัญญัติตาม ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 465 (1) มีความเหมาะสมและมีใจความสมบูรณ์แล้ว โดยที่ไม่ต้องบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมให้มีข้อจำกัดการใช้สิทธิดังเช่นที่มีในกฎหมายอังกฤษแต่อย่างใด เนื่องจากกฎหมายไทยมีหลักเรื่องการใช้สิทธิโดยสุจริตอยู่แล้วนั่นเอง

กรณีสิทธิของผู้ซื้อที่จะรับมอบสินค้าที่ขาดตกบกพร่องและใช้ราคาตามส่วนนั้น เห็นว่า บทบัญญัติดังกล่าวมีความเหมาะสมและเป็นธรรมทั้งกับผู้ซื้อและผู้ขายแล้ว เนื่องจาก เมื่อผู้ขายเป็นผู้ผิดสัญญา ผู้ซื้อจึงมีสิทธิที่จะเลือกว่าจะรับหรือไม่รับสินค้านั้น และเมื่อผู้ซื้อเลือกที่จะ

⁶ มาตรา 5 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

ในการใช้สิทธิแห่งตนก็ตีในการชำระหนี้ก็ตี บุคคลทุกคนต้องกระทำโดยสุจริต

รับสินค้าไว้ ผู้ซื้อก็ควรชำระราคาตอบแทนแก่ผู้ขาย แต่ทั้งนี้ ผู้ซื้อก็ควรที่จะชำระราคาแค่เพียงเท่ากับจำนวนสินค้าที่ผู้ขายส่งมอบ จึงเห็นว่าไม่ต้องแก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติดังกล่าวแล้ว

2. การส่งมอบสินค้าลำจำนวน

กรณีการส่งมอบสินค้าลำจำนวนที่ให้สิทธิผู้ซื้อในการบอกปิดไม่รับสินค้าทั้งหมด ซึ่งมีความไม่เหมาะสมเนื่องจากการส่งมอบลำจำนวนเป็นกรณีที่ผู้ขายส่งมอบสินค้าส่วนหนึ่งมีจำนวนถูกต้องตามที่ระบุไว้สัญญาทุกประการ อันมีผลทำให้หนีตามสัญญาซื้อขายระหว่างผู้ซื้อและผู้ขายระงับไปได้ และอีกส่วนหนึ่ง คือ สินค้าจำนวนที่เกินมาจากสัญญาที่ผู้ซื้อและผู้ขายไม่ได้ตกลงซื้อขายสินค้านั้นไว้ ดังนั้น หากผู้ซื้อต้องการบอกปิดไม่รับสินค้านั้น ก็ควรที่จะมีสิทธิบอกปิดได้เพียงสินค้าส่วนที่ลำจำนวนมาเท่านั้น และผู้ซื้อต้องรับมอบสินค้าในจำนวนตามสัญญาซื้อขาย ซึ่งเป็นการแก้ไขเยียวยาที่เหมาะสมและพอสมควรแก่กรณีแล้ว การบัญญัติให้สิทธิโดยกว้างแก่ผู้ซื้อเช่นนั้น เป็นการเปิดโอกาสให้ผู้ซื้อสามารถใช้สิทธิโดยมิชอบได้ เช่น กรณีที่ผู้ซื้อทำสัญญาซื้อสินค้าจากผู้ขายแล้ว แต่ในภายหลังปรากฏว่ามีผู้ขายรายอื่นขายสินค้าตามสัญญาในราคาที่ถูกลง และเมื่อถึงกำหนดส่งมอบผู้ขายส่งมอบสินค้าลำจำนวนแก่ผู้ซื้อ ผู้ซื้อจึงใช้สิทธิบอกปิดไม่รับสินค้าทั้งจำนวน เพื่อที่จะเลิกสัญญาและไปทำสัญญาซื้อขายกับผู้ขายรายอื่น ทำให้เกิดความไม่เป็นธรรมแก่ผู้ขายเดิมเนื่องจากการที่ผู้ขายส่งมอบสินค้าลำจำนวน หากผู้ซื้อไม่ต้องการสินค้านั้นผู้ซื้อเพียงรับมอบสินค้าไว้เท่าจำนวนตามสัญญา และบอกปิดไม่รับสินค้าที่เกินมาก็เป็นการเพียงพอแล้ว ดังนั้น การให้สิทธิผู้ซื้อดังกล่าวจึงเป็นการเปิดโอกาสให้ผู้ซื้อใช้สิทธิไปในทางที่ไม่ชอบ อันเป็นการขัดกับเรื่องหลักสุจริตที่กฎหมายไทยใช้บังคับ นอกจากนี้ The Sale of Goods Act 1979 Section 30 ก็ได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมในภายหลังโดยการเพิ่มข้อจำกัดในการสิทธิกรณีดังกล่าว คือ ผู้ซื้อจะบอกปิดไม่รับสินค้าทั้งหมดไม่ได้ หากเป็นการลำจำนวนเพียงเล็กน้อย เนื่องจากไม่สมเหตุผลที่จะกระทำเช่นนั้น ทั้งนี้ ตาม Section 30 (2A)(b)⁷ แสดงให้เห็นว่ากฎหมายของประเทศอังกฤษที่เป็นต้นแบบมาตรา 465 ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ก็เล็งเห็นว่าการบัญญัติดังกล่าวเป็นการให้สิทธิแก่ผู้ซื้อไว้กว้างเกินไปนั่นเอง

สิทธิที่จะรับสินค้าเท่าที่ระบุไว้ในสัญญาแล้วบอกปิดในส่วนที่ลำจำนวน เห็นว่ามีความเหมาะสมแล้ว เนื่องจากการส่งมอบสินค้าเป็นหน้าที่ของผู้ขายที่เกิดขึ้นตามสัญญาซื้อขาย ดังนั้นเมื่อผู้ขายจะชำระหนี้ก็ต้องกระทำให้ถูกต้องครบถ้วนตามสัญญาซื้อขาย อันเป็นบ่อเกิดของนิติสัมพันธ์

⁷ SOGA Section 30 : Delivery of wrong quantity

(2A) A buyer may not—

(b) where the seller delivers a quantity of goods larger than he contracted to sell, reject the whole under subsection (2) above, if the shortfall or, as the case may be, excess is so slight that it would be unreasonable for him to do so.

ระหว่างผู้ซื้อและผู้ขาย เมื่อผู้ขายส่งมอบสินค้าจำนวน ผู้ซื้อจึงมีหน้าที่ผูกพันตามสัญญาซื้อขาย ที่จะต้องรับมอบสินค้าและชำระราคาเพียงเท่าที่ได้ตกลงกันไว้ในสัญญาเท่านั้น

สิทธิในการรับสินค้าไว้หมดทั้งจำนวนที่ผู้ขายส่งมอบแล้วใช้ราคาตามส่วน เป็นสิทธิที่เกิดขึ้นเนื่องจากเมื่อผู้ขายส่งมอบสินค้าเกินมาจากที่ตกลงในสัญญา และผู้ซื้อต้องการรับมอบสินค้า จำนวนที่เกินมาด้วย จึงเป็นการสมประโยชน์แก่คู่สัญญาทั้งสองฝ่าย ซึ่งเมื่อผู้ซื้อได้รับมอบสินค้าไปแล้ว ก็มีหน้าที่จะต้องชำระราคาให้ผู้ขายโดยคำนวณจากราคาตามสัญญา ดังนั้น จึงเห็นว่าเป็นสิทธิของผู้ซื้อ ที่ยุติธรรมแก่คู่สัญญาทั้งสองฝ่ายและมีความสมเหตุสมผลแล้ว

3. การส่งมอบสินค้าระคนกัน

กรณีสิทธิของผู้ซื้อทั้ง 2 กรณี ตามที่บัญญัติไว้ในกฎหมายไทย คือ สิทธิในการรับมอบสินค้า เฉพาะที่ระบุในสัญญาแล้วบอกปิดสินค้าอื่นที่ระคนมา และสิทธิในการบอกปิดไม่รับสินค้าที่ผู้ขายส่งมอบ ผู้เขียนมีความเห็นว่า มีความเหมาะสมแล้วเนื่องจากการที่ผู้ขายส่งมอบสินค้าระคนกัน ทำให้ผู้ซื้อ มีความยากลำบากในการแยกสินค้าที่ถูกต้องตามสัญญาออกจากสินค้าที่ไม่ได้ระบุไว้ในสัญญา ดังนั้น หากผู้ซื้อต้องการเลี่ยงความยากลำบากที่จะเกิดขึ้นจากการแยกสินค้า ก็สามารถบอกปิดไม่รับสินค้านั้นได้ เพราะการส่งมอบสินค้าระคนกันเป็นการชำระหนี้ที่ไม่ถูกต้องของผู้ขาย หรือหากผู้ซื้อต้องการที่จะ รับสินค้าไว้เฉพาะตามที่ระบุไว้ในสัญญาก็ย่อมทำได้ ดังนั้น จึงเห็นว่าบทบัญญัตินี้ไม่จำเป็นที่จะต้อง มีการแก้ไขเพิ่มเติมแต่อย่างใด

จากสิทธิของผู้ซื้อกรณีการส่งมอบสินค้าไม่ถูกต้องตามจำนวนในสัญญาซื้อขายตาม กฎหมายไทย มีกรณีที่ไม่เหมาะสมและควรมีการแก้ไขเพิ่มเติม คือ สิทธิในการบอกปิดไม่รับ สินค้าทั้งหมดกรณีการส่งมอบสินค้าจำนวน โดยมีข้อเสนอแนะ คือ ควรให้มีการแก้ไขเพิ่มเติม บทบัญญัติมาตรา 465 (2) แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ จากเดิมที่บัญญัติว่า

“หากว่าผู้ขายส่งมอบทรัพย์สินมากกว่าที่ได้สัญญาไว้ ท่านว่าผู้ซื้อจะรับเอาทรัพย์สินนั้นไว้ แต่เพียงตามสัญญาและนอกกว่านั้นบดเสียก็ได้ หรือจะบดเสียทั้งหมดไม่รับเอาไว้เลยก็ได้ ถ้าผู้ซื้อ รับเอาทรัพย์สินอันเขาส่งมอบเช่นนั้นไว้ทั้งหมด ผู้ซื้อก็ต้องใช้ราคาตามส่วน”

เป็นว่า

“หากว่าผู้ขายส่งมอบทรัพย์สินมากกว่าที่ได้สัญญาไว้ ท่านว่าผู้ซื้อจะรับเอาทรัพย์สินนั้นไว้ แต่เพียงตามสัญญาและนอกกว่านั้นบดเสียก็ได้ ถ้าผู้ซื้อรับเอาทรัพย์สินอันเขาส่งมอบเช่นนั้นไว้ทั้งหมด ผู้ซื้อก็ต้องใช้ราคาตามส่วน”

ทั้งนี้ เพื่อปิดโอกาสของผู้ซื้อที่จะใช้สิทธิดังกล่าวโดยมิชอบโดยอาศัยช่องว่างของกฎหมาย เพื่อให้บทบัญญัติมีความสอดคล้องกับหลักการใช้สิทธิโดยสุจริต และเพื่อให้บทบัญญัติดังกล่าวมีความสมเหตุสมผลโดยให้สิทธิผู้ซื้อที่จะเยียวยาความเสียหายจากการผิดหน้าที่ของผู้ขายโดยพอสมควร แก่กรณี

นอกจากนี้ บทบัญญัติตามกฎหมายไทยในเรื่องการส่งมอบสินค้าไม่ถูกต้องตามจำนวนในสัญญาซื้อขายที่มีผลใช้บังคับกับสัญญาซื้อขายระหว่างประเทศ นั้นคือ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 465 ซึ่งเป็นมาตราที่บัญญัติขึ้นโดยมีความมุ่งหมายที่จะนำมาใช้กับเรื่องสัญญาซื้อขายที่ไม่มีองค์ประกอบระหว่างประเทศ จึงทำให้บทบัญญัติดังกล่าวไม่มีความเหมาะสมที่จะนำมาใช้บังคับกับสัญญาซื้อขายระหว่างประเทศ อีกทั้งหากนำมาตรา 465 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาบังคับใช้กับสัญญาซื้อขายระหว่างประเทศก็จะทำให้เกิดปัญหาต่าง ๆ ได้ เช่น เรื่องสิทธิหน้าที่ระหว่างคู่สัญญาที่อยู่คนละรัฐ ปัญหาการขนส่งข้ามประเทศ เป็นต้น

ดังนั้น ผู้เขียนจึงมีความเห็นว่าประเทศไทยควรใช้หลักกฎหมายตาม CISG ที่ได้ร่างขึ้นโดยคำนึงถึงการนำมาใช้กับข้อพิพาทเรื่องการส่งมอบสินค้าไม่ถูกต้องตามจำนวนในสัญญาซื้อขายระหว่างประเทศโดยตรง โดยประเทศไทยอาจดำเนินการเข้าเป็นภาคีอนุสัญญาดังกล่าวเพื่อเป็นแนวทางหนึ่งในการแก้ไขปัญหา หรืออาจดำเนินการให้มีกฎหมายเฉพาะที่จะนำมาบังคับใช้กับสัญญาซื้อขายระหว่างประเทศในเรื่องการส่งมอบสินค้าไม่ถูกต้องตามจำนวนโดยตรง ซึ่งอาจจะกระทำโดยการผลักดันร่างพระราชบัญญัติสัญญาซื้อขายสินค้าทางพาณิชย์ พ.ศ. ให้มีผลบังคับใช้เนืองจากร่างพระราชบัญญัติดังกล่าวได้นำหลักเกณฑ์ใน CISG และ UCC มาเป็นแบบในการยกร่างแต่อย่างไรก็ตามในร่างพระราชบัญญัติดังกล่าวก็ยังไม่มีการนำเรื่องการส่งมอบสินค้าไม่ถูกต้องตามจำนวนมาบัญญัติไว้อย่างชัดเจน จึงเห็นควรที่จะเพิ่มเติมบทบัญญัติเกี่ยวกับเรื่องดังกล่าวโดยให้มีความเหมือนในทำนองเดียวกับ CISG ตลอดจนเร่งดำเนินการผลักดันร่างพระราชบัญญัติสัญญาซื้อขายสินค้าทางพาณิชย์ พ.ศ. ให้มีผลใช้บังคับในประเทศไทย

บรรณานุกรม

หนังสือและบทความในหนังสือ

- กิตติศักดิ์ ปรกติ. หลักสุจริต และเหตุเหนือความคาดหมายในการชำระหนี้ Good Faith & Supervening Events. กรุงเทพมหานคร : วิญญูชน, 2555.
- กำธร พันธูลภ. คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยหนี้. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยมิตรนราการพิมพ์, 2529.
- จิต เศรษฐบุตร. หลักกฎหมายแพ่งลักษณะหนี้. แก้ไขเพิ่มเติมโดยดาราพร ธีระวัฒน์. พิมพ์ครั้งที่ 20. กรุงเทพมหานคร : โครงการตำราและเอกสารประกอบการสอน คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2554.
- จิตติ ดิงศภิทัย. ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 2 มาตรา 354 ถึง 452 ว่าด้วยมูลแห่งหนี้. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพมหานคร : เรือนแก้วการพิมพ์, 2526.
- จุฑามาศ นิสารัตน์. คำอธิบายกฎหมายว่าด้วยซื้อขาย แลกเปลี่ยน ให้. พิมพ์ครั้งที่ 3 ฉบับปรับปรุงใหม่. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2554.
- จุมพิตา เรื่องวิชาการ. เอกสารประกอบการบรรยายวิชาการซื้อขายระหว่างประเทศ. กรุงเทพมหานคร : ฝ่ายกฎหมาย การไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย, 2545.
- จำปี โสถธิพันธ์. การผิดสัญญาในอนุสัญญาแห่งกรุงเวียนนาว่าด้วยสัญญาซื้อขายระหว่างประเทศ. ในหนังสือรวมบทความทางวิชาการเนื่องในโอกาสครบรอบ 84 ปี ศาสตราจารย์จิตติ ดิงศภิทัย, 2536.
- ชาญชัย แสวงศักดิ์ และวรรณชัย บุญบำรุง. สารความรู้เกี่ยวกับการจัดทำประมวลกฎหมายของต่างประเทศและของไทย. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์นิติธรรม, 2543.
- ไชยยศ เหมะรัชตะ. กฎหมายว่าด้วยสัญญา. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2547.
- ณัฐวิมล อิศรางกูร ณ อยุธยา. คำอธิบายกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ลักษณะซื้อขาย. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2552.
- ดาราพร ธีระวัฒน์. กฎหมายหนี้ : หลักทั่วไป. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์เดือนตุลา, 2558.
- _____. หลักและขอบเขตความรับผิดชอบทางสัญญา. ในหนังสือรวมบทความทางวิชาการเพื่อเป็นอนุสรณ์แก่ศาสตราจารย์ไพโรจน์ ชัยนาม, 2538.

- ประพนธ์ ศาตะมาน และไพจิตร ปุญญพันธ์. คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ลักษณะซื้อขาย พร้อมด้วยภาคผนวกบทความพิเศษบทบัญญัติลักษณะขายฝากตามกฎหมายใหม่ที่ผิดพลาด. พิมพ์ครั้งที่ 15 แก้ไขเพิ่มเติม. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์นิติบรรณการ, 2551.
- ปรีชา สุมาวงศ์. คำบรรยายลักษณะวิชากฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยซื้อขาย แลกเปลี่ยน ให้. กรุงเทพมหานคร : สำนักอบรมศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา, 2532.
- พระเจ้าพี่ยาเธอ กรมหลวงราชบุรีดิเรกฤทธิ์. เสี้ยมเซอร์. กรุงเทพมหานคร : โสภณพิพรรฒนาการ, 2468.
- ภาควิชานิติศาสตร์ทางสังคม ปรัชญา และประวัติศาสตร์ คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. บันทึกคำให้สัมภาษณ์พระยามานวราชเสวี (ปลอด วิเชียร ณ สงขลา). พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร : วิญญูชน, 2557.
- ไพฑูริย์ เอกจริยกร. คำอธิบายซื้อขาย แลกเปลี่ยน ให้. พิมพ์ครั้งที่ 8. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ วิญญูชน, 2558.
- พินัย ณ นคร. หลักกฎหมายสัญญาของประเทศอังกฤษ. ใน หนังสืออนุสรณ์งานพระราชทานเพลิงศพ อาจารย์นุกูล ณ นคร. กรุงเทพมหานคร : บริษัท เพส มีเดีย จำกัด, 2542.
- รวินทร์ ลีละพัฒนะ. ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับกฎหมาย. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2555.
- เรียว ไทระ. เอกสารประกอบการบรรยายเรื่องกฎหมายสัญญาและซื้อขายของญี่ปุ่น. ภาควิชากฎหมาย พาณิชยและธุรกิจ คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2525.
- วิชญ์ เครื่องงาม. คำอธิบายกฎหมายว่าด้วยซื้อขาย แลกเปลี่ยน ให้. กรุงเทพมหานคร : นิติบรรณการ, 2549.
- ศันนักรัตน์ (จำปี) โสทธิพันธ์. คำอธิบายกฎหมายลักษณะซื้อขาย แลกเปลี่ยน ให้ : พร้อมคำอธิบาย ในส่วนของพระราชบัญญัติว่าด้วยข้อสัญญาที่ไม่เป็นธรรม พ.ศ. 2540 และกฎหมายใหม่ที่เกี่ยวข้อง. พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2556.
- หลวงสุทิวาทนต์. คำบรรยายประวัติศาสตร์กฎหมาย. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2504.
- อนุสรณ์ในงานพระราชทานเพลิงศพ อำมาตย์เอก พระมุนีภาณวิมลศาสตร์. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ อักษรประเสริฐ, 2522.
- อักษราท จุฬารัตน. คำอธิบายวิชากฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยนิติกรรมและสัญญา. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพมหานคร : มิตรนราการพิมพ์, 2531.
- อุกฤษ มงคลนาวิน. ประวัติศาสตร์กฎหมายต่างประเทศ (สากล). พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช, 2514.

วิทยานิพนธ์และสารนิพนธ์

- จุงโซ อีอิดะ. “การรับกฎหมายสมัยใหม่จากตะวันตกในประเทศญี่ปุ่น : ศึกษาเปรียบเทียบกับกรณีของประเทศไทย.” วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2552.
- ธนัญชัย ทิพยมณฑล. “ปัญหาเกี่ยวกับคุณภาพของสินค้าในภายใต้ CISG เปรียบเทียบกับกฎหมายไทย.” วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2550.
- ธิดารัตน์ ชนวัฒน์. “การเลิกสัญญาตามอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยสัญญาซื้อขายสินค้านระหว่างประเทศ ค.ศ. 1980.” สารนิพนธ์มหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2547.
- ปฎิญาพร เอ็มโอฐ. “ความเหมาะสมของประเทศไทยในการเข้าเป็นภาคีอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยสัญญาซื้อขายสินค้านระหว่างประเทศ ค.ศ. 1980.” วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2551.
- ปณิธาน สุวรรณโรจน์. “หน้าที่ของผู้ขายที่เกี่ยวข้องกับสิทธิในสินค้า : เปรียบเทียบ CISG กฎหมายอังกฤษ และกฎหมายไทย.” วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2552.
- เปรมจิต วงศ์เมฆ. “ขอบเขตการบังคับใช้อนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยสัญญาซื้อขายสินค้านระหว่างประเทศ ค.ศ. 1980 : ประเภทของสินค้า.” วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2550.
- พรต เศรษฐกร. “ปัญหาเกี่ยวกับหน้าที่ของผู้ซื้อในการแจ้งความไม่ถูกต้องของสินค้าในสัญญาซื้อขายระหว่างประเทศ.” วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2549.
- ภัสลี ภูมิทองแก้ว. “การผิดสัญญาในสาระสำคัญในสัญญาซื้อขายระหว่างประเทศ.” สารนิพนธ์มหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2546.
- ภริชญา วีระสุโข. “ค่าเสียหายที่เรียกได้ภายใต้อนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยสัญญาซื้อขายสินค้านระหว่างประเทศ ค.ศ. 1980.” วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2552.
- วันเพ็ญ หนูเกตุ. “บทบาทของหลักสุจริตที่มีต่ออนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยสัญญาซื้อขายสินค้านระหว่างประเทศ.” สารนิพนธ์มหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2547.
- สมชาย เจียรสีดำรงกุล. “การแก้ไขการชำระหนี้ไม่ถูกต้องของผู้ขายในสัญญาซื้อขายระหว่างประเทศ.” วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2549.

บทความ

กิตติศักดิ์ ปรกติ. “อนุสัญญาว่าด้วยสัญญาซื้อขายระหว่างประเทศ UN-Convention on Contracts for the International Sale of Goods.” วารสารนิติศาสตร์ ปีที่ 17. ฉบับที่ 4. (ธันวาคม 2530) : 91-110.

กำชัย จงจักรพันธ์. “ร่างพระราชบัญญัติสัญญาซื้อขายสินค้าทางพาณิชย์ : ข้อพิพาทในหลักการและบทบัญญัติของกฎหมาย (ตอนที่ 1).” บทบัญญัติ ปีที่ 62. ฉบับที่ 4. (ธันวาคม 2549) : 1-39.

_____ . “ร่างพระราชบัญญัติสัญญาซื้อขายสินค้าทางพาณิชย์ : ข้อพิพาทในหลักการและบทบัญญัติของกฎหมาย (ตอนที่ 2).” บทบัญญัติ ปีที่ 63. ฉบับที่ 1. (มีนาคม 2550) : 31-69.

โกศล โสภาคย์วิจิตร. “การเปรียบเทียบกฎหมายโรมันและอังกฤษว่าด้วยลักษณะซื้อขาย.” วารสารกฎหมาย ปีที่ 4. ฉบับที่ 1. (มกราคม - เมษายน 2521) : 52-70.

ทวีศิลป์ รักรัศรี, สมชาย รัตนเชื้อสกุล และอนุวัฒน์ ศรีพงษ์พันธ์กุล. “ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับกฎหมายเยอรมนีว่าด้วยสัญญาสำเร็จรูป.” วารสารนิติศาสตร์ ปีที่ 15. ฉบับที่ 1. (มีนาคม 2548) : 44-54.

บัญญัติ สุชีวะ. “การโอนกรรมสิทธิ์ในสัญญาซื้อขาย.” วารสารกฎหมาย ปีที่ 2. ฉบับที่ 2. (พฤษภาคม 2519) : 58-74.

ประกอบ หุตะสิงห์. “กฎหมายสำหรับนักธุรกิจในประเทศไทย.” บทบัญญัติ เล่มที่ 28. ตอน 4. (2514) : 760.

ปรีดี เกษมทรัพย์. “สัญญาทางหนี้และสัญญาทางทรัพย์สินในกฎหมายเยอรมัน.” จุลพาฬ ปีที่ 15. เล่ม 1. (มกราคม - กุมภาพันธ์ 2511) : 53-59.

พันธุ์ทิพย์ กาญจนะจิตรา สายสุนทร. “สัญญาซื้อขายสินค้าระหว่างประเทศเสถียรภาพในทางกฎหมายและประเทศไทย.” รพีสาร ฉบับที่ 8. (กรกฎาคม - กันยายน 2537) : 29-30.

พิชัยศักดิ์ ทรยางกูร. “การโอนกรรมสิทธิ์โดยผลของสัญญา.” บทบัญญัติ เล่มที่ 27. ตอน 2. (2513) : 441-467.

พินัย ณ นคร. “กฎหมายว่าด้วยข้อสัญญาที่ไม่เป็นธรรมพ.ศ.2540 : แนววิเคราะห์ใหม่เชิงเปรียบเทียบ.” วารสารนิติศาสตร์ ปีที่ 30. ฉบับที่ 4. (ธันวาคม 2543) : 546-588.

สรารุช ปิตยาศักดิ์. “ความเสี่ยงต่อความเสียหายและการโอนกรรมสิทธิ์ในสินค้า บทวิเคราะห์อนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการซื้อขายสินค้าระหว่างประเทศ.” วารสารกฎหมายสุโขทัยธรรมมาธิราช ปีที่ 9. ฉบับที่ 2. (ธันวาคม 2540) : 76-88.

อนันต์ จันทโรภากร. “การชดใช้ค่าสินไหมทดแทนความเสียหายจากการผิดสัญญา : ศึกษาในเชิงเศรษฐศาสตร์ประยุกต์.” วารสารนิติศาสตร์ ปีที่ 17. ฉบับที่ 2. (มิถุนายน 2530) : 8-9.

อุกฤษ มงคลนาวิน. “กฎหมายแพ่งฝรั่งเศสว่าด้วยซื้อขาย.” บทบัญญัติ เล่มที่ 28. ตอน 4. (2514) : 816-837.

อมรรณ เตชะอภัยคุณ. “พัฒนาการยุคใหม่ของรับผิดเพื่อความชำรุดบกพร่องในทรัพย์สินที่ซื้อขาย.” วารสารนิติศาสตร์ ปีที่ 37. ฉบับที่ 2. (มิถุนายน 2551) : 300-347.

เอกสารอิเล็กทรอนิกส์

ณัฐพงศ์ โปษะบุตร. “หลักสุจริต : หลักพื้นฐานแห่ง กฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (GOOD FAITH : THE PRINCIPLE OF THE CIVIL AND COMMERCIAL LAW).” file:///D:/DOWNLOAD/904-1801-1-SM.pdf, 30 มิถุนายน 2559.

ตรรกวิทย์ มิ่งขวัญ. “ความเป็นมาเกี่ยวกับระบบกฎหมายญี่ปุ่น.” http://www.parliament.go.th/ewtadmin/ewt/admin_souvaneewt_dl_link.php?nid=1979, 13 มีนาคม 2559.

พงศ์ศักดิ์ ยอดมณี. “การศึกษาวิจัยกฎหมายว่าด้วยการซื้อขายสินค้าระหว่างประเทศของประเทศอังกฤษ ตามโครงการศึกษาวิจัย เรื่องกฎหมายว่าด้วยการซื้อขายสินค้าระหว่างประเทศ.” <http://22www.lawreform.go.th2downloadLawFile.jsp?FileID=44&embed=1>, 27 ธันวาคม 2558.

มาลัยวรรณ จันท “ประวัติศาสตร์ไทยในอดีตจนถึงสุโขทัย.” http://www.thaigoodview.com/library/teachershow/bangkok/malaiwan_c/historym1/unit03_02.html, 26 กรกฎาคม 2559.

สำนักงานแรงงานกฎหมายประเทศญี่ปุ่น. “ระบบกฎหมาย.” <http://japan.mol.go.th/node/258>, 15 มีนาคม 2559.

เอกสารอื่น ๆ

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

พระราชบัญญัติว่าด้วยการขัดกันแห่งกฎหมาย พ.ศ. 2481

ร่างพระราชบัญญัติสัญญาซื้อขายสินค้าทางพาณิชย์ พ.ศ.

BOOKS

- B. S. Markesinis. The German Law of obligations volume 2 The Law of torts : a comparative introduction. 3rd Edition. London : Clarendon press, 1997.
- Chung Huiwang. The German Civil Code translated and annotated with an historical introduction and appendices. Stevens and sons publishers, 1907.
- E. J. Cohn and others. Manual of German Law volume 2. London : Oceana, 1971.
- Ewoud Hondius and others. Principles of European Law on Sales (PEL S) Study Group on a European Civil Code. sellier european law publishers, 2008.
- Eliahu Peter Ellinger. Benjamin's sale of goods. 6th Edition. London : Sweet & Maxwell, 2002-2003.
- Michael C. Blair. Sale of Goods Act 1979. London : Butterworth, 1979.
- Michael Mark. Sale of Goods Act 1979. 18th Edition. London : Butterworth, 1981.
- Paul Dobson. Sale of Goods and consumer credit. 6th Edition. London : Sweet & Maxwell, 2000.
- Raymond Youngs. Source book on German Law. 2 éd., 2002.
- René David. Les Grands Systèmes de droit Contemporaries. 3 éd., 1969.
- Saieilles (R). Introduction à l' étude du Code Civil allemand, 1904.
- Saieilles (R). La Théorie Générale de l' obligation. 3 éd., 1914.
- Peter Schlechtriem. Commentary on the United Nation Convention on the International Sale of Goods (CISG). 2nd edition (in translation). Oxford: Oxford University Press, 1998.

ELECTRONIC MATERIALS

- Alexander Lorenz. “Fundamental Breach under the CISG.” <http://www.cisg.law.pace.edu/cisg/biblio/lorenz.html>, December 8, 2015.
- Cristiano Pettinelli. “ Good Faith in contract law: Two paths, two systems, the need for harmonisation.” <http://www.diritto.it/archivio/1/20772.pdf>, June 21, 2016.
- Diprist “Walford and others V Miles and another (1992).” <http://www.diprist.unimi.it/fonti/921.pdf> , July 27, 2019.

Hiroto Dogauchi. "Outline of Contract Law in Japan." <http://www.law.tohoku.ac.jp/kokusaiB2C/overview/contract.html#chapter5-1>, November 15, 2015.

Inbrief. "Lock out Agreements and Conveyancing ." <http://www.inbrief.co.uk/property-law/lock-out-agreements/>, July 27, 2019.

Leonado Graffi. "Case Law on the Concept of "Fundamental Breach" in the Vienna Sales Convention." <http://cisgw3.law.pace.edu/cisg/biblio/graffi.html>, December 8, 2015.

Tohoku. "Decision of the Supreme Court, 20 August 1968, Vol. 22 No. 8: 1692." <http://www.law.tohoku.ac.jp/kokusaiB2C/case/pdf/s430820e.pdf>, November 20, 2015.

OTHER MATERIALS

Principles of European Law on Sales (PEL - S)

Sale of Goods Act 1979 (SOGA)

The Civil Code of German

The Civil Code of Japan

The Commercial Code of German

The Commercial Code of Japan

United Nations Convention on Contracts for the International Sale of Goods (CISG)

ภาคผนวก

บันทึกหลักการและเหตุผล
ประกอบร่างพระราชบัญญัติสัญญาซื้อขายสินค้าทางพาณิชย์

พ.ศ. ...

หลักการ

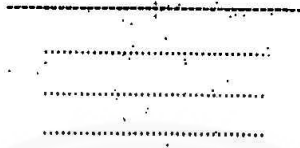
ให้มีกฎหมายว่าด้วยสัญญาซื้อขายสินค้าทางพาณิชย์ขึ้นเป็นการเฉพาะ แยกต่างหาก
จากสัญญาซื้อขายในทางแพ่ง

เหตุผล

ปัจจุบันประเทศไทยมิได้มีกฎหมายว่าด้วยสัญญาซื้อขายสินค้าทางพาณิชย์แยก
ต่างหากจากสัญญาซื้อขายในทางแพ่งไว้โดยเฉพาะ ในทางปฏิบัติศาลต้องนำประมวลกฎหมายแพ่ง
และพาณิชย์ ลักษณะซื้อขายซึ่งออกแบบไว้สำหรับการซื้อขายทางแพ่งมาใช้บังคับกับสัญญาซื้อขาย
สินค้าทางพาณิชย์ด้วย ไม่ว่าจะเป็นสัญญาซื้อขายสินค้าทางพาณิชย์ภายในประเทศ หรือสัญญาซื้อ
ขายสินค้านำเข้าระหว่างประเทศก็ตาม ทำให้ไม่สอดคล้องกับหลักปฏิบัติและประเพณีทางการค้าทั้งใน
ประเทศและระหว่างประเทศ เกิดข้อขัดข้องหลายประการ สมควรจัดให้มีกฎหมายว่าด้วยการซื้อ
ขายสินค้าทางพาณิชย์ขึ้นเป็นการเฉพาะ จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้

ร่างพระราชบัญญัติสัญญาซื้อขายสินค้าทางพาณิชย์

พ.ศ.

โดยที่เป็นการสมควรให้มีกฎหมายว่าด้วยสัญญาซื้อขายสินค้าทางพาณิชย์เป็นการเฉพาะ

มาตรา ๑ พระราชบัญญัตินี้เรียกว่า "พระราชบัญญัติสัญญาซื้อขายสินค้าทางพาณิชย์ พ.ศ."

มาตรา ๒ พระราชบัญญัตินี้ให้ใช้บังคับเมื่อพ้นกำหนดหนึ่งร้อยแปดสิบวันนับแต่วันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

มาตรา ๓ ในพระราชบัญญัตินี้

"สินค้า" หมายความว่า สິงหาริมทรัพย์ทั้งที่มีอยู่แล้วในขณะทำสัญญา และที่จะผลิต หรือจัดทำขึ้นในภายหน้า แต่ไม่รวมถึงบุคคลลัทธิ หรือลัทธิในทรัพย์สินทางปัญญา (ที่มา: CISG Article ๓ (๑))

"สัญญา" หมายความว่า สัญญาซื้อขายที่อยู่ภายใต้บังคับแห่งพระราชบัญญัตินี้

"อินโคเทอมส์" (Incoterms) หมายความว่า คำย่อที่กำหนดขึ้นโดยหอการค้านานาชาติ เพื่อให้คู่สัญญาซื้อขายสินค้าใช้แสดงถึงสิทธิและหน้าที่บางประการระหว่างคู่สัญญาว่าเป็นไปตามหลักเกณฑ์ที่หอการค้านานาชาติจัดทำไว้

"สถานประกอบการ" (place of business) หมายความว่า สถานที่ตั้งหรือที่แสดงต่อผู้เกี่ยวข้องว่าเป็นที่ตั้งของสำนักงานใหญ่ หรือสำนักงานสาขาที่คู่สัญญาใช้เป็นที่พักการงานหรือเป็นที่ติดต่อปกติของแต่ละฝ่ายในขณะทำสัญญา ถ้าคู่สัญญาฝ่ายใดมีสถานประกอบการหลายแห่งให้ถือว่าสถานประกอบการที่เกี่ยวข้องกับสัญญานั้นมากที่สุดเป็นสถานประกอบการของคู่สัญญาฝ่ายนั้น และ

หากฝ่ายใดไม่มีสถานประกอบการให้ถือว่าถิ่นที่อยู่ปกติเป็นสถานประกอบการของฝ่ายนั้น
[ที่มา: CISG Article ๑ และ ๑๐]

“ผู้ประกอบการค้าพาณิชย์” หมายความว่า นิติบุคคลที่มีวัตถุประสงค์ในการแสวงหากำไรมา
แบ่งปันกัน ไม่ว่าจะเป็นิติบุคคลตามกฎหมายไทย หรือกฎหมายต่างประเทศ ห้างหุ้นส่วนสามัญไม่
จดทะเบียน กลุ่มบุคคลในกิจการร่วมค้า และผู้ที่ได้จดทะเบียนภาษีมูลค่าเพิ่มหรือภาษีมูลค่าเพิ่ม
ชั่วคราวตามประมวลรัษฎากร [ร่างพ.ร.บ. จัดตั้งฯ มาตรา ๔]

“ประเพณีทางการค้า” หมายความว่า ประเพณีหรือธรรมเนียมปฏิบัติซึ่งเป็นที่รู้จักกันอย่าง
กว้างขวางและถือปฏิบัติกันอยู่เป็นปกติระหว่างผู้ค้าขายสินค้าชนิดนั้น ทั้งคู่สัญญาที่เกี่ยวข้องก็ได้รู้
หรือควรจะได้รู้ (knew or ought to have known) อยู่แล้วในขณะทำสัญญาถึงความมีอยู่ของประเพณี
หรือธรรมเนียมปฏิบัติดังกล่าวด้วย [ที่มา : CISG Article ๙]

“ภาวะความเสี่ยง” (risk of loss) หมายความว่า ภาวะความเสี่ยงต่อการสูญหายหรือเสียหายของ
สินค้าที่ซื้อขาย

มาตรา ๔ ภายใต้บังคับแห่งมาตรา ๕ มาตรา ๖ และมาตรา ๗ พระราชบัญญัตินี้ให้ใช้
บังคับแก่สัญญาดังต่อไปนี้ [ที่มา : CISG Article ๑ (ก)]

(๑) สัญญาซื้อขายสินค้าภายในประเทศที่คู่สัญญาเป็นผู้ประกอบการค้าพาณิชย์
(๒) สัญญาซื้อขายสินค้านระหว่างประเทศที่คู่สัญญามีสถานประกอบการ (places of business)
ตั้งอยู่ในดินแดนของประเทศต่างกัน [ที่มา: CISG Article ๑]

(๓) สัญญาซื้อขายที่คู่สัญญาตกลงกันอย่างชัดเจนว่าให้อยู่ภายใต้บังคับแห่งพระราชบัญญัตินี้
มาตรา ๕ พระราชบัญญัตินี้ไม่ใช้บังคับแก่สัญญาซื้อขาย ต่อไปนี้

(๑) สินค้าที่ซื้อไปเพื่อใช้ส่วนตัว หรือในครอบครัวของผู้ซื้อ เว้นแต่ในขณะทำสัญญาผู้ขายมิได้
รู้และไม่มีเหตุอันควรจะรู้ว่าผู้ซื้อต้องการซื้อไปเพื่อใช้ส่วนตัวหรือในครอบครัวของผู้ซื้อ

(๒) ในการขายทอดตลาด หรือการบังคับคดี หรือการบังคับให้เป็นไปตามกฎหมาย

(๓) สัญญาซื้อขายล่วงหน้าที่อยู่ในบังคับแห่งกฎหมายว่าด้วยสัญญาซื้อขายล่วงหน้า

(๔) หุ้น หุ้นกู้ ตราสารการลงทุน ตราสารหนี้ ตราสารเปลี่ยนมือ หรือเงินตรา

(๕) เรือ หรืออากาศยาน

(๖) กระแสไฟฟ้า คลื่นความถี่ หรือข้อมูล

(๗) สินค้าอื่นตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

[ที่มา: (๑) (๖) มาจาก CISG Article ๒]

มาตรา ๖ สัญญาที่อยู่ในบังคับแห่งพระราชบัญญัตินี้ แม้จะมีการซื้อขายสินค้าอื่น หรือ การให้บริการรวมอยู่ด้วย ก็ให้อยู่ภายใต้บังคับแห่งพระราชบัญญัตินี้ เว้นแต่การซื้อขายสินค้าอื่น หรือ การให้บริการจะเป็นสาระสำคัญแห่งสัญญายิ่งกว่า [ที่มา : CISG Article ๓]

มาตรา ๗ คู่สัญญาอาจตกลงกันไม่นำบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัตินี้ไปใช้บังคับทั้งหมดหรือ บางส่วน หรือตกลงกันให้ผิดแผกแตกต่างไปจากบทบัญญัติในพระราชบัญญัตินี้ [ที่มา : CISG Article ๖]

มาตรา ๘ บทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัตินี้ไม่ใช้กับความรับผิดของผู้ขาย ในกรณีที่เกิด ความเสียหายแก่ชีวิตหรือร่างกายอันมีสาเหตุมาจากสินค้า [ที่มา : CISG Article ๕]

มาตรา ๙ ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์รักษาการตามพระราชบัญญัตินี้ และให้ มีอำนาจออกกฎกระทรวง และจัดวางระเบียบข้อบังคับทางธุรการ เพื่อปฏิบัติการให้เป็นไปตาม พระราชบัญญัตินี้

กฎกระทรวงนั้น เมื่อได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้วให้ใช้บังคับได้

หมวด ๑

บททั่วไป

มาตรา ๑๐ สิทธิหน้าที่และนิติสัมพันธ์ระหว่างผู้ซื้อและผู้ขายให้เป็นไปตามที่ตกลงกันใน สัญญา เรื่องใดที่คู่สัญญามีได้ตกลงกันไว้ก็ให้บังคับตามบทบัญญัติในพระราชบัญญัตินี้ หากไม่มี บทบัญญัติเช่นนั้น ให้บังคับตามประเพณีทางการค้า และหลักทั่วไปแห่งกฎหมาย ตามลำดับ และหากประเพณีทางการค้าและหลักทั่วไปแห่งกฎหมายก็ไม่มีด้วยซ้ำ ท่านให้บังคับตามกฎหมายที่ ใช้บังคับแก่สัญญาซื้อขายทั่วไป [ป.พ.พ. + พ.ร.บ.ว่าด้วยข้อสัญญาที่ไม่เป็นธรรม + พ.ร.บ. ธุรกรรม ทางอิเล็กทรอนิกส์]

ให้ใช้ความในวรรคหนึ่งบังคับแก่สัญญาซื้อขายสินค้าระหว่างประเทศตามมาตรา ๕ (๒) เพียง เท่าที่ไม่ขัดหรือแย้งกับความตกลงระหว่างประเทศว่าด้วยสัญญาซื้อขายสินค้าระหว่างประเทศที่ ประเทศไทยเป็นภาคี

มาตรา ๑๑ สัญญาที่อยู่ในบังคับแห่งพระราชบัญญัตินี้ ย่อมมีผลบังคับกันได้ แม้จะมีได้ ทำเป็นหนังสือหรือมีหลักฐานเป็นหนังสือ [ที่มา : CISG Article ๑๑]

การตกลงแก้ไขเปลี่ยนแปลงสิทธิหน้าที่ของคู่สัญญาให้ผิดแผกแตกต่างไปจากที่กฎหมาย บังคับไว้หรือแตกต่างไปจากประเพณีทางการค้า หรือแนวทางที่คู่สัญญาเคยปฏิบัติต่อกันมา หากมีได้ มีหลักฐานเป็นหนังสือลงลายมือชื่อคู่สัญญาฝ่ายที่จะต้องเสียประโยชน์จากการตกลงแก้ไข เปลี่ยนแปลงนั้น ให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าหาได้มีข้อตกลงดังกล่าวไม

ในกรณีที่สัญญาเดิมมีหลักฐานเป็นหนังสือลงลายมือชื่อผู้ที่จะต้องรับผิดชอบ เป็นสำคัญ และมี ข้อตกลงไว้ด้วยว่าการตกลงแก้ไขเปลี่ยนแปลงหรือยกเลิกสัญญานั้นจะต้องมีหลักฐานเป็นหนังสือลง ลายมือชื่อฝ่ายที่จะต้องเสียประโยชน์จากการตกลงดังกล่าว การตกลงแก้ไขเปลี่ยนแปลงหรือยกเลิก ข้อตกลงเดิมจะต้องมีหลักฐานตามที่กำหนดไว้จึงจะยกขึ้นเป็นข้อต่อสู้หรือฟ้องร้องบังคับคดีได้ แต่ถ้า คู่สัญญาฝ่ายใดได้กระทำการใดอันแสดงให้เห็นได้ว่าไม่ตั้งใจที่จะให้การแก้ไขเปลี่ยนแปลงหรือยกเลิก สัญญาเดิมจะต้องมีหลักฐานดังกล่าวและคู่กรณีอีกฝ่ายหนึ่งได้ยอมรับตามนั้นด้วยแล้วเพียงใด การ แก้ไขเปลี่ยนแปลงหรือยกเลิกสัญญาในกรณีนั้นจะไม่มีหลักฐานตามที่กำหนดไว้เดิมก็ได้เพียงเท่าที่ได้ ยอมรับกันนั้น [ที่มา : CISG Article ๒๙ (๒)]

มาตรา ๑๒ สัญญาที่มีข้อตกลงว่าเป็นการซื้อขายตามอินโตะเทอมส์ลักษณะใดลักษณะหนึ่ง ให้ถือว่าหลักเกณฑ์ที่หอการค้านานาชาติ กำหนดให้ใช้กับการซื้อขายลักษณะนั้นในขณะทำสัญญา เป็นส่วนหนึ่งของข้อตกลงในสัญญานั้น เว้นแต่คู่สัญญาจะตกลงกันโดยชัดแจ้งเป็นอย่างอื่น [ที่มา: ICC]

มาตรา ๑๓ การตีความสัญญาและบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ใช้บังคับแก่สัญญาดังกล่าว จะต้องคำนึงถึงปัจจัยต่อไปนี้ด้วย [ที่มา: CISG Article ๗ และ ๘]

(๑) ความสอดคล้องกับมาตรฐานและแนวทางที่ถือปฏิบัติกันอยู่ในวงการค้าพาณิชย์ทั้งใน ประเทศและระหว่างประเทศ [ที่มา: CISG Article ๗ (๑)]

(๒) ความเจริญรุ่งเรืองอย่างยั่งยืนของกิจการค้าพาณิชย์ทั้งในประเทศ และระหว่างประเทศ

(๓) ประเพณีทางการค้าที่คู่สัญญาหรือควรจะได้รู้ (knew or ought to have known) และแนวทางที่ คู่สัญญาเคยปฏิบัติต่อกันมาก่อน

(๔) ความสุจริตและเป็นธรรมซึ่งผู้ประกอบกิจการค้าพาณิชย์ที่ดีจะพึงมีและปฏิบัติต่อกัน [ที่มา: CISG Article ๗ (๑)]

มาตรา ๑๔ ในกรณีที่มีการให้คำมั่นว่าจะซื้อหรือจะขายสินค้าแก่กันโดยมิได้กำหนดเวลา สำหรับการสนองรับคำมั่นนั้นไว้ คำมั่นดังกล่าวมีผลผูกพันผู้ให้คำมั่นอยู่เพียงชั่วระยะเวลาอันสมควร เท่านั้น และอย่างช้าต้องไม่เกินสามเดือนนับแต่วันที่การแสดงเจตนาให้คำมั่นมีผล

ในกรณีที่คำมั่นมีกำหนดเวลาสำหรับการสนองรับไว้ คำมั่นนั้นย่อมมีผลผูกพันไปจนกว่าจะพ้นกำหนดเวลาที่ระบุไว้ แต่ถ้าเป็นการให้คำมั่นโดยไม่มีคำตอบแทน แม้จะกำหนดเวลาสนองรับไว้เกินสามเดือนก็ให้มีผลผูกพันอยู่เพียงสามเดือนเท่านั้น (ที่มา: UCC Article ๒-๒๐๕ firm offers)

มาตรา ๑๕ การแสดงเจตนา การบอกกล่าว หรือการติดต่อสื่อสารใดระหว่างคู่สัญญา หากได้กระทำโดยวิธีการที่เคยใช้ระหว่างกันมาก่อน หรือโดยวิธีการที่เหมาะสมแก่สภาพการณ์ ในขณะที่กระทำแล้ว ก็ให้ถือว่าการแสดงเจตนา การบอกกล่าว หรือการติดต่อสื่อสารนั้นได้ไปถึงผู้รับภายในเวลาอันควรคาดหมายได้แล้ว แม้ว่าความจริงผู้รับจะได้รับเข้าไป หรือมิได้รับเลยก็ตาม (ที่มา: UCC)

มาตรา ๑๖ ในกรณีที่คู่สัญญาฝ่ายใดกระทำการหรืองดเว้นกระทำการอันเป็นการฝ่าฝืนข้อตกลงที่เป็นสาระสำคัญของสัญญา (breach of fundamental term) หรือฝ่าฝืนข้อตกลงใดที่ทำให้คู่สัญญาอีกฝ่ายหนึ่งเสียหายหรือสูญเสียสิทธิประโยชน์ที่เป็นสาระสำคัญของสัญญา (fundamental breach) ซึ่งผู้ผิดสัญญาได้คาดเห็นหรือควรจะได้คาดเห็นถึงความเสียหายหรือสูญเสียเช่นนั้นแล้ว คู่สัญญาฝ่ายที่เสียหายจะบอกเลิกสัญญาโดยมิพักต้องบอกกล่าวล่วงหน้าก่อนก็ได้ (avoidance or cancellation of contract) (ที่มา: CISG Article ๒๕)

ส่วนการผิดสัญญาในข้อที่มีได้เป็นสาระสำคัญของสัญญานั้น คู่สัญญาอีกฝ่ายหนึ่งจะถือเป็นเหตุบอกเลิกสัญญามีได้ แต่มีสิทธิบังคับให้ฝ่ายที่ผิดสัญญาปฏิบัติให้ถูกต้องตามสัญญา และเรียกค่าสินไหมทดแทนได้

ในกรณีที่กฎหมายหรือข้อตกลงในสัญญาให้สิทธิคู่สัญญาฝ่ายใดบอกเลิกสัญญาได้โดยคู่สัญญาอีกฝ่ายหนึ่งมิได้ผิดสัญญา การใช้สิทธิบอกเลิกสัญญาของฝ่ายนั้นจะต้องบอกกล่าวให้อีกฝ่ายหนึ่งทราบล่วงหน้าเป็นระยะเวลาพอสมควร การบอกเลิกสัญญาในกรณีนี้ทำให้สิทธิหน้าที่ที่มีต่อกันในอนาคตระงับสิ้นไป แต่ไม่กระทบถึงหน้าที่ได้ชำระให้แก่กันไปโดยชอบก่อนหน้านั้นแล้ว ทั้งไม่กระทบถึงสิทธิรับมัดจำ เรียกเบี้ยปรับ หรือค่าสินไหมทดแทนเพื่อความเสียหายที่เกิดจากการผิดสัญญาก่อนการบอกเลิกสัญญา (termination of contract) (ที่มา: CISG Article ๒๖)

มาตรา ๑๗ ในกรณีที่คู่สัญญาฝ่ายใดกระทำการหรืองดเว้นกระทำการใด แสดงให้เห็นได้อย่างชัดแจ้งตั้งแต่ก่อนถึงกำหนดชำระหนี้ว่าคู่สัญญาฝ่ายนั้นจะไม่ชำระหนี้ หรือไม่สมารถชำระหนี้ตามสัญญา คู่สัญญาอีกฝ่ายหนึ่งมีสิทธิระงับการชำระหนี้ส่วนของตนไว้ได้ โดยถือว่าคู่สัญญาฝ่ายแรกผิดสัญญาล่วงหน้า (anticipatory breach) ทั้งยังมีสิทธิเรียกสิ่งที่ได้ชำระให้ไปก่อนหน้านั้นคืนจากฝ่ายที่ผิดสัญญาล่วงหน้าได้ด้วย แต่ไม่อาจกระทำให้บุคคลภายนอกผู้รับโอนโดยสุจริตและเสียค่าตอบแทนต้องถูกกระทบกระเทือนสิทธิ

คู่สัญญาฝ่ายที่มีสิทธิตามวรรคหนึ่งจะต้องแจ้งให้ฝ่ายที่ผิดสัญญาล่วงหน้าได้ทราบโดยพลันว่าตนจะใช้สิทธินั้น แต่ถ้าฝ่ายที่ผิดสัญญาล่วงหน้าสามารถหาประกันที่เพียงพอมาให้ได้ สิทธิตามวรรคหนึ่งย่อมระงับสิ้นไป

ในกรณีที่มีการผิดสัญญาล่วงหน้ามีลักษณะเป็นการผิดสัญญาตามมาตรา ๑๖ วรรคหนึ่ง คู่สัญญาอีกฝ่ายหนึ่งจะบอกเลิกสัญญานั้นเสียก็ได้ แต่จะต้องบอกกล่าวล่วงหน้าตามสมควร เพื่อให้โอกาสฝ่ายที่ผิดสัญญามีโอกาสจัดหาประกันที่เพียงพอมาให้ก่อน เว้นแต่ฝ่ายที่ผิดสัญญาจะได้อัดฉีดแจ้งแล้วว่าเขาจะไม่ชำระหนี้อย่างแน่นอน [ที่มา: CISG Article ๗๑ - ๗๒]

มาตรา ๑๘ (breach of instalment contract) ในสัญญาที่ผู้ขายจะต้องส่งมอบสินค้าเป็นงวดตั้งแต่สองงวดขึ้นไป หากผู้ขายผิดสัญญาในการส่งมอบงวดใด งวดหนึ่ง ผู้ซื้อจะบอกเลิกสัญญาเฉพาะในงวดนั้นก็ได้ หากการผิดสัญญาดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าผู้ขายจะผิดสัญญาในงวดต่อไปอีกด้วย ผู้ซื้อจะบอกเลิกสัญญาสำหรับการส่งมอบงวดต่อไปด้วยก็ได้ โดยต้องใช้สิทธินั้นภายในเวลาอันสมควร และถ้าการผิดสัญญาในงวดใดทำให้สินค้าที่ได้ส่งมอบไปก่อน และที่จะส่งมอบหลังจากงวดนั้น เป็นอันไร้ประโยชน์แก่ผู้ซื้อ เพราะเหตุแห่งสภาพของสินค้าจะต้องใช้ประกอบกัน หรือเพราะผิดวัตถุประสงค์แห่งสัญญาที่คู่สัญญาได้คาดหมายไว้ตั้งแต่ขณะหลัสัญญา ให้ถือว่าเป็นการผิดสัญญาตามมาตรา ๑๖ วรรคหนึ่ง ซึ่งผู้ซื้อ มีสิทธิบอกเลิกสัญญาได้โดยมีพักต้องบอกกล่าวล่วงหน้า [ที่มา: CISG Article ๗๓]

มาตรา ๑๙ ในกรณีที่คู่สัญญาฝ่ายใดมิได้ปฏิบัติตามชำระหนี้ตามสัญญาเพราะเหตุที่คู่สัญญาอีกฝ่ายหนึ่งกระทำการหรือละเว้นกระทำอันมิชอบด้วยหน้าที่เป็นเหตุให้คู่สัญญาฝ่ายแรกไม่สามารถปฏิบัติตามชำระหนี้ได้ คู่สัญญาอีกฝ่ายหนึ่งนั้นจะอ้างการไม่ชำระหนี้ของคู่สัญญาฝ่ายแรกมาเป็นเหตุบอกเลิกสัญญาหรือใช้เป็นข้อเรียกร้องหรือข้อต่อสู้อย่างใดมิได้ [ที่มา : CISG Article ๘๐]

มาตรา ๒๐ การบอกเลิกสัญญาย่อมปลดเปลื้องคู่สัญญาทั้งสองฝ่ายจากหนี้ต่าง ๆ ตามสัญญานั้น เว้นแต่

- (๑) ความรับผิดชอบเพื่อความเสียหายที่เกิดขึ้นก่อนหน้านั้น
- (๒) ข้อสัญญาเพื่อการระงับข้อพิพาทตามสัญญาดังกล่าว และ
- (๓) ข้อสัญญาที่กำหนดสิทธิและหน้าที่ของคู่สัญญาที่เป็นผลสืบเนื่องมาจากการบอกเลิกสัญญานั้น

ในกรณีที่คู่สัญญาฝ่ายใดได้ปฏิบัติตามชำระหนี้ไปแล้วก่อนการบอกเลิกสัญญาไม่ว่าทั้งหมดหรือเพียงแต่บางส่วน คู่สัญญาฝ่ายนั้นมีสิทธิเรียกร้องให้คู่สัญญาอีกฝ่ายหนึ่งปฏิบัติตามเพื่อให้ตนได้กลับคืนสู่ฐานะดังที่เป็นอยู่เดิมได้ และหากคู่สัญญาอีกฝ่ายหนึ่งได้ปฏิบัติตามชำระหนี้ส่วนของตนไปก่อนแล้ว

ด้วยเช่นกัน ให้ฝ่ายนั้นกลับคืนสู่ฐานะดังที่เป็นอยู่เดิมด้วย โดยให้ถือว่าเป็นหนี้ต่างตอบแทน [ที่มา : CISG Article ๘๑]

มาตรา ๒๑ ในกรณีที่ผู้ซื้อมีสิทธิบอกเลิกสัญญา หรือมีสิทธิเรียกให้ผู้ขายส่งมอบสินค้าทดแทน ตามมาตรา ๕๖ แต่ผู้ซื้อไม่อยู่ในวิสัยที่จะส่งสินค้าที่ตนได้รับมอบมาคืนให้แก่ผู้ขายในสภาพที่มีส่วน สาระสำคัญเช่นเดียวกับที่เป็นอยู่ในขณะที่รับมอบ สิทธิบอกเลิกสัญญาหรือเรียกให้ผู้ขายส่งมอบสินค้า ทดแทนนั้นเป็นอันระงับสิ้นไป

ความในวรรคหนึ่งมิให้นำมาใช้บังคับแก่กรณีดังต่อไปนี้

(๑) การส่งสินค้าคืนให้แก่ผู้ขายตกเป็นพันวิสัยหรือไม่อยู่ในวิสัยที่จะส่งคืนในสภาพ ที่มีส่วนสาระสำคัญเช่นเดียวกับที่เป็นอยู่ในเวลาที่ได้รับมอบ ทั้งนี้โดยมิใช่ ความผิดของผู้ซื้อ

(๒) การบุบสลายหรือเสื่อมสภาพของสินค้าที่จะต้องส่งคืนไม่ว่าทั้งหมดหรือแต่เพียง บางส่วนเป็นผลมาจากการที่ผู้ซื้อใช้สิทธิตรวจสอบสินค้านั้นโดยชอบตามมาตรา ๕๐ หรือ

(๓) ผู้ซื้อได้ขายสินค้านั้นไม่ว่าทั้งหมดหรือแต่เพียงบางส่วนไปตามทางการค้าปกติ ของตน หรือผู้ซื้อได้บริโภคหรือแปรรูปสินค้านั้นไปตามสภาพปกติของการใช้สินค้าดังกล่าวแล้ว ทั้งนี้ ก่อนที่ผู้ซื้อได้รู้หรือควรจะได้รู้ (discovered or ought to have discovered) ถึงความไม่ถูกต้องตรงตามสัญญา ของสินค้านั้น [ที่มา : CISG Article ๘๒]

มาตรา ๒๒ ผู้ซื้อซึ่งเสียสิทธิบอกเลิกสัญญาหรือสิทธิที่จะเรียกให้ผู้ขายส่งมอบสินค้าทดแทน ตามมาตรา ๒๑ ยังคงมีสิทธิเรียกร้องประการอื่นตามที่กำหนดไว้ในสัญญาและพระราชบัญญัตินี้ [ที่มา : CISG Article ๘๓]

มาตรา ๒๓ ในกรณีที่ผู้ขายจะต้องชำระเงินเพื่อใช้คืนราคา ผู้ขายจะต้องชำระดอกเบี้ย ในจำนวนเงินที่ต้องชำระคืนนั้นด้วยนับแต่วันที่ผู้ขายได้รับเงินนั้นมา

ในกรณีที่ผู้ซื้อจะต้องส่งคืนสินค้าให้แก่ผู้ขาย ผู้ซื้อจะต้องชำระเงินตามควรค่าแก่ประโยชน์ ที่ตนได้รับจากสินค้าหรือส่วนใดส่วนหนึ่งของสินค้านั้นให้แก่ผู้ขายด้วย

ความในวรรคสองให้ใช้บังคับแก่กรณีที่ผู้ซื้อได้ใช้สิทธิบอกเลิกสัญญา หรือเรียกให้ผู้ขาย ส่งมอบสินค้าทดแทน แต่ผู้ซื้อไม่อยู่ในวิสัยที่จะส่งคืนสินค้าที่ตนได้รับมอบมาให้แก่ผู้ขายในสภาพ ที่มีส่วนสาระสำคัญเช่นเดียวกับที่เป็นอยู่ในขณะที่ได้รับมอบด้วย [ที่มา : CISG Article ๘๔]

มาตรา ๒๔ ค่าเสียหายที่เกิดจากการผิดสัญญาของคู่สัญญาฝ่ายหนึ่ง ได้แก่จำนวนเงินเท่ากับ ความสูญเสียรวมทั้งการขาดกำไรของคู่สัญญาอีกฝ่ายหนึ่ง อันเป็นผลสืบเนื่องมาจากการผิดสัญญา

* คำว่า CISG ใช้คำว่า "กระทำการหรือละเว้นกระทำการ (act or omission)"

ค่าเสียหายเช่นจำนี้ต้องไม่เกินไปกว่าความสูญเสียซึ่งฝ่ายที่ผิดสัญญาได้คาดเห็น หรือควรจะได้คาดเห็นล่วงหน้าอยู่แล้วในขณะทำสัญญา โดยอาศัยข้อเท็จจริงและพฤติการณ์ต่าง ๆ ที่คู่สัญญาฝ่ายนั้นได้รู้หรือควรจะได้รู้ (knew or ought to have known) ถึงผลที่อาจจะเกิดขึ้นจากการผิดสัญญานั้น [ที่มา : CISG Article ๗๔]

มาตรา ๒๕ ในกรณีที่มีการบอกเลิกสัญญา และผู้ซื้อได้ซื้อสินค้าอื่นหรือผู้ขายได้ขายสินค้าตามสัญญาให้แก่ผู้อื่นแทนไปแล้ว หากได้กระทำไปก่อนสมควรและภายในเวลาที่เหมาะสมภายหลังจากการบอกเลิกสัญญา คู่สัญญาฝ่ายที่ได้รับความเสียหายจากการผิดสัญญามีสิทธิเรียกให้ฝ่ายที่ผิดสัญญาชดใช้ค่าเสียหายเท่ากับผลต่างระหว่างราคาตามสัญญากับราคาที่ซื้อหรือขายแทนไม่ได้ ทั้งยังมีสิทธิเรียกค่าเสียหายตามมาตรา ๒๔ ได้อีกด้วย [ที่มา : CISG Article ๗๕]

ในกรณีที่มิได้มีการซื้อสินค้าอื่นหรือขายสินค้าตามสัญญาให้แก่ผู้อื่นแทนไปตามวรรคหนึ่ง หากสามารถหาราคาปัจจุบัน (current price) ของสินค้านั้นได้ คู่สัญญาฝ่ายที่ได้รับความเสียหายจากการผิดสัญญามีสิทธิเรียกให้ฝ่ายที่ผิดสัญญาชดใช้ค่าเสียหายเท่ากับผลต่างระหว่างราคาตามสัญญากับราคาปัจจุบันของสินค้านั้นตามที่เป็นอยู่ ณ เวลาบอกเลิกสัญญา รวมทั้งค่าเสียหายอื่นที่อาจเรียกได้ตามมาตรา ๒๔ ด้วย แต่ฝ่ายที่บอกเลิกสัญญาได้รับมอบสินค้าไว้ ก็ให้ใช้ราคาปัจจุบันตามที่เป็นอยู่ ณ เวลาที่ได้รับมอบสินค้าเป็นเกณฑ์แทนราคา ณ เวลาที่บอกเลิกสัญญา [ที่มา : CISG Article ๗๖ (๑)]

ราคาปัจจุบันตามวรรคสองได้แก่ราคาของสินค้าชนิดเดียวกันนั้นตามที่เป็นอยู่ ณ สถานที่ที่ควรจะได้มีการส่งมอบสินค้า หากไม่มีราคาปัจจุบัน ณ สถานที่ดังกล่าวก็ให้ใช้ตัวมราคาค ณ สถานที่อื่นที่สามารถใช้เป็นราคาแทนที่สมเหตุผลผลกันได้ โดยให้คำนึงถึงความแตกต่างของค่าใช้จ่ายในการขนส่งสินค้าด้วย [ที่มา : CISG Article ๗๖ (๒)]

มาตรา ๒๖ คู่สัญญาฝ่ายที่มีสิทธิเรียกค่าเสียหายอันเนื่องมาจากการผิดสัญญามีหน้าที่ต้องดำเนินการตามสมควรแก่กรณีในการบรรเทาความสูญเสีย รวมถึงการสูญเสียกำไรอันเกิดจากการผิดสัญญา ถ้าคู่สัญญาฝ่ายนั้นละเลยหน้าที่ดังกล่าว คู่สัญญาฝ่ายที่ผิดสัญญาอาจจะขอลดค่าเสียหายลงได้เท่ากับความสูญเสียที่ควรจะได้รับการบรรเทา [ที่มา : CISG Article ๗๗]

มาตรา ๒๗ ถ้าคู่สัญญาผิดนัดชำระราคาหรือจำนวนเงินที่ค้างจ่าย คู่สัญญาอีกฝ่ายหนึ่งมีสิทธิเรียกคดเบี้ยจากต้นเงินที่ค้างจ่าย ทั้งมีสิทธิที่จะเรียกร้องค่าเสียหายตามมาตรา ๒๔ ได้ด้วย [ที่มา : CISG Article ๗๘]

มาตรา ๒๘ คู่สัญญาไม่ต้องรับผิดชอบการที่ได้ปฏิบัติการณ์ชั่วขณะหนึ่งตามกำหนด หากพิสูจน์ได้ว่า การที่ไม่สามารถปฏิบัติตามกำหนดได้นั้นเป็นผลมาจากอุปสรรคที่อยู่นอกเหนือการควบคุมของตนทั้งในขณะที่ทำสัญญาก็ไม่มีเหตุอันสมควรที่จะคาดหวังให้คู่สัญญาฝ่ายนั้นจะต้องคำนึงถึงอุปสรรคดังกล่าวหรือจะต้องหลีกเลี่ยงหรือจะต้องป้าบับัดป้องอุปสรรคหรือผลของอุปสรรคนั้น

ในกรณีที่คู่สัญญาฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งได้มอบหมายให้บุคคลภายนอกปฏิบัติราชการหรือแทน
ไม่ว่าทั้งหมดหรือแต่เพียงบางส่วน แต่บุคคลภายนอกมิได้ปฏิบัติราชการหรือแทนที่ได้รับมอบหมาย
คู่สัญญาฝ่ายนั้นจะพ้นความรับผิดชอบหรือไม่ชำระหนี้ นั้น หากพิสูจน์ได้ว่ามีเหตุที่ทั้งผู้มอบหมายและ
ผู้ได้รับมอบหมายจะได้รับยกเว้นการรับผิดชอบตามวรรคหนึ่ง

ข้อยกเว้นความรับผิดชอบตามวรรคหนึ่งและวรรคสองมีผลบังคับอยู่เพียงชั่วระยะเวลาที่อุปสรรคที่อยู่
นอกเหนือการควบคุมยังคงมีอยู่

คู่สัญญาฝ่ายที่มีได้ปฏิบัติราชการหรือแทนกำหนด จะต้องแจ้งเป็นหนังสือ ไปยังคู่สัญญาอีกฝ่ายหนึ่ง
ให้ทราบถึงความไม่สามารถปฏิบัติราชการหรือแทนของตนเพราะเหตุแห่งอุปสรรคและผลของอุปสรรคนั้น
คู่สัญญาอีกฝ่ายหนึ่งจะต้องได้รับหนังสือ แจ้งภายในเวลาอันสมควรนับแต่คู่สัญญาฝ่ายที่ไม่ได้ปฏิบัติ
ราชการหรือแทนควรจะรับรู้ (knew or ought to have known) ถึงอุปสรรคนั้น มิเช่นนั้นคู่สัญญาฝ่ายที่
มีหน้าที่แจ้งจะต้องรับผิดชอบความเสียหายที่เกิดจากการที่คู่สัญญาอีกฝ่ายหนึ่งไม่ได้รับหนังสือ
แจ้งดังกล่าว

ความในมาตรานี้ไม่เป็นการขัดขวางคู่สัญญาฝ่ายที่เสียหายในการใช้สิทธิประการอื่นที่มีอยู่
ตามสัญญาหรือพระราชบัญญัตินี้ได้ (ที่มา : CISG Article ๗๙)

หมวด ๒

การเกิดแห่งสัญญา

มาตรา ๒๕ สัญญาข้อมเกิดขึ้นโดยการตกลงกันอย่างชัดแจ้งระหว่างผู้ซื้อและผู้ขาย หรือโดย
การทำคำเสนอและคำสนองถูกต้องตรงกัน หรือโดยการกระทำของคู่สัญญาซึ่งแสดงถึงการยอมรับ
โดยปริยาย หรือมีประเพณีทางการค้าให้ถือว่ามิสัญญาเช่นนั้น ทั้งนี้ไม่ว่าจะกระทำด้วยวาจา
ลายลักษณ์อักษร หรือทางอิเล็กทรอนิกส์

มาตรา ๓๐ สัญญาอาจเกิดขึ้นได้ ถึงแม้ว่าสถานที่และเวลาเกิดแห่งสัญญานั้น จะมิได้ปรากฏ
อย่างชัดแจ้ง

สถานที่และเวลาเกิดแห่งสัญญาจะเป็นสถานที่ใดเวลาใดนั้น ย่อมเป็นไปตามเจตนาที่แท้จริง
ของคู่สัญญา ในกรณีมีข้อสงสัยให้ถือว่าสถานที่และเวลาที่คู่สัญญาลงนามในเอกสารแห่งสัญญา

* CISG ไม่ได้ระบุไว้อย่างชัดแจ้งว่าต้องทำเป็นหนังสือ

ร่วมกันเป็นสถานที่และเวลาเกิดแห่งสัญญา ถ้าไม่มีการลงนามร่วมกันให้ถือว่าสัญญาเกิดขึ้น ณ สถานที่และเวลาที่คำสนองมีผล ส่วนในกรณีที่สัญญาเกิดโดยการกระทำของคู่สัญญาซึ่งแสดงถึงการยอมรับโดยปริยายว่ามีสัญญาผูกพันกันให้ถือว่าสัญญาเกิดขึ้น ณ สถานที่และเวลาเมื่อมีการอื่นใดอันหนึ่งขึ้นอันจะพึงสันนิษฐานได้ว่าเป็นการแสดงเจตนาสนองรับ

มาตรา ๓๑ เมื่อคู่กรณีได้แสดงเจตนาตรงกันว่าจะมีสัญญาเกิดขึ้นระหว่างกันแล้ว สัญญา ย่อมเกิดขึ้นตามที่คู่กรณีตกลงกันได้ ถึงแม้ว่ายังมีข้อสัญญาบางข้อมิได้ตกลงกันก็ตาม เว้นแต่ การบังคับตามสัญญานั้นจะไม่สามารถกระทำได้จนกว่าจะตกลงกันในข้อนั้นได้เสียก่อน หรือคู่สัญญา ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งจะได้บอกกล่าวให้อีกฝ่ายหนึ่งได้ทราบไว้ก่อนแล้วว่า สัญญาจะไม่เกิดขึ้นจนกว่า จะได้ตกลงกันในข้อสัญญานั้นแล้ว (ที่มา: UCC Article ๒ - ๒๐๔ (๓))

มาตรา ๓๒ ข้อเสนขอทำสัญญาที่ส่งไปยังบุคคลหนึ่งหรือบุคคลหลายคนโดยเฉพาะเจาะจง จะมีความผูกพันเป็นคำเสนอต่อเมื่อมีข้อความที่แน่นอนเพียงพอ (sufficiently definite) และได้แสดงให้เห็นว่าผู้ทำข้อเสนอนั้นมีเจตนาที่จะผูกพันตนเป็นคู่สัญญาในกรณีที่มิมีคำสนอง

ข้อเสนขอทำสัญญาใดมีข้อความระบุให้เห็นถึงสินค้าที่ต้องการซื้อขาย รวมทั้งปริมาณและ ราคาของสินค้านั้นไม่ว่าจะโดยชัดแจ้งหรือปริยาย ก็ให้ถือว่าเป็นข้อเสนที่มีข้อความแน่นอนเพียงพอ ตามวรรคหนึ่งแล้ว

ข้อเสนจะทำสัญญาที่ส่งไปยังบุคคลทั่วไปโดยไม่เฉพาะเจาะจง ให้ถือว่าเป็นเพียงการเชิญ ให้ทำคำเสนอ เว้นแต่ผู้เสนอจะได้แสดงเจตนาไว้อย่างชัดแจ้งว่าเป็นคำเสนอ (ที่มา: CISG Article ๑๔)

มาตรา ๓๓ คำเสนอจะมีผลเมื่อไปถึงผู้รับคำเสนอ

ในกรณีที่ผู้เสนอได้บอกก่อนคำเสนอไปถึงผู้รับคำเสนอหรือพร้อมกันกับที่คำเสนอนั้นไปถึง ผู้รับคำเสนอ คำเสนอนั้นเป็นอันไร้ผล ถึงแม้ว่าจะมีข้อกำหนดห้ามถอนคำเสนอไว้ในคำเสนอนั้นก็ตาม (ที่มา: CISG Article ๑๕)

มาตรา ๓๔ ผู้เสนออาจบอกยกเลิกคำเสนอเสียก็ได้ หากได้แสดงเจตนายกเลิกส่งไปถึง ผู้รับคำเสนอก่อนผู้รับคำเสนอจะได้ส่งคำสนอง เว้นแต่

(๑) คำเสนอแสดงให้เห็นว่าจะยกเลิกไม่ได้ ไม่ว่าจะโดยกำหนดระยะเวลา ไว้แน่นอนสำหรับการทำคำสนองหรือโดยการอื่น หรือ

(๒) ผู้รับคำเสนอเมื่อมีเหตุผลเพียงพอที่จะเชื่อว่าคำเสนอนั้นเป็นคำเสนอที่ไม่อาจยกเลิกได้ และผู้รับคำเสนอได้กระทำการอย่างใดอย่างหนึ่งไปตามคำเสนอเช่นนั้นแล้ว (ที่มา: CISG Article ๑๖)

มาตรา ๓๕ คำเสนอแม้จะเป็นคำเสนอที่ไม่อาจยกเลิกได้ตามมาตรา ๓๔ ก็ให้ถือว่าเป็นอันสิ้นสุด
ถ้าผู้รับคำเสนอได้ส่งคำปฏิเสธคำเสนอนั้นไปถึงผู้เสนอ [ที่มา : CISG Article ๑๗]

ในกรณีที่คำเสนอมิได้ประระยะเวลาให้ทำคำสนองไว้ การสนองรับจะต้องกระทำภายในเวลา
อันสมควรแก่กรณี

มาตรา ๓๖ เมื่อผู้รับคำเสนอได้แถลงข้อความหรือกระทำการใดอันแสดงให้เห็นว่า
ผู้รับคำเสนอเห็นชอบด้วยกับคำเสนอ ให้ถือว่าเป็นการทำคำสนอง การนิ่งไม่ป้อนคำสนอง เว้นแต่
จะมีประเพณีทางการค้า หรือทางปฏิบัติของคู่สัญญาแสดงให้เห็นเป็นอย่างอื่น

คำสนองมีผลเมื่อมาถึงผู้เสนอ แต่คำสนองไม่มีผลหากมาถึงผู้เสนอล่วงเวลาที่ระบุไว้ในคำเสนอ
หรือเกินเวลาอันสมควรในกรณีที่คำเสนอมิได้กำหนดเวลาสนองรับไว้ ทั้งนี้ โดยคำนึงถึงพฤติการณ์
ของการกระทำธุรกรรมนั้น รวมทั้งความรวดเร็วของวิธีการสื่อสารที่ผู้เสนอใช้การสนองรับ คำเสนอ
ที่ทำด้วยวาจาจะต้องกระทำในทันทีทันใดนั้น เว้นแต่จะมีพฤติการณ์แสดงให้เห็นเป็นอย่างอื่น

ในกรณีที่ปรากฏจากคำเสนอ หรือทางปฏิบัติของคู่สัญญา หรือตามประเพณีทางการค้าว่า
ผู้รับคำเสนออาจสนองรับด้วยการกระทำการอย่างใดอย่างหนึ่ง เช่น ส่งมอบสินค้าหรือชำระราคา
แม้จะมีได้แจ้งเป็นหนังสือ แก่ผู้เสนอ การสนองก็มีผลทันทีที่ได้มีการกระทำเช่นนั้น แต่การกระทำ
การดังกล่าวจะต้องทำภายในระยะเวลาที่กำหนดไว้ในวรรคสอง [ที่มา : CISG Article ๑๘]

มาตรา ๓๗ กำหนดเวลาสำหรับการทำคำสนองตามที่ได้ระบุไว้ในคำเสนอที่ส่งให้แก่ผู้รับ
ทางโทรเลข หรือจดหมายนั้น ให้เริ่มนับตั้งแต่วันที่ผู้เสนอได้ส่งโทรเลข หรือนับแต่วันที่ระบุ
ในจดหมายหรือที่ปรากฏบนของจดหมายในกรณีที่ไม่มีวันที่ระบุอยู่ในตัวจดหมาย แล้วแต่กรณี
แต่ถ้าเป็นคำเสนอที่ส่งโดยทางโทรศัพท์ โทรพิมพ์ หรือโดยวิธีสื่อสารอย่างอื่นที่สื่อความถึงกันได้โดยทันที
ให้เริ่มนับกำหนดเวลาทำคำสนองตั้งแต่วันที่คำเสนอไปถึงผู้รับคำเสนอ [ที่มา : CISG Article ๒๐ (๑)]

ให้นับวันหยุดราชการ หรือวันปิดทำการของธุรกิจในช่วงที่กำหนดเวลาสำหรับการทำ
คำสนองรวมเข้าในกำหนดเวลานั้นด้วย แต่ถ้าคำสนองไม่สามารถส่งไปยังสถานประกอบการของ
ผู้เสนอได้ทันวันสุดท้ายของกำหนดเวลาทำคำสนองเพราะวันสุดท้ายของกำหนดเวลานั้นเป็น
วันหยุดราชการหรือปิดทำการของธุรกิจของผู้เสนอ ก็ให้ขยายกำหนดเวลาทำคำสนองออกไป
ถึงวันแรกแห่งวันเปิดทำการของธุรกิจ [ที่มา : CISG Article ๒๐(๒)]

* CISG ไม่ให้ระบุไว้อย่างชัดเจนว่าห้องพิมพ์หนังสือ

มาตรา ๓๘ ในกรณีที่ผู้รับคำเสนอได้แสดงเจตนาสนองรับคำเสนอภายในกำหนดเวลาที่คำเสนอยังมีผลผูกพันอยู่ ให้ถือเป็นคำสนองที่ชอบ และเป็นผลให้เกิดสัญญาขึ้นได้ ถึงแม้ว่าคำสนอนั้นจะมีข้อความเพิ่มเติมหรือแตกต่างไปจากที่ระบุในคำเสนอในส่วนที่มีข้อความสาระสำคัญอยู่ด้วยก็ตาม [UCC 8.2-206(3)] แต่หากเป็นการเพิ่มเติมหรือแตกต่างในข้อสาระสำคัญให้ถือว่าเป็นคำบอกปิดไม่รับทั้งเป็นคำเสนอขึ้นใหม่ [ที่มา : CISG Article ๑๙ (๓)]

คำสนองที่มีข้อความเพิ่มเติมแตกต่างไปจากที่ระบุในคำเสนอในส่วนที่เกี่ยวกับราคาและการชำระราคา คุณภาพและจำนวนของสินค้า เวลาและสถานที่ในการส่งมอบสินค้า ขอบเขตความรับผิดชอบระหว่างคู่สัญญา หรือวิธีระงับข้อพิพาทตามสัญญาดังกล่าว ให้ถือว่าเป็นการเปลี่ยนแปลงในข้อสาระสำคัญตามวรรคหนึ่ง [ที่มา : CISG Article ๑๙ (๓)]

สัญญาที่เกิดตามความในวรรคหนึ่งมีผลผูกพันคู่สัญญาตามที่มีเจตนาตรงกัน สำหรับข้อความในคำสนองที่เพิ่มเติมหรือแตกต่างไปจากที่ระบุในคำเสนอนั้นให้มีผลผูกพันคู่สัญญาด้วย เว้นแต่ผู้เสนอจะได้แจ้งด้วยวาจาหรือส่งหนังสือคัดค้านไปยังผู้สนองโดยไม่ชักช้าว่าไม่ประสงค์จะผูกพันเช่นนั้น [ที่มา : CISG Article ๑๙ (๒)]

มาตรา ๓๙ คำสนองที่มาถึงล่วงเวลายังคงเป็นคำสนองได้ถ้าผู้เสนอยอมรับคำสนอนั้น และได้แจ้งให้ผู้สนองทราบด้วยวาจาหรือเป็นหนังสือโดยไม่ชักช้า [ที่มา : CISG Article ๒๑ (๑)]

คำสนองที่มาถึงล่วงเวลาแต่เป็นที่เห็นประจักษ์ว่าคำสนอนั้นได้ส่งโดยทางการซึ่งโดยปกติควรจะมาถึงผู้เสนอภายในกำหนดเวลา ให้ถือว่าเป็นคำสนอง เว้นแต่ผู้เสนอจะได้แจ้งผู้สนองด้วยวาจาหรือเป็นหนังสือโดยไม่ชักช้าว่าคำเสนอได้พ้นกำหนดผูกพันไปก่อนแล้ว [ที่มา : CISG Article ๒๑ (๒)]

มาตรา ๔๐ คำสนองอาจถูกเพิกถอนได้ หากคำเพิกถอนได้ไปถึงผู้เสนอก่อนหรือในเวลาเดียวกันกับที่คำสนองจะมีผล [ที่มา : CISG Article ๒๒]

มาตรา ๔๑ คำเสนอ คำสนอง หรือการแสดงเจตนาในเรื่องอื่น หากกระทำด้วยวาจาให้ถือว่ามีผลเมื่อผู้รับได้ทราบการแสดงเจตนา นั้น แต่ถ้าได้กระทำโดยวิธีอื่นให้ถือว่ามีผลเมื่อการแสดงเจตนา นั้นไปถึงตัวผู้รับโดยตรงหรือไปถึงสถานประกอบการหรือที่อยู่สำหรับรับส่งไปรษณีย์ ในกรณีที่ผู้รับไม่มีสถานประกอบการหรือที่อยู่สำหรับรับส่งไปรษณีย์ให้ถือว่ามีผลเมื่อได้ส่งแก่การแสดงเจตนา นั้นไปถึงถิ่นที่อยู่ปกติของผู้รับ [ที่มา : CISG Article ๒๔]

หมวด ๓

สิทธิและหน้าที่ระหว่างผู้ซื้อและผู้ขาย

มาตรา ๔๒ ผู้ขายมีหน้าที่โอนกรรมสิทธิ์ในสินค้า รวมทั้งส่งมอบตัวสินค้าและเอกสารที่เกี่ยวข้องให้แก่ผู้ซื้อ ส่วนผู้ซื้อมีหน้าที่รับโอนและรับมอบสินค้าและเอกสารที่เกี่ยวข้อง และชำระราคาคงตอบแทนให้แก่ผู้ขาย [ที่มา: CISG Article ๓๐ Article ๔๓]

มาตรา ๔๓ ในกรณีที่สัญญาได้กำหนดสถานที่สำหรับการส่งมอบสินค้า และเอกสารที่เกี่ยวข้องไว้โดยเฉพาะ ให้ส่งมอบ ณ สถานที่ดังต่อไปนี้

(๑) ในกรณีที่เป็นการซื้อขายที่จะต้องมีการขนส่งสินค้าโดยผู้ขนส่ง การส่งมอบย่อมสำเร็จเมื่อได้ส่งมอบสินค้านั้นให้แก่ผู้ขนส่งคนแรก [ที่มา: CISG Article ๓๑ (a)]

(๒) ในการซื้อขายที่ไม่ต้องขนส่งสินค้าโดยผู้ขนส่ง หากเป็นการซื้อขายทรัพย์สินเฉพาะสิ่ง และคู่สัญญาได้รู้อยู่แล้วในขณะทำสัญญาว่าสินค้านั้นอยู่ ณ สถานที่ใด การส่งมอบต้องกระทำ ณ สถานที่ที่สินค้านั้นได้อยู่ในขณะทำสัญญา แต่ถ้าเป็นการซื้อขายทรัพย์สินที่จะต้องผลิตหรือจัดทำขึ้น ณ สถานที่ใด การส่งมอบต้องกระทำ ณ สถานที่ที่ได้ผลิต หรือจัดทำสินค้านั้น [ที่มา: CISG Article ๓๑ (b)]

(๓) ในกรณีอื่น ผู้ขายต้องส่งมอบสินค้าที่ขายให้แก่ผู้ซื้อ ณ สถานที่ที่เป็นสถานประกอบการของผู้ขายในขณะทำสัญญา [ที่มา: CISG Article ๓๑ (a) (b) (c)]

มาตรา ๔๔ ในกรณีที่ผู้ขายจะต้องส่งมอบสินค้าให้แก่ผู้ขนส่ง หากมิได้มีการบ่งระบุตัวสินค้าให้ชัดเจนโดยทำเครื่องหมายไว้ที่ตัวสินค้า หรือระบุไว้ในเอกสารกำกับการณ์ขนส่ง หรือโดยวิธีการอื่นเมื่อได้ส่งมอบสินค้าให้ผู้ขนส่งแล้วผู้ขายย่อมมีหน้าที่ต้องแจ้งให้ผู้ซื้อได้ทราบภายในเวลาอันสมควรถึงสภาพ จำนวน และเครื่องหมายของสินค้าที่ส่งหรือหีบห่อของสินค้านั้น [ที่มา: CISG Article ๓๒(๑)]

ในกรณีที่ผู้ขายมีหน้าที่จัดส่งสินค้าโดยผู้ขนส่ง ผู้ขายจะต้องทำสัญญาที่จำเป็นกับผู้ขนส่งในรูปแบบที่เหมาะสมเพื่อจัดส่งสินค้าไปยังสถานที่ที่กำหนด โดยมีข้อตกลงที่สอดคล้องกับข้อตกลงปกติในสัญญาฉบับนั้น [ที่มา: CISG Article ๓๒(๒)]

ในกรณีที่ผู้ขายไม่มีหน้าที่ต้องทำสัญญาประกันภัยสินค้าที่อยู่ในระหว่างการขนส่ง ผู้ขายจะต้องแจ้งข้อมูลที่เป็นแก่การทำสัญญาประกันภัยสินค้านั้นให้ผู้ซื้อทราบตามที่ผู้ซื้อร้องขอ [ที่มา: CISG Article ๓๒(๓)]

มาตรา ๔๕ ผู้ขายจะต้องส่งมอบสินค้า

- (๑) ในวันที่ได้ระบุไว้แน่นอนหรือสามารถคำนวณวันได้ตามสัญญา
- (๒) ในกรณีที่สัญญากำหนดเวลาส่งมอบไว้ภายในระยะเวลาใด ผู้ขายจะส่งมอบสินค้าในวันใดภายในระยะเวลานั้นก็ได้ เว้นแต่จะมีพฤติการณ์บ่งชี้ว่าผู้ซื้อเป็นผู้เลือกกำหนดวันส่งมอบ หรือ
- (๓) ในกรณีอื่น ให้ส่งมอบภายในกำหนดเวลาอันสมควรนับแต่วันทำสัญญา

[ที่มา : CISG Article ๓๓]

มาตรา ๔๖ ในกรณีที่ผู้ขายจะต้องส่งมอบเอกสารเกี่ยวกับสินค้าให้แก่ผู้ซื้อ ผู้ขายจะต้องส่งมอบในเวลา สถานที่ และตามรูปแบบที่กำหนดไว้ในสัญญา หากผู้ขายส่งมอบก่อนกำหนด ผู้ขายอาจแก้ไขความไม่ถูกต้องของเอกสารนั้นได้ก่อนพ้นเวลาส่งมอบที่กำหนดไว้ แต่การใช้สิทธิเช่นนั้นต้องไม่เป็นการทำให้เกิดความไม่สะดวกหรือเกิดค่าใช้จ่ายอันไม่สมควรแก่ผู้ซื้อ ทั้งนี้ ไม่เป็นการตัดสิทธิผู้ซื้อที่จะเรียกค่าเสียหาย [ที่มา : CISG Article ๓๔]

มาตรา ๔๗ ผู้ขายต้องส่งมอบสินค้าที่มีปริมาณ คุณภาพ และลักษณะตรงตามสัญญา โดยสินค้านั้นต้องบรรจุหรือใส่หีบห่อตามแบบที่สัญญากำหนด [ที่มา : CISG Article ๓๕ (๑)]

เว้นแต่คู่สัญญาจะตกลงกันไว้เป็นอย่างอื่น ให้ถือว่าสินค้าถูกต้องตรงตามสัญญา ถ้าสินค้านั้น

(๑) เหมาะสำหรับวัตถุประสงค์ต่าง ๆ ซึ่งสินค้าที่มีคุณสมบัติเดียวกันนี้จะพึงใช้กันเป็นปกติ [ที่มา : CISG Article ๓๕ (๒) (a)]

(๒) เหมาะสำหรับวัตถุประสงค์โดยเฉพาะเจาะจงของผู้ซื้อที่ผู้ขายได้ทราบแล้วโดยแจ้งชัดหรือโดยปริยายในขณะที่ทำสัญญา ในกรณีที่สินค้านั้นไม่เหมาะกับวัตถุประสงค์โดยเฉพาะเจาะจง แต่มีพฤติการณ์แสดงให้เห็นว่าผู้ซื้อไม่ได้คาดหมายว่าผู้ขายจะต้องมีความชำนาญในการตัดสินใจคัดเลือกสินค้าที่ถูกต้อง ทั้งไม่มีเหตุผลที่ผู้ซื้อจะคาดหมายเช่นนั้น ก็ให้ถือว่าสินค้านั้นถูกต้องตรงตามสัญญา [ที่มา : CISG Article ๓๕ (๒) (b)]

(๓) มีคุณภาพตรงตามตัวอย่างหรือตามแบบที่ผู้ขายได้แสดงไว้ต่อผู้ซื้อ [ที่มา : CISG Article ๓๕ (๒) (c)]

(๔) ได้รับการบรรจุหรือใส่หีบห่อไว้ในแบบปกติอันพึงกระทำสำหรับสินค้าเช่นนั้น ในกรณีที่ไม่มีแบบปกติเช่นนั้นสินค้านั้นได้มีการบรรจุหรือใส่หีบห่อโดยวิธีการที่พอเพียงแก่การสงวนรักษาและปกป้องสินค้านั้นแล้ว [ที่มา : CISG Article ๓๕ (๒) (d)]

ผู้ขายไม่ต้องรับผิดชอบแม้สินค้าไม่ถูกต้องตรงตามสัญญาในลักษณะใดลักษณะหนึ่งตามที่ระบุไว้ในวรรคสอง (๑) ถึง (๔) หากในเวลาทำสัญญาผู้ซื้อได้รู้หรือควรรู้ (knew or could not have been unaware of) ถึงความไม่ถูกต้องตรงตามสัญญาเช่นว่านั้น [ที่มา : CISG Article ๓๕ (๓)]

มาตรา ๔๘ ผู้ขายต้องรับผิดชอบในเรื่องความไม่ถูกต้องตรงตามสัญญาของสินค้าที่มีอยู่ก่อนหรือในขณะที่ภาระความเสี่ยงต่อความสูญหายหรือเสียหายของสินค้าได้โอนไปยังผู้ซื้อ แม้ว่าความไม่ถูกต้องตรงตามสัญญาดังกล่าวจะปรากฏเป็นที่ประจักษ์ หลังจากเวลานั้นก็ตาม [ที่มา : CISG Article ๓๖ (๑)]

ผู้ขายต้องรับผิดชอบเพื่อความไม่ถูกต้องตรงตามสัญญาของสินค้าที่เกิดขึ้นภายหลังเวลาที่ได้กำหนดไว้ในวรรคหนึ่งด้วย ถ้าความไม่ถูกต้องตรงตามสัญญานั้นเกิดขึ้นเนื่องมาจากการที่ผู้ขายทำผิดหน้าที่อย่างใดอย่างหนึ่ง รวมถึงการผิดข้อสัญญารับประกันว่าสินค้านั้นจะเหมาะสมแก่การใช้ในทางปกติหรือใช้สำหรับวัตถุประสงค์โดยเฉพาะเจาะจง หรือสินค้านั้นจะคงคุณภาพหรือคุณลักษณะที่ได้ระบุไว้ตลอดระยะเวลาที่กำหนด [ที่มา : CISG Article ๓๖ (๒)]

มาตรา ๔๙ ในกรณีที่ผู้ขายได้ส่งมอบสินค้าก่อนกำหนดส่งมอบ ผู้ขายอาจจะส่งมอบสินค้าจำนวนที่ขาดหรือส่งมอบสินค้าใหม่แทนสินค้าที่ไม่ถูกต้องตรงตามสัญญาหรือทำการแก้ไขตัวสินค้าให้ถูกต้องตรงตามสัญญาได้จนกว่าจะพ้นเวลาส่งมอบที่กำหนดไว้ แต่การใช้สิทธิเช่นนั้น ต้องไม่เป็นเหตุทำให้เกิดความไม่สะดวกหรือเกิดรายจ่ายอันไม่สมควรแก่ผู้ซื้อ ทั้งนี้ไม่เป็นการตัดสิทธิผู้ซื้อที่จะเรียกค่าเสียหาย [ที่มา : CISG Article ๓๗]

มาตรา ๕๐ ผู้ซื้อจะต้องตรวจสอบหรือจัดให้มีการตรวจสอบสินค้าภายในเวลาโดยเร็วที่สุดเท่าที่จะพึงปฏิบัติได้นับแต่เวลาที่ได้ส่งมอบสินค้านั้นให้แก่ผู้ซื้อ

ในกรณีที่การส่งมอบสินค้าจะต้องทำโดยผู้ขนส่ง กำหนดเวลาตรวจสอบสินค้าตามวรรคหนึ่งให้นับตั้งแต่เวลาที่สินค้านั้นถูกส่งไปถึงจุดหมาย แต่ถ้าผู้ซื้อได้ขอให้เปลี่ยนจุดหมายปลายทางของสินค้าในระหว่างการเดินทางไปยังสถานที่ใหม่โดยผู้ซื้อไม่มีโอกาสอันสมควรที่จะตรวจสอบสินค้านั้นในขณะที่เกิดสัญญา ทั้งผู้ขายก็ได้รู้หรือควรจะได้รู้ (knew or ought to have known) ถึงความเป็นไปได้ในการเปลี่ยนจุดหมายปลายทางของสินค้านั้นแล้ว กำหนดเวลาตรวจสอบความถูกต้องของสินค้าให้เริ่มนับตั้งแต่สินค้านั้นไปถึงจุดหมายปลายทางใหม่ [ที่มา : CISG Article ๓๘]

มาตรา ๕๑ ในกรณีที่สัญญามิได้ระบุราคาสินค้าไว้ว่าเป็นจำนวนเท่าใด หรือกำหนดให้คู่สัญญาตกลงกันว่าราคาสินค้าเป็นจำนวนเท่าใด แต่ไม่อาจตกลงกันได้ หรือกำหนดให้เป็นไปตามราคาตลาดหรือให้บุคคลภายนอกเป็นผู้กำหนด แต่ไม่อาจหาราคาตลาดหรือราคาที่กำหนดโดยบุคคลภายนอกได้ ผู้ซื้อจะต้องชำระราคาตามที่เป็นอยู่ในทางปฏิบัติทั่วไปสำหรับการซื้อขายสินค้านั้นนั้นตามสภาพการที่เป็นอยู่ในขณะทำสัญญาให้แก่ผู้ขาย [ที่มา : CISG Article ๕๕]

ในกรณีที่ราคาสินค้าจะต้องกำหนดตามน้ำหนักของสินค้า เมื่อกรณีเป็นที่สงสัย ท่านให้ถือตามน้ำหนักสุทธิของสินค้านั้นในเวลาส่งมอบ [ที่มา : CISG Article ๕๖]

มาตรา ๕๒ ในกรณีที่สัญญามิได้ระบุสถานที่สำหรับชำระราคาไว้โดยเฉพาะ ผู้ซื้อจะต้องชำระราคา ณ สถานที่ประกอบการของผู้ขาย แต่ถ้าผู้ซื้อทำหน้าที่ต้องชำระราคาเมื่อผู้ขายได้ส่งมอบสินค้าหรือเอกสารที่เกี่ยวข้อง ให้ผู้ซื้อชำระราคา ณ สถานที่ที่ผู้ขายส่งมอบสินค้าหรือเอกสารดังกล่าวนั้น แต่หากผู้ขายเปลี่ยนสถานที่ประกอบการภายหลังการทำสัญญาทำให้ผู้ซื้อต้องเสียค่าใช้จ่ายในการชำระราคาเพิ่มขึ้น ผู้ขายต้องรับภาระในค่าใช้จ่ายที่เพิ่มขึ้นนั้น [ที่มา : CISG Article ๕๗]

ในกรณีที่สัญญามิได้ระบุเวลาสำหรับชำระราคาไว้โดยเฉพาะ ผู้ซื้อจะต้องชำระราคา ณ เวลาที่ผู้ขายส่งมอบสินค้าหรือเอกสารที่ควบคุมการจำหน่ายสินค้านั้นให้แก่ผู้ซื้อ แต่ผู้ซื้อจะมีสิทธิที่จะขอตรวจสอบความถูกต้องของสินค้าที่จะส่งมอบให้ก่อนการชำระราคา เว้นแต่วิธีการส่งมอบสินค้าหรือวิธีการชำระราคาตามที่ตกลงกันจะไม่เปิดโอกาสให้ผู้ซื้อตรวจสอบเช่นนั้นได้ [ที่มา : CISG Article ๕๘ (๑)]

ในกรณีการซื้อขายที่เกี่ยวข้องกับการขนส่งสินค้า ผู้ขายอาจส่งสินค้าโดยตั้งเงื่อนไขไว้ว่ามีให้ส่งมอบสินค้าหรือเอกสารที่ควบคุมการจำหน่ายสินค้านั้นให้แก่ผู้ซื้อจนกว่าผู้ซื้อจะได้ชำระราคาให้ถูกต้องครบถ้วนก่อนก็ได้ [ที่มา : CISG Article ๕๘(๒)]

มาตรา ๕๓ ในการตรวจสอบความถูกต้องของสินค้า หากผู้ซื้อได้พบความไม่ถูกต้องของสินค้าไม่ว่าในด้านปริมาณ คุณภาพ หีบห่อ หรือลักษณะอื่นใด รวมทั้งกรณีชำรุดบกพร่อง ผู้ซื้อจะต้องแจ้งเป็นหนังสือ ให้ผู้ขายได้ทราบถึงความไม่ถูกต้องนั้นภายในเวลาอันสมควรนับแต่วันที่ได้รับหรือควรจะได้พบ มิเช่นนั้นผู้ซื้อจะอ้างเอาความไม่ถูกต้องนั้นมาเป็นข้อเรียกร้องหรือข้อต่อสู้ผู้ขายไม่ได้ [ที่มา : CISG Article ๓๙ (๑)]

ระยะเวลาอันสมควรที่ผู้ซื้อจะต้องแจ้งเป็นหนังสือ ให้ผู้ขายได้ทราบตามวรรคหนึ่งนั้น อย่างช้าที่สุดต้องไม่เกินสองปีนับแต่วันที่ผู้ขายได้ส่งมอบสินค้าให้แก่ผู้ซื้อ เว้นแต่จะมีข้อตกลงรับประกันความถูกต้องของสินค้าไว้เป็นเวลาสั้นหรือยาวกว่านั้น [ที่มา : CISG Article ๓๙ (๒)]

ผู้ขายไม่พ้นจากความรับผิดชอบตามวรรคหนึ่ง และวรรคสอง ในผลแห่งข้อความจริงอันผู้ขายได้รู้หรือควรรู้ (knew or could not have been unaware of) และปกปิดเสีย [ที่มา : CISG Article ๔๐]

แต่ถึงกรณีจะเป็นอย่างไรก็ดี ผู้ซื้ออาจชำระราคาลดลงตามส่วน หรือเรียกค่าสินไหมทดแทนได้ หากมีเหตุอันสมควรที่มีได้แจ้งให้ผู้ขายทราบถึงความไม่ถูกต้องภายในเวลาตามวรรคหนึ่ง หรือวรรคสอง ทั้งนี้เว้นแต่ค่าเสียหายจากการขาดกำไร (loss of profit) [ที่มา : CISG Article ๔๔]

* CISG ไม่ได้ระบุไว้อย่างชัดเจนว่าต้องทำเป็นหนังสือ

มาตรา ๕๔ ผู้ขายจะต้องส่งมอบสินค้าที่ปลอดจากสิทธิหรือข้อเรียกร้องจากบุคคลภายนอก เว้นแต่ผู้ซื้อจะได้ตกลงยอมรับมอบสินค้าที่ถูกรวมสิทธินั้นไว้ ทั้งที่รู้ถึงการรอนสิทธินั้นอยู่แล้ว [ที่มา : CISG Article ๔๑]

ในกรณีที่มีการรอนสิทธิเกิดจากการอ้างสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาของบุคคลผู้มาก่อนการรับกวนสิทธิของบุคคลนั้น จะต้องเป็นสิทธิที่มีอยู่ตามกฎหมายของประเทศที่ผู้ซื้อมีสถานประกอบการอยู่ หรือประเทศที่สินค้านั้นจะถูกส่งไปขายหรือใช้ประโยชน์ ทั้งผู้ขายก็ได้รับหรือควรรู้ (knew or could not have been unaware of) อยู่แล้วในขณะทำสัญญาว่าสินค้าจะถูกส่งไปขายหรือส่งไปใช้ประโยชน์ในประเทศนั้น [ที่มา : CISG Article ๔๑ Article ๔๒]

ในกรณีที่ผู้ซื้อไม่มีข้อแก้ตัวอันสมควรในกรณีที่ได้บอกกล่าวถึงลักษณะแห่งสิทธิหรือข้อเรียกร้องของบุคคลภายนอกให้ผู้ขายทราบตามวรรคหนึ่ง ผู้ซื้อก็ยังต้องมีสิทธิที่จะเรียกค่าเสียหายหรือขอชำระราคาสินค้าลดลงตามส่วนได้ แต่จะเรียกร้องเอาค่าขาดกำไรไม่ได้ [ที่มา : CISG Article ๔๓-๔๔]

ผู้ซื้อจะอ้างสิทธิตามวรรคหนึ่งมิได้ หากตนได้รับหรือควรรู้ (knew or could not have been unaware of) ถึงสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญานั้นอยู่แล้วในขณะทำสัญญา หรือความไม่ถูกต้องของสินค้านั้นเกิดจากการที่ผู้ขายปฏิบัติตามคำสั่ง กรรมวิธี สูตร การออกแบบหรือลักษณะเฉพาะอย่างอื่นที่ผู้ซื้อกำหนดให้ [ที่มา : CISG Article ๔๒ (๒)]

มาตรา ๕๕ ในกรณีที่ผู้ขายผิดสัญญาหรือทำผิดหน้าที่ตามพระราชบัญญัตินี้ แม้ผู้ซื้อจะได้ใช้สิทธิเรียกร้องอย่างใดตามที่ระบุไว้ในสัญญาหรือตกลงบทบัญญัติของกฎหมายแล้ว ผู้ซื้อก็ยังต้องมีสิทธิเรียกค่าเสียหายจากผู้ขายได้ [ที่มา : CISG Article ๕๔]

มาตรา ๕๖ ผู้ซื้อที่มีสิทธิที่จะเรียกร้องให้ผู้ขายปฏิบัติการชำระหนี้ให้ถูกต้องตรงตามสัญญาได้ เว้นแต่ผู้ซื้อจะใช้สิทธิเรียกร้องลักษณะอื่นที่ไม่สอดคล้องกับการบังคับให้ปฏิบัติตามสัญญาไปก่อนแล้ว [ที่มา : CISG Article ๕๖ (๑)]

ในกรณีที่สินค้าที่ส่งมอบไม่ถูกต้องตามสัญญา ผู้ซื้อจะเรียกร้องให้ผู้ขายส่งมอบสินค้าอื่นที่ถูกต้องตามสัญญาแทน (substitute goods) ได้ต่อเมื่อการส่งมอบสินค้าไม่ถูกต้องตามสัญญานั้น มีลักษณะเป็นการทำผิดสัญญาในข้อที่เป็นสาระสำคัญ (fundamental breach) ตามมาตรา ๑๖ วรรคหนึ่ง และผู้ซื้อได้แสดงเจตนาเรียกร้องเช่นนั้นไปพร้อมกับการแจ้งให้ผู้ขายทราบถึงความไม่ถูกต้องของสินค้าตามมาตรา ๕๓ หรือภายในเวลาอันสมควรหลังจากการแจ้งนั้น [ที่มา : CISG Article ๕๖ (๒)]

ในกรณีที่มิได้มีการเรียกให้ผู้ขายส่งมอบสินค้าแทนตามวรรคสอง ผู้ซื้อจะเรียกร้องให้ผู้ขายซ่อมแซมหรือแก้ไข (repair) สินค้าที่ส่งมอบให้ถูกต้องตรงตามสัญญาได้ เว้นแต่ตามพฤติการณ์แห่งกรณีจะไม่ใช่เป็นการสมควรที่จะเรียกร้องเช่นนั้น การเรียกร้องดังกล่าวจะต้องกระทำพร้อมกับการแจ้งให้ผู้ขายทราบถึงความไม่ถูกต้องของสินค้าตามมาตรา ๕๓ หรือภายในเวลาอันสมควรหลังการแจ้งนั้น [ที่มา : CISG Article ๕๖ (๓)]

มาตรา ๕๗ ในกรณีที่ผู้ขายหรือผู้ซื้อมิได้ปฏิบัติตามชำระหนี้ภายในกำหนดเวลาตามสัญญา ผู้ซื้อหรือผู้ขายอาจขยายระยะเวลาตามสมควรให้แก่อีกฝ่ายหนึ่งเพื่อการปฏิบัติตามชำระหนี้ก็ได้ ในกรณีเช่นนั้น ผู้ซื้อหรือผู้ขายจะใช้สิทธิเรียกร้องเนื่องจากการผิดสัญญาของอีกฝ่ายหนึ่งหรือภายใน ระยะเวลาที่ขยายให้มิได้ เว้นแต่ได้รับแจ้งเป็นหนังสือ* จากผู้ขายหรือผู้ซื้อว่าจะไม่ปฏิบัติตามชำระหนี้ ภายในระยะเวลาที่ขยายให้ ทั้งนี้ไม่เป็นการตัดสิทธิผู้ซื้อหรือผู้ขายที่จะเรียกค่าเสียหายอันเกิดจากการ ชำระหนี้ล่าช้าของอีกฝ่ายหนึ่ง [ที่มา : CISG Article ๔๖ Article ๖๓]

มาตรา ๕๘ ภายใต้บังคับมาตรา ๕๗ แม้ภายหลังจากวันที่ต้องส่งมอบสินค้า ผู้ขายอาจแก้ไขเยียวยา การผิดสัญญาหรือการทำผิดหน้าที่ของตนได้ด้วยค่าใช้จ่ายของผู้ขายเอง แต่ต้องไม่ทำให้เกิดความล่าช้า หรือความไม่สะดวกแก่ผู้ซื้อจนเกินสมควร ทั้งต้องไม่ทำให้เกิดความไม่แน่นอนในการที่ผู้ซื้อจะได้รับخذใช้ ค่าใช้จ่ายที่ผู้ซื้อได้จ่ายล่วงหน้าไปคืนจากผู้ขาย ทั้งนี้ไม่เป็นการตัดสิทธิผู้ซื้อที่จะเรียกค่าเสียหายจากผู้ขาย

แม้จะล่วงพ้นกำหนดเวลาที่ผู้ขายจะต้องปฏิบัติตามสัญญาแล้ว ผู้ขายอาจกำหนดเวลา ของชำระหนี้และร้องขอต่อผู้ซื้อให้แจ้งว่าผู้ซื้อจะยอมรับการชำระหนี้ในกำหนดเวลาดังกล่าวของผู้ขายหรือไม่ หากผู้ซื้อมิได้แจ้งให้ผู้ขายทราบภายในกำหนดเวลาที่สมควร ผู้ขายจะปฏิบัติตามชำระหนี้ภายใน กำหนดเวลาที่ได้ระบุไว้ในคำร้องขอก็ได้และในระหว่างเวลานั้นผู้ซื้อจะใช้สิทธิเรียกร้องใด ๆ ที่ขัดแย้ง กับการปฏิบัติตามชำระหนี้ของผู้ขายไม่ได้

หนังสือ* แจ้งจากผู้ขายว่าผู้ขายจะปฏิบัติตามชำระหนี้ภายในเวลาที่กำหนดตามวรรคสอง ให้ถือว่าได้รวมคำร้องขอของผู้ขายให้ผู้ซื้อแจ้งการตัดสินใจของผู้ซื้อแล้ว

คำร้องขอหรือหนังสือ* แจ้งจากผู้ขายตามวรรคสองหรือวรรคสาม จะไม่มีผลถ้าผู้ซื้อไม่ได้รับ คำร้องขอหรือหนังสือ* ดังกล่าว [ที่มา : CISG Article ๔๘]

มาตรา ๕๙ ผู้ซื้อหรือผู้ขายมีสิทธิบอกเลิกสัญญาได้ในกรณีที่การไม่ปฏิบัติตามชำระหนี้ ของผู้ขายหรือผู้ซื้อมีความร้ายแรงถึงขนาดเป็นการผิดสัญญาในสาระสำคัญ หรือในกรณีผู้ขายไม่ส่งมอบ สินค้าหรือผู้ซื้อมิได้ชำระราคาหรือรับมอบสินค้าภายในกำหนดระยะเวลาที่ผู้ซื้อหรือผู้ขายขยายให้ ตามมาตรา ๕๗ หรือเมื่อผู้ขายหรือผู้ซื้อแจ้งว่าจะไม่จัดส่งมอบสินค้าหรือชำระราคาหรือรับมอบสินค้า ภายในกำหนดระยะเวลาเช่นว่านั้น

ในกรณีที่ผู้ขายหรือผู้ซื้อส่งมอบสินค้าหรือชำระราคาหลังจากพ้นกำหนดส่งมอบหรือ ชำระราคาแล้ว การใช้สิทธิบอกเลิกสัญญาตามวรรคหนึ่งจะต้องกระทำภายในกำหนดเวลาอันสมควร นับแต่เวลาที่ผู้ซื้อหรือผู้ขายรู้ถึงการส่งมอบสินค้าหรือการชำระราคานั้น [ที่มา : CISG Article ๔๙ (๒) (a) Article ๖๔ (๒) (a)]

* CISG ไม่ได้ระบุไว้โดยตรงแต่แจ้งว่าต้องทำเป็นหนังสือ

ในกรณีที่ผู้ซื้อหรือผู้ขายมีสิทธิบอกเลิกสัญญาตามวรรคหนึ่งเพราะเหตุอื่นนอกจากการส่งมอบหรือชำระราคาสินค้า ผู้ซื้อหรือผู้ขายจะต้องใช้สิทธิบอกเลิกสัญญาภายในกำหนดเวลาอันสมควร นับแต่

(๑) เวลาที่ผู้ซื้อหรือผู้ขายได้รู้หรือควรจะได้รู้ (knew or ought to have known) ถึงการผิดสัญญาของอีกฝ่ายหนึ่ง [ที่มา : CISG Article ๕๙ (b) (i) Article ๖๔ (๒) (b) (i)]

(๒) เมื่อพ้นกำหนดเวลาที่ผู้ซื้อหรือผู้ขายได้ขยายให้แก่อีกฝ่ายหนึ่งตามมาตรา ๕๗ หรือเมื่อผู้ขายหรือผู้ซื้อได้แจ้งว่าจะไม่ชำระหนี้ภายในระยะเวลาที่ผู้ซื้อหรือผู้ขายขยายให้ หรือ [ที่มา : CISG Article ๕๙(๒) (b) (ii) Article ๖๔ (๒) (b) (ii)]

(๓) เมื่อพ้นระยะเวลาที่ผู้ขายได้แจ้งขอขยายไปยังผู้ซื้อตามมาตรา ๕๘ วรรคสอง หรือเมื่อผู้ซื้อได้แจ้งว่าจะไม่รับการชำระหนี้ตามคำร้องขอของผู้ขาย [ที่มา : CISG Article ๕๙ (๒) (b) (iii)]

มาตรา ๖๐ ถ้าสินค้าไม่ถูกต้องตรงตามสัญญา ไม่ว่าจะมีการชำระราคาแล้วหรือไม่ ผู้ซื้ออาจลดราคาซื้อขายลงได้ตามสัดส่วนเท่ากับมูลค่าสินค้าที่ส่งมอบกันจริง ณ เวลาที่ส่งมอบโดยเทียบเคียงกับมูลค่าสินค้าที่ถูกต้องตรงตามสัญญาในขณะนั้น แต่ผู้ซื้อไม่สามารถลดราคาลงได้ ถ้าผู้ขายได้แก้ไขเยียวยาการไม่ปฏิบัติตามการชำระหนี้ของตนตามมาตรา ๔๙ หรือมาตรา ๕๘ แล้ว หรือถ้าผู้ซื้อปฏิเสธไม่ยอมรับการชำระหนี้ [ที่มา : CISG Article ๕๐]

มาตรา ๖๑ ถ้าผู้ขายส่งมอบสินค้าเพียงบางส่วนหรือสินค้าที่ส่งมอบถูกต้องตรงตามสัญญาเพียงบางส่วนเท่านั้น ให้นำมาตรา ๕๖ ถึงมาตรา ๖๐ มาใช้กับส่วนที่ไม่ได้ส่งมอบ หรือส่วนที่ส่งมอบไม่ถูกต้องตรงตามสัญญา

ผู้ซื้ออาจบอกเลิกสัญญาเสียก็ได้ ถ้าผู้ขายมิได้ส่งมอบสินค้าให้แก่ผู้ซื้อเลยหรือถ้าการส่งมอบสินค้าที่ไม่ถูกต้องตรงตามสัญญานั้นถึงขนาดที่เป็นการผิดสัญญาในข้อสาระสำคัญ [ที่มา : CISG Article ๕๑]

มาตรา ๖๒ ในกรณีที่ผู้ขายส่งมอบสินค้าก่อนกำหนดส่งมอบ ผู้ซื้อจะมีสิทธิที่จะรับมอบหรือไม่รับมอบสินค้านั้นจนกว่าจะถึงกำหนดส่งมอบก็ได้ [ที่มา : CISG Article ๕๒ (๑)] ถ้าผู้ซื้อยอมรับมอบสินค้า ให้ถือว่าเวลาที่รับมอบนั้นเป็นกำหนดเวลาส่งมอบสินค้าแทนกำหนดเวลาเดิม

ในกรณีที่ผู้ขายส่งมอบสินค้าเกินกว่าจำนวนที่กำหนดไว้ในสัญญา ผู้ซื้ออาจรับมอบหรือปฏิเสธการรับมอบสินค้าในส่วนที่เกินก็ได้ แต่ถ้าผู้ซื้อรับมอบสินค้าที่เกินมาทั้งหมดหรือบางส่วนไว้ ผู้ซื้อจะต้องชำระราคาสำหรับส่วนที่เกินนั้นตามอัตราส่วนแห่งราคาในสัญญา [ที่มา : CISG Article ๕๒]

มาตรา ๖๓ หน้าที่ชำระราคาของผู้ซื้อรวมถึงการชำระค่าใช้จ่ายในการดำเนินการและการกระทำต่าง ๆ ให้สอดคล้องกับแบบพิธีตามที่ระบุไว้ในสัญญาหรือกฎหมายและระเบียบข้อบังคับที่เกี่ยวข้องเพื่อประโยชน์แก่การชำระราคาสินค้านั้น [ที่มา : CISG Article ๕๔]

มาตรา ๖๔ ในการใช้สิทธิเรียกร้องของผู้ขายหรือผู้ซื้อเนื่องจากการผิดสัญญาของอีกฝ่ายหนึ่งนั้น ศาลหรืออนุญาโตตุลาการจะขยายหรือจะกำหนดเวลาผ่อนผันให้แก่ผู้ซื้อหรือผู้ขายมิได้ (ที่มา : CISG Article ๔๕ (๒) (๓) Article ๖๑ (๓))

มาตรา ๖๕ ในกรณีที่สัญญากำหนดให้ผู้ซื้อเป็นผู้กำหนดรูปแบบ ขนาด หรือลักษณะของสินค้า แต่ผู้ซื้อไม่ได้กำหนดเช่นว่านั้นในวันที่ที่ติดตกลงกันไว้หรือภายในกำหนดเวลาอันสมควรหลังจากที่ได้รับคำร้องขอจากผู้ขาย ผู้ขายอาจทำการกำหนดรูปแบบ ขนาด หรือลักษณะของสินค้าด้วยตนเอง ให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้ซื้อเท่าที่ผู้ขายอาจหวังทราบได้ ทั้งนี้ ไม่เป็นการลบล้างสิทธิประการอื่นที่ผู้ขายพึงมี

ในกรณีที่ผู้ขายเป็นผู้กำหนดรูปแบบ ขนาด หรือลักษณะของสินค้าเอง ผู้ขายต้องแจ้งรายละเอียดแห่งรูปแบบ ขนาด หรือลักษณะของสินค้าที่ตนกำหนดให้ผู้ซื้อทราบ และต้องกำหนดระยะเวลาตามสมควรเพื่อให้โอกาสผู้ซื้อขอแก้ไขเป็นอย่างอื่นได้ หากผู้ซื้อมิได้ขอแก้ไขเป็นอย่างอื่นภายในระยะเวลาดังกล่าว ก็ให้การกำหนดรูปแบบ ขนาด หรือลักษณะของสินค้าโดยผู้ขายมีผลผูกพันผู้ซื้อ (ที่มา : CISG Article ๖๕)

หมวด ๕

ภาระความเสี่ยงต่อการสูญหายหรือเสียหายของสินค้า

มาตรา ๖๖ ภาระความเสี่ยงต่อการสูญหายหรือเสียหายของสินค้าจะผ่านไปยังอีกฝ่ายหนึ่งเมื่อใด ย่อมเป็นไปตามที่กำหนดไว้ในสัญญา หากสัญญามีได้กำหนดเรื่องนี้ไว้ ให้เป็นไปตามมาตรา ๖๗ มาตรา ๖๘ หรือมาตรา ๖๙ แล้วแต่กรณี

มาตรา ๖๗ ในกรณีที่เป็นการซื้อขายที่จะต้องมีภาระขนส่งสินค้าโดยผู้ขนส่ง และผู้ขายมิได้มีหน้าที่ส่งมอบสินค้า ณ สถานที่ใดโดยเฉพาะ ภาระความเสี่ยงย่อมตกแก่ผู้ซื้อเมื่อผู้ขายได้ส่งมอบสินค้านั้นให้แก่ผู้ขนส่งคนแรก แต่หากผู้ขายมีหน้าที่ต้องส่งมอบสินค้าให้แก่ผู้ขนส่ง ณ สถานที่ใด โดยเฉพาะ ภาระความเสี่ยงยังไม่ผ่านไปยังผู้ซื้อจนกว่าผู้ขายจะได้กระทำทุกประการเพื่อส่งมอบสินค้าให้แก่ผู้ขนส่ง ณ สถานที่นั้นแล้ว ความข้างต้นย่อมมีผลบังคับแม้ว่าผู้ขายจะยังคงยึดถือเอกสารที่ควบคุมการจำหน่ายจ่ายโอนสินค้าไว้ก็ตาม (ที่มา : CISG Article ๖๗ (๑))

ไม่ว่ากรณีจะเป็นเช่นไร หากยังมิได้มีการประนบัติสินค้าที่ส่งให้ชัดเจนโดยการทำเครื่องหมายไว้ที่ตัวสินค้า หรือระบุไว้ในเอกสารกำกับภาระขนส่ง หรือโดยการแจ้งให้ผู้ซื้อได้ทราบ หรือโดยวิธีการอื่น ภาระความเสี่ยงยังไม่ผ่านไปตกแก่ผู้ซื้อ (ที่มา : CISG Article ๖๗(๒))

มาตรา ๖๘ ในกรณีที่เป็นการซื้อขายสินค้าที่อยู่ในระหว่างขนส่ง ภาระความเสี่ยงย่อมผ่านไปยังผู้ซื้อตั้งแต่ขณะเมื่อทำสัญญา แต่ถ้าผู้ขนส่งได้ออกเอกสารกำกับการขนส่งให้ และมีพฤติการณ์แสดงว่าคู่สัญญาประสงค์จะให้ภาระความเสี่ยงตกแก่ผู้ซื้อตั้งแต่เวลาที่ได้มีการส่งมอบสินค้านั้นแก่ผู้ขนส่ง ก็ให้เป็นไปตามความประสงค์ของคู่สัญญา เว้นแต่ผู้ขายได้รู้หรือควรจะรู้ (knew or ought to have known) ถึงความสูญหายหรือเสียหายของสินค้านั้นอยู่แล้วในขณะทำสัญญา และไม่ได้แจ้งแก่ผู้ซื้อ [ที่มา : CISG Article ๖๘]

มาตรา ๖๙ ในกรณีอื่นนอกจากที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๖๗ และมาตรา ๖๘ ภาระความเสี่ยงย่อมตกแก่ผู้ซื้อเมื่อผู้ซื้อได้รับมอบสินค้า หากผู้ซื้อเป็นฝ่ายผิดที่ไม่รับมอบสินค้าตามกำหนด ก็ให้ภาระความเสี่ยงตกแก่ผู้ซื้อทันทีที่ผู้ขายได้กระทำการอันตนจะต้องทำเพื่อส่งมอบสินค้านั้นทุกประการแล้ว (when the goods are placed at the buyer's disposal) แต่ถ้าผู้ซื้อจะต้องรับมอบสินค้า ณ สถานที่ที่มีไซ้สถานประกอบการของผู้ขาย ภาระความเสี่ยงยังไม่ผ่านไปยังผู้ซื้อจนกว่าจะถึงกำหนดส่งมอบและผู้ซื้อได้รู้ถึงการที่ผู้ขายได้กระทำให้ส่งมอบสินค้าให้แก่ตน ณ สถานที่นั้นแล้ว [ที่มา : CISG Article ๖๙ (๑) (๒)]

ในกรณีที่สัญญามิได้ระบุตัวสินค้าไว้แน่นอน ยังไม่ถือว่าได้มีการส่งมอบสินค้าแก่ผู้ซื้อจนกว่าจะได้เลือกกำหนดตัวสินค้าที่จะส่งมอบให้ชัดเจนแล้ว [ที่มา : CISG Article ๖๙ (๓)]

มาตรา ๗๐ การสูญหายหรือความเสียหายที่เกิดขึ้นกับสินค้าภายหลังความเสี่ยงภัยได้โอนไปยังผู้ซื้อแล้วไม่เป็นการปลดปล่อยผู้ซื้อจากการชำระราคา เว้นแต่การสูญหายหรือความเสียหายนั้นเกิดจากการกระทำหรือละเว้นกระทำที่ผู้ขายต้องรับผิดชอบ* [ที่มา : CISG Article ๖๖]

หมวด ๕

การดูแลรักษาสินค้านำระหว่างรอการส่งมอบหรือส่งคืน

มาตรา ๗๑ ในกรณีที่ผู้ซื้อเป็นฝ่ายล่าช้าในการรับมอบสินค้าหรือในการชำระราคา หากสินค้างยังอยู่ในความครอบครองหรืออำนาจจำหน่ายโอนของผู้ขาย ผู้ขายจำต้องจัดการดูแลรักษาสินค้านั้นตามสมควรแก่พฤติการณ์ในระหว่างรอการส่งมอบ ในกรณีดังกล่าวผู้ขายมีสิทธิยึดหน่วงสินค้านั้นรวมทั้งเอกสารที่เกี่ยวข้องไว้ได้จนกว่าจะได้รับขีดค่าใช้จ่ายที่เกี่ยวข้องกับการจัดการดูแลรักษาสินค้าตามสมควรจากผู้ซื้อ [ที่มา : CISG Article ๘๔]

* ละเอียดกว่า CISG Article ๖๖

มาตรา ๗๒ ในกรณีที่ผู้ซื้อมีสิทธิที่จะส่งคืนสินค้าที่ได้รับมอบไว้ ผู้ซื้อจะต้องจัดการดูแลรักษาสินค้านั้นตามสมควรแก่พฤติการณ์ในระหว่างรอการส่งคืน และย่อมมีสิทธิยึดหน่วงสินค้านั้นรวมทั้งเอกสารที่เกี่ยวข้องไว้ได้จนกว่าจะได้รับชดเชยค่าใช้จ่ายที่เกี่ยวข้องกับการจัดการดูแลรักษาสินค้าตามสมควรจากผู้ขาย [ที่มา : CISG Article ๘๒ (๑)]

ในกรณีที่ผู้ซื้อมีสิทธิที่จะไม่รับมอบสินค้า แต่สินค้าได้ถูกส่งไปให้ผู้ซื้อยังสถานที่ส่งมอบที่กำหนดไว้แล้ว ผู้ซื้อมีหน้าที่ต้องเข้าครอบครองสินค้าและดูแลรักษาสินค้านั้นแทนผู้ขายโดยไม่ต้องชำระราคา ทั้งยังมีสิทธิยึดหน่วงสินค้าดังกล่าวรวมทั้งเอกสารที่เกี่ยวข้องไว้ได้จนกว่าจะได้รับชดเชยค่าใช้จ่ายตามสมควรจากผู้ขาย เว้นแต่ผู้ขายหรือตัวแทนของผู้ขายจะยอม ณ สถานที่ที่สินค้าถูกส่งไปนั้นด้วยแล้ว หรือการเข้าครอบครองและดูแลรักษาสินค้านั้นแทนผู้ขายในกรณีนี้จะก่อให้เกิดภาวะหรือค่าใช้จ่ายแก่ผู้ซื้อมากเกินไปจนสมควรแก่พฤติการณ์ [ที่มา : CISG Article ๘๒ (๒)]

มาตรา ๗๓ ผู้มีหน้าที่ดูแลรักษาสินค้าตามมาตรา ๗๑ หรือมาตรา ๗๒ มีสิทธิที่จะ

(๑) ฝากสินค้านั้นไว้ในคลังสินค้าของบุคคลภายนอก โดยให้คู่สัญญาอีกฝ่ายหนึ่งเป็นผู้รับผิดชอบค่าใช้จ่าย เว้นแต่ค่าใช้จ่ายเพื่อการนั้นจะสูงเกินสมควร [ที่มา : CISG Article ๘๓]

(๒) ขายสินค้านั้นโดยวิธีที่เหมาะสม ในกรณีที่คู่สัญญาอีกฝ่ายหนึ่งเป็นฝ่ายล่าช้าเกินสมควรในการรับมอบหรือรับคืนสินค้าดังกล่าว หรือล่าช้าเกินสมควรในการชำระราคาหรือชดเชยค่าใช้จ่ายที่เกี่ยวข้องเนื่องจากการจัดการดูแลรักษาสินค้านั้น แต่จะต้องบอกกล่าวให้คู่สัญญาอีกฝ่ายหนึ่งนั้นได้ทราบล่วงหน้าตามสมควรก่อนนำออกขาย [ที่มา : CISG Article ๘๔ (๑)]

ในกรณีที่สินค้าที่ดูแลรักษานั้นเป็นของที่เสื่อมสภาพได้อย่างรวดเร็ว หรือค่าใช้จ่ายที่เกี่ยวข้องเนื่องจากการจัดการดูแลรักษาสินค้าจะสูงเกินสมควร ผู้มีหน้าที่ดูแลรักษาจะต้องกระทำการตามสมควรเพื่อจัดให้มีการขายสินค้านั้นโดยวิธีที่เหมาะสม โดยจะต้องบอกกล่าวให้คู่สัญญาอีกฝ่ายหนึ่งได้ทราบล่วงหน้าเท่าที่พอจะกระทำได้ (to the extent possible) [ที่มา : CISG Article ๘๔ (๒)]

เมื่อได้ขายสินค้าไปตามความในวรรคหนึ่ง (๒) หรือวรรคสองแล้วผู้มีหน้าที่ดูแลรักษามีสิทธิหักเงินที่ขายได้ชดเชยค่าใช้จ่ายที่เกี่ยวข้องเนื่องจากการจัดการดูแลรักษาสินค้าและค่าใช้จ่ายในการขายสินค้านั้นเท่าที่ตนได้เสียไป ส่วนที่เหลือให้ส่งคืนแก่คู่สัญญาอีกฝ่ายหนึ่งหรือผู้อื่นที่มีสิทธิดีกว่า [ที่มา : CISG Article ๘๔ (๓)]

บทเฉพาะกาล

มาตรา ๗๔ บทบัญญัติตามพระราชบัญญัตินี้มีผลใช้บังคับแก่สัญญาที่ทำขึ้นก่อนวันที่พระราชบัญญัติฉบับนี้มีผลใช้บังคับ

ผู้รับสนองพระบรมราชโองการ

.....
นายกรัฐมนตรี

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ	นางสาวธนพร มิ่งมันคง
วันเดือนปีเกิด	30 เมษายน 2533
วุฒิการศึกษา	ปีการศึกษา 2554 : นิติศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
ตำแหน่ง	ทนายความอิสระ

